

**535 NUMARALI AFYONKARAHİSAR ŞER'İYYE
SİCİLİNİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ömer YILDIRIM
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Yrd. Doç.Dr. Mehmet GÜNEŞ
Haziran, 2013
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

535 NUMARALI AFYONKARAHİSAR ŞER'İYYE
SİCİLİNİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan

Ömer YILDIRIM

Danışman

Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ

AFYONKARAHİSAR 2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “535 Numaralı Afyonkarahisar Şer`iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2013

Ömer YILDIRIM

TEZ JURİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ .....

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Sadık SARISAMAN .....

Doç. Dr. Şaban ORTAK .....

Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans öğrencisi Ömer YILDIRIM'ın “535 Numaralı Afyonkarahisar Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” başlıklı tezi, 26/06/2013 tarihinde jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY

MÜDÜR

ÖZET

535 NUMARALI AFYONKARAHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİNİN TRANKRİPSYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖMER YILDIRIM

AFYONKOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

Haziran, 2013

Yrd.Doç.Dr. Mehmet GÜNEŞ

Genel ve yerel yönetim modeli, sosyal hayat ve iktisadi hayata dair önemli bilgilerin bulunması nedeni ile Şer'iyeye Sicilleri, tarih çalışmalarının ana kaynaklarının başında gelmektedir. Bu çalışmada H.1134-1135 (M.1722-1723) yılları arasını kapsayan 535 Numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer'iyeye Sicili incelenmiştir. Bu defter, Karahisâr-ı Sâhib Sancağına ait olmakla birlikte, Osmanlı Devleti'ni genel olarak ilgilendiren para-fiyat, alım-satım, vergi, adli vakalar vb. belgeleri muhtevi olması sebebiyle ayrıca önem taşımaktadır.

Defterde bulunan 178 belgenin transkripsiyonu yapılarak değerlendirilmiştir. Buna göre tez, giriş bölümü hariç üç ana bölümden oluşmuştur.

Bu çalışma ile, gerek defterdeki belgelerden ve gerekse diğer kaynaklardan faydalanılarak Afyonkarahisar hakkında yapılacak başka araştırmalara katkı sağlayacak bir tez vücuda getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Karahisâr-ı Sahib, Şer'iyeye Sicili

**NUMBER 535 AFYONKARAHİSAR SHARİA RECORD
TRANSCRIPTION AND EVALUATE**

Ömer YILDIRIM

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF HISTORY**

June, 2013

Because of the presence of important information in it related to state management, local management model, social and economic life, Sharia Records is one of the main sources of historical studies. In this study, Karahisâr-i Sâhib Saria Record No:535 covering H. 1134-1135 (M. 1722-1723) years was examined. Although this document is related to Karahisâr-ı Sâhib Sancağı, but it is also important due to containing such documents related to money-price, trading, tax, legal cases and so on about the general interest of the Ottoman Empire.

178 of the document in the book were translated and evaluated. According to this, the study consists of three main parts except the prologue.

Benefiting from both of these assessments and other sources, we tried to create a resource about Afyonkarahisar which can be used in the studies of Sharia Court Records No. 535

Keywords: Afyonkarahisar, Karahisar-1 Sahib, Sharia Record.

ÖNSÖZ

Yerel tarih çalışmalarında incelenen bölgenin sosyal, iktisadi hayatı başta olmak üzere değişik konular ele alınmaktadır. Bu çalışmalarda Şer`iyye Sicilleri birinci elden temel kaynakların başında gelmektedir. Şer`iyye Sicilleri ihtiva ettikleri konu itibari ile dikkate alındığında bölgenin sosyal ve iktisadi hayatının yanında devletin işleyiş şekli ve yapısına ait bilgiler de içermektedir.

Osmanlı Devleti'nde bir devlet geleneği veya kuralı olarak Şer`i mahkemeler kendisine gelen uyuşmazlık ve şikâyetlerin yanında bir tür noter görevi de görerek işlemleri kayıt altına almıştır. Dini ve etnik bakımdan pek çok farklı milleti bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti, çeşitli insan toplulukları arasında oluşturduğu adalet sayesinde bu unsurların, yüzyıllarca barış içerisinde yaşamalarını temin etmiştir. Ortaya çıkan ihtilaflar ise Şer`i mahkemelerde çözülmüş, ilgili kayıtlar “Şer`iyye Sicili” defterlerine katedilmiştir.

Şer`i Mahkemeler sadece kendisine intikal eden adli vakalara bakmamış, merkezden gönderilen veya bir üst makamdan gelen belgeleri de aynı defterlere kaydederek Osmanlı Devletinde “çift kayıt” olduğunu göstermiştir. Merkezden gönderilen bir yazının hem merkezi idarede hem de gönderildiği yerel merkezde deftere kayıt edildiğini Şer`iyye Sicillerinden görmekteyiz.

Şer`iyye Sicillerinin transkripti neticesinde Osmanlı sosyo-kültür hayatı ile ilgili bilgilerin ve detay mevzuların zenginleşeceği düşüncesiyle, bu çalışmamızda Afyonkarahisar'a ait 535 numaralı Şer`iyye Sicil Defteri, basit transkribe tekniği ile transkribe edilmiştir. Akabinde belgelerin özetleri çıkartılarak, konularına göre değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu şekilde elde edilen bilgiler çerçevesinde Afyonkarahisar'ın XVIII. yüzyıl başındaki sosyal tarihine ve Osmanlı Devleti'nin genel yapısına bir nebze de olsa ışık tutulmaya çalışılmıştır.

535 No'luŞer'iyye Sicili Osmanlıca metninin günümüz Türkçesine çevrilmesinde metne sadık kalınmış, kelimeler değiştirilmeksizin cümle kuruluşları da aynı şekilde verilmiştir. Ana metin basit transkribe tekniği ile okunmuştur. Farsça, Arapça ve Türkçe sıfat ve tamlamalar bu dillerin gramer kurallarına göre yazılmıştır. Osmanlıca metinde geçen, ayın harfi ve hemze(elif) harfi : (') işareti, uzun a: â harfi, uzun i: î harfi, uzun u: û harfi ile gösterilmiştir.

Tezin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen, önerileri ve rehberliği ile çalışmamızı yönlendiren, Sayın Hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ'e ve Osmanlıca metinlerin okunması sırasında büyük yardımlarını gördüğüm Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ndeki mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ömer YILDIRIM

KISALTMALAR DİZİNİ

ad.	Adet
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.l.	Adı geçen lügat
A.Ş.S	Afyon Şer'iyye Sicili
AKDITYK	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Bkz.	Bakınız
C	Cilt
Çev.	Çeviren
H.	Hicrî
İ.A.	İslam Ansiklopedisi
MEB. Yay.	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
M.	Miladî
s.	Sayfa
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
S.	Sayı
TDV Yay.	Türkiye Diyanet Vakfı Yayını
TTK	Türk Tarih Kurumu
Üni.	Üniversite
vb.	Ve benzeri
y.y	Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALARDIZİNİ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADILIK MÜESSESESİ, ŞER'İYYE MAHKEMELERİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ

A. KADILIK MÜESSESESİ VE ŞER'İYYE MAHKEMELERİ

1. KADILIK MÜESSESESİ.....	17
2.ŞER'İYYE MAHKEMELER.....	22
2.1 .Tanzimata Kadarki Dönem.....	23
2.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem.....	26
2.3 Mahkemenin Yardımcı Görevliler.....	27
2.3.1.Naib.....	27
2.3.2. Muhzır.....	27
2.3.3. Çavuş.....	28
2.3.4. Subaşı.....	29
2.3.5. Mübaşir.....	29
2.3.6. Müşavir.....	30
2.3.7. Katip ve Hademe.....	30
2.3.8. Kassam.....	31
2.3.9. Mukayyid.....	31
2.3.10. Mahkeme İmamı.....	32
2.3.11. Kethüda.....	32

B. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TÜRK KÜLTÜRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ.32
2. İKTİSAT TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ.....33
3. SOSYAL YAPI VE İDARÎ TEŞKİLAT AÇISINDAN ÖNEMİ.....34
4. ASKERİ AÇIDAN ÖNEMİ.....35

İKİNCİ BÖLÜM

KARAHİSÂR-I SÂHİB SANCAĞININ İDARİ, İKTİSADİ VE SOSYAL YAPISI

- A. İDARÎYAPISI.....36**
1. RESMÎ GÖREVLİLER.....37
  2. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ
GEÇENSANCAKLAR.....
.....38
  3. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN
KAZALAR.....38
  4. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN
MAHALLELER.....40
  5. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN
KÖYLER.....41

B. VAKIF ESERLERİ

1. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN
HANLAR.....47
2. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN CAMİ VE
MESCİDLER.....47
3. 535 NO'LUŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN
VAKIFLAR.....47

C. SOSYAL YAPI	48
1. DEMOGRAFİK YAPI.....	49
2. AİLE/NİKAH AKDİ/MİHR VE BOŞA.....	49
3. TEREKE (TERİKE TESPİT VE TAKSİMİ).....	51
4. LAKAPLAR.....	52
5. CARİYE VE KÖLELİK.....	54

D. İKTİSADİ YAPI

1. PARA VE FİYAT HAREKETLERİ.....	54
1.1 Hayvan Fiyatları.....	55
1.2 Tahıl Fiyatları.....	56
1.3 Bazı Ürün Fiyatları.....	57
1.4 Kullanılan Bazı Eşya Cinsi ve Fiyatları.....	58
1.5 Ziyet Eşyaları (Altın-Gümüş ve diğer ziyetler).....	60
2. VERGİ VE HARÇ ÇEŞİTLERİ.....	60
3. MESLEK GRUPLARI.....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELGE ÖZETLERİ VE METİN TRANSKRİPSİYONU

A. BELGE ÖZETLERİ	64
B. METİN TRANSKRİPSİYONU	93
SONUÇ	264
KAYNAKÇA	266
EKLER	270

TABLolar LİSTESİ

- Tablo 1:** Belge Dağılımı
Tablo 2: Mahkeme Dışından Gelen Belgelerin Dağılımı
Tablo 3: Mahkemece Düzenlenen Belgeler
Tablo 4: Resmi Görevliler
Tablo 5: Sancaklar
Tablo 6: Kazalar
Tablo 7: Mahalleler
Tablo 8: Köyler
Tablo 9: Hanlar
Tablo 10: Cami ve Mescidler
Tablo 11: Vakıflar
Tablo 12: Lakaplar
Tablo 13: Hayvan Fiyatları
Tablo 14: Tahıl Fiyatları
Tablo 15: Ürün Fiyatları
Tablo 16: Eşyalar ve Fiyatları
Tablo 17: Ziynet Eşyaları
Tablo 18: Vergi ve Harçlar
Tablo 19: Meslekler

GİRİŞ

Osmanlı Tarihi araştırmacılarının müracaat etmesi gereken birinci el kaynaklar arasında, Tahrir Defterleri, Mühimme Defterleri, Şer'iyye Sicilleri, Vakfiyeler vb. kaynaklar akla gelmektedir. Bu kaynaklar içerisinde bulunan kadı sicilleri, kadı defterleri, mahkeme defterleri veya zabıt defterleri diye bilinen, Şer'iyye Sicilleri'nin, ilk olarak Abbasiler ve Selçuklular devrinde, sonra da İlhanlılarda bulunduğu bilinmektedir¹.

Kadı veya Naib tarafından tutulan Şer'iyye Sicillerindeki kayıtlar, çeşitli türden belgeleri içermektedir. Osmanlı Devleti'nde merkezde ve taşrada her tabakadan insanlar arasındaki hukuki ilişkileredair kayıtları içeren bu defterler Osmanlı hayatının aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanının tarihi için en önemli kaynaklardandır².

Osmanlılar dönemindeki Şer'iyye Sicillerinden bize intikal eden kısımları, XV. asrın yarısından XX. Asrın ilk çeyreği arasındaki Türk tarihinin, Türk kültürünün, Türk hukukunun ve Türk siyasi, sosyal ve hukukî hayatının birinci elden kaynaklarıdır³.

Şer'iyye Sicilleri, Osmanlı Devleti tarihinin, bütün kurumlarıyla o günün orijinal kayıtlarına dayalı olarak tesbit edilmesinde, araştırmacıların müracaat etmesi gereken ilk elden belgelerdir⁴. Bu belgeleri doğru ve detaylı olarak tasnif ve transkribe edip, tarihin gün ışığına çıkması ve doğru tahliller yapılarak milletimize sunulmasının ne kadar zaruret olduğu görülecektir.

Şer'iyye Sicilleri, ekonomik, sosyal, ticarî, ziraî, askerî, siyasî, açılardan milli tarihimizin aydınlatılmasında, geçmişte toplum hayatının şekli ve şartlarının ortaya çıkarılmasında, çok değerli kaynaklardır. Yine askerî seferlerle, asker toplanmasıyla, dağıtımıyla ilgili bilgilerin tespitinde vaz

---

¹Hasan Moğol, "Antalya Şer'iyye Sicilleri", *Diyanet Dergisi*, C. XXIV, S. 2.(Nisan-Mayıs-Haziran, 1988),s.87.

² Yunus Uğur, Şer'iyye Sicilleri, *İ.A.*, TDV Yay, İstanbul 2001, s.8.

³ Moğol, *Teke Sancağı Şer'iyye Sicili*, Ankara 1996, s. 11

⁴ Moğol, *a.g.e.*, s.7.

geçilmez belgelerdir. Tereke kayıtlarındaki fiyatlarda, zaman içerisinde farklılıkların oluşması, iktisadi zorluk ve iniş-çıkışların fiyatlara nasıl yansıdığını göstermesi bakımından önemlidir. Yine tereke kayıtlarında görülen Türkçe terimlerle imlâ özellikleri, üslup şekilleri, eşya ve yiyecek maddelerinin isimleri, dil ve folklor yönünden ayrı ayrı araştırma, karşılaştırma ve değerlendirme konusu olabilir⁵.

Şer'iyye Sicilleri, Türk hukuk tarihi bakımından da incelemeye değer bilgiler vermektedir. Gayr-i Müslimlerin İslam'ı seçmeleri, doğum, ölüm ve düğünlerinde kendi inançlarına göre davranıp davranmadıklarını, yine devlete verecekleri vergilerde inançlarına göre muameleye tabi tutulup, tutulmadıklarını tespit açısından önemi haizdir⁶.

Şer'iyye Sicili kayıtlarında sıkça cami, çeşme, kervansaray, han, hamam, mahalle, cadde, sokak, köy, kilise, mevki vs. adlarının geçmesi bugünle kıyaslama bakımından önemli bilgilerdir. Vakfiyesuretleri de yine sicillere kaydolduğu için, nerelerin vakıf malı olduğu, bunların hangi şartlarla kimlere verildiği, vakıf gelirlerinin sarfiyatla ilgili hangi şartların konulduğu, ayrıca vakfın iktisadi ve sosyal durumu ile ilgili bilgileri bulmak mümkündür. Tımarların kime, ne şekilde verildiği, tamamen el değiştirme ve tapuya bağlanması ile ilgili bilgilere de ulaşılabilmektedir. Ayrıca şer'î ve örfî hukukun tatbikıyla ilgili zengin örneklerin varlığı, Şer'iyye Sicillerinin tarih, folklor ve edebiyatın yanında, hukuk tarihi açısından da önemini artırmaktadır⁷.

Şer'iyye Sicilleri, Müslim ve gayr-i Müslim tebanın uğraştıkları meslekler, ekonomik durumlarıyla ilgili kıyaslama yapma imkanı tanır. Osmanlı Devleti'nde İslâm Hukuku kurallarına dayanılarak vücuda getirilmiş olan Şer'î mahkemeler, devletin yıkılmasıyla tarihe karışmışsa da, çeşitli devirlerdeki hukukî, iktisadî, askerî ve idarî meseleler hakkında önemli tarihi belgeler bırakmışlardır⁸.

---

⁵Muhittin Özaşkın, *606 No'lu Şer'iyye Siciline Göre Karahisâr-ı Sâhib*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Ün., SBE, 1997) s.6.

⁶Talip Atmaca, *129 No'lu (H.1143-1145, M.1730-1732) Adana Şer'iyye Sicili*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üni., SBE 1996, s. 6-7.

⁷Özaşkın, *a.g.tez*, s.2-3.

⁸T. Mümtaz Yaman, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", *Ülkü Halk Evleri Dergisi*, C. XII, S. 68, s.153.

Osmanlı Devleti'nde daha önceki Türk İslâm devletlerinde olduğu gibi, Ahkâm-ı Şer'iyyeyi tatbik üzere nasb ve ta'yîn edilen kadılar, Sultanlar tarafından, mahkemelere bakmaya ve hüküm vermeye vekil ta'yîn edilmeleri ile birlikte yalnız şer'î işlerle değil, görev aldıkları kazalarda halkın umûmî işlerine ve hükümet işlerine de bakmaya başlamışlardır. Şer'î mahkeme Sicilleri'nin tetkikinden anlaşıldığına göre kadılar, hem kazâî ve hemde idarî işlere bakma görevi ile mükellef oldukları için, Sadâretten, Kadiaskerlikten, Beylerbeyilikten, Valilikten ve sair makamlardan gelen her emri sakarlardı. Ona göre hareket etmek üzere suretlerini, defterlere, sicillere kaydederlerdi⁹.

Osmanlı Devleti'nde kadı tayin edilmek, bir takım niteliklere sahip olmak kadar belirli bir tahsil düzeyi ve hiyerarşik geçiş işlemine dayanmaktaydı. Bu nedenle Osmanlı ülkesinde, adliye işleri -klasik İslâm devletlerine göre daha gelişmiş esaslara dayanan bir sistem- başlı başına bir meslek olarak işlemektedir. Bu kategoriye giren her grup belirli bir fonksiyon üstlenmiştir. Müderrisler öğretimle, müftiler ifta göreviyle, kadılar ise kaza(yargı) göreviyle yükümlüydüler. Osmanlı kadıları bu hiyerarşi içinde mutlaka gerekli medrese tahsilini ve hukuk bilgisini kazanmış olmak zorundaydılar. Ancak bu ön şartta sahip olan medrese mezunu hiyerarşiye girebilirdi¹⁰.

Tanzimat'la birlikte, devletin idare şeklinde değişiklik ve merkeziyet usulünün başlamasıyla birlikte, eyâletlere valiler, livalara(sancak) kaymakamlar, kazalara müdürler tayin edilmeye başlandı. Memleketi idare edeceklerin o asırda az çok revaç bulan ilim ve fenlere vâkıf olanlar arasından seçilmesi ön plâna çıktığı için mülkî ve beledî hizmetler kadıların uhdesinden alındı. Kadılar ihdasından itibaren kadiaskerlere, kadiaskerler de, vekîl-i mutlak olan sadrazamlara bağlı idiler. Tanzimat'tan sonra Meşihat makamına bağlanmışlardır¹¹.

Kadılar, Kaza Kadıları, Sancak ve Eyâlet Kadıları olmak üzere başlıca iki kısımdı. Kaza Kadıları; Rumeli, Anadolu ve Mısır olmak üzere üç sınıftı. Kaza Kadıları 20 ay hizmetten sonra görevlerinden ayrılır. Yerlerine sıradaki diğer kadılar

⁹ Halil Cin- Ahmet Akgündüz, *Türk-İslam Hukuk Tarihi*, İstanbul 1990, s.274.

¹⁰ Yusuf Yay, *17 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Kırşehirde Ekonomik, Askeri, Sosyal ve Kültürel Hayat*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, SBE 1997, s.2.

¹¹ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.II, s. 125.

ta'yin edilirdi. Görevinden ayrılanlar İstanbul'a döner iki yıl bekledikten sonra kıdem sırasına göre tekrar ta'yin beklerdi¹².

Kadılar geldikleri sancak ya da kazada kaldıkları süre içerisinde cereyan eden olayları kendilerine mahsus olan defterlere kaydederlerdi. Bu defterlere şer'iyye sicili denilirdi¹³.

Sicil lügatte, "resmî vesikaların kaydedildiği kütük" anlamındadır¹⁴. İstılahı olarak da, insanlarla ilgili bütün hukukî olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetlerini ve yargıyı ilgilendiren, çeşitli yazılı kayıtları ihtiva eden defterlere, şer'iyyesicilleri, kadı defterleri, mahkeme defterleri, zabt-ı vekâyî sicilleri veya sicillât denilmektedir¹⁵.

Bir kadı,görevine başladığı zaman defterin ön kısmına adını, sanını ve vazifeye başladığı tarihi kaydeder. Daha sonraki zamanlarda mahkemeye intikal eden davalar, emir, buyruldu ve fermanları yazardı¹⁶.

Kadıların, sicillerini gittikleri yerlerde yanında taşıyabilmeleri için, Şer'iyye Sicilleri genellikle ince ve uzundurlar. Meselâ; 40 cm boyundaki defterin eni, 15 cm olurdu. Yine 32 cm uzunluğundaki defterin eni, yaklaşık 10-11 cm olurdu¹⁷. Eski defterler Kadı'nın cebine girecek kadar küçük iken tanzimat sonrasında hacimleri genişletilmiştir.

1. Muhteva İtibariyle Şer'iyye Sicilleri

Osmanlı Devletinin hakim olduğu bütün şehirlerin tarihi açısından önemli olan kadı sicilleri ancak son 450 yılına ışık tutabilmektedir. Bu nedenle Selçuklular ve diğer Müslüman ve Türk Devletlerine ait sicil bulunmamaktadır¹⁸.

---

¹²Pakalın,*a.g.l.*, C.II, s.126.

¹³Yaman, *a.g.m.*, s.154.

¹⁴Ferit Develioğlu,*Osmanlıca-Türkçe Lügat*, (Eski ve Yeni harflerle) 15. Basım, Ankara 1988, s. 951.

¹⁵Ahmet Akgündüz, "Şer'iyye Sicilleri", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*,C.I, İstanbul, 1998, s. 17.; Başka bir tanıma göre ; kadıların verdikleri hüccet, i'lam ve cezalarla,görevi gereği tuttıkları çeşitli kayıtları ihtiva eden, defterlere Şer'iyye Sicilleri denilmektedir. Bkz. Abdülaziz Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, İstanbul, 1986, s.1.

¹⁶Yaman, *a.g.m.*, s.154.

¹⁷Akgündüz,*a.g.e.*,C.I, s.19.

¹⁸Salih Pay, "Bursa Kadı Defterleri ve Önemi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.10, S.2, 2001, s.88-89.

Sicillerin en eskisi, zamanımızdan 4-5 asır evveline, Fatih Sultan Mehmet devrine kadar inmektedir. Selçuklular ve Beylikler devrine ait olanlara bugüne kadar rastlanmamışsa da Türk tarihi için olduğu kadar, Osmanlı İmparatorluğuna bağlı bulunan memleketler içinde pek değerli arşiv malzemesidir. Şer'iyye sicilleri, kıymet ve aidiyetleri itibariyle ihtiva ettikleri vesikalardaki konular, aşağıdaki şekilde toplanabilir.

Bu kaynaklar faydalanabilir bir hale getirildikleri takdirde mahallî araştırma ve etütlerde artmalar olacaktır. Bugüne kadar hemen hemen yok denilecek kadar azve ihtiyaca yeterli olmaktan çok uzak olan broşür, birkaç yayından ibaret araştırma ve etütler yerine, bu kaynakların yardımıyla yerine getirilecek ciddi eserler sayesinde şehir ve kasabalarımızın, köylerimizin daha iyi tanınması ve tanıtılması mümkün olacaktır¹⁹.

Devlet ve hükümet makamlarından, beylerbeylerine, sancakbeylerine ve kadılara, müftülere, mütesellimlere, dizdarlara, defterdarlara, mütevellilere, voyvodalara, müderrislere, eminlere ve vilayet ayanına ve iş erlerine, memleket idaresi, siyaseti, emniyet ve asayiş, maliyesi, askerliği, vakıf ve hayratı gibi işlerle ilgili tayin, nakil, azil ve sürgün gibi cezalara çarptırılanlarla hapis ve idamların; malların müsadereleriyle, isyan ve şekavet hareketlerinin bastırılmasına, mevcut kanunlara göre alınacak vergi ve irat kaynaklarıyla devlete ait emlak ve akarların kiraya verilmeleri hususundaki malî işlere, arazi tahrirleri ve tımar tevcihleriyle ilgili toprak idaresi, toprakların işletilmesi ve bunların tescil ve ref'ine, asker alma, erzak ve yiyecek tedarikine ve mühimmat maddelerinin imal ve şevklerine, seferberlik hazırlıklarına harp kararlarına, çeşitli şikâyetlere, fırtına, dolu ve baskınlara ve yangın, gibi tabii afetlere, açlık ve kıtlık sonucu muhaceretlere, hastalık ve salgınlarda alınacak tedbirlere ve daha birçok hususlara mütedair ferman, berat, divan tezkeresi ve resmî mektuplar nevi'nden hükümet merkezinden gönderilmiş emir ve yazı suretlerinin olduğu görülmektedir²⁰.

---

¹⁹ Gürkan, a.g.m. , s.767-768.

²⁰Feyyaz Gürkan, " Şer'iyeye Mahkemeleri Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma", IX. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler, C.II, Ankara 1988, s.765-766.

Şer'iyye Sicillerinde bulunan belgeler genellikle iki ana gruba ayrılabilir. Bunlardan ilki, defterin ait olduğu mahalde kadı'nın bizzat huzurunda meydana gelen gelişmelerin kayıtlarıdır. İkinci grup belgeler ise, devlet merkezinden gönderilen veya kadının muhtelif makamlarla olan yazışmalarının suretleridir²¹.

İlk grubun içerisinde; her çeşit dava zabıtlarıyla mukavele, senet, satış, vakfiye, vekalet, kefalet, itk, borçlanma, tereke, taksim vs. narhlar ve esnaf denetimleri, ikinci grup içerisinde ise; başta hükümdar olmak üzere büyük ve küçük makamlardan beylerbeyine, sancak beylerine, kadılara, müftülere, mütesellimlere, dizdarlara, defterdarlara, müderrislere, mütevellilere, voyvodalara, eminlere hitaben yazılan ferman, berat, divan tezkiresi, mektup, rü'us, tezkere vs. resmi mahiyetteki emir ve yazı kopyalarıdır²².

Kadıları, yargı görevinin dışında aşağıdaki işlere de bakmakla yükümlü idiler.

i-) Eyalet merkezleri ile Sancak ve Kazalardaki Şer'iyye Mahkemelerinin her türlü zabıt ve kararlar, vakfiye, kefalet, vekâletname, borçlanma, tereke, taksim gibi şer'î mu'ameleler,

ii-) Mahallinde alınacak emniyet, inzibat ve asayişe ait meseleler,

iii-) Belediye hizmetleri ve halkın her türlü ihtiyaç maddelerinin temini, üretimiyle ilgili yerlerin denetimi, bu maddeleri i'mâl eden, satan, nakleden tüccarın kontrolleri,

iv-) Esnaf teşkilâtından Yiğitbaşı ve Şeyhlerin seçim ve azilleri,

v-) Vakıf ve hayrata, tımar tevcihâtlarına ait işlemlere, vakfa ait olarak devamlarına, vakıf mukataaları ile mahkeme, zabıt ve kararlar nedeniyle, defterlere geçmiş semt, mahalle, köy, kasaba ve şehirlerin isimleri ile sâkinlerinin erkek-kadın, ihtiyar-çocuk, müslim-gayr-i muslini adları, unvan ve lakapları,

vi-) Halkın salgınlardan korunma, hastalıkların tedavisi, cerrahlarla hastalar arasındayapılan anlaşmalar ve mahkemece alınmış kararlar,

²¹ Orhan Avcı, "Şer'iyye Sicilleri Toplu Kataloğunda Tarih Tespiti", *Erdem*, AKDITYK, Mayıs 1999, S.34, s.48.

²² Ö.Faruk Teber, "Osmanlı Devleti Adli Yapısından Bir Kesit: Şer'iyye Sicilleri", *Erdem*, AKDITYK, Mayıs 1999, S. 34, s.537.

- vii-) Cami, medrese, han, hamam, hastahane, yol, köprü gibi hayır müesseselerinin inşaatı ve ta'miri dolayısıyla tutulan defterlere yazılmış karar ve bilgiler,
- viii-) Askerî ve mülkî ricalin, müderris, müfti, kadı, 'âlim, şâir ve mimarların hal tercümeleri,
- ix-) Ara sıra fetva makamlarından gönderilen fetvalar,
- x-) Ta'yin ve aziller dolayısıyla vazifeye başlama ve ayrılma tarihleri,
- xi-) İsyân ve şekavet hareketlerinin bastırılması, hapis ve idam uygulamaları,
- xii-) Mevcut kanunlara göre, alınacak vergi ve irad kaynaklarıyla devlete aid emlak ve akarların kiraya verilmeleri hususundaki mali işlemler bunların tescil ve refi,
- xiii-) Asker alma, erzak ve yiyecek tedarikleri ve mühimmat maddelerinin imâl ve sevki, seferberlik ve harp kararları,
- xiv-) Çeşitli şikâyetlere, fırtına, dolu, su baskınları ve yangın gibi tabii afetlere ve daha birçok hususlara dair ferman, berat, divan tezkeresi, resmî mektuplar nev'inde, Hükümet merkezinden gönderilmiş emir ve yazı suretlerinin kaydedilmiş oldukları görülmektedir²³.

Şer'iyye Sicillerinden faydalanmak suretiyle, önce bugüne kadar yazılmış Osmanlı tarihindeki yanlışlıklar düzeltilip, hataların aza indirildiği umûmî bir Osmanlı tarihi, özellikle teşkilât tarihinin yazılması elzem olacaktır.

Şer'iyye Sicilleri, merkezî ve mahallî yönetimlerin, Anadolu'ya yerleşen Türkler'in etnik menşei'nin hatıra ve delilleridir. Şehir, kasaba ve köy adlarının, buralarda yapılan arazi ve nüfus sayımları, nüfus çoğalmaları ve azalmaları, harp, kıtlık, salgın ve ölüm gibi sebepler sonunda yapılan göç ve iskânlar nedeniyle, halk hareketlerinin, isyan, şekavet, zorbalık gibi sosyal buhranların, sel, yer sarsıntısı gibi tabii afetlerin, tescil edildiği belgelerdir. Türk dili ve folklor ile ilgili materyallerle, örf ve âdetlerimize dair malzemeler vesilesiyle, ilim ve kültür tarihinin, cami, medrese, han, hamam,

²³Moğol, *a.g.e.*, s.12-16.; Akgündüz, *a.g.e.*, C.I, s. 11-17.

hastane gibi hayır tesislerinin inşaatı ve onarımlarının, sosyal hizmet ve kurumlarının, yani mîmârî tarihimizin ne derece geliştiği ve hangi seviyede olduğunu bildiren vesikalardır²⁴.

Sağlık çalışmaları, başlıca hastalıklar, alınan tedbirler, ilaç üretimi ve cerrahi işlemlerle ilgili münasebetler dolayısıyla, tıp tarihinin, nihayet Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme, genişleme ve dağılmasının, milletimizin ilerleme ve gerilemesi sebeplerinin açıklanmasında yardımcı olan belgeleri, vesikaları ihtiva eden çok önemli delil ve kaynaklardır. Sicillerin her konuda tarihe kaynak olacağında şüphe bulunmamakla birlikte, özellikle son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahalli hayata ait ilmi araştırmaların birinci derecede kaynağını oluşturmaktadırlar²⁵.

Şer'iyye sicillerinin, Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve büyüme dönemlerinden Kanuni'nin ilk yıllarına kadar genellikle Arapça tutulduğu gözlenmiştir. Yalnız hükümetin verdiği emir ve onların cevapları Türkçe olarak kaydedilirdi. Ülkenin sınırları genişledikçe hâkim unsurun dili ile yazmak daha uygun bulunarak Türkçe yazılmaya başlanmıştır²⁶. Anadolu'nun dışında bir zamanlar Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında bulunmuş olan Avrupa ülkelerinde de kadıların tuttuğu şer'iyye sicilleri vardır. Bu sicillerin çoğunluğu ülkenin merkezinde toplanmıştır²⁷.

Siciller, Osmanlı ülkesinde azınlıkların sosyal, iktisadî, ticarî, dinî vs. hayatları hakkında da fevkalâde geniş bilgileri ihtiva etmektedir. Kayıtlar olayın hemen akabinde tutulduğu için, her hangi bir tahrifatın yapılması veya yanıltıcı bilgilerin bulunması ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Bu haliyle son derece güvenilir belgelerdir. Burada Osmanlı ülkesindeki müslim ve gayr-i müslim

---

²⁴Nuri Köstüklü, *1820-1836 yıllarında Hamid Sancağı ve Türkiye (182 Numaralı Isparta Şer'iyye Siciline Göre)* Selçuk Üniv.Yay., Konya 1993, s.7-9.

²⁵Akgündüz, *a.g.e.*, C.I, s. 12.

²⁶ Yücel Özkaya, *Sofya Milli Kütüphanesi National Biblioteque'deki Şeri'yye Sicilleri*, C.XIII, Ankara 1980, s.23.

²⁷Özkaya, *a.g.e.*, s. 24.

tebanın birbirleri ile olan münasebetleri rahatlıkla incelenebilir²⁸.Şer'iyye Sicillerinde kayıtlı bulunan belgeleri genel olarak ikiye ayırabiliriz.

1-)Serî mahkemeler tarafından karar altına alınıp, sicil defterine bir nüshalarının kaydedildiği belgeler. Bunlar; hüccetler, i'lamlar, ma'rûz ve mürâselelerdir.

11-) Üst makamlardan gelen belgeler. Bunlar ise; emir, berat, ferman, buyruldu, tezkire ve temessüklerdir²⁹.

Ser'iyye sicillerinde yukarıda zikredilenler dışında, müderris tayini, memur izinleri, vergi ve cizye toplanması, ihtida işlemleri gibi kayıtlara da rastlanılmaktadır³⁰.

2. Defter Hakkında Bilgi

Türk, sosyal, siyasi ve kültürel tarihinin birinci dereceden kaynakları olan şeriyye sicili defterinden bugüne ulaşabilen defter sayısı 19.000 kadardır. Afyankarahisar iline ait 190 adet bulunmaktadır³¹.

535 Numaralı Karahisâr-ı Sahib'e ait şeriyye sicili defteri Hicrî 1134-1135 (M.1722-1723) senelerine ait kayıtları içermektedir. İlk numaralandırmaya göre 69 varaktan müteşekkil defterde 175 adet belge bulunmaktadır. Defterinmuhtevi olduğu belgelerin numaralandırılmasında hata yapıldığı tespit edilmiş olup, ilk numaralandırmaya sadık kalarak, yeniden numaralandırma yapıp toplam belge adedi ortaya çıkarılmıştır. İlk numaralandırmada aynı sayfadaki farklı kayıtlar aynı belge imiş gibi numara verilmiştir. Örneğin; 1 nolu belgede, iki farklı konu aynı belge gibi numaralandırılmıştır. Bu durum dikkate alınarak tarafımızdan yeni bir numaralandırma yapılmıştır. Bu yeni numaralandırmada ilk verilen numara sabit bırakılıp devamındaki belgeye 1A şeklinde numara verilmiştir. Aynı durumdaki diğer belgeler de sırası üzere şu şekilde numaralandırılmıştır:

²⁸ Tufan Gündüz, "Şeriyye Sicilleri ve Tarihi Kıymeti", *Türk Yurdu*, C.XII, S. 59, Ankara 1992, s.50.

²⁹ Moğol, a.g.e., s. 11.

³⁰ Abdülaziz Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, İslami İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul 1986, 26-27.

³¹ Avcı, a.g.m., s.45.

1A,2A,2B,2C,2D,2E,4A,4B,9A,9B,10A,103A,103B,172A,172B,173A,173B,174A,175A,175B,175C,175D.

Numaralandırmadaki diğer bir hata 52'den 54'e atlanmış olmasıdır. 53 numaralı belge yoktur. Ayrıca 85 numaralı belgenin devamı 86 olarak numaralandırılmış, 103 numaralı belgenin üzerine yazılan, gelen cevabı 102 olarak, 117 numaralı belgenin devamı 118 ve 119 olarak ve 145 numaralı belgenin diğer sayfaya taşınan devamı 146 olarak numaralandırılmış. Bu durumda 1, 53, 86, 102, 118, 119 ve 146 numaralı belgeler bulunmamaktadır. Bununla birlikte 3 ve 13 numaralı belgeler yazılırken iptal edilmiştir.

Defterin bazı sayfaları ıslanmış olup mürekkep dağıldığından 24, 27, 28, 29, 31, 32, 38, 49 ve 64 numaralı belgeler okunamamıştır.

Yeni numara veya yanlış numara verilen, iptal edilen belgeler çıkartıldığında defterde 178 kayıt bulunmaktadır. Bunlardan 91 belge mahkeme tarafından tanzim edilmiş olup (ilam, hüccet vb.), 87 belge mahkemeye gelen (ferman, berat vb.) belgelerdir.

Defter, ilk sayfadaki künyeye göre Karahisar-ı Sâhib'e ait 6.sicil olup Naib Ahmet Efendi bin Hasan Efendi tarafından tutulmuştur. 7 numaralı belgeden, Karahisâr-ı Sâhib kadısı olan Abdurrahman Efendi'nin kendi yerine bakması için Ahmed Efendi ibn Hasan Efendi'yi nâib tayin ettiği anlaşılmaktadır.

3. Şer'iyye Sicillerinde Bulunan Kayıt Çeşitleri

İncelemiş olduğumuz 535 numaralı Şer'iyye Sicilinde bizim numaralandırmamıza göre 178 adet belge tespit edilmiş olup, bunların dağılımı aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo-1 Belge Dağılımı

Belge Kaynağı	Adet
Mahkeme dışından gelen belgeler	87
Mahkemece düzenlenen belgeler	91

Tablo-2 Mahkeme Dışından Gelen Belgelerin Dağılımı

Belge türü	Belge no
Ferman	10,12,15,63,65,70,71,72,79,58,91,92,96,97, 98,101,106,108,109,110,111,112,113,116,117,120,,121,124,126, 130,131,132,133,136,137,139,142,145,149,151,152,155,156,157 ,159,165,166,169
Berat	8,16,68,75,107,135,140
Buyruldu	14,67,74,78,80,82,83,84,87,88,89,90,93,94,95,105,115,129,134, 138,141,144,148,150,153,162,167,168
Temessük	128,158,164
Tezkire	127

Tablo-3 Mahkemece Düzenlenen Belgeler

Belge türü	Belge no
İ'lam	9,11,50,54,58,
Hüccet	1A,2,2A,2B,2C,2D,2E,4,4A,4B,6,9A,9B,10A,23,35,36,39, 40,41,42,48,51,52,55,56,57,60,61,73,81,100,103A,114,17A,171,172A 173,173A,173B,174,174A,175,175A,175B,175C,175D
Tereke	17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 30, 34, 37, 43, 44, 45, 46, 47,59,170, 172
Ma'ruz	62,64,66,69,76,77,99,103,104,122,123,125,143,147,154,160,161,163
Mürasele	7,33

3.1.Mahkeme Dışından Gelen Belgeler

Mahkeme dışından gelen belgeleri iki grupta inceleyebiliriz. Birincisi; devlet merkezinden gelen emir ve fermanlar, ikincisi kadının diğer devlet görevlileri ile yaptığı yazışmalar.

Devlet merkezinden gelen emirler, genel anlamda ferman, berat ve buyrulduolarak ifade edilebilir. Şer`iyye Sicillerinde “*evamir ve feramin*” olarak kaydedilen bu kayıtlar islam hukukunun padişaha tanıdığı yetkiye dayanarak, padişah tarafından, ihtilafı olan bir şer`i meselede mevcut görüşlerden birini tercih ettiğini kadıya bildirir. Şer`i hükümlerin icrasını teyid için yazılı emir gönderir veya düzenleme yetkisi bulunan sahalarda bazı düzenleyici kaideleri Divan-ı Hümayun’un telhisi üzerine tanzim ederek kadıya bildirir.

Devlet merkezinden gelen bir diğer grup kayıt da şahısları ilgilendiren görev tevcihi, tımar tevcihi, ticaret beratı, vb. konulara ilişkin olarak kaleme alınan ferman, berat ve nişanlardır. Osmanlı Devleti’nde kadılık, imamlık, hatiplik, miri arazi mutasarrıflığı, sadrazamlık, kazaskerlik vb. makam ve görevler şahıslara beratlar ile verilirdi. Bu ferman ve beratların bir nüshası Şer`iyye Sicillerine mutlaka kaydededilirdi³². Padişahın sonra yetki bakımından icra ve takip görevi olan Sadrazam padişahın emrine dayanarak, bazı hususları kadılara hatırlatabilirler. Sadrazamların yazılı emri olan kayıtlara” buyruldu” denir. Aslında buyruldu sadrazam, kaptan-ı derya, vezir, beylerbeyi, kazasker, vezir ve beylerbeyi gibi devlet erkanının yazılı emirlerine denir³³.

Mahkeme dışından gelen belgelerin ikincisi ise, herhangi bir konuda kadının üst ve alt makamlara yazdığı yazılar ve cevaplarının kaydedildiği kayıtlardır. Osmanlı diplomatikasında,daha ziyadeüstten alta veya aynı seviyedeki makamlar arası yazılan ve resmi bir konuyu ihtiva eden belgeler,“mürasele ve tezkire” olarak adlandırılır.Karahisâr-ı Sâhib kazâsına,Feyzullah Efendi’nin nâib tayin edildiğini ifade eden³³ numaralı belgeyi bir “mürasele” örneği olarak verebiliriz.

---

³² Akgündüz, *a.g.e.*,s. 39-42.

³³ Akgündüz, *a.g.e.*, s. 44.

Mahkeme dışından, özellikle devlet merkezinden gelen ferman, buyruldu ile eşit düzeydeki makamlardan kadıya gelen belgeleri şer`i mahkeme görevlisi deftere kaydettikten sonra ilgili yere veya şahsa belgeyi gönderir.

Merkezinden gelen belgeleri kısaca şu şekilde izah edebiliriz:

3.1.1. Ferman

Divan-ı Hümayun veya Paşakapısı'ndaki divanlarda alınan kararlara uygun olarak yazılan ve üzerinde tuğra bulunan padişah emirlerinin genel adıdır. Sefer açılması, asker sevki, vergi vb. devlet işlerine dair olan fermanlar Divan-ı Hümayun kararı ve padişah emriyle hazırlanıp ilgili şahıslara gönderilirdi. Fermanların büyük bir kısmı ise, beylerbeyi, sancakbeyi, kadı gibi görevlilerin mektup veya arzı yahut halktan birinin arzuhalı üzerine konunun divanda görüşülüp karara bağlanması sonucu hazırlanırdı³⁴.

3.1.2. Berat

Nişan adı da verilen ve ilk devirlerde *biti* ve *misal* de denilen berat, bir memuriyete tayin, bir gelirden tahsis, bir yerin kullanma hakkı, bir imtiyaz veya muafiyeti gösteren ve padişahın tuğrasını taşıyan belge olup, ancak tuğranın sahibi olan padişahın süresince geçerli idi. Vezir, beylerbeylik, timar, mukataa, imamet, vazife, muafiyet için berat verilirdi. Konsolosların görev kabulüne, yabancı tüccarlardan Osmanlı sınırları içerisinde ticaret yapmak isteyenlere de berat düzenlenirdi³⁵.

3.1.3. Buyruldu

Padişah tuğrasını taşıyan hükümler ancak üç şahsın buyruldu ile yazılabilirdi. Bunlardan dünya işlerine ait olan meselelerde sadrazam, maliye ile ilgili işlerde defterdar, şer`i davalarda ise kazasker yetkili kılınmıştı. Divan-ı Hümayun'a verilen bir arz, arıza veya tahrir okunup istek kabul edildiği takdirde üzerine "buyruldu" kelimesi bazen tek olarak bazan da "arz olunduğu üzere tahrir olun deyu buyruldu" gibi işlemi gösteren bir cümlenin sonuna ilave edilerek yazılırdı. "Buyruldu" kelimesi kullanılmayan buyruldu da rastlanır³⁶.

³⁴ Mübahat S. Kütükoğlu, "Ferman" *İ.A.*, TDV Yay, İstanbul 1995, C.12, s.400.

³⁵ Kütükoğlu, "Berat", *İ.A.*, TDV Yay., İstanbul 1992, C.5, s.472.

³⁶ Kütükoğlu, "Buyruldu" *İ.A.*, TDV Yay., İstanbul 1992, C.6, s. 478.

3.2. Mahkemece Tanzim Edilen Belgeler

Şer'i mahkeme tarafından karar altına alınıp tanzim edilen, sicil defterlerine bir nüshaları kaydedilen belgelerin en önemlileri şunlardır.

3.2.1. Hüccetler

Lügatte “senet, vesikave delil demek olan³⁷ hüccet’in terim anlamı ise kadının kararını ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarını ve diğerinin tasdikini havi bulunan ve üst tarafında kadının mühür ve imzasını taşıyan belgedir³⁸. Hüccet yerine senet teriminin de kullanıldığı görülmektedir. Bazen kadının kararını ihtiva etse de üst tarafında mühür ve imza bulunan kadılara ait belgelere de hüccet denilmiştir. Hüccetlerin üst kısmında kadıların mühür ve imzaları, sonra da sırasıyla tarafların isim ve adresleri, hüccetin konusu, hukuki veya muamelenin şekli ve şartları varsa teslim ve tesellüm işlemleri beyan edilir. Yapılan ikrar ve beyanları sonunda da belgenin tanzim tarihi ve şahitlerin isimleri yer alır. Hüccetler de davalarda kesin delil olarak kabul edilirler³⁹.

Şer'iyeye sicillerinde bulunan hüccetler; bey', nafaka, vasiyyet, vekâlet, istidâne, sulh, ikrar, vâsî tayini, ferağ-i katî', ikâle, icâre, havale-i deyn, kefâlet, vakıf, hibe ve teslim, tahmil-i şehadet, isbat-ı rüşd, ibrâ, müdarebe ve daha başka isimlerle düzenlenmiştir⁴⁰.

3.2.2. İ'lamlar

Sözlük anlamı itibarıyla “bildirme, anlatma” demek⁴¹ olan i'lâm kelimesinin terim anlamı ise, kadının bir davada verdiği hükmü, altında kararı veren kadının imza ve mührünü taşıyan belgedir.

Günümüzdeki mahkeme i'lamları gibidir. Kadı mahkemeyi bitirdikten sonra gereği hakkında hükmünü verir ve taraflara şifahi olarak bildirir. Daha sonra verilen

---

³⁷Devellioğlu, *a.g.l.*, s.38.

³⁸Cin-Akgündüz, *a.g.e.* C.I, s.,420.

³⁹ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Basımevi, Ankara 1988, s.121.; Cin-Akgündüz, *a.g.e.* C.I, s.,420.

⁴⁰ Bayındır, *a.g.e.*, s.,12.

⁴¹ Devellioğlu, *a.g.l.*, s.426.

kararın gerekçelerini de ihtiva eden tenbihi havi bir i`lam tanzim edip taraflara verir. Karar metninde i`lamdaki isbat davası ise “ilzam” ifadesi, isbat davası ise “tenbih” ifadesi kullanılır.

Şer`iyye Sicillerinde kayıtlı bulunan ilamlar veraset, alacak, adam öldürme, adam kaçırma, vakıf malını menfeatine kullanma v.b. gibi konularda düzenlenmiştir.

Bir i`lamda bulunması gereken hususlar şunlardır;

a-) Kadının imza ve mührü: Kadı'nın imzası kendi yazısı ile yazmış olduğu, künyesinden oluşur. Mühür de ise kadı'nın ismi, babasının ismi, bazen da kısa bir dua cümlesi bulunur.

b-) Davacının adı ve adresi: Eğer davacı başka bir şehirden ise davanın görüldüğü yere niçin geldiği ve halen oturmakta olduğu şehir yazılır.

c-) Davalının adı: Davalının yalnızca adı ve lakabı yazılır.

d-) Dava konusu: Davacının iddiası aynen yazılır.

e-) Davalının cevabı: Davalının iddiayı kabul ettiği veya reddettiği yazılır.

f-) Beyyine talebi: Davalının iddiayı kabul etmemesi halinde hakim davacıdan davayı isbat etmesini ister.

g-) İsbat ve yemin: İsbat vasıtası yazılı delil ise, kadı bunları i`lamda aynen yazar. Yemin ise herkesin inancına göre yemin ettirilir ve kaydedilir. Şahitlik ise şahitlerin beyanları olduğu gibi yazılır.

h-) Hüküm: Kadı dava sonunda “hükmolundu”, “kaza olundu” gibi ifedeler kullanır. Davacıyı davadan men ettiği, kaza-i terk denilen davalar da ise “muarazadan men ettiği” gibi ifadeler yer alır.

ı-) Tarih: Genellikle Arapça olarak tarih atılır.

i-) Şuhûd'ü-l Hâl: Genellikle son kısımlarda şahitlerin isimleri yazılırsa da şahitlerin listesini vermesi şart değildir⁴².

---

⁴² Bayındır, a.g.e., s.4; Akgündüz, a.g.e., C.I., s. 31.
İ'lam türü belge örnekleri için bkz. 9,11,50,54,58 no'lu belgeler.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADILIK MÜESSESESİ, ŞER'İYYE MAHKEMELERİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ

A. KADILIK MÜESSESESİ VE ŞER'İYYE MAHKEMELERİ

1. KADILIK MÜESSESESİ

Kadı, kaza işlerine bakan memura verilen addır. Halk arasında çıkan ihtilafların faslına mahsus memûriyyet demek olan kaza pek eskidir.

İslâmiyet'te kaza işlerini ilk derûhde eden bizzat Hz. Peygamber idi. Daha sonra Hulefa-yı Râşidin bu vazifeyi gördüler. Zira yargı görevi (kaza) hilafete dâhil vazifeler arasında yer almaktaydı. Yani yargılama görevi kamu adına halifenin veya yetkili kıldığı kadıların göreviydi. Bu sebeple İslâm'ın ilk dönemlerinde halifeler, bizzat kaza vazifesini de icra ederler ve başkasına havale etmezlerdi. Daha sonra İslâm Devleti genişleyip yargıya dair işler çoğalınca, halifeler, gerek hilafet merkezinde ve gerek vilâyetlerde, kendilerine vekâleten (kamuyu temsilen) davaları yürütmek için hususî memurlar tayin etmeye mecbur oldular⁴³. İlk zamanlar kadılar halk arasındaki davaları camilerde görürlerdi. Davacılar kadıların yanına gelerek davalarını söylerler ve faslettirirlerdi.

Kadıların verilen maaşa gelince bu maaş zamanın ve devletlerin hal ve şartlarına göre değişirdi. Osmanlı hiyerarşisinde kadı 25 akçe yevmiye ile göreve başlardı. Tayin edildiği kaza ve sancak merkezine göre yevmiye miktarı artardı. Bu miktarlar günde birkaç yüz akçeye kadar çıkabiliyordu⁴⁴.

Osmanlılarda kadı tayininde ilk İslam devletlerindeki usulü uygulamışlar, tanınmış zatları kadılığa tayin eylemişlerdir. İslam diyarının maruf aileleri bir taraftan Anadolu'ya geliyor, diğer taraftan da açılan medreseler kaza tarikini ihtiyar edecekleri yetiştiriyordu. Hatta kaza işinin İslam ananesine tevfikân camilerde görülmesi için Bursa'daki Yeşil ve Yıldırım Camilerini dava görebilecek bir şekilde yaptırmışlardı. Kadılığa Osmanlıların ilk zamanlarında çok rağbet olunmadığı halde

⁴³Akgündüz, *a.g.e.*, s.76.

⁴⁴İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*, Ankara 1994, s.69.

sonraları pek ziyade arzu gösterenler olmuş, bunun neticesi olarak da rüşvet vermeyi ve almayı meydana çıkarmıştır⁴⁵.

Osmanlı Devleti'nin müessisi I. Gazi Osman, Selçuklu kanunlarına göre, kaza, siyaset ve icra, doğrudan doğruya ümeranın salâhiyeti dâhilinde bulunmasına rağmen bu salâhiyetin kazaya teâllük eden kısmını reyinde müstakil kadılara havale etmiş ve şer'i mahkemelerin ilgasına kadar, divan ve huzur mahkemeleri istisna edilirse, hemen bütün imparatorluk devrinde bu esasa riayet olunmuştur⁴⁶.

Osmanlı İmparatorluğu'nda kadı tayin edilmek; bir takım niteliklere sahip olmak kadar, belirli bir tahsil düzeyi ve hiyerarşik geçiş işlemine dayanmaktaydı. Bu nedenle Osmanlı ülkesinde, adliye silki; klasik İslam devletlerine göre daha gelişmiş esaslara dayanan bir sistem, başlı başına bir meslek olarak görülmektedir. Bu kategoriye giren her gruba belirli bir fonksiyon yüklenmiştir. Müderrisler öğretimle, müftü'ler ifta yani fetva göreviyle, kadılar ise kaza (yargı) göreviyle yükümlüydüler. Osmanlı kadıları bu hiyerarşi içinde mutlaka gerekli medrese tahsilini ve hukuk bilgisini kazanmış olmak zorundaydılar. Ancak, bu ön şarta sahip olan medrese mezunu hiyerarşiye girebilirdi⁴⁷.

Kadılar, padişah beratı ile tayin edilirdi. İlmiye mensuplarının tayin, azil ve nakil işlemlerini Anadolu ve Rumeli kazaskerlikleri dairesi yapardı. Yani kadı'nın mesleğe intisabında bu dairelerden birine dahil olması gerekiyordu. Bu dairelerde ruzname denen deftere kayıt edilir ve meslekî terfi ve özlük işleri bu büroda yürütülürdü. Şayet bir kadının tayini bu deftere kaydedilmemişse elindeki berat hükümsüzdü ve iptali gerekirdi⁴⁸.

Kadılar; kaza kadıları, sancak ve eyalet kadıları olmak üzere başlıca iki kısımdır: Kaza kadıları, Rumeli, Anadolu ve Mısır olmak üzere üç sınıftı. Kaza kadıları 20 ay hizmetten sonra görevlerinden ayrılır, yerlerine sırada olan başkaları tayin edilirdi. Azledilen kadı İstanbul'a gelerek her çarşamba günü kazasker dairesine mülâzemet eder (buna *mülâzamat-ı müstemirredenirdi*), yine tayin sırasını beklerdi

⁴⁵Mehmet Zeki Pakalın, *a.g.l.*, s.120-121.

⁴⁶Besim Darkot, "Kadı", *İ.A.*, MEB, İstanbul 1977, C.VI., s.45.

⁴⁷Ortaylı, *a.g.e.*, s.12.

⁴⁸Ortaylı, *a.g.e.*, s.13-16.

(buna *zaman-ı infisaldenirdi*). Yeniden tayin, iki yıl mülâzamatdan sonra, kıdem sırasıyla nöbette olanlar arasından yapılırdı⁴⁹. 1716'da Şehit Ali Paşa sadaretinde bu mülâzemet-i müstemirre usûlü kaldırılarak, aşağıdaki maddeler kondu:

1- Bir mâzul kadı tekrar tayin olunmak için kendi derecesindeki mâzullerin en kıdemlisi olacak ve ehliyeti ve kifayeti bulunacaktır.

2- Kadılığa geçecek olanlar iptida kazasker huzurunda imtihan olacaklar, ehliyeti haiz olanları kazaskerler şeyhülislamlığa bildirecekler ve o da bunu defterine kayıt edecektir.

3- Bu suretle şeyhülislamın inhası üzerine kazasker huzurunda muvaffak olan zat sırası gelince kadılığa tayin olacaktır.

4- Şer'i hâsılatı müsmir olan kazalar müstakil olarak tevcih edilecek ve müsait olmayanlar kadıların mansıplarına ilave olunarak, kıdemli olan kadıların maişetlerine karşılık olarak verilecek ve bu da kazaskerin arzı ve şeyhülislamın inhası üzerine yapılacaktır⁵⁰.

Mahalli halk ile yakınlaşmamaları için kadı'ların tayin süreleri ve görevleri kısa tutulmuştur. Bu, hiyerarşide meydana gelmesi muhtemel olan tıkanıklıkları da önlemektedir. Bu görev kısalığında rütbe de esas tutulmuştur. Mevleviyet payesini haiz büyük kadılar genellikle bir sene, kaza kadıları ise 20 ay süreyle tayin edilirdi.

Bir Kadı, görev yerine tayin edilince "*berat-ı resm*" denen bir vergi ödemesi gerekiyordu. Bu vergi onun yevmiyesine göre değişirdi. Sürelerin belirsizliği ve kanun hükmü, hilafın kısa tutulması, ciddi problemler doğurmuştur. En başta kadıların görev namusunda sarsıntılar meydana geldi. Görev sürelerini güven altına almak için gayrî kanunî harcama ve rüşvet gibi yollara başvurdular. Sarf ettikleri parayı az zamanda fazlasıyla kazanmak için türlü yolsuzluklara saptılar.

Kadı'nın kendi yargı bölgesi dâhilinde çıkan olaylarda ve mahkemeye vaki müracaatlarda, kanunî sebeplerden biri mevcut olmadıkça, davaya bakmaktan veya olayın aydınlanması için gerekli teftişten kaçınması yasaktır. Bu gibi hallerde eyalet

⁴⁹ Meydan Larousse, "Kadı", C. VI., İstanbul 1981, s.749.

⁵⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlimiye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.107.

beylerbeyi veya merkezî devlet yetkilileri kendisine vazifesini hatırlatıp, ihtarda bulunurlardı. Kadı; katl, bazı halde alacak ve benzen davalar için keşif icap ettiğinde yanında ehl-i hibra ile olayı tespit zorundaydı. Kadıların yargı bölgeleri içindekimükellefiyetlerini yerine getirme dışında, kendi yargı bölgeleri dışındaki işlere karışmamaları prensibi de önemlidir. Herkes ait olduğu bölge mahkemesinde yargılanır, kadılar da kendi bölgesi dışındakilerin davasına bakamazdı. Tersine hareket edilirse, kadılar arasında çatışmalara ve hatta bölgesine tecavüz edilen kadı'nın merkeze şikâyeti görülmüştür.

Osmanlı Kadısı; tarihî gelişimi ve hukukî teorik yapısı içinde etraflıca ele alınan bir konu olmasa gerektir. Genellikle Osmanlı kadısının bu kendine özgü durumu üç kıstasa dayanılarak açıklanmaktadır; a) kadı'nın doğrudan merkeze bağlı olup, mahalli otoritelerden ve yöneticilerden bağımsız olması b) yargı yanında mülkî ve malî konularda da aynı derecede bir sorumlu yönetici olması c) belirli bir hiyerarşi ve eğitimden geçmiş olması ve bir yerdeki görev süresinin belirli ve kısa olması.

Her kadı belli bir kaza ve sancak bölgesine tayin edilir. Her iki halde de kendisine ait bölge dâhilindeki şehir, kasaba, nahiye ve köylerde yerine getirmekle mükelleftir. Tabiatıyla kadı böyle geniş bir sahanın her tarafında, bu görevleri bizzat yerine getiremeyeceği için, mekânsal düzeyde kendine bazı yardımcıları seçer. Böylece fizikî alandan doğan yatay bir hiyerarşi ortaya çıkar. Bu alan içinde amir, kadının bizzat kendisidir.

Kadı; kaza dairesindeki küçük ünitelerin, yani her nahiyenin başına bir naib tayin eder. Naib kendi bölgesi dâhilinde kadı'nın fonksiyonlarını görür. Ancak bu konuda hiyerarşik yetki ve denetim üstünlüğünün bizzat kadıda bulunduğuna şüphe yoktur.

Kadı,naib tayin ederken umumiyetle o mahallin ulemasından olanları seçer. Bunlar o yerin medreselerinden icazet almış kimselerdir. Bu gibiler bazen kadı'nın maiyetindeki işlere de tayin edilirdi.

Kadı'nın malî görevlerinin başında "*avarız haneleri*"nin kayıt ve muhafazası ve bu verginin toplanması gelmektedir. Kadı'nın bir diğer malî görevi de para rayicine dikkat etmek, rayiçten fazla sikke mübadelesini önlemek; tedavülde kalp

veya kırık sikke bulundurulmasına mani olarak, müsebbiplerini cezalandırmaktır. Merkezî hükümet bu konudaki emirlerini beylerbeyi, sancakbeyi ve kadılara hitaben yazar. Mukataaya verilecek yerler için mukataa sahibine iltizam tezkiresi vermek ve mukataa beratının sicile kaydı, kadı'nın görevidir.

Kadı'nın bir görevi de ordunun ihtiyaçlarını temin, yol ve konaklama tesislerim önceden kontrol ve bilhassa toplanan verginin orduya serîan yetiştirilmesiydi. Şehrin alt yapısal tesis ve hizmetlerinin gözetilmesi onun görevlerinin başında gelir Bu nedenle vakıf mütevellilerini kontrol ve azil yetkisi de vardır. Esasta onun tarafından tayin edilmekteydi. Gene vakıf kurumlarından sayılan medreseleri kontrol etmek müderrislerinin tayin veya azli için arz yetkisi, imaretlerin ve talebe-i ulûmun iaşesini denetlemek ve gözetmek onun görevidir⁵¹.

Kadı'nın bir diğer görevi de; şehirde büyük sorun olan iaşe kıtlığının giderilmesi ve civar yerlerdeki kaynaklardan teminini gözeterek, istifçilik ve karaborsacılık benzeri yolsuzlukları önlemektir.

Kadı bütün bu görevleri arasında askerî sınıf mensuplarını da (vergiden muaf müslim, gayrimüslim yönetici veya yönetime yardımcı olmaktan dolayı imtiyaz ve ihtiyar sahibi olmuş zümre) teftiş ile görevliydi. Esasen kadı'nın ehl-i örf mensubuyla olan ilişkisine değinmekte fayda vardır. Klasik devirden beri Ortadoğu şehirlerindeki kadı ile valinin arasındaki sıkı işbirliğinin sebebi, kadı'nın yöneticinin infaz kuvvetine olan ihtiyacı, ikincisinin de birincisinin hukukî hüküm karar ve istişaresine olan ihtiyacıdır. Temelde bu ilişki Osmanlı İmparatorluğu'nda da devam etmekteydi. Görev ve yetki bakımından önceki anlatılanlara ilaveten şu hususlar vardır; beylerbeyi veya sancakbeyinin idarî problemler veya reayanın müracaatı ile ilgili olarak kadıya mübaşir ve mektup göndermesi nadir örneklerden değildi.

Kadıların suiistimali, kanunsuzca verdikleri hükümler ahalinin şikâyetine sebep olur veya devlet yönetiminin dikkatini çekerse, teftiş yoluna gidilirdi. Bu gibi hallerde merkezî hükümet beylerbeyi veya sancakbeyi rütbesinde birini gönderir ki buna “*müfettiş paşa*”denirdi. Yahut da dergah-ı ali çavuşlarından biri “*mübaşir müfettiş*”olarak gönderilirdi.

---

⁵¹Fahrettin Atar ve İlber Ortaylı, “Kadı”,*İ.A.*, TDV Yay., İstanbul 2001,C.24, s.66.

İslam tarihinin her döneminde kadılar en yüksek mevkilere kadar yükselebilmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nda da ilmiye ricalinden olduklarından, ayrı bir statüleri vardı. Osmanlı devlet protokolünde de hiyerarşide ve etikette ayrı bir yerleri vardı. Mevleviyyet sahibi olup olmamalarına göre statüleri de değişirdi. Her şeyden önce ilmiye sınıfının ayrıcalıklarına sahiptiler. Kul zümresinden olmadıklarından, ehl-i örf gibi siyaseten cezalandırılmazlardı. "*ilmiye sınıfının kanı akıtılamaz*" prensibi, Osmanlı tarihinde istisnası pek nadir görülen sert bir kuraldı.

Kadı, bir hukuk adamı ve yargıçtı. Mahkemesine, verdiği kararların tutulduğu noter kayıtlarına müdahale edilemezdi. Burada istiklal-i mahkeme prensibine uyulmuştur. Fakat kadı aynı zamanda bir beledî amir, bir asayiş görevlisi, bir malî yetkilidir. Bu alanda merkezî hükümetin denetimi, yol göstermesi ve amirliği söz konusudur. Vakıf ve medrese teftişinde bağımsızdır. Tımar ve arazi davalarında söz sahibidir, ama hüküm verirken bir fıkıh adamı olduğu kadar bir memurdur. Davalarda şer'i konuyu müftüye sorabilir (fetva), ama örfi davalarda örfi mevzuatın gereğiyle hüküm verir. Bir hukukçu ve idare adamıdır. Nihayet bir şeriat görevlisi olarak İslam cemaatinin temsilcisidir. Ahalinin istekleri doğrultusunda bazen onların protestoları adına, merkezî hükümete arzda bulunur, yazıyla talepte de bulunur. Bu da onu örfi memurlardan ayıran bir statüdür ve bunun için de bir fıkıh adamı olarak siyaset cezasından masundur⁵².

Sonuç olarak, kadılar şehir hayatında, önceki asırlarda olduğu gibi, güçlü tek otorite olmayıp, mutasarrıf ve valilerden sonra ikinci derecede öneme sahip kişiler durumundaydılar.

Bu güçlerine rağmen, sancak teşkilâtında yargı, yönetim, maliye ve belediye hizmetlerinde devleti temsil eden, devletin sıkıştıkça başvurduğu kişiler olma özelliklerini korumaktaydılar⁵³.

2.ŞER'İYYE MAHKEMELERİ

Şer'iyye mahkemeleri daha önce vasıflarını ve derecelerini anlattığımız kadıların, şer'i hükümlere göre yargılama yaptıkları mahkemelerdir.

⁵²Ortaylı, *a.g.e.*, s.25,29,41,48.

⁵³Rıfat Özdemir, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara*, Ankara 1986, s.202.

Şer'iyemahkemelerini ifade için mehâkim-i şer'iyye, meclis-i şer, meclis-i şer'-i enver veya nebevî gibi tabirler kullanılmaktadır. Şer'iyye mahkemelerine ait gelişmeleri Tanzimat'tan önceki ve sonraki gelişmeler olmak üzere ikiye ayıracağız.

2.1.Tanzimata Kadarki Dönem

Osmanlı Devleti bir Müslüman devlet olduğundan ilk kuruluş yıllarından beri kaza usulünü benimsemiş ve I. Osman'ın ilk tayin ettiği iki memurdan birisi kadı olmuştur. Ancak kadıları yetiştirecek kaynak ilk dönemlerde tesis edilmediğinden, ilk Osmanlı kadıları hep Anadolu, İran, Suriye, Mısır ve Irak gibi İslam ülkelerinden seçilmiştir. Osmanlı Devleti'nin yargı dili olarak önce %50 nispetinde sonraları tamamen Türkçe kullanılmaktadır⁵⁴. Osmanlı Devleti'nde kadılar, buldukları toplumun hukuk ve ceza ile ilgili davalarına bakarlar, meseleleri Hanefî fihhının esaslarına göre hükme bağlarlardı. Ülkede Şafiî, Maliki, Hanbelî vatandaşların yanı sıra Yahudi ve Hıristiyan olmasına rağmen halkın çoğunluğu Hanefî mezhebinden olduğu için bu mezhebe göre hüküm verirlerdi. Bazı hallerde, Hanefî mezhebinin tartışmalı olan görüşlerinden en muteber olanını araştırıp, uygularlardı⁵⁵.

Osmanlı mahkemelerinde açıklık prensibi cari idi. Mahkeme esasta gece gündüz müracaata açık olmalıydı. Özellikle örf ehlinin ani müracaatı geri çevrilemezdi. Mahkemelerde duruşmaların açık olduğu, “*sicilli-i mahfuz*” denilen Zabıt Defterlerinde her kaydın altında, o dava ile ilgili bir takım kimselerin isimlerinin yazılı olmasından anlaşılmaktadır. Bunlar davaya göre değişmektedir. Bazı davada; şehir kethüdası, müderrisler, yeniçeri ihtiyarları, esnaf davalarında; esnaf ileri gelenleri dinleyici ve *şühûdü'l-hâl*yeleri arasında yer almaktaydı. Bazı ahvalde buraya girenlerin bir önceki davada şahit olduğu da görülmektedir. Şühûdü'l-hâl muhtemelen müşavere vazifesini de gören bir kurul konumundaydı.

Kadı duruşmada hazır olmayan taraf (ga'ib) aleyhinde hüküm veremezdi. Ancak bu kimse adına onun vekilinin hazır olması gerekliydi. O takdirde hüküm verilebilirdi. Hüküm vermeden önce kadı'nın fukahanın veya konu üzerinde bilgisi olanın oyuna başvurma hakkı vardır. Böylelikle daha sağlıklı hüküm verilebiliyordu. Kadı kendisine müracaat edilip, davayı görmek istediğinde ilk önce davacıyı, bundan

⁵⁴ Akgündüz, a.g.e. , s.76.

⁵⁵ Tufan Gündüz, “Şer'iyye Sicilleri ve Tarihi Kıymeti”, *Türk Yurdu*, Ankara 1992, C. XII., s. 50.

sonra davalıyı dinlerdi. Sonra davalıya davacının iddiası ile ilgili sorular sorardı. Eğer davalı müddeinin iddiasını kabul ederse, karar safhasına geçilir ve mesele vuzuha geçilirdi. Gerek ceza davalarında, gerekse bizim hususî hukuk dediğimiz alana giren davalarda davalının ikrarı mühimdi ve derhal zabta geçirilmesi gerekliydi. Eğer davalı iddiayı ret ederse bu takdirde kadı davacıya iddiasını ispatlamasını bildirirdi. Fakat davacı ispat babında (beyyine külfeti ona ait olduğu anlaşılıyor) hukukî delil getiremez veya lehine şahitler bulamazsa, onun talebi üzerine, kadı davalıya yemin etmesini emrederdi. Bu yemin iddianın doğru veya yanlış olduğu konusundadır. Eğer davalı yemin ederse dava düşerdi. Eğer yemin etmeyi ret ederse (nükûl) o takdirde hüküm davacı lehine verilirdi. Genellikle kadı davalıya yemin ettirmeden önce davacı tarafından getirilen şahitler gibi, davalının gösterdiği şahitleri de dinlemek zorundadır. Diğer önemli bir nokta da sadece davalının yemine zorlanacağıdır. Nitekim Ebussuud Efendi'nin bir fetvasına nazaran bu konuda hukukî kesinlik ve hâkim lehine önemli bir uygulama görülüyor. Hâkim şahidi yemine zorlayamazsa da şahadetini kabul için yemini şart koşabilir⁵⁶.

Tarafların vekili ile temsili mümkündür. Esasen vekili de bulunmayan ga'ib aleyhine hüküm veremez. Kadı'nın iki hususu göz önünde bulundurması gerekir. Bu da lüzumluluk ve meriyet esasıdır. Her ikisi de bazen birbirine zıt olabilir. Yanı ifade ve gerekli noktalar ve bunların geçerliliğinin takdiri gerekir. Kadı bu iki fasik'in şahadet ve delilini kabul edemez, aksi takdirde hükmü geçerli değildir. Şahitlerin ifadelerinin geçerliliği, ister cezaî bir dava olsun, isterse bugünkü anlamıyla "*hukuk-u medeniye*"ye ait bir dava olsun; kadı şahitlerin getirdiği delile, hiç bir şart ve sınır koymadan inanmak zorundadır. Kadı'nın şahidin dürüstlüğü üzerinde objektif kıstasların dışındaki değerlendirmelere bile başvurduğu oluyordu. Esasen bu konuya dikkat ediliyordu. Ebussuud Efendi'nin bir fetvasına göre; kilise veya havraya gitmeyen bir gayrimüslimin şahadeti kabul edilemezdi. Bununla beraber bu durum, İslam hukukundan çok, geleneksel toplumun bu konudaki katılığından ileri gelir. Şahadet konusunda dikkate değer bir diğer kurum da (prensipte) "*nakl-i şahadet*"dir. Bu, bir mahkemede saptanan ve kabul edilen şahadetin bir ispat vasıtası (delil) olarak, bir başka mahkemeye getirilmesidir. Kadı bunu kabul ettiğinde (şer'an objektif şartlar mevcutsa kabul etmek zorundadır) ne davacı ne de davalı bunun

---

⁵⁶Ortaylı, a.g.e., s.57.

reddini talep edemez. Hatta yeniden şahit dinlenmesini veya şahitlerden birinin oraya getirilip, dinlenmesini de talep edemezlerdi⁵⁷.

Kadı ispat vasıtası için şahadetle yetinemez. Gerektiğinde keşif yapması gerekir. Bu gibi hallerde gereken tahkikat için gereğine göre muayyen kişilere emir verebilir. Osmanlı sisteminde gereken halde keşfe çıkmak, talep durumunda tereke taksimi vs. gibi konular için etraf köylere gitmek bizzat kadı'nın görevi idi. Kadı'nın bir özrü varsa naiblerini görevlendirebilirdi.

Kadı'nın hükümlerinin tam ve kesin olması gerekir. Bu hüküm hiçbir münakaşa, niza'a ve yorum farklılığına meydan vermeyecek kadar açık olmalıdır. Verdiği hüküm derhal zabta geçirilip sicile kayıt edilir, kararın suretini havi bir hüccet kadı tarafından ilgiliye verilir.

Osmanlı adli sisteminde, alınacak harçlar, her sancak kanunnamelerinde ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Kadı, davalı ve davacıdan belirli bir miktar harç alır. Bu dava konusu olan meblağa bağlıdır⁵⁸.

Şer'iyye mahkemelerinin belli bir binası yoktu. Ancak bu, Şer'i meclis adıyla yargılamanın yapıldığı muayyen bir yerin olmadığı anlamına alınmamalıdır. Kadıların yargı işlerini rahat yürütebilecekleri ve ilgililerin kadıyı her an bulabilecekleri belli ve mahkemenin vakarına yakışır bir yerin bulunması şarttır. Bu ya kadı'nın evinin bir köşesi veya cami, mescit yahut medreselerin bir odasıdır. Bayram ve Cuma günleri kadı'nın bilinen bir yerde yargı görevini ifa ettiğini görüyoruz. II. Mahmut döneminde şer'iyye mahkemeleri ve kadılar hususunda önemli değişiklikler yapılmıştır. 1837/1263 yılında İstanbul kadısının makamı Bab-ı Meşihat'daki boş odalara taşınmış ve ilk kez resmî mahkeme binasından yargı görevi ifa edilmeye başlanmıştır⁵⁹.

İlk yıllarda kadılar, kazaskerlere ve kazaskerler de padişahın mutlak vekili olan sadrazamlara bağlı ve onların namına şer'i hükümleri icra edegeldikleri halde Tanzimat'tan sonra Şeyhülislamlığa bağlanmışlardır.

---

⁵⁷Ortaylı, a.g.e., s.56.

⁵⁸Ortaylı, a.g.e., s.67.

⁵⁹Ortaylı, a.g.e., s.50-51.

2.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem

1839/1255 Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile başlayan Tanzimat döneminde, şer'iyeye mahkemeleri konusunda da önemli gelişmeler olmuştur. Söz konusu Hatt-ı Hümayunla özel ve kamu hakları teminat altına alındığı gibi, bu teminatın gereği olan hukukî düzenlemeler de yapılmaya başlanmıştır. 1859 tarihinde çıkarılan “*Mehâkim-i Şerr'iyeye Hakkında Nizâmnâme*” ile şer'iyeye mahkemelerinin yetki sınırları belirlenmiştir. Kısaca nizamname ile şer'iyeye mahkemelerinin teşkilatı ve fonksiyonları bazı sınırlamalara ve yeni düzenlemelere tabi tutulmuştur.

1867/1284 tarihli düzenlemelerle, şer'iyeye mahkemeleri dışında bir takım idarî ve hukukî mahkemeler kurularak, şer'iyeye mahkemelerinin görevleri belli alanlara inhisar edilmiştir. 1867 tarihli *Divân-ı Ahkâm-ı Adliye Nizâmnâmesi*'ne göre aile, miras, vakıf, (şahsa karşı işlenen suçlar ve cezalar) gibi hukuk-ı şer'iyeye denilen davalar dışındaki hususlar, şer'iyeye mahkemesinin yetkisinden çıkarılmıştır. Yine aynı tarihli *Şurâ-yı Devlet Nizâmnâmesi* ile şer'i mahkemenin idari yargı yetkileri kısıtlanmıştır. 1870 tarihli nizamname ile *Nizamiye Mahkemelerinin* temeli atılarak şer'i mahkemelerin bir kısım yetkileri memleket çapında bunlara devredilmiş, kurulan *Havale Cemiyeti* ile *İcra Cemiyeti* de kendi sahaları ile ilgili yetkileri şer'iyeye mahkemesinin elinden almıştır. 1871 tarihli iki nizamname ise, Nizamiye mahkemelerini tam olarak tesis ederek Osmanlı adliye teşkilatında düalizmi ortaya çıkarmıştır. Artık hukuk-ı şer'iyeye bunlara devredilmiştir. Nizamiye mahkemeleri tesis olundukça taşralarda kısmen vazifesiz kalan kadılarına bu mahkemelerin reisliği tevcih edilmeye başlanmıştır.

1873 tarihinde şer'iyeye mahkemelerinin bir üst mahkemesi mahiyetinde bulunan ve yüksek bir şer'i mahkeme olan *Meclis-i Tedkikât-ı Şer'iyeye* kuruldu. Bu mahkeme davaları bir temyiz mahkemesi gibi inceleyecek ve şer'i hükümlere göre çözüme kavuşturacaktı. Şer'i mahkemelerde görülen davaların şer'i usul ve hükümlere aykırı olan yönleri varsa, bunu bir esbab-ı mucibe mazbatası ile Şeyhülislamlığa arz edecektir. II. Meşrutiyet'ten sonra 1909 tarihli *İrâde-i Seniyye* ile nizamiye mahkemelerinde karar altına alınan davaların şer'iyeye mahkemelerinde görülemeyeceğine karar verilmiş ve 1913 tarihli *hükkâm-ı şer'* ve *memurîn-i şer'iyeye* hakkında *kanûn-ı muvakkat* ile şer'iyeye mahkemelerinin merkez ve taşra teşkilatı

yeniden düzenlenmiştir. 1914 tarihli bir kanun ile, kazaskerlik, muhallefat ve evkaf mahkemeleri de dâhil olmak üzere şer'iyye mahkemeleri Adliye Nezareti'ne bağlanmış ve *mahkeme-i temyizde şer'iyye* adıyla yeni bir daire teşkil edilmiştir.

Mütarekeden sonra 1920 tarihli kanunname ile şer'iyye mahkemeleri ve müteallikâtı yine şeyhülislamlığa bırakılmıştır. 1917 tarihli *usûl-i mahkeme-i şer'iyye kararnamesi* ise, daha önce dağınık hukukî düzenlemeleri bir araya getirmiştir. TBMM'nin teşekkülünden sonra 4 yıl kadar adı geçen karar aynen uygulanmış, ancak 1924 tarihli mehâkim-i şer'iyyenin ilgasına ve mahâkim teşkilatına ait ahkâm-ı muâdil kanunu ile şer'iyye mahkemeleri ortadan kaldırılmıştır⁶⁰.

2.3 Mahkemenin Yardımcı Görevlileri

Şer'iyye mahkemelerinde kararı veren hâkimler (kadılar) dışında başka görevliler de bulunmaktadır. Bunlar:

2.3.1. Naib

Naib, vekil demektir. Osmanlı hukukunda iki manaya gelir: Birincisi, bütün kadılara, sultanın vekilleri olduklarından, bunlara naib ve bunun çoğulu olan *nüvvâb* denilirdi. İkincisi ise, kadıların kendi yerlerine davada bulunmak üzere görevlendirdikleri şahıslara da naib denilirdi. Bunların tayini kadılar tarafından kaleme alınan mürâselelerle yapılır ve bunlara *niyabet mürâselesidenilirdi*. Kadılar tayin edildikleri yere bizzat gitmeyebilirler kendi adlarına karar yetkisini haiz olan naiblerini gönderirlerdi. Naibler vazifelerinin mahiyetlerine göre çeşitlere ayrılırlardı. Kaza naibleri, Mevâli naibleri, Arpalık naibleri gibi⁶¹.

2.3.2. Muhzır

Şer'i mahkemelerde kadıların yardımcısı olan muhzırlar bulunmaktaydı. Muhzır, sözlük anlamı itibariyle huzura getiren ve ihzar eden manasını ifade eder. Terim olarak ise, davacı ve davalıları mahkemeye celbeden ve icabı halinde bugünkü

---

⁶⁰Akgündüz, a.g.e. , s.76-78.

⁶¹Akgündüz, a.g.e. , s.72.

emniyet görevlilerinin ve savcının bazı görevlerini ifa eden memur demektir⁶². Muhzırbaşı ve muhzırların belli başlı görevleri; mahkemenin istediği kişileri getirip götürmek, mahkemenin kapısında bekleyerek, duruşmaların seyrini bozacak olayların çıkmasını önlemek (bu görevi yapanlara “*bâb muhzırları*” deniyordu), yed-i eminsıfatıyla mahkemece el konulmuş eşya ve paraları korumak, şühudü'l-hâl üyeliği yapmak idi. Bunların yanında gözaltına alınmış kişilerin konakları önünde bekleyerek çıkmalarını veya başkaların konağa girmesini yasaklıyordu⁶³.

Muhzırların ücretleri maaş şeklinde değildi. Bunlar taraflardan ve ilgililerden belli bir ücret alırlardı. Bu ücret hukukçulara göre davacı, bazılarında göre ise dava meclisi ve gelmekte temerrüt gösteren davalıya aitti. Osmanlı şeyhülislamı ikinci görüşü benimsemişler ve şer'iyye mahkemelerinde uygulamada bu yolda olmuşlardır. Muhzırların ücretleri gidecekleri mesafeye göre değişebilirdi. Muhzırların belli bir maaşı olmadığı için, kadı ve müderris tayinlerinde müjdelik adıyla bahşiş de alırdı.

Muhzırların sayısı mahkemenin ihtiyacına göre tespit edilirdi. Muhzırların birisi vefat ederse oğluna verilir, yoksa bir ehli tayin olunurdu. Kazasker mahkemesi gibi muhzır sayısı çok olan şer'i mahkemelerde onların başı makamında muhzırbaşı da bulunurdu. Muhzırbaşılar berât-ı şerîf ile tayin olunurlar ve genellikle altı bölük halkından seçilirdi. Muhzırbaşılar bu görevini ya bizzat ifa ederler veyahut da iltizam usulüyle temessük verdikleri vekilleri vasıtasıyla yaptırırlardı. Hizmet süreleri bir yıldır ve muhzırbaşı tayinlerinde, eski muhzırbaşının hakkına tecavüz edilmemesi için yeni muhzırbaşının hangi tarihten itibaren görevi yapabileceği açıklanırdı⁶⁴.

2.3.3. Çavuş

Şer'i mahkemelerden sâdır olan ilamların icrası, borçlunun mallarını satarak ödenmesi, borçlunun inad ve temerrüdü üzerine icap ederse mahkeme kararı ile hapisle tazyik edilmesi, hukuken kesinleşen nakdî ve bedenî cezaların infazı, kısaca günümüzdeki icra memurlarının tamamen, emniyet görevlileri ve savcının ise kısmen görevlerini ifa eden çavuşlar, Osmanlı adliye teşkilatındaki yeri önemlidir.

---

⁶²Akgündüz, a.g.e. , s.73.

⁶³Özdemir, a.g.e. , s.198.

⁶⁴Akgündüz, a.g.e. , s.73.

Çavuşbaşı'nın maiyetinde kendisinden sonra amir olarak çavuşlar kâtibi de çavuşlar emin vardır. Çavuşlar kâtibi, hukuken kesinleşen nakdî ve bedenî cezaların infazına nezaret eder ve emin ile beraber özellikle de ilmiye sınıfının itibarlı şahıslarını (müderris ve kadı gibi) bunlar tevkif edebilirlerdi⁶⁵.

2.3.4. Subaşı

Hükümet merkezindeki çavuşun görevlerini, sancak ve kaza, nahiye ve köylerde subaşı denilen memurlar yürütürlerdi. Sancaklarda sancakbeyinin özel ücretli adamı ve polis amiri, kaza ve daha küçük merkezler de ise, idare amiri olan subaşılarda şer'iyye mahkemelerinde de icra ve infaz memuru olarak görev yaptıklarını müşahede ediyoruz. Zira şer'iyye mahkemesinin kararlarını tatbik etmek, hapsine karar verilen şahısları hapsedmek, hapishaneye nezaret etmek, cezalarını infaz etmek ve cezaî tazminatları tahsil etmek subaşılarda görevleri arasındadır. Güvenlik görevlilerin fonksiyonlarını ifa yanında günümüzde zabıta ve belediyeye ait olan birçok görevler de subaşı'ya aitti. Osmanlı Devleti'nde subaşılık, köy ve kasabalarda il subaşılarda, sancaklarda ve diğer büyük yerlerde ise şehir subaşısı diye adlandırılırdı. Belirtilmesi gereken diğer önemli bir husus da, subaşılarda kadıların emri altında çalışmalarıdır. Serbest dirliklerde subaşıyı dirlik sahibi tayin ederdi. Serbest olmayan dirliklerde ise sancak beyi tayin ederdi. Köylerde köy subaşılarda, sancaklarda sancak subaşılarda ve kazalarda ise toprak subaşılarda bulunurdu. Görevleri ifa için asesler ve mahalle bekçilerinden yardım alabilen subaşılarda, görevleri karşılığında subaşılık maktûun alırlardı. Çoğu kez altı bölük halkından bir asesbaşısıya verilen bu görev, zamanla suiistimal edilince, 1720'den itibaren subaşı tayin ve azilleri çavuşbaşı ağasının ilam ve arzına bağlandı⁶⁶.

2.3.5. Mübaşir

Sözlükte bir işe başlayan ve başlayıcı manalarını ifade eden mübaşir kelimesinin, Osmanlı adliye teşkilatında ifade ettiği iki manası mevcuttur. Birincisi, mahkemelerde celp ve tebliğ işlerinde kullanılan memur demektir. Bu manada muhızır ile eş anlamlıdır ve bunlar bazen çavuşların vazifelerini de yapardı. İkincisi ise, Tanzimat'tan önce devletçe gördürülmesi veya soruşturulması lazım gelen bir

⁶⁵ Akgündüz, a.g.e. , s.73.

⁶⁶ Akgündüz, a.g.e. , s.74.

işin yapılmasına ve soruşturulmasına görevlendirilen memurdur. Bunlara yaptıkları hizmet karşılığında devletçe bir maaş veya yol masrafı ödenmediğinden her türlü zarurî masrafları gittikleri yerlerin halkından mübaşiriye adı altında tahsil olunurdu Tanzimat'tan sonra devlet memurlarına harcırah ödenmesi usulü kabul edilince bu usul terk edildi. Şer'iyye sicillerinde bu çeşit mübaşirlerin bazen sorgu hâkimi gibi görev yaptıklarını da görmekteyiz⁶⁷.

2.3.6. Müşavir

Kadı, ihtiyacı olan hallerde müftülerden ve İslam Hukukunu iyi bilen şahıslardan fetva isteyebilirdi. Müşavirler, kadılık yapabilecek vasfa sahip şahıslar arasından seçildiği için bazı kadılıkların müşavirleri tek başına karar verme yetkisine sahipti. Müşavir, kadı'nın bulunduğu zamanlarda kendisine havale edeceği davalara, kadının bulunmadığı zamanlarda ise bütün davalara ve diğer şer'i işlerde kadıya vekalet ederdi⁶⁸.

2.3.7. Katip ve Hademe

Şer'iyye mahkemelerinde önemli bir görev olan katipliğe, güvenilir, sağlam, davaları tutanağa geçirmede ve ilamları tanzim usulünde (*sakk-ı şer'ide*) mahir olan şahısların getirilmesi gerekir. Kâtibin en önemli vazifesi, tarafların iddia ve savunmalarını ve şahitlerin beyanlarını doğru olarak zabta geçirmektir. Mahkeme kâtiplerinin tayininde kadı'nın arzı şarttır. Geçici olarak berât-ı şerîf almadan da görevi ifa edenler, daha sonra bu göreve berat ile getirilirlerdi. Yemin teklifi, şahitlerin dinlenmesi ve keşif yapılması gibi hususlarda kadı, mahkeme kâtiplerinden birini naib tayin edebilir. Ayrıca kadı ve müşavir olmadığı zaman mahkeme başkâtibi kadıya vekâlet ederdi.

Hademeler ise, mahkeme işlerinde ilgili evrakın getirilmesi, duruşma güvenliğinin sağlanması vb. ayak işleriyle meşgul olurlardı. Hademeler sadece devletten değil, defter tanzimi vb. cihetlerden de ücret alırlardı⁶⁹.

---

⁶⁷ Akgündüz, a.g.e. , s.74.

⁶⁸ Akgündüz, a.g.e. , s.74.

⁶⁹ Akgündüz, a.g.e. , s.75.

2.3.8. Kassam

Osmanlı adliye teşkilatında önemli yeri olan kassam, kelime manası itibariyle taksim eden, taksim işini çokça yapan manasına gelir. Bir hukuk terimi olarak ise, vefat etmiş olan bir şahsın terekesini mirasçıları arasında taksim eden şer'i memura kassam denmekteydi. Kassamlar ikiye ayrılır. Kazasker kassamlar, her kazada veya birkaç kazada ayrı ayrı bulunurlar, askerî sınıfın terekesini tanzim ederlerdi. Kassamların belli bir maaşları yoktu. Taksim ettikleri terekenin belli bir payını “*resm-i kismet*” adı altında taksim ederler. Ancak tahsil edilen bu resimler, söz konusu mahallenin kadılığında bulunan sandıkta muhafaza edilir ve askeri kassam müfettişlerine yahut askeri kassamlara teslim olunurdu. Süvari kassamları, kassamlar'ın muamelelerini kontrol etmek ve bakaya kalan rüsumu tahsil etmek maksadıyla yine kazasker tarafından tayin edilirdi.

Eyalet, sancak ve kazalarda kadıların yanında bulunan kassamlar ise, askeri sınıftan olmayan vatandaşların miraslarını taksim işi ile görevliydi. Her kadılıkta müstakil bir kassam defteri vardır. Vefat eden şahsın terekesi, kassamın huzurunda tespit edilir, kalem kalem bu deftere kaydedilir; sonra değerleri bilirkişi marifetiyle takdir olunarak altlarına yazılır ve tereke şer'i usule göre taksim edilirdi. Kassamların alacağı resm-i kismetin miktarı mesela XVII. Yüzyılda mûrisin payı çıkarıldıktan sonra geriye kalan terekenin % 0,015'i idi⁷⁰.

2.3.9. Mukayyid

Başkatip ve katiplerin en büyük yardımcısı olan mukayyidler naibin müraselesi üzerine padişahın beratı ile atanmakta idiler. Mukayyidler belirli bir süre görevde kaldıktan sonra genellikle üçüncü kâtipliğe, daha sonra ikinci kâtipliğe en son olarak da başkâtipliğe yükselebiliyorlardı. Mukayyidin mahkeme içindeki asıl görevi, sicillerin usulüne uygun olarak tutulması, yazıların tam, doğru, okunaklı ve düzgün olmasını sağlamaktı. Bu işlerin yanında gerektiğinde olay yerine keşfe de gönderilmekte idi⁷¹.

---

⁷⁰ Akgündüz, a.g.e. , s.75.

⁷¹ Özdemir, a.g.e. , s.192.

2.3.10. Mahkeme İmamı

Mahkeme binası içinde bulunan mescide mürasele ve beratla imam olarak atanan görevli olup, belirli bir süre bu görevi yürütür ve bu arada görevi dışında gayr-i resmi olarak şer'i ve fenni konularda mahkeme kâtiplerine yardım ederlerdi. Bu yardım sırasında, kâtipliği ilgilendiren konularda epeyce bilgi ve beceri kazanmış oluyordu. İmamın bu becerisi, naiblerin gözünden kaçmayarak kâtip olarak atanmalarına vesile oluyordu⁷².

2.3.11. Kethüda

Bazen mahkeme dışında görülmesi gereken davaların keşfine, kethüdaların gitmiş olması, bu görevin önemini biraz daha artırmaktadır. Mahkemede kâtiplerin olmadığı zaman veya direkt olarak naibin görevlendirmesi halinde, kethüdalar olay yerine gidip “*akd-i meclis*”etmekte, gerekli soruşturmayı yaptıktan sonra sonucu mahkemeye getirerek “*sicill-i mahfuz'a*”kayıt etmekte idiler. Mahkeme içinde, döşenerek kendisine ayrılmış büyükçe bir odada oturan kethüdalar, dışarıda yürüttükleri bu görevden başka, mahkeme içinde naibin ve mahkemenin matematik ve veznedarlık işlerinin yürütülmesi, mahkeme bünyesinde görev yapan personelin maaşlarının ödenmesi gibi hizmetleri de yürütmekte idiler⁷³.

B. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TÜRK KÜLTÜRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ

Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer'iyye sicillerinin önemli bir kaynak olduğuna şüphe yoktur. Kadıların devlet merkeziyle yaptıkları resmî yazışmalar, halkın şikâyet ve dilekleri, mahallî idarelere ait hukukî düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümler, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadî hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devleti'nin siyasî, idarî ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir. Sicillerin her konuda tarihe kaynak olacağına şüphe bulunmamakla beraber

⁷²Özdemir, a.g.e. , s.193.

⁷³Özdemir, a.g.e. , s.194.

özellikle son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahallî hayata ait ilmî araştırmaların birinci derecede başvuru kaynağını oluşturmaktadırlar⁷⁴.

Şer'iyye sicillerinin, Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve büyüme dönemlerinden Kanunî'nin ilk yıllarına kadar genellikle Arapça tutulduğu gözlenmiştir. Yalnız hükümetin verdiği emir ve onların cevapları Türkçe olarak kaydedilirdi. Ülkenin sınırları genişledikçe hâkim unsurun dili ile yazmak daha uygun bulunacak ve Türkçe yazılmağa başlanacaktır. Anadolu'nun dışında bir zamanlar Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında bulunmuş olan Avrupa ülkelerinde de kadıların tuttuğu şer'iyye sicilleri vardır. Bu sicillerin çoğunluğu ülkenin merkezinde toplanmıştır⁷⁵.

Siciller, Osmanlı ülkesinde azınlıkların sosyal, iktisadî, ticarî, dinî vs. hayatları hakkında da fevkalade geniş bilgileri ihtiva etmektedir. Kayıtlar olayı müteakiben hemen tutulduğu için herhangi bir tahrifatın yapılması veya yanıltıcı bilgilerin bulunması ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Bu haliyle son derece güvenilir belgelerdir. Burada Osmanlı ülkesindeki Müslim ve gayri Müslim tebaanın birbirleri ile münasebetleri rahatlıkla incelenebilir⁷⁶.

Tereke defterlerinde görülen Türkçe terimlerle imla özellikleri, anlatım ve üslup şekilleri, tereke zabıtlarında ve rayiç listelerinde görülen eşya ve yiyecek maddelerinin isimleri, dil ve folklor yönünden ayrı bir inceleme ve karşılaştırma konuları olabilir⁷⁷.

2. İKTİSAT TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Herşer'iyye sicili, bulunduğu yerin iktisadî hayatına dair birinci elden orijinal tarih vesikalarıdır. XV. ile XX.asır aralarında Türk halkının ve özellikle de Anadolu halkının hayat ve geçim tarzı, memlekete dışarıdan giren yine memleketten dışarı çıkan, yani ithalat ve ihracat konusu olan eşya, Anadolu halkının yetiştirdiği sanayi mamulleri, Anadolu'da mevcut olan sanat ve meslek çeşitleri, halktan toplanan vergiler, devletin memurlarına ödediği tahsilatlar, hukuk ve ceza davalarındaki

---

⁷⁴Akgündüz, a.g.e. , s.12.

⁷⁵ Özkaya, a.g.e., C. XIII., s. 24.

⁷⁶Gündüz, a.g.m. , s.50.

⁷⁷Gündüz, a.g.m. , s.50.

tazminatların miktarı ve cinsi, para arzı ve çeşitleri, para enflasyon ve devalüasyonunun gerçek manada tarihi seyri ve kısaca hem makro hemde mikro iktisadî bütün mevzular, doğru olarak ve yerli yerinde, ancak şer'iyeye sicillerindeki kayıtlardan öğrenilebilir⁷⁸. Defterlerde, Osmanlı Devleti'nde iktisadî kriz ve dalgalanmaların eşya fiyatlarına nasıl yansıdığı açıkça görülmektedir.

3. SOSYAL YAPI VE İDARÎ TEŞKİLAT AÇISINDAN ÖNEMİ

Şer'iyeye sicilleri, eski idarî teşkilatımızın birçok ünitelerini aydınlatması açısından da tetkike değer vesikalardır. Özellikle kaza, sancak ve eyalet taksimatı, beylerbeyilik, sancak beyliği, kethüdalık ve voyvodalık gibi idarî; kadılık, naiblik, muhızrlık, mübaşirlik, bostancıbaşılık, çavuşluk ve subaşılık gibi adlî müesseselerin hem idarî yapısını, hem de ifa ettikleri fonksiyonlarını şer'iyeye sicillerindeki kayıtlardan çıkartmak mümkündür. Vakıf, gedik, narh vb. sosyal ve iktisadî müesseselerin de aynı şekilde sicillerdeki kayıtlardan bütün ayrıntıları ile öğrenilebileceğini ifade etmek gerekir⁷⁹.

Şer'iyeye sicilleri, dini hareketlilik bakımından da incelemeye değer belgelere sahiptir. Özellikle Hıristiyan grupların (Ermeni, Rum vs.) İslamiyeti seçmeleri ile alakalı çok sayıda belgeler mevcuttur. Kayıtlarda sıklıkla cami, kervansaray, han hamam, mahalle, kilise vb. adların geçmesi, bugün kimi hâlâ ayakta, kiminin ise yalnız kalıntıları kalmış olan birçok tarihi eser hakkında da bilgi sahibi olmamızı kolaylaştırır Vakıf suretlerinin de zaman zaman defterlere kayıt olunması incelenen bölgelerdeki vakıflar hakkında da bize hayli malumat vermektedir. Nerelerin vakıf malları olduğu bunların hangi suretle kimlere verildiği, vakıf gelirlerinin nasıl ve nerelere tahsis olunduğunun yanı sıra, vakfın iktisadî ve sosyal durumu hakkında bilgiler bulmak mümkündür. Yine tımarların el değiştirmesi veya tapuya bağlanması ile ilgili sicillerde kayıtlara rastlanmaktadır. Bütün bunlardan başka, şer'i ve örfi hukukun tatbikatına dair zengin örneklerin mevcudiyeti, yalnız tarih ve folklor açısından değil, hukuk tarihi açısından da önemini artırmaktadır.

---

⁷⁸Akgündüz, a.g.e. , s.15.

⁷⁹Akgündüz, a.g.e. , s.16.

Bu zengin tarihi kaynaklar çok sayıda bilim insanını dikkatini çekmekle beraber, şimdiye kadar yapılan çalışmalar Şer'iyye sicillerinin sayı ve muhtevası ile ters orantılıdır. Bugünkü haliyle çalışmaları üç grupta toplamak mümkündür.

1- Sicillere dayalı olarak yapılan çalışmalar

2- Metin yayın çalışmaları

3- Katalog çalışmaları⁸⁰.

4. ASKERİ AÇIDAN ÖNEMİ

Şer'iyye sicillerinin bir diğer özelliği de harp tarihi ve askerî konularla ilgili olarak ihtiva ettiği tafsilatlı kayıtlardır. Osmanlı ordusu sefere çıktığında, hem Anadolu hem de Rumeli'ye ait muhtelif konak yerlerinde, hem asker hem de erzak vb. ihtiyaçların tedariki yoluna gidilmiştir. Savaş yapılmadan önce, sefer hazırlıklarına dair, beylerbeyi ve sancakbeylerine yazılı emirler gönderildiği gibi, ordunun ihtiyacı olan gıda maddeleri, gemi, at, kürekçi, cephane, araba vs. ihtiyaçların karşılanması amacıyla kadılara da yazılı emirler gönderilirdi. Gerçekten Şer'iyye sicilleri, askerî hareketleri bütün ayrıntıları ile aydınlatmak, ordunun teşkilat ve durumunu göstermek bakımından diğer kaynaklarda rastlanmayan birçok tafsilatı ihtiva etmektedir.

---

⁸⁰Gündüz, a.g.m. , s.51.

İKİNCİ BÖLÜM

KARAHİSÂR-I SÂHİB SANCAĞININ İDARİ,

İKTİSADİ VE SOSYAL YAPISI

A. İDARÎ YAPISI

Karahisâr-ı Sâhib Germiyanlılar'dan Osmanlılar'ın eline geçince Anadolu Eyaletine bağlı bir sancak merkezi oldu. Beylerbeylik merkezi Ankara iken 1451 yılında Kütahya'ya verilmişti. Bu nedenle Karahisâr-ı Sâhib İstanbul'un fethi sırasında Kütahya Eyalatine bağlı bulunuyordu. 1675 yılında ÇatalbaşMustafa Paşa'nın valiliği sırasında Anadolu Eyaletinden ayrılıp müstakil bir eyalet merkezi oldu⁸¹. Sultanönü, Eskişehir, Ankara Sancakları Karahisâr-ı Sâhib Eyaletine bağlandı. Osmanlıların atadıkları valiler arasında, Osman Çelebi, Bozcaadalı Halil Paşa ve Sivaslı Alaüddin Paşa gibi valiler vardı⁸². Beyendikoğlu Esen Bey'in 1453 yılında Sancak Beyi olarak atanmasından itibaren, Çatalbaş Mustafa Paşa'nın 1668'de Sancak Beyi atanmasına kadar idârî teşkilatta sancak olan Karahisâr-ı Sâhib, 1675 yılına kadar sancak statüsünü korumuştur. Anadolu Beylerbeyliği 'ne bağlı bir sancak iken, yine Çatalbaş Mustafa Paşa'nın Sancak Beyliği zamanında Karahisâr-ı Sâhib, Anadolu Beylerbeyliğinden ayrılıp 1675 tarihinde ayrı bir Beylerbeyliği oldu. Bu tarihten itibaren Karahisâr-ı Sâhib eyalet statüsünü 1839 yılındaki Tanzimat'ın ilanına kadar korudu⁸³.

Tanzimat devri ile birlikte pek çok alanda yenileşme hareketlerinin ortaya çıkması, Tanzimat'ın ilk yıllarından itibaren idare sisteminde de bir takım değişikliklere yol açmıştır⁸⁴. Tanzimat'la birlikte Osmanlı İmparatorluğu mülkî taksimat yönünden eyalet, sancak ve kazalara ayrılmıştır⁸⁵. Eyaletlere birer vali atanmıştır. Bu dönemde Karahisâr-ı Sâhib, Bursa, Kütahya, Bilecik, Erdek, Biga,

⁸¹ Süleyman Gönçer, *Afyon İli Tarihi*, C.II, İzmir 1971, s. 12-15.

⁸² Ömer Fevzi Atabek, *Afyon (Vilayet) Tarihçesi*, Yayına Hazırlayan: Turan Akkoyun, 2. Fasikül, Afyon Kocatepe Üni. Yay., Afyon 1997, s. 79.

⁸³ Gönçer, a.g.e., C. II. S. 13-27.

⁸⁴ M. Tayyip Gökbilgin, "Tanzimat Hareketinin Osmanlı Müesseselerine ve Teşkilatına Etkileri", *Bellekten*. C.XXXI, S.121, Ankara 1967, s. 193.

⁸⁵ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, C.IV, Ankara 1988, s. 127.

Karesi ve Ayvalık Sancakları Hüdâvendigâr Eyaletine bağlı idi⁸⁶. Tanzimat öncesinde valilerin yetkileri çok fazla idi. Bundan dolayı bu makama talebin artması ve vezirlik ünvanı'nın cömertçe dağıtılması sonucu herkese yetecek kadar Eyalet olmadığından bazı kimseler özellikle XVIII. Yüzyılda sancaklarla yetinmeye mecbur kalmışlardı⁸⁷.

Gülhane ve Tanzimat fermanlarında açıklanan koşullara o güne kadar keyfi olarak hüküm sürmeye alışmış olan Sancak Beyi, Voyvoda ve Mültezimler bu durumakarşıçiktılar⁸⁸. 1839 da Tanzimatla kurulan yönetim şekline göre "Muhassıllık" oluşturulmuştur. Karahisâr-ı Sâhib sancağı da Muhassıllarla yönetilmeye başlanmıştır. İlk Karahisâr-ı Sâhib Muhassılı olarak Ahmed Yahya Bey atandı. 1867 tarihinde Karahisâr-ı Sâhib yeniden Sancak oldu ve Bursa vilayetine bağlandı. Böylece mutasarrıflar tarafından yönetilmeye balandı⁸⁹. 1915 yılında Bursa vilayetinden ayrılarak müstakil mutasarrıflık oldu. 1922 yılında Karahisâr-ı Sâhib,vilayet merkezi oldu. Son mutasarrıf olan Etem Bey ilk vali olarak da görevlendirilmiştir⁹⁰.

1. RESMİ GÖREVLİLER

İncelediğimiz defterde geçen idari meslekleri diğer mesleklerden ayırırken, H.1134-1135 yıllarında şehirdeki resmi görevlilerin kimler olduğunu tespit etmeyi hedefledik. Karahisâr-ı Sâhib,incelediğimiz iki yıllık dönemde Mutasarrıf Mehmed Paşa tarafından yönetilmektedir. Kaza yönetimi de, Kadı Abdurrahman Efendi tarafından yerine naib olarak görevlendirilenAhmed Efendi ibn-i Hasan Efendi'nin üzerinde bulunmaktaydı. İncelediğimiz defterde ismi geçen diğer resmi görevliler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

---

⁸⁶ Karal, a.g.e., s. 128.

⁸⁷ Yücel ÖZKAYA, XVIII. *Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1985, s. 181.

⁸⁸ Mustafa Nuri Paşa, *Netâyic ül-Vukûât Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi*, Sadeleştiren, Notlar ve Açıklamaları Ekleyen: Neşet Çağatay, C.III-IV, 2. Basım, TTK Basımevi, Ankara 1987, s. 287.

⁸⁹ Gönçer, a.g.e., C:II, s., 28.

⁹⁰ Atabek, a.g.e., s. 79.

Tablo-4 Resmi Görevliler⁹¹

Resmi Görevli	Belge No
Mutasarrıf	11,12,14,21,36,40,52,53,55,60,62,63,66,67,76,77,79,83,84,85,93,94,95,96,99,100,102,103,103A,105,108,109,113,125,129,133,134,138,139,143,144,147,148,151,153,154,159,160,161,162,169
Muhassıl	12,85,132,169
Mütesellim	12,67,113,120,121,132,138,145,153,155,160
Voyvoda	1A,10,67,87,96,99,100,113,120,132,133,136,137
Ayan	113,115,138,154
Kadı	7,10,11,16,44,49,63,64,66,69,70,71,72,74,77,79,80,83,84,85,87,89,91,93,94,96,99,101,102,103,104,105,106,110,111,120,121,122,123,124,125,133,135,136,144,145,147,151,153,154,155,156,157,159,160,161,164,165,167,
Nâib	7,16,33,59,62,79,80,85,99,100,107,108,116,117,124,130,137,139,141,149,152,162,
Müderris	130
Nakîbü'l-eşrâf Kaymakamı	15, 90
Muhzırbaşı	4B
Muhzır	9,80
Kethuda	1A,11,62,65,67,82,83,85,87,88,113,115,116,117,120,121,150,157,159,161,164,
Mevlevihan	8
İmam	16,25,173
Menzilci	139,173

2. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN SANCAKLAR

Tablo- 5 Sancaklar

⁹¹Tablodaki görevlerin bir kısmı idareci vasfını haiz olmamakla birlikte (imam, mevlevihan) beratla göreve atıldığı ve resmi olarak ücret aldığı için burada zikretmeyi uygun gördük.

Sıra No	Sancak İsmi	Belge No
1	Karahisâr-ı Sâhib	10,87,88,115,135,136,138,156,157,158,159,
2	Ankara	115
3	Aydın	148
4	Eskişehir	87,115,
5	Hamid	88,138,148,
6	Kütahya	10,87,88,135,138,
7	Menteşe	148
8	Saruhan	148
9	Sultanönü	10,135,138,

3. 535 no'lu Şer'iyye Sicili Defterinde İsmi Geçen Kazalar

Tablo-6 Kazalar

Sıra No	Kaza İsimleri	Belge No
1	Karahisâr-ı Sâhib	6,10A,33,35,37,40,45,54,60,61,62,80,90,107,108,110,111,116,117,124,141,124,150,
2	Barçın	60,61,90,137,
3	Bolvadin	60,61,139,173,
4	Çöleabad	60,61,
5	Çay	60,61,
6	Karamık	96,99,100,
7	Sandıklı	30,60,61,83,150,
8	Sincanlı	60,61,79,80,90,150,
9	Şeyhlü	83,84,
10	Şuhud	60,61,150,

4. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN MAHALLELER

Mahalle isimlerine baktığımızda iki mahallenin gayri Müslimler tarafından, diğer mahallelerin Müslümanlar tarafından meskun olduğu görülmektedir. Afyonkarahisar'da Nasara (Hristiyan) ve Yahudi isimli iki gayrimüslim mahallesi vardır. Bu durum, diğer Müslüman mahallelerinde gayri müslim olmadığı, birlikte aynı mahallede yaşamadıklarını göstermez.

Mahalle isimlerine bakıldığında dini ve kişi adlarından gelen isimlerin öne çıktığı görülmektedir. Dini kökenli mahalle isimleri; İmaret, Akmescid, Cami-i Kebir, Fakih Paşa, Hacı İsmail, Hacı Mahmud, Hacıbeyli, Zaviye vb. Kişi adlarından gelen isimler; Çavuşoğlu, Kara Kâtip, Sinan Halife, Tac Ahmed, Sinan Paşa vb. bununla birlikte coğrafi hususiyetten kaynaklanan mahalle isimlerine de rastlanmaktadır. Hisarönü mahallesi gibi.

Tablo-7 Mahalleler

Sıra No	Mahalle İsmi	Belge No
1	Kahil	4A,2E,18,35,57,36,40,51,52,56,173A,174A
2	Akmescid	35,36,40,51,52,56,57,
3	Arab	35,36,40,51,52,56,57,
4	Ardıç	35,36,40,51,52,56
5	Burmalu	35,36,40,51,52,56,57,
6	Cami-i Kebir	35,36,40,51,52,56,57,
7	Çavuşbaşı	36,40,51,52,56
8	Çavuşoğlu	21,35,36,40,42,51,52,56,57,94,36
9	Doğancı	35,36,40,51,52,56
10	Efecik	30,35,36,40,51,52,56,57,35,36,
11	Ekeste	36
13	Fakih Paşa	35,5736,40,43,51,52,56,59,
14	Hacı İsmail	35,36,40,51,52,56,57,
16	Hacı Mahmud	20,25,26,35,36,39,40,41,51,52,56,57,76,174A,

17	Hacı Evtal	51,35,36,40,52,56,57,
18	Hacı Yahya	51,36,52,56,
19	Hacıbeyli	35,57
20	Hisarönü	51,36,40,
21	İbik	51,35,36,40,52,56,57,
22	İmaret	2C,4,9,35,36,40,44,46,47,48,51, 52,56,57,58,117,173,174A,175C,175D,
23	Kara Kâtip	35,36,40,51,52,56,57,
24	Karaman	35,36,40,51,52,56,57
25	Kubbelü	34,36,40,51,52,56,35,36,57,
26	Molla Bahşi	35,36,40,51,52,56,57,
27	Nasara	9B,10,35,36,40,51,52,56,57,135
28	Sinan Halife	51,35,36,40,52,56,57,
29	Sinan Paşa	51,35,36,40,51,52,56,57,
30	Sofılı	2A
31	Sofular	35,36,40,50,51,52,56,57,171,172A,174A
32	Tac Ahmed	51,35,51,52,56,57,
33	Usta	51,35,40,51,52,56,57,
34	Yahûdi	35,57
35	Yörük	35,36,40,51,52,56,57,
36	Yukarı Pazar	51,35,40,52,56,57,
37	Zaviye	51,35,36,40,51,52,56,57,

5. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN KÖYLER

Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, bu coğrafyayı vatan olarak görmeye başladıkları andan itibaren kendi adlarını vermişlerdir. Bu adların çoğu Roma, Bizans döneminde şekillenmiş, Türk fetihlerinden sonra Türkçe teleffuzları ile söylenmeye başlanmıştır. Mesala, Ankyra veya Angora yerine Ankara, Smyrna

İzmir, İkonium Konya, Prusa Bursa ve Kotiyon Kütahya vs. şeklinde telaffuz edilmiştir⁹².

Anadolu'ya gelen Oğuz boyları özellikle kırsal alanda boş yerleri iskan ederek yeni köy, kasaba ve şehirler kurmuşlardır. Dağ, tepe, yayla, göl, ırmak gibi coğrafi teşekküllere yeni adlar vermişlerdir. Türklerin mensup oldukları boyun adını da köy kasaba adı olarak tercih ettikleri görülmektedir. Anadolu'da binlerce yerleşim ismi 24 oğuz boyunun adlarından alınmıştır⁹³.

535 no'lu Afyonkarahisar'a ait Şer'iyye Sicili Defterindeki yerleşim yerlerinin isimlerine baktığımızda aynı yöntemi görürüz. Şehrin "Karahisar-ı Sahib" adı, içindeki kaleden ve bir dönem bölgeye hakim olan Sahibata Oğullarından gelmektedir.

Köy isimlerini incelediğimizde büyük bir kısmının Türkçe isimler olduğunu görebiliriz. Köy isimlendirmelerinde coğrafyadan kaynaklanan isimler çoğunlukta olup onu dini kökenli isimler ve Oğuz boylarına matuf isimler takip etmektedir. Oğuz boylarının isimlerini taşıyan dört köy ismi tespit edilmiştir. Bunlar Kınık, Bayat, Çepni ve Döğer'dir.

Tablo-8 Köyler

Sıra No	Köyün İsmi	Belge Numarası
1	Ablak	56,52,51,36,
2	Ahiler	57,35,
3	Akçain	57,56,52,44,40,36,35,
4	Akçaviran	51,40,
5	Aksaz	56,36,35, 57,52,51,40,
7	Akviran	59,56,52,51,40,36,35,
8	Alacalu	57
9	Alimoğlu	97
10	Araplı	57,35,

⁹²Siddık Çalık, "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası: Anadoludaki Yer Adlarının Tarihi Gelişimi", *Yeni Türkiye* (43), Ankara, Ocak-Şubat 2002, s.412-413.

⁹³ Çalık, a.g.m., s.413.

11	Aşağı Tandırı	57,56,52,40,36,35
13	Ayasini	92,56,57,52,51,36,35,9B,
14	Ablak	57,40,35,
15	Eğret	57,56,52,51,40,36,35,
16	Eğret-i Sağır	35
17	Aytimur/Aydemir	57,56,52,40,35,
18	Ayvalu	91,76,56,52,51,45,40,36,35,
19	Bağçecik	56,52,51,40,36,35,
20	Balca	57,56,52,40,36,35,
21	Bayat	57,56,52,40,36,35,
22	Belkaracaviran	76
23	Bey	57,56,52,51,40,36,35,
24	Bostanlı	57,52,51,40,36,35,
25	Bozhüyük	57,56,52,40,36,35,
26	Bulhallı	56,57,52,51,40,36,35,
27	Cebez	17
28	Cenkci	35,57
30	Çorca-i Kebir	56,57,52,51,40,36,35
31	Çorca-i Sağır	57,56,52,51,40,36,35,
32	Çakırlar	57,52,51,40,36,35,140,
33	Çalışlar	104,57,35,
34	Çapak	57,35,
35	Çavdarlı	57,35,
36	Çavuş	35
37	Çepni	56,51,40,52,36, 57,35,
40	Çıkırık	57,56,52,40,36,35,
42	Çobanlar	52,51,40,36,35,
43	Çobanluca	57,56,52,51,40,36,35,2B,
44	Çukur	57,35,
45	Çukurvîran	35
46	Demir	51,36,
47	Deper	68,59,56,52,51,40,36,35,107,

48	Derke	98
49	Dinar	56,57,52,51,40,36,35,
50	Doğanlar	56,57,52,51,40,36,35,
51	Döger	57,56,52,51,40,36,35,
52	Eberlü	66
53	Elpirek	57,56,52,51,40,35,
54	Emir Sultan	56,52,51,40,36,35,
55	Enek	122
56	Erkmen	57,56,52,51,40,36,35,
57	Işıklar	56,52,51,40,36,
58	İssizce	57,52,51,40,36,35,
58	Eymür	56,52,51,40,36,35,112,
59	Eyük	57,35,
60	Feleli	40
61	Garip Ali	35
62	Gazi Mürsel	56,57,52,51,40,36,35,
63	Gaziler	57,35,
64	Gebeceler	81,56,52,51,40,36,35,
65	KiçiMurad	35
66	Gerenbe	40,35,
67	Göçer	57,35,
68	Göynük	57,56,52,51,40,36,35,
69	Güçlü Balcası	57
70	Güreler	56,52,51,57,40,36,35,
71	Habeşli	57,35,
72	Hacıbeyli	57,56,52,40,36,35,
73	Halimuğru	57,52,40,36,35,
74	Harmanlı	57,56,54,52,51,40,36,35,9A,
75	Hisarönü	35
	Hayranbalı	52,40,36,
76	Hoca	154
77	Ilak	35

78	Ilıca	57,35,
79	İldoğan	57,35,
81	İnaz	51,40,36,35,2A,
82	İnegazi	57,35,
83	İsmail	56,57,52,51,36,35, 57,56,52,51,40,36,35,
84	Kadrî	131
85	Kalecik	91,51,
86	Kalecik-i Kebîr	37
87	Kalecikler	52
88	Kalecikli	36
89	Kaplan	35
90	Kapuzca	57,35,
91	Karaağaç	57,35,
92	Karaahır	112
93	Karaaslan	57,35
94	Karacaviran	57,56,52,51,40,36,35,
95	Karataş	57,35,
96	Kayadibi	4B
97	Kayaviran	56,52,51,40,36,35,
98	Kınık	57,56,52,51,40,36,35,131,
99	Kırıkışla	131
100	Kırka	97
101	Kırkkavak	35
102	Kırkkonak	105
104	Kışlacık	57,52,51,40,36,35,
105	Kızıl Kilise	57,35,
106	Kozluca	57,35,
107	Köprülü	56,52,51,40,36,35,
108	Köşenüş	57,35,
109	Kumartaş	56,52,51,40,36,
110	Kunduzlu	57,10A,
111	Kurşu	57,35,

112	Kurtbaşı	57,35,
113	Kurucaçukur	57,35,
114	Küpeli	57,35,
115	Kürt	57,35,
116	Leğen	57,56,52,51,40,36,35,
117	Mahmutlu	30
118	Manastır	57,52,51,40,36,35,
119	Mihail	2B,16,36,40,51,52,56,57,52,51,40,36,35, 16,2B,117,
120	Muttalip	57,52,51,40,36,35,
121	Okçar	105
122	Ortaklar	57,35,
123	Osman	57,56,52,51,40,36,35,19,153,152,
124	Otlar	57
125	Ömer	57
126	Salar	91,56,57,52,51,40,36,35,172, 149,14,
127	Sandıklı	152
128	Sarı Kavak	57,35,
129	Sarı	57,56,52,51,40,36,35,
130	Sibsin	6
131	Sis	56,52,51,40,36,35,
132	Susuz	57,56,52,51,40,36,35,
133	Süglün	57,56,52,51,40,36,35,
134	Süleymenli	57,56,52,51,40,36,35,170
135	Taraklu	57,35,
136	Tayalcak	57,35,
137	Tazlar	57,56,52,40,36,35,4,131,
138	Tekeler	57,35,
149	Ulucak	56,52,51,40,36,35,30,
150	Ulumurad	57,56,52,51,40,36,35,
151	Üçağıl	57,35,
152	Yukarı Tandır	57,56,52,51,40,62,36,35

B. VAKIF ESERLERİ

1. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN HANLAR

Tablo-9 Hanlar

İsmi	Belge No.
Balık Hanı	22
Acem Hanı(Bolvadin)	103
Abdi Ağa Hanı	125
Taşhan	53

2. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN CAMİ VE MESCİDLER

Tablo-10 Cami ve Mescidler

Cami ve Mescid İsmi	Belge No.
Ot Pazarı Camii	9
Gedik Ahmet Paşa Camii	23,130,
Akmescid (İmaret Mahallesi)	173

3. 535 NO'LU ŞER'İYYE SİCİLİ DEFTERİNDE İSMİ GEÇEN VAKIFLAR

Vakıf müessesesi hukuki veya genel tarih bakımından Ortaçağ veya sonraki dönemler Türk-İslam dünyasını araştırmak için birinci derecede önemli bir kurumdur⁹⁴. Vakıf, bir kimsenin sahibi bulunduğu bir malı halkın menfaatine ebedi olarak vermesiyle oluşur⁹⁵. VIII. yüzyılın yarısından XIX. Yüzyılın sonlarına kadar

⁹⁴M. Fuat Köprülü, *İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1983, s. 311.

⁹⁵Pakalın, a.g.e., C.III., s. 577.

Türk-İslam dünyasında halkın pek çok ihtiyaçları vakıflar tarafından karşılanıyordu. Bununla birlikte Osmanlı döneminde vakıflar aynı zamanda iskan ve imar metodu olarak da kullanılmışlardır⁹⁶. Vakıflar bazı dönemlerde devlet bütçesinin yarısına yakın gelir getiren bina, arazi, nakit para gibi mal varlıklarına sahip oluyorlardı. Bu ekonomik güçleriyle pek çok hayır işlerini yapıyor ve toplumsal bir vazifeyi yerine getirmiş oluyorlardı⁹⁷. 535 Numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer’iyye Sicil defterine göre adı geçen vakıflar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-11 Vakıflar

Vakıf İsmi	Belge No
Hark Vakfı	4
Ot Pazarı Camî-i Şerîf Vakfı	9
Gedik Ahmed Paşa Cami-i Şerifi Evkafı	130,23
Haremeyn-i Muhteremeyn Evkafları	75,130
Haremeyn-i Şerifeyn Evkafı	130
Gedik Ahmed Paşa Cami-i Şerifi Evkafı Medresesi	130

C. SOSYAL YAPI

Şer’iyye Sicillerinin tarihi kaynak olarak en önemli özelliklerinden birisi, sosyal hayata dair bilgileri, hatta folklorik unsurları ihtiva etmesidir. İnsanların yedikleri, içtikleri, giydikleri ve kullandıkları eşyalara kadar birçok ayrıntının, sicillerde bir vesileyle kaydedilmiş olması, şehir tarihi çalışmalarındaki önemli bir boşluğu dolduracak mahiyettedir. Çalışmamızın temel kaynağı olan 535 numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer’iyye Sicilindeki belgelerden istifade ederek Afyonkarahisar’ın 18.yy daki sosyal hayatına dair bilgiler vermek mümkün olabilmektedir.

⁹⁶ İlhan Şahin, “Vakıf ve Şehirleşme”, *Türk Dünyası Dergisi*, C.I, S.1, İstanbul 1987, s.23.

⁹⁷ Aytaç Eker, “Vakıf Kültür Varlığının Korunması, Yaşatılması ve Bu Amaçla Mali Kaynak Sağlanması”, *XI. Vakıf Haftası Kitabı*, Vakıflar Gen. Müd. Yay., Ankara 1934, s.31.

1. DEMOGRAFİK YAPI

535 numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer'iyeye Sicili defterinden o döneme ait şehir Müslim, gayrimüslim nüfusunu tespit etmek mümkün olmamakla birlikte mahkemeye intikal eden davalardan ve vergi kayıtlarından şehirde gayrimüslimlerinde yaşadığını görmekteyiz⁹⁸. Müslim ve gayrimüslimler arasındaki alacak verecek ihtilaflarına bazen kadının baktığı görülmektedir⁹⁹. Vergi kayıtlarına bakıldığında Afyon Sancak merkezinde Yahudi ve Hristiyan mahallelerinin olduğu anlaşılmaktadır¹⁰⁰. Köy isimlerini incelediğimizde, isimlerden yola çıkarak köylerden Hristiyan veya Yahudi köyü olup olmadığına ulaşılamamakla birlikte köylerin tamamının Müslimlerden oluştuğu kanaatine sahibiz.

Şehir nüfusunun ekseriyetini tabiatıyla Müslümanlar oluşturmaktadır. Defterdeki ilam ve beratları tamamına yakını Müslimlerle ilgilidir. Sadece üç belgede gayrimüslim isimleri geçmektedir.

2E,9B ve 103 nolu kayıtlardan da anlaşılacağı üzere Müslim ve gayri müslimler tamamen ayrı ayrı mahallelerde oturup aralarında hiçbir münasebetin olmadığı söylenemez. Yine kayıtlardan anlaşılıyor ki, her iki tarafın aralarında borç alışverişi yaptıkları da vakidir. Adı geçen kayıtlarda gayrimüslimlerin Müslimlerden borç alması da gayri müslimlerin zengin olup borç veren, müslimlerin fakir olup borç alan şeklindeki genel kanısına aykırı düşmektedir.

Veraset belgelerinin tamamı Müslümanlara ilgilidir. Tereke tespit ve taksim belgelerinde de gayrimüslimlere ait herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

2. AİLE, NİKAH AKDİ, MİHR VE BOŞANMA

İslam dininde aile Hristiyanlıkta olduğu gibi tamamen dini bir kurum değilse de bu birliğe çok önem verilmiş ve evlilik çeşitli ayet ve hadislerle teşvik edilmiştir. Evlenme sırasında erkek kadına mehir adıyla belirli bir mal öder veya

⁹⁸Bkz. Belge 2E, 9B, 35, 36, 40, 51, 52, 53, 56, 57, 103.

⁹⁹Bkz. Belge 2E,9B,103.

¹⁰⁰Bkz. Belge 35, 36, 40, 51, 52, 53, 56, 57.

ödeme taahhüt eder. Mehir evlenen kadının ailesine değil kendisine verilir ve kadın, bunun üzerinde dilediği gibi tasarruf ederdi.

Gerçekte mehrin amacı kadına iktisadi bir güç kazandırma ve boşanmanın süistimal edilmesini önlemektir¹⁰¹. Mehir, mal ve para olabileceği gibi mal ve para ile değiştirilebilecek bir şey de olabilirdi. Mehir iki çeşittir. 1) Mehr-i Muaccel: Nikah kıyılmadan önce şahitlerin huzurunda damat tarafından verilecek olan para veya maldır. 2) Mehr-i Müeccel: Nikah kıyılırken şahitlerin huzurunda miktarı tespit edilen ve verilmesi gereken mehirdir. Mehir daha önceden verilmemişse boşanma ve ölüm durumunda terekeden alınır¹⁰².

535 numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer'iyeye Sicili defterinde belgelerin büyük bir kısmı merkezden gelen ve ilam türü belgelerden oluştuğu için nikah akdi ile ilgili çok az kayda rastlanmıştır. 4B ve 175B olarak numaralandırdığımız iki belgede mahkeme görevlisi tarafından şahitler huzurunda nikah akdedildiği ve bunun kayıt altına alındığı görülmektedir.

Defterde bulunan 19 tereke kaydından üçü kadınlara ait tereke kayıdır. Diğer 16 kayıt içerisindeki tereke kayıtlarından 3 tereke kaydında çok eşlilik (iki eş) tespit edilmiştir (17,30,43). Bu da bize, inceleme dönemimizde Afyonkarahisar'da çok eşliliğin yaygın olmadığını göstermektedir. Çok eşliliklerde çocuk sayısının az olduğu dikkati çekmektedir. Defterdeki bu üç kayıttaki toplam çocuk sayısı 6 olup hane başına 2 çocuk düşmektedir. Defterdeki tek eşliliklerde çocuk sayısı ise ortalama ikidir. 44 ve 45 nolu tereke kayıtlarında vefat edenin çocuğunun olmadığı görülmektedir. Çok eşliler ile tek eşlilerin çocuk sayısı arasında ters orantıya rastlanmıştır. Çok eşli olanların en fazla üç çocuğu görülürken tek eşli olanların beş, altı çocuğu olduğu görülmektedir. Bu da muhtelen, ilk eşinden çocuğu olamayanların ikinci bir evliliğe yöneldiklerini akla getirmektedir.

---

¹⁰¹Mehmet Akif Aydın, "Aile" *.İ.A.*, DİB, İstanbul 2001, s.199.

¹⁰²Asım Uysal ve Mürşide Uysal; *İzahlı Kadın İlmihali*, Uysal Yay., İstanbul 2003, s.478

Defterde nafaka talebi ile ilgili bir kayıt yoktur. Defterde bulunan iki nikah akdi kaydından, 4B no'lu kayıta 5000 akçe (41.6 kuruş¹⁰³), 175B no'lu kayıta ise 1000akçe(8.3 kuruş) mihr-i müeccel bebelle nikah yapıldığı görülmektedir.

1823-1830 yıllarına ait kayıtları ihtiva eden 563 No'lu Afyonkarahisar Şer'iyye Siciline istinaden yapılan tespitlere göre mehir fiyatları (mehr-i müeccel olarak) 150 ile 250 kuruş arasında değişmektedir¹⁰⁴.

1861-1862 yıllarına ait 587 No'lu Afyonkarahisar Şer'iyye Siciline istinaden yapılan tespitlere görede 48 tereke kaydından 30 kayıta mehir ortalaması 125 guruş, 9 kayıta 62,5, ikisinde 500 guruş, bir kayıta 20, bir kayıta ise 30 guruş olarak verilmektedir¹⁰⁵.

535 No'lu defterdeki mehir bedelleri ile yukarıda belirtilen mehir fiyatları mukayese edildiğinde rakamlar arasında ciddi farkların varlığı görülmektedir. Bu farklılık, dönemin ekonomik şartlarıyla ilgili olabileceği gibi kendisine mehir tayin edilen kadının fiziki durumu, yaşı vs. hususiyetlerinden de kaynaklanıyor olmalıdır.

Boşanma (Talak) ile ilgili tek belge mevcuttur. 4A olarak numaralandırdığımız belgede şahitler huzurunda boşanma işlemi kayda geçmiştir.

3. TEREKE (TEREKE TESPİT VE TAKSİMİ)

Sözlükte; varislik, mirasçılık, mirasta hak sahibi olma anlamına gelmektedir. Ölen bir şahsın dünyada kalan mal ve haklarının, varislere, kendisine miras düşen şahıslara kalmasına veraset denir. Mirasçı olmak için ölen ile arada akraba bağı olmalıdır¹⁰⁶.

535 numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer'iyye Sicili defterinde pek çok veraset kaydı mevcuttur¹⁰⁷. Tereke kayıtları kalan mirasın taksiminin dışında, taksime tabi

¹⁰³ 1 kuruş =120 akça hesabına göre.

¹⁰⁴ Bkz., Mehmet Güneş, *Afyonkarahisar'ın 563 No'lu Şer'iyye Sicili*, Afyonkarahisar Belediyesi Yay., Afyonkarahisar 2012, s.51ve 157.

¹⁰⁵ Bkz., Leyla Sarıyüce, *587 No'lu Afyonkarahisar Şer'iyye Sicilinin Trankripsiyon ve Değerlendirilmesi*, AKÜ Sosyal Bilimler Enstirisü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar,2009, s.244.

¹⁰⁶ Devellioğlu, *a.g.l.*, s. 1147.

¹⁰⁷ Bkz. Belge No: 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 30, 34, 37, 43, 44, 45, 46, 47,59, 170, 172.

tutulan mal ve eşyalar değerlendirmeye alındığından, özellikle sosyal ve ekonomik hayat açısından önemli belgelerdir. Defterdeki tereke kayıtlarından erkeklere ait olanlar, ortalama 250-500 guruş arasında bir meblağ oluşturmaktadırlar. 59 nolu kayıтта 6686,5 guruş gibi diğer kayıtlara oranla bir hayli yüksek bir miktar göze çarpmaktadır. Kayıtlarda, ziynet eşyaları ile canlı hayvanların fiyatlarına bakıldığında bunların, diğer emtia ve eşyalara nispeten daha kıymetli olduğu anlaşılmaktadır.

Tereke tespit ve taksim işleminde ölen kişinin borcu ve alacakları da taksime dahil edilirdi¹⁰⁸. Alacakları tahsil edilir, borçları varsa ödenir, kalan miktarşer'i hukuka göre mirasçılara taksim edilirdi. Defterde bulunan tereke kayıtlarından 17 no'lu kayıt haricindeki terekelerde, tereke sahiplerinin borçları ve alacaklarının da tespit ve taksime dahil edilmekte olduğu görülmektedir¹⁰⁹.

4. LAKAPLAR

Lakapkelimesi Arapça'dan gelmekte olup, bir kimseye asıl adından başka bir ad takılması anlamına gelmektedir¹¹⁰. 1934 yılında kabul edilen bir kanunla lakap ve ünvanlar kaldırılmıştır. Lakaplar basit bir ad takma işlemi değildir. Kişilerin fiziksel yapısını (topal, kör, ince, küçük), mesleki özelliklerini (debbağ, tütüncü), karakter özelliklerini, aşiret veya etnik altyapısını (Türkmenoğlu) yansıttığı gibi, tarihi kahraman ve soy büyükleri ile dini özelliklere ve yer adlarına göre de verilebilmektedir¹¹¹.

Şeriyeye Sicilleri, bize ait oldukları yörede hangi lakapların kullanıldığına dair bilgiler vermektedirler. Bu bilgiler bilhassa ait oldukları mahallin sosyal statüsünü ifade etmeleri bakımından önem arz etmektedir. Bu meyanda aşağıdaki tabloya bakıldığında incelediğimiz dönemde dini karakterli lakapların daha çok kullanıldığı görülmektedir. Molla, Mollazade, eş-Şeyh, Şeyh, Mevlana, Hafız gibi lakapların

---

¹⁰⁸ Bkz. Belge: 18.

¹⁰⁹ Bkz. Belge: 18,19,20,25,26.

¹¹⁰ Devellioğlu, *a.g.l.*, s.541.

¹¹¹ Müjdat Kayayerli, "Afyon'da Kullanılan Lakaplar ve Sülale Adları", *3. Afyonkarahisar Araştırma Sempozyumu Bildirileri*, (22-24 Ekim 1993), Afyonkarahisar 1994.

ulemayı, Paşa ve Ağa gibi lakapların da genel anlamda ümerayı refere ettiği ifade edilebilir. Hacı ve el-Hac'ın genel anlamda hacca gitmiş kişileri ifade ettiği dikkate alınır, çok da azımsanmayacak ölçüde bir kitlenin mevcudiyeti söz konusudur. Burada dikkati celb eden bir başka husus da Seyyid veya es-Seyyid statüsünde bir zümrenin mevcudiyetidir¹¹². Bunlar da malum olduğu gibi Hz. Peygamber soyundan gelen ve toplumda imtiyazı ve son derece saygınlığı olan bir zümreyi teşkil etmektedirler. “Ağa” kelimesinin hem lakap hem de unvan olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Resmi görevlilerin isminin sonuna “Ağa” geldiği gibi herhangi bir resmi görevi olmayan kişilerin isminin sonuna da gelmektedir. Diğer lakaplar ismin başına gelirken “Ağa”, ismin sonuna gelmektedir. İncelediğimiz defterde gayrimüslimlerle ilgili kayıt sayısı fazla olmadığından bunlarla ilgili lakaplardan bahsetmemiz mümkün olamamaktadır. 535 Numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer’iyye Sicil defterine göre Afyonkarahisar’da kullanılan lakaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo- 12 Lakaplar

Lakap	Belge No:
Molla	1A,8,9B,18,25,39,42,171,172A,172B,173A,
Mollazade	1A
Hacı	1A,4,4B,6,9,18,20,21,25,26,34,37,39,41,42,43,45,46,48,51,54,55,58,59,64,69,70,76,78,137,142,147,151,152,153,161,162,170,171,172,172A,173,174A,175,175D,
El-Hac	2A,8,9,10A,36,57,139,143,153,155,156,157,159,161,162,168,169
Kafiroğlu	2B
Eş-Şeyh	2C,8
Seyyid	2D,21,34,39,48,50,54,59,64,67,79,80,90,93,113,126,127,149,151,152,153,162,173,174,174A
Topal	6,174A
Karazâde	9
Ebezade	9
Es-Seyyid	9,34,90,149,
Türkmenoğlu	10A
Derviş	10A,25,43,
Usta	18

¹¹² Nitekim defterimizdeki iki belgede Karahisar-ı Sahib merkez kazası ile, Barçın, Bolvadin ve Sincanlı kazalarında “sâdât-ı kirâm” olarak tesmiye edilen Hz. Peygamber soyuna mensub kişilerin mevcudiyetini tespit edebilmekteyiz. Bu kişilerin başına da nakîbül-eşraf kaymakamı olarak es-Seyyid el-Hâc Ferruh Çelebi ve es-Seyyid el-Hâc Ahmed Çelebi’nin görevlendirildiğini görmekteyiz. Bkz. 15 ve 90 nolu belgeler

Mevlana	21,91,107,124,130,139,
Debbağ	39
Şeyh	174A
Hafız	174A
Mısrî	52
Bayrakdar	54,163,
Kara	45,63,85,172B,173A,
Paşa	1A,2,9A,11,14,23,36,55,63,66,81,83,84,94,
Acem	103
Küçük	130A
Ağa	1A,2A,2B,2D,4,4A,6,25,30,35,39,41,42,44,48,54,55,57,59,64,67,80,83,87,96,99,100,101,113,114,117,125,128,130,132,137,138,141,148,152,153,154,158,160,161,163,164,168,172,172A,173

5. CARIYE VE KÖLELİK

İslam-Osmanlı hukukuna göre erkek köleye “rakik”, kadın köleye ise cariye denilmiş ve köleler efendisinin malı olarak kabul edildiğinden, onlara herhangi bir kanunî selahiyet verilmemiştir. İncelediğimiz defterde erkek köle ile ilgili bir kayda rastlanmamıştır. Belgelerin sadece birinde 150 akçe değerinde Hadice isminde bir kadın kölenin adı geçmektedir. Bu da tereke kayıtları içerisinde en zengin terekeye sahip olan Fakîh Paşa Mahallesi sakinlerinden iken hac yolunda vefat eden Ahmed Ağa ibn el-Hâcc Mehmed isimli bir şahsa aittir¹¹³.

6. İKTİSADİ YAPI

1. PARA VE FİYAT HAREKETLERİ

Osmanlılar son yıllarına kadar altın ve gümüş gibi değerli madenlerden yapılmış paralar kullanmışlardır. Devletin darphanede sözkonusu madenlerden kestiği belli ağırlıktaki yassı yuvarlak paracıklara “sikke” adı verilirdi. Bunlarda gümüş olanına “akça” altın olanına “sikke-i hasene” veya “kırmızı” denirdi¹¹⁴.

Paraların durumu ile ilgili tedbir alınması için Saraydan gönderilen emirler olduğunu Şer’iyye Sicillerinden görmekteyiz. Okuduğumuz bu defterde paranın alım

¹¹³Bkz. Belge no: 59.

¹¹⁴ Özer Ergenç, “xvi. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Parası Üzerinde Yapılan İşlemlere İlişkin Bazı Bilgiler” *Türkiye İktisat Tarihi Üzerine Araştırmalar, Gelişme Dergisi* 1978 Özel Sayısı, Ankara 1979, s.86.

gücü ve değeri ile ilgili bir belge bulunmaktadır. 145 numaralı belgede devlet sınırları içerisinde kullanılan paraların “Macar altınına” göre değer ayarlanmasının yapıldığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı fiyat politikasını genel olarak siyasi, hukuki, iktisadi ve sosyal örgütlenme dahilinde bir bütün olarak aramak gerekir. Devlet fiyat politikasını iki yol izlemiştir. Birincisi, umum ve devleti ilgilendiren hususlarda müdahaleci bir zihniyetle fiyatları kendisi tespit etmiştir. İkincisi, tarafları ilgilendiren hususlarda serbest fiyat politikası izlemiştir¹¹⁵.

İncelediğimiz defterdeki gerek tereke kayıtlarından gerekse diğer kayırlardan halkın geçim tarzını, yetiştirdiği ürünleri, kullandıkları eşyaları ve bunların fiyatlarını öğrenmek mümkündür. Özellikle 73 numaralı belgede Şevval ayı 1135 yılına ait çarşı Pazar fiyatlarını görmek mümkün olmaktadır. Bu belgelerden tarım ve hayvancılığın Afyon’da önemli bir yer tuttuğunu görmekteyiz. Bu konu ile ilgili defterimizde bulunan belgelerden faydalanarak aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

1.1. Hayvan Fiyatları

Özellikle tereke kayıtlarında, cinsi ve miktarı belirtilen bazı hayvan türlerinin fiyatları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-13 Hayvan Fiyatları¹¹⁶

Cinsi	Fiyatı(Kuruş)	Belge No.
Kara sığır (3 adet)	10	44
Kara sığıri danası (5 adet)	2	44
Kara sığır öküzü maa araba	20	17
Kara sığır öküzü(1 adet)	5,5	19
Kara sığır çifti	20	37

¹¹⁵Ergenç, a.g.e., s. 45.

¹¹⁶Yukarıdaki tabloda verilen hayvan fiyatları genellikle tereke kayıtlarında geçmekte olup, aynı hayvanın birden fazla fiyatı verildiğinden örnekleme metodu ile sadece bir kaç tabloya dahil edilmiştir.

Kara çığır ifti	23	44
Düve kara sığır (3 adet)	6	44
Merkeb	5	26
Merkeb sıpa (2 adet)	10	50
Merkeb (3 adet)	10	59
Camus öküzü (1 adet)	10	17
Camus ineği	12	17
Camus öküzü(3 adet)	40	19
Camus tufası (adet)	9	59
Koyun kuzulu (30 adet)	60	17
Koyun ve kuzu (80 adet)	80	19
Koyun ve keçi (100 adet)	125	26
Keçi ve toklu (10 adet)	10	17
Düve kara sığır (3 adet)	6	44

1.2.Tahıl Fiyatları

İncelediğimiz defterdeki tereke tespit ve taksimi ile ilgili kayıtlarda, taksim esnasında takdir edilen tahıl fiyatlarından değişik ölçek ve fiyatta olanları aşağıdaki tabloda belge numaraları ile birlikte verilmiştir.

Burada verilen ölçü birimlerin devlet sınırları içerisinde değişik yerlerde farklı miktarları ifade ettiği görülmektedir.1565 yılında Bosna- Hersek'teki kilelerin tevhidine gidilmiştir. Saray kilesi 60 okkaya sabitlenmiş,44 okkalık Yenipazar kilesinin ise korunduğu görülmektedir. Ayrıca Silistre kilesi 70-80 okka veya vasati 100 kg ağırlığında idi. III. Selim zamanında kile imalatçılarına verilen ölçek, 37 liteye denkti. 1 eski kile=4 Őinik=8 kutu=16 zarf=37 litre iken 24 eylül 1881 tarihli kararname ile benimsenen eőitlik ise Őöyledir. 1 yeni kile=10 yeniŐinik=100 litre=1000 yeni kutu=10000 zarfdır.

Kullanılan bir diğer ağırlık ölçüsü okkadır. Okka; okiyye, vukiyye, vakıyye veya kısaca kıyye olarak da kullanılmıştır. Osmanlı tarihi boyunca değişik zaman ve mekanlarda farklı okkaların kullanıldığı anlaşılmaktadır.1582 tarihli Aydın Kararnamesinde vukiyye 300 dirheme eőittir. Bağdat'ta okkanın karşılığı 400 dirhemdir.1593 de İzmir'de kullanılan 300 dirhemlik okka yerine 400 dirhemlik

okkanın kullanılması emredilmiştir. Standart okka kaynaklarda şu şekilde verilmiştir. 1 okka=4 lidre=6 ukiyye=40 şer'i ukiyye =266 2/3 miskal. Okkanın metrik karşılığı 1,288172 kg dir. 1864'te kıyyenin 1,3016 kiloya denk geldiği açıklanmıştır. Osmanlı arşını 75,7738 cmdir¹¹⁷.

Tablo-14 Tahıl Fiyatları

Sıra No	Ürün ismi	Miktarı	Fiyatı (Kuruş)	Belge No.
1	Hınta(Buğday)	222 Kile	59	59
2	Şair(Arpa)	169 Kile	55	59
3	Yulaf	5 Dönüm	5	17
4	Saman	8 araba	4	58
5	Şair	45 Kile	15	58
6	Buğday	20 Kile	10	58

1.3. Bazı Ürün Fiyatları

İncelediğimiz döneme ait bazı ürünlerin, narh fiyatları çerçevesinde tespit edilen, fiyatları ve belge numaraları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-15Bazı Ürün Fiyatları

Sıra No	Ürün ismi	Miktarı	Fiyatı	Belge No.
1	Zerdali kurusu	1 Kıyye	8 Kuruş	73
2	Kızıl Üzüm	1''	12''	73
3	Hınna (kına)	1''	16''	73
4	Tuz	1''	1''	73
5	Zeytin	1''	8	73
6	Fındık	1''	12''	73
7	Kışniş	1''	20''	73
8	Sarımsak	1''	6''	73
9	Balık	1''	2''	73

¹¹⁷ Cengiz Kallek; "Okka" İ.A., DİB, İstanbul 2007,C.33, s.388.

10	Basturma	1''	20''	73
11	Çiğ peynir	1''	15''	73
12	Badem	1''	30''	73
13	Şalgam	1''	1''	73
14	Çarşu ekmeği	1 Aded	300 Dirhem	73
15	Lahm-ı ganem (Koyun eti)	1 Kıyye	10 Kuruş	73
16	Lahm-ı camus (Camus eti)	1''	5''	73
17	İç yağ	1''	11''	73
18	Ağda	1''	6''	73
19	Zeytin yağı	1''	30''	73

1.4. Kullanılan Bazı Eşya Cinsi ve Fiyatları

Aşağıdaki tabloda verilen eşya cinsi ve fiyatları, tereke taksimi esnasında değeri takdir edilen, tereke sahibine ait şahsi ve ev eşyalarıdır.

Tablo-16 Bazı Eşyalar ve Fiyatları

Sıra No	Eşya ismi	Adedi /Ağırlığı	Fiyatı (Kuruş)	Belge No.
1	Köhne abdiye kilim	8	10	17
2	Döşek	2	3	17
3	Evâni-inuhâsiye (bakır kap kacak)	8	8	17
4	Yasdık	4	1	17
5	Lenger sahan		6	18
6	Sağrıci pusatı		5	18
1	Tutkal	127 Kıyye	25	18
2	Kazgan	1	5	19
3	Tencere	1	1,5	19
4	Sahan	3	1	19
5	Kilim, yorgan	1	3	19
6	Çift zıbın	1	3	20
7	İplik	3 Kıyye	3	20

8	Don	1	0,5	20
9	Çarşaf	1	0.5	20
10	Keten	1 Kıyye	2	20
11	Çizme	1	2	20
12	Yorgan	2	6 Süm	20
13	Mavi çuha(yün kumaş)		6	26
14	Mavi mintan		2	26
15	Dokuma peşkir	7	2,5	34
16	Boğasıkaftan		1,5	34
17	Yeşil atlas kaftan		3	34
18	Hırdavat		3	37
19	Kefen, ihram		3	43
27	Kebir pabuc	9	3	43
28	Kütahya pabuc	44	3	43
29	Çizme Kütahya beridi	7	15	43
30	Ökçe tahtası ve terlik		3	43
31	Yasdık minder		1	43
32	Şamdan		3	43
33	Sarık	2	5	43
34	Kilim, yorgan	3	4	43
35	Araba	2	7	44
36	Köhne kürk		10	44
37	Maşa ocak demiri		0,5	44
38	Münakkaş çarşaf		3	44
39	Mavi boğça münakkaş		1,5	44
40	İpek kenarlı gömlek	3	3	44
41	Dülbend örtüsü		3,5	46
42	Şam alacası kaftan		3	46
43	Dokuma peşkir	4	2,5	46
44	Beyaz kutûnî kaftan ma'a entari		5	59
45	Tabanca	1	1	26

46	Tüfenk	1	3	26
47	Sim kuşak	1	12	34
48	Sim kılıç ve sim külünk	5	15	59

1.5. Ziyinet Eşyaları (Altın-gümüş ve diğer ziynetler)

Tablo-17 Ziyinet Eşyaları

Eşya ismi	Adedi	Fiyatı (Kuruş)	Belge No.
Altun bilezik	12 Miskal	50	34
Altun küpe		12	34
Altun tasma		5	34
Altun istifani		45	34
Eşref Altun	3	10	34
Sim bilezik		1	25
Sim düğme	13	3	46
Yaldız küpe		2	25

2. VERGİ VE HARÇ ÇEŞİTLERİ

535Numaralı Karahisâr-ı Sâhib'e ait Şer'iyye Sicil defterinde pek çok vergi ve harç türüne rastlanmaktadır. Bunlarla ilgili bilgileri, genel kuralları içeren merkezden gönderilen düzenleyici fermanlar ile tereke kayıtlarından tespit edebilmekteyiz.

2.1. Avarız Vergileri

Şehirlerin farklı statüleri kanunnamelerle tespit edilmişti. Bu statü devlete karşı olan mükellefiyetler çerçevesinde şekillenmiş ancak onların sosyal kademeleşmedeki yeri tayin edici bir özellik taşıyordu. Şehirli toprak sahibi olmadıkça bir takım şahsi vergi ve mükellefiyetlerden muaf bulunurlardı. Ancak "avarız" denilen ve genellikle fevkalade durumlarda alınan vergileri devlete verirlerdi. Osmanlı maliyesinde olağandışı ve düzensiz vergiler avarız-ı divaniye, tekalif-i örfiye veya

kısaca avarız adı altında toplanmıştır. Bu çerçevede halktan kanunlarda tespit edilmiş vergiler dışında talep edilen vergilerin hepsini bu isim altında zikredebiliriz.

Avarız vergisi olağandışı bir vergi olmasına rağmen, ard arda yapılan savaşlar nedeniyle hazinenin para ihtiyacını karşılamak üzere devletin haktan bunu talep etmesiyle olağan ve düzenli vergiler halini almıştır. Avarız Osmanlı bütçesinde düzenli olmayan gelirlerin başlıcalarını teşkil etmekte idi. Bu vergiler çoğu “avarız” adı altında tahsil edilir ve bazı tahsil fermanlarında “bedel-i avarız” olarak da geçerdi. Avarız nakit olarak alınır, nüzül ve sürsat ise buğday, un, yağ şeklinde aynı olarak tahsil edilirdi. Avarız vergisi olağanüstü bir vergi çeşidi olup ihtiyaç duyulduğunda başvurulurdu. 1692 yılı Osnalı Devleti bütçesinde 828 milyon akçelik toplam bütçenin 188 milyonu avarız kaleminden elde edilen gelirden oluşuyordu¹¹⁸.

Bedel adı altında alınan vergiler de vardır. Bedel-i avarız, bedel-i mütekaidin ve bedel-i nezil gibi. Bedel, Osmanlı maliyesinde verginin veya mükellefiyetin karşılığı olarak kullanılır ve onların karşılığı anlamını taşır. XVI. Yüzyıl ortalarından itibaren sık sık nakit sıkıntısı çeken Osmanlı maliyesi, muafiyet karşılığı yapılan çeşitli devlet hizmetlerini veya aynı mühimmat tedarikini nakde çevirmeyi ve para sıkıntısının önünü almayı tercih etmiş, böylece bedel uygulamaları çok yaygınlaşmıştır. XVII. Yüzyıl ortalarında devlet hazinesine giren gelirlerin hemen hemen yarıya yakını çok çeşitlilik kazanmış olan bedellerden sağlanıyordu¹¹⁹.

2.2. Terekelerden Alınan Vergi ve Harçlar

Ölen kişinin terekesinden “Techiz ve Tekfin”¹²⁰ verilmişse “Iskat-ı salah”¹²¹ varsa vasiyyetleri, dellâliye, eşya, hammâliye, kantâriye ve borçları çıkarıldıktan sonra kalan miktardan;

1) Varisleri bilinen tereke kayıtlarında takriben 1/40 civarında yuvarlak bir miktar “resm-i kısmet ve kaydiyye-i defter” vergisinin alındığı,

¹¹⁸ Halil Sahillioğlu, “Avarız” İ.A., DİB, İstanbul 2001, ,C. 2, s. 108-109.

¹¹⁹ Feridun Emecen, “Bedel” İ.A., DİB, İstanbul 2001, ,C. 5, s. 301.

¹²⁰ Ölünün gömülmesi için lazım olan kefen, pamuk vesaire gibi şeyler yerinde kullanılan bir tabirdir. Bkz. Pakalın, a.g.l., C.III., s.433.

¹²¹ Ölen kişinin eda edemediği ibadetleri için mirasçılarının muhtaçlara verdiği fidedir. Bkz. Mithat Sertoğlu; Osmanlı Tarih Lugatı, 2. Basım, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 127.

2) Varisleri olmayan “beytü’l-mâl’e kayd” belgelerinde ise yukarıda belittığımız uygulamalar çıkarıldıktan sonra, önce takriben 1/40 civarında “harç-ı defter ve kaydiyye-i mu’tad” vergisi alındıktan sonra kalan miktardan yaklaşık olarak 1/10 civarında da “resm-i emniye-i mu’tad ve berâ-ihazîne-i celîle-i mâliye” adı ile bir vergi daha kesilerek, kalan miktar da beyt’ü-l mâl’e kaydediği,

3) Varisleri arasında ihtilaf olan veya varisleri kayıp olduğu için tereke taksimatı yapılmayan terekelere vergi uygulaması olmadığı görülmektedir. (İncelediğimiz defterdeki tereke kayıtlarında bu çeşit bir belge yoktur)

Defterde Afyonkarahisar’da toplanan vergi ve harç çeşitleri ve kayıtları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-18 Vergi ve Harçlar

SıraNo.	Vergi ve Harç Çeşitleri	Belge No.
1	Avarız	24,35,43,57,71,110,136,139
2	İmdad-ı Hazariye	36
3	Nüzul	57,72,137
4	Bedel-i Mütেকaidin	57,71,
5	Resm-i Ağnâm	75,87,132,155,157,
6	Resm-i Çift	91
7	Resm-i Bennak	91,157
8	Resm-i Mücerred	91,87,155,157,
9	Öşr-i Bostan	91
10	Öşr-i Bağçe	91
11	Resm-i Âsiyâb	91
12	Resm-i Otlak	108
13	Resm-i Tapu	117,128,152,154,
14	Resm-i Yaylak ve Kışlak	155
15	Resm-i Kiyel	165
16	Rüsûm-ı Örfiyye	128
17	Rüsûm-ı Mîrî	156,157,158,159,164,169,
18	Techiz ve Tekfin	17,19,26,30,43,50,

19	Res-i Kısmet	17,18,19,20,25,26,30,34,37, 43,46,47,50,58,59,
----	--------------	---

3. MESLEK GRUPLARI

535 Numaralı Karahisâr-ı Sâhib Şer'iyeye Sicil defterine göre Afyon'un H.1134-1135 yıllarındaki iktisadi yapısının, tam olarak ortaya konulması mümkün olmasa da, defterde geçen lakaplardan hareket ederek, kısmen de olsa iktisadi hayatını oluşturan meslek gruplarını tespit etmeye çalıştık. Tabi ki defterde geçen lakaplara bakarak bu kişilerin bu işlerle meşgul olduklarını kesin olarak söyleyemeyiz. Ancak genel bir kanaate ulaşmak için adı geçen defterdeki lakaplardan hareketle meslek gruplarını şu şekilde sıralayabiliriz.

Tablo-12 Meslekler

Meslek İsmi	Belge No.
Hizmetkâr	162
Demirci	42,172A
Attar (güzel koku iğne, iplik satıcısı)	59
Keyyal(kileci kile ile ölçen)	165
Mumcu	173
Dizdâr (kale muhafızı)	89,99
Çoban	10,77
Hamamcı	93
Berber	59,173A
Debbağ (deri terbiye eden kimse, derici)	39
Bakkal	41,48,59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELGE ÖZETLERİ VE METİN TRANSKRİPSİYONU

A. BELGE ÖZETLERİ

1

Sicili tanıtan kağıt parçası [yukarıdaki ibarenin yazılı olduğu kağıt] belgenin üzerine konduğu için belge kapanmış ve okunamaz vaziyette olduğundan okunamadı.

1A

Nereye harcandığı tespit edilemeyen harcama kaydı.

2

1134 senesi Recep ayı yirmi sekizinci günü yoğun kar yağdığı.

2A

Kütahya valisi el-Hacc Ali Paşa Hazretleri'nin Karahisar-ı Sahib'e gelmesi.

2B

Mihail köyünden Ali Bey'e aynı köyden Kafiroğlu Mehmed'in kefil olduğu.

2C

Eş-şeyh Abdurrahman Efendi'nin, İbrahim Beşe'nin karısına olan,9 kuruş borcun inkarı hakkında Ali Çavuş ve Molla Mustafa şahadetlerinin kaydı.

2D

Vezir ağası Seyyid Abdi Ağa'ya verilenzahire (Buğday), yevm- Çehârşenbe.

2E

Recep Oğlu Mehmet Çelebi'nin Karabet oğlu Kegos zımmî huzurunda ikrâr ider ki, mezbûrda olan kız karındaşım an otuz adet incicini aldığı.

(Numaralandırmada 3 numaralı belge yok. 2'den 4'e geçilmiş)

4

Tazlar Karyesinden Mahmut, Mehmet ve İvaz ve Hüseyin Beşe Ali ve Halil'in kefaleti ile Hark vakfından yüz kuruş borç alarak İmaret Mahallesinden bir dükkan alıb yüz kırk güne kadar borçlarını ödemezlerse mülklerinin satılarak adı geçenlere verilmesi.

4A

Kahil mahallesinden Gaybîzade İbn Süleyman isimli kimse, eşi olan Ayşe binti Bedirhan? nâm hâtuna zimmetinde olan iki sümün nafakasını vererek zimmetinde kadının hiçbir hakkı kalmadığı.

4B

Mehmed kızı Zeliha isimli kadını, Kayadibi köyünden Mehmed oğlu Ali'nin beş bin akça mihr ile nikahına aldığı.

5

(katip tarafından belge iptal edilmiş)

6

Sibsin köyünden Bayram bin İlimşah adlı kişi kardeşi işbu Üvey bin İlimşah huzurunda ikrâr ider ki; karındaşım Üveys ile bundan önce mâlları her biri aldıkları, birbirlerinde alacakları kalmadığı.

7

[Karahisâr-ı Sâhib asıl kadısı olan Abdurrahman Efendi'nin kendi yerine bakması için Ahmed Efendi ibn Hasan adlı şahsı nâib tayin ettiğini bildiren Arapça vekaletnâme. Zilka'de 1134.]

8

Abbas Dede'ye Medine-i Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' mevlevîhânenin meşîhat ve mevlevîhânlık hizmeti verildiğine dair berat.

9

Hacı İbrahim bin El-Hacc Yusuf nâm kimesne, Ali'nin babası Osman'dan kendisine intikal ve dükkan-ı mezbûrun önüne mezbûr Osman kendi malıyla bir seki bina idüb binayı zabtedip kiraya verdiği, Hacı İbrahim bin El-Hacc Yusuf bu sekinin yapıldığı mülkün kendisine ait olup yıkılması talebinin kadı tarafından uygun olmadığı hakkında.

9 A

Harmanlı Köyündeki sahipsiz bir camusun Paşa hazretlerine verildiği.

9 B

Nasârâ mahallesinden Topal Hacik oğlu Agop'un vâ'iz-i nâsıh olan Halil Efendi'den aldığı borcu ödediği.

10

Kütahya ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sultanönü sancaklarında ve köylerindeki gayri Müslimlerden tolanacak cizye için cizyedâr-ı sâbık Mustafa'ya tefviz edildiği, kimden ne kadar cizye alınacağı, nasıl kayıt tutulacağını havî ferman.

10A

Kunduzlu köyü ahalisinden Türkmenoğlu el-Hâcc Mehmed nâm kimesnin oğlu Derviş Ali Ulucan nâm karye ahalisinden Mustafa bin el-Hâcc Abdurrahman'ı öldürüp ikrâr ile şer'an kısas lazım gelmekte olup, kısas olunub mîrîye bin guruş nezrim olsun dediği.

11

Görülmekte olan bir davada Sipahi ve Kuloğullarını şahit olarak gösterilmesi üzerine adı geçenlerin bulunup mahkemeye getirilmesi.

12

Eşkiyâ teftişi için ferman.)

13

Numaralandırmayı yapan kişi 12. Belgenin devamını yanlışlıkla sanki yeni bir belge imiş gibi 13 diye numaralamış. Yani aslında 13 diye numaralanan yazı yeni bir belge değil 12. Belgenin devamı. Bu nedenle 13. Belge yok.

14

Şehir hududunda serseri gezen olursa, serseri gezenlerine ruhsat virmemek için tahrir ve isdar olunan buyruldu.

15

Kara Hisar-ı Sâhib Barçın ve Bolavadın ve Sincanlı kazâları üzerlerine kaimmakam nasb ve tayin olan Es Seyyid El Hac Ferruh Çelebi'ye peygamber soyundan gelenlere zorluk çıkarmaması ve zülm etmemesi.

16

Memi Halife'nin Mihail Köyüne İmam olarak tayin edilmesi hakkında berât.

17

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Cebez köyünden Hüseyin Bey bin Hacı İbrahim nâm müteveffanın tereke kaydı.

18

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallelerinden Kahil Mahallesinden Hasan Hacı Veli isimli müteveffanın tereke kaydı.

19

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Osman köyünden müteveffa Ebubekir bin Yusuf'un tereke kaydı.

20

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib, acı Mahmud Mahallesi nden Aişe? binti Süleyman nâm hâtunun tereke kaydı.

21

Çavuşoğlu Mahallesi sükkânından Şaban bin Mehmed ve oğlu Mustafa nâm kimesneler, İsmihan binti Ahmed nâm hâtun kale eteklerinde ot yolar iken düşmüş, kafasından yaralanmış olup bu yaradan daloyı ölür ise kimseden davacı olmayacakları.

22

Seferihisar'da otururkenölen Ahmed bin Hüseyin'intereke kaydı .

23

Merhum Gedik Ahmed Paşa'nın Karahisâr-ı Sâhib'de bina eylediği cami-i şerif evkafının kaimakamı Halil Çelebi'nin sarf eylediği masraf.

24

Bu belge mahalle ve köylerin vergi taksitlerini -muhtemelen avarız vergisi- bildiriyor. Ancak bu bilgiler 3 satırlık belgenin bu okunmayan satırlarında yazılı olduğu için okunabilen yerler diğer 3 satırın açıklaması olduğuna mebni belge okunamadı/okunmadı.

25

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallelerinden Hacı Mahmud mahallesinden Aişe binti Mustafa isimli hâtunun tereke kaydı.

26

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib Hacı Mahmud Mahallesinden Ahmed bin Mustafa'nintereke kaydı.

27,28,29

Belge 27, 28 ve 29 sayfaların baş tarafları okunamayacak kadar yıpranmış olduğundan metinler okunamadı.

30

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib Efecik mahallesinden Mustafa Ağa bin Himmet isimli müteveffanın tereke kaydı.

Belge 31 (Sayfanın üst kısmı ıslanıldığı için yazı dağılmış okunamayacak durumda.)

Belge 32 (Sayfanın üst kısmı ıslanıldığı için yazı dağılmış okunamayacak durumda.)

33

Feyzullah Efendi'nin Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına nâib tayin edildiği.

34

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib Kubbelü Şerife Aişe binti es-Seyyid Hacı İlyas isimli müteveffiyenin tereke kaydı.

35

Bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere Karahisâr-ı Sâhib kazâsı ahalilerinden toplanacak bedel-i avarız haneleri vergisi.

36

Bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Saferü'l-Hayr evasıtında hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı olan el-Hacc Mehmed Paşa Hazretlerine virilegelen imdad-ı hazariyeden taksit-i sâlis defteri ve köyler ve şehir için tevzi` ve taksim olunan meblağ ve bazı vilayet mesârifi.

37

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Kalecik-i Kebîr den Yusuf bin Sinan isimli müteveffanın tereke kaydı.

38

Belge 38 okunamayacak şekilde silik.

39

Hacı Mahmud mahallesinden ev ve fırından oluşan mülkün yüz elli guruş bedellesatıldığı.

40

Bin yüz otuz beş senesi Karahisâr-ı Sâhib kazâsında vâki' sancak mutasarrıfına verilen taksit-i evvel ve bazı vilayet masraf defteri.

41

Dede bin ... adlı kişinin bakkallar sükünde vâki' dükkanında olan mülk sülüs ağda dükkanındaki hissene el-Hâcc Abdülbaki Ağa'ya yüz doksan guruşa sattığı.

42

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib Çavuşoğlu Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ramazan Çelebi ibn Hasan Çelebi nâm müteveffanın zevce-i metrûkesi Münnet binti Şaban nâm hâtun eşinden miras kalan bir parça mülkünü seksen guruşa İbrahim Efendi sattığı .

43

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib Fakîh Paşa Mahallesinden Hacı Abdurrahman bin Hacı Hızır isimli müteveffanın tereke kaydı.

44

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib İmaret Mahallesinden Ahmed Ağa ibn Mehmed Bey isimli müteveffanın tereke kaydı.

45

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Ayvalu Köyünden Satılmış bin Rıdvan isimli müteveffanın tereke kaydı.

46

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib İmaret Mahallesinden Afife binti Hacı Receb isimli müteveffiyenin tereke kaydı.

47

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib İmaret Mahallesinden Aişe binti Mehmed isimli müteveffiyenin tereke kaydı.

48

Seyyid Hacı Ferruh Çelebi ibn Seyyid Ali Çelebi nâm kimesne bir bab dükkanını İsa Efendi hazretlerine hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve temlîk ettiği.

49

Belge okunmayacak kadar silik olduğu için okunamadı.

50

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Sofular Mahallesinden Seyyid İvaz Çelebi ibn İbrahim isimli müteveffanın tereke kaydı.

51

1135 senesi recep ayı ortasında Anadolu Valisi taksid-i sani defteri.

52

1135 senesi şevval ayı ortasında Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mısırî Mehmed Paşa hazretlerine verilen taksit-i sâni defteri.

(Numaralandırmada 53 numaralı belge yok.)

54

Harmanlı Köyünden Aişe binti İbrahim ve Fatıma binti şahin isimli kadınlar, mahkemeye muracaat ederek Bayraktar Mustafa bin Hasan ve Hasan bin Ali ve Tatar Mehmet'in kocalarını Domalic dağı mahallinde öldürdükleri iddiası.

55

1135 senesine mahsup olmak üzere imdad-ı hazariyyenin taksit-i sâni tahsili için mübaşir tayin edildiği.

56

Anadolu valisi Osman Bey hazretlerine defter olunan mahalle ve kuralara ait verilen taksit-i sâni.

57

1136 senesine mahsub olmak üzere Karahisâr-ı Sâhib ahalileri üzerlerine edası lazım gelen 257,5 kuruş rub' avarız ve nüzul haneleri vergisi.

58

İmaret Mahallesinden olup, hac yolunda ölen Hacı İvaz bin İsmail Bey isimli müteveffanın tereke kaydı.

59

Fakîh Paşa Mahallesi nden hac yolunda ölen Ahmed Ağa ibn el-Hâcc Mehmet isimli müteveffanın tereke kaydı.

60

1135 senesi Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfına verilen imdad-ı hazeriyye defteri.

61

Karahisâr-ı Sâhib sancağı ahalilerine isabet eden 5680 guruş .. para defteridir ki kazâlara tevzi' olunan defter.

62

Yukarı Tandır köyünde Şahin Kethüda, komşusunun beş dönüm çayırını ve elli dönüm tarlasını zabt ettiği, eşek ve atını itlaf ettiği iddasına, mübaşir tayin edilerek durumun incelenmesi.

63

Karaca Arablı Cemaati reâyalarından Yakub ve Maksud ve Murtaza ve İbrahim ve diğer İbrahim ve Süleyman ve Tonbak Mustafa ve Gökbörü ve Hüseyin ve Kara

Mustafa nâm kimesneler, Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa'nın 15 devesini aldığını, talep ettiklerinde 9 devesini verip 6 deveyi iade etmediğini divanı hümayuna şikayetleri.

64

Kayseri sâkininden Abdulkadir Ağa nâm kimesne baruthâne emininin vekâleti hasebiyle Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nda hasıl olan güherçile için şehre geldikten birkaç gün sonra vefat etmesi, Hacı Osman, Recep ve Satılmış adlı kişilerde kalan güherçilenin oğlu ve kardeşinin talebi üzerine kadı tarafından mibaşir tayiniyle alıverilmesine dair buyruldu.

65

İbrahim Abdi-i Karahisârî'nin Karahisâr-ı Sâhib ve Sincanlı ve Çula ve Barçın ve Barçınlı ve Karamık ve tevâbi'i nevâhîlerinde sâkin ve mütemekkin olan altı bölük yoldaşlarının üzerlerine müstehakk olmağla zabıt ve kethüdayeri nasb ve tayin olunması.

66

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa on beş aded develerimizi ahz idüb taleb eylediğimizde dokuzunu virüb baki altı devemiz kaldığından elimizdeki fermana göre mübaşir tayin edilerek kalan altı devenin alıverilmesi hususunda Murtaza ve Türkmen'in talebi.

67

Çavuşlar kethüdası ber-vech-i mâlikâne beşyüz guruş mal ve iki bin beşyüz guruş muaccele ile Seyyid Süleyman Ağa -zîde kadruhu- nun uhdesinde olup lakin kendine verilen avayidanın verilmediği, yerlü yerinden tahsili için buyruldu.

68

Deper Köyünde vâki' Merdane Zaviyesi dimekle maruf zaviyede evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere bir hisseye mutasarrıf olan Emine nâm hâtun müteveffiye olup yeri

hâli ve hissesi mahlûl olmağla yerine müteveffiyeye-i mezbûrenin kızı Aynî isimli hâtunun tevcih olunması hakkında berat.

69

Âbide isimli kadının, Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden kocası olan Süleyman tarafından merhum kayınpederinden kendine intikal eden metrukata cebren el koyduğu, mihrini ödemediği kendisine zulmetmesi üzerine yardım talebini havi ferman.

70

69 nolu belgede belirtilen Âbide isimli kadının kocasından şikâyeti olan hususların yerine getirilmesi, mezkur şahsın bulunması Divan-ı Anadolu'ya sevkini emrini havi ferman.

71

Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların altı yüz doksan sekiz buçuk ve buçuk rub' avarız haneleri ve seksen dokuz bin akça bedel-i mütekaidin akçaları olub 1136 senesine mahsub olmak üzere avarızları ve bedel-i mütekaidin akçaları cem' ü tahsil olunmak üzere çıkan avarız fermanı.

72

1136 senesine mahsub olmak üzere bedel-i nezillerin cem' ü tahsil için çıkan Nezil Fermanı.

73

1135 senesi çarşı pazarlardaki fiyat tesbiti.

74

Karahisâr, Akşehir ve Sivrihisar'da hasıl olan güherçilenin çıkarılması, toplanması, satın alınması ve İstanbul'daki baruthaneye ulaştırılması için Osman Efendi'nin vekil nasb ve tayin edildiği.

75

El-Hâcc Abdülbaki 1134 senesine mahsub olmak üzere Anadolu eyaletinde vâki' sancaklardan Karahisâr-ı Sâhib kimden ne miktar koyun vergisi toplama yetkinin El-Hac Abdülbaki Ağa'ya verildiğini içeren berat.

76

Ayvalu Köyünden Ali, Musa ve Mehmed isimli kişilerin babalarına ait değirmeni, Belkaracaviran nâm karyeden Hacı Mahmud nâm kimesneye yirmi sekiz guruş deyni mukabelesinde rehn vaz' idüb ve deyni mezbûru edâ etmelerine rağmen kendilerine teslim etmemeleri üzerine yazdıkları arzuhal.

77

Güreşer Köyünden Kel Kerim ve Tilki Murad ve Kozluca'dan Köse Mustafa isimli kişilerin, Mehmet'in çobanınıgece yarısı katl edip bir sürü davarını yok ettikleri, suçluların cezalandırılmasını talebi üzerine mezkur şahısların yakalanarak mahkeme edilmesini havi buyruldu.

78

Dükkânlarda yeteri kadar ekmek bulunmamasından dolayı kimde buğday var ise kanunlara uygun bir şekilde temin edilmesini emri içeren buyruldu.

79

Sandıklı, Karahisâr-ı Sâhib ve Sincanlu kazâları arasında gümüş madeni bulunması iddiası üzerine mübaşir tayin edilerek, maden olan mahallerin üzerine gidilip kontrol edilmesi, örnek alınması ve durumun bildirilmesini içeren ferman.

80

Sandıklı ve Afyonhisarı ve Sincanlu kazâları beyinde bir mahalde bir sim madeni bulunub Sandıklı nâibi Seyyid Mustafa Efendi tarafından hafıyyeten adam gönderüb bir mikdar cevher ahz edilerek diğerlerinden daha verimli olduğunun bildirilmesi üzerine, daha önce çıkan fermana binaen, nâibi Seyyid Mustafa Efendi fevt olmasına üzerine Devlet-i Aliyyeden bir mübaşir tayin olunduğu havi Buyruldu.

81

Kütahya Valisi Osman Paşa Hazretlerine verilen zahîre-sebz defteri.(Hüccet)

82

Kazâlarının birer günlük zâhire narh-ı cârî üzere akçemiz ile olmak üzere pusula mucebince ol miktar zahayir toplanması ve tedarik edilmesi için buyruldu.

83

Kâffe-i Hisar ve Sandıklı ve Şeyhlü kazâlarında zuhur eden sim madeninden bir numunesi alınub Devlet-i Aliyyeye ‘arz ile irsal olunmak babında elinde ferman-ı ali şan bulunduran Mübaşir Ağa’ya zorluk çıkarılmamasını havi buyruldu.

84

Sandıklı ve ve Şeyhlü kazâları beyinde çıkan madenin işlenmesi, işlenen madenden ne miktar kurşun ve bakır çıkacağı, işlenmesi için kurulacak fırının ve işlenen madenin İstanbul’ a naklinin maliyetinin bildirilmesini içeren buyruldu.

85

Hama ve Humus memleketinde eskiden beri ikamet etmekte olan defterlü reayasından olup, askerlikle ilgileri olmadığı halde biz yeniçeriyiz diyenlerin yerlerinden alınarak Hama ve Humus’a gönderilmelerini içeren ferman.

86

(86 numaralı belge yok. 85 numaralı belgenin diğer sayfaya geçen devamını 86 olarak numaralandırmışlar)

87

Kütahya, Karahisâr ve Eskişehir sancaklarına havalilerde sâkin olan yörükân perakendelerinin mevcut bulunan ağnâm ve şütürbân ve bennâk ve mücerredlerin bâ-ferman-ı ali tahrirleri için Yahya Ağa tayin olunması.

88

Anadolu valilerine virilegelen yaylakıyelerin tahsili vakti olmağla cümle ahyâr-ı güzide ile ittifak ve ittihad ve mutad üzere yaylakıyeleri yerlü yerinden toplanması ve bazı köy ve kazalarda gezen eşkıyanın şerrinden halkın korunması.

89

Zıkr olunan kal'alarda berât-ı padişahiyle timara mutasarrıf olup kendi hesabına başka işlerle uğraşan ve kanuna aykırı hareket eden ayrıca bazıları ölmüş olmasına rağmen tımarları devam eden ve yerinde bulunmayan mustahfizan hakkında mübaşir tayin edildiği, mübaşir vasıtasıyla bunların defter olunması.

90

Es-Seyyid Ahmed Çelebi'nin sâdât-ı kirâm üzerlerine kaim-makam nasb ve tayin edildiği, Seyyitlerden herhengi bir isim altında bir bahane ile bir akçe veya bir habbe alınmaması hususunda buyruldu.

91

Ayvalı, Salar ve Süğlün köyleri arasındaki su ihtilafının çözümü hakkında ferman.

92

Dilsizoglu'na verilen Ayasini nam karyenin timar berâtı.

93

Hamamcı oğlu Seyyid Osman ve mezbûrun kölesi Arab ve Battan oğlu demekle ma'ruf kimesnelerin halka zulümlerinden dolayı mübaşir vasıtasıyla yakalanıp Divan-ı Anadolu'ya ihzâr ve irsali hakkında buyruldu.

94

Şaban isimli kimesnenin zevcesi ölü bulunmuş olup, adı geçen kadının katili her kim ise teftiş ve araştırılarak bulunması ve mübâşir ma'rifetiyle Divan-ı Anadolu'ya ihzarı hakkında buyruldu.

95

1134 senesine mahsup olmak üzere Sancağın ahalileri üzerlerine edası lazım gelen imdad-ı hazeriye taksidinin bir an evvel yerlü yerinden bey' ve tahsil ve mübâşir ma'rifetiyle irsal ve teslim etdirilmesi.

96

Karamık kazâlarından bazı kimselerin İstanbul'a arz-ı hal idüb İğdebir perakendesi voyvodası Hüseyin nâm kimesnenin haksız yere akçalarını aldığı bildirilmesiyle konunun incelenmesi hakkında ferman.

97

Karahisâr-ı Sâhib sancağı alaybeyisi Mustafa İstanbul'a mektub gönderüb Kırka nâm karye ve gayriden bin beş yüz akça ber-kılıç darende-i ferman-ı hümayun Mehmed'e verilmek bâbında inayet ricasına arz itmesi.

98

Karahisâr-ı Sâhib sancağı alaybeyisi Mustafa, İstanbul'a mektub gönderüb, timara mutasarrıf olan Satılmış yedinde olan berâtın virüb el çekmiş olup, boş olan timarıfermanı elinde bulunduran Veli'ye verilmek hususunda inayet ricasını arz itmesi.

99

Eğirdir mukataasına mutasarrıf olan Hüseyin voyvodanın Karahisâr valisi ve kadısı ve Abdi Ağa'nın oğlu kendisine 'adâvetleri olduğunu isbat ediceğini, bu hususta huzura çıkıp durumu anlatmak isteği hakkındaki dilekçeye verilen cevabi buyruldu.

100

Eğirdir mukataasına mutasarrıf olan Hüseyin voyvodanın iddialarına, Karamık kazâsından Mustafa Bey ve Yusuf Bey ve Kütahya'dan Haşim Ağa bin Mehmed ve İbrahim bin Mehmed ve nefsi Karahisâr'dan Eyyüb bin Osman ve Abdi bin İvaz nâm kimesnelerin şahitlik edecekleri.

101

Anadolu eyâletinde vâki'ba'zı mîrî mukataanın 1128 ve 33 ve 4 senesi toplanarak Divan-ı Hümâyundan ihraç olunacak kapı kullarında bir an evvel teslimi. (Ferman)

102

*103 numaralı belgeye üstüne yazılan emir 102 olarak yanlışlıkla numaralandırılmış.
102 numaralı belge yok.*

103

Bolvadin Kasabasında Acem hanında tüccar taifesinden olan Acem İskender'in Arslan oğlu Uzır nam zimmiye bin beş yüz kuruş borç verdiği mezkûr şahsın borcunu ödememesi nedeniyle Acem İskender'in yardım talebi.

103A

Eskişehir sakininden Küçük Mehmet Nam yeniçeri Eskişehir Serdârı Bekir Çavuş marifetiyle ferman ile Karahisâr-ı Sâhib kalasına kalabent olduğu.

104

Çalışlar Köyünden Rabia Hatun'un aynı köyden Şerifoğlu Kürdlî nâm kimesneye üç yüz kuruş borç verdiği, adı geçen şahsın borcunun bir kısmını ödememesi üzerine yardım talebine verilen cevap.

105

Kütahya Nahiyesinden gelüb Okçar Köyünü vatan eden İlyas ve Mansur ve Hüseyin ve Ahmet ve Hızır nâmûn kimesnelerin asıl vatanlarına nakl olunmaları için çıkarılan buyruldu.

106

Vergi toplanması hakkındaki şikayetler üzerine toplama usulünü düzenleyen ferman.

107

Deper Köyünde medfûn Merdan Dede tekkesi zaviyedarlığına iki akça vazife ile Hüseyin Dede'ye bu görev için kendisine berat verildiği.

108

Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' Danişmendlü mukâta'ası mülhakâtından Selamlı-i Kebîr ve Göle-i Kebîr ve Avşarlu cemaatleri Türkmanı reayasına livâ-i mezbûre mutasarrıfı paşa üzerlerine mübaşir gönderib bin yüz otuz dört senesinde bi-gayri hak on dört re's davarların sürüb ahz ve ziyade gadr ve taaddi eylemesi üzerine olayı Dersaadete şikayetleri.

109

Bin yüz otuz dört senesi için Karahisâr-ı Sâhib sancağına mutasarrıf olan Mısırlı Mehmed Paşa livâ-i mezbûrenin mutasarrıflığının yine Mehmet Paşaya ibkâ ve mukarrer kılındığı.

110

Karahisâr-ı Sâhib sancağı ve kazalarının yedi yüz beş buçuk ve iki sülüs ve bir buçuk rub' avarız haneleri ile seksen dokuz [bin] akça bedel-i mütekaidin akçaları olub bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere avarızları ve bedel-i mütekaidin akçaları cem' ü tahsil olunması emri.

111

Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların altız yüz doksan sekiz buçuk ve buçuk sülüs ve buçuk rub' nezil haneleri olub bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere bedel-i nezillerin cem' ü tahsil olunması.

112

Şehrâbâd nahiyesinden Mehmed'e, Eymür Köyü ve gayriden on altı bin yüz kırk dört akça timara mutasarrıf olan Mehmed'in timarına üç kılıç ile sefere çıkmak şartıyla kendisine verildiği.

113

Anadolu eyaletinde çavuşlar kethüdalığına beş yüz guruş mal ve iki bin beş yüz guruş mu'accele ile Seyyid Süleyman Ağa'ya verilmiş iken ayidatların vaktiyle verilmesi lazım iken verilmediğinden Divan-ı Anadolu'dan çıkan buyuruldu.

114

Bin yüz otuz senesinde Serdar Ali Çavuş Ağa'ya serdarlık gelüb kağıdının kaydedildiği.

115

Yakın zamanlarda yol kesen eşkıya türemiş olup bazı köylerdeki halkın malını gasp ettikleri, canlarına ve ırzlarına kast ettiklerinin arz edilmesi üzerine tayin edilen memur marifetiyle o eşkıyanın teftiş edilip konunun iyice araştırılarak eşkıyanın yakalanmasına dair buyruldu.

116

Kazâ-i mezbûrede oturan sipahiyândan kuloğullarından ve sipah ve tekâüdlerinden elinde fermânı olanlardan ipah kethüdayerleri olanlar her üç ayda bir defa harc-ı makul nâmıyla akça mutalebesi nedeni ile zulüm ve taeddiye uğradıklarına dair arzları.

117

Mihail nâm karye sakinlerinden ferman-ı hümayun elinde bulunduran Mehmed nâm kimesne İstanbul'a arz-ı hal idüb, İmaret mahallesinden Mustafa adlı kimsenin beden Salih Ağa ile beş dönüm mikdarı yerleri haksız yere ve zorla zapetmesi üzerine darsaadete yazdığı arzına verilen cevab.

117A

Anadolu mahafızı Osman Paşa hazretlerine gereği yapılmak üzere verilen buyuruldu.*(117 numaralı belgenin devamını 118 ve 119 olarak yanlış numaralandırma yapılmış)*

120

Yürülükteki kanun gereği Sipahi ve silahdar ocakları zabitlerinin sorgulanması ve tutuklanması gerektiğinde kethüdayerleri marifetiyle yapılması gerekirken bu usule uyulmadığına dair şikayet.

121

Süvari sekban kıyafetinde olub halka zulm eden eşkıyanın her ne halde görülürler ise yakalanıp müstehak oldukları cezaların görülmesi.

122

Karahisâr-ı Sâhib sancağında erbab-ı timar olan Mustafa'nın Enek Köyü timarına Kôr İbrahim isminde birisinin tasallut ettiği, Mustafa'nın hasmının mahkemeye getirilmesini içeren buyruldu.

123

Yakup'un Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden Ali nâm kimesneye borç verip vadesi geldiğinde elindeki senedine rağmen, Ali'nin borcunu ödemediği, alacağının tahsili için arzuhaline karşılık kadıya verilen buyruldu.

124

Karahisâr-ı Sâhib'de kadimden livâ-i mezbûra mutasarrıf olanların kullandıkları beylik sarayının eskimesi üzerine binanı yeniden yapılması için reayaya cebr ve eziyet edildiğinkadı tarafından İstanbul'a bildirilmesi üzerine sarayın yapılmasından vaz geçilmesi ya da kendi malları ile yapılmasını emreden ferman.

125

İbrahim bin Abdullah'ın, Abdi Ağa hanı mütemekkinlerinden Marat-ı Acem nâm zimmîden alacağının tahsiline yardım talebini içeren şikâyeti.

126

Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' Terekepazarı keyyâllığına merkûm Ahmed'in yerine İbrahim'in mutasarrıf olmasını buyuran ferman.

127

Pazar keyyallığının Ahmet'den ref olunub İbrahim'e verildiğini bildiren tezkire.

128

Hasan Ağa Kınık ve Garb tevâbi'i Köylerinin mutasarrıfı olduğu, hasıl olan vergilerin el-Hâcc Mehmed'e tefvizi.

129

1135 senesine mahsub olmak üzere sancak ahalilerinin ferman ile edâsı lazım gelen imdad-ı hazariyyenin taksit-i sâni malının tahsili için bir an evvel cem ve tahsili.

130

Haremeyn-i Şerifeyn evkafı nazırı olan el-Hâcc Beşir Ağa divan-ı hümayunuma 'arz gönderüb taht-ı nezaretinde olan evkafdan Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' müteveffa Gedik Ahmed Paşa cami-i şerifi evkafı mahsulünden almak üzere yevmî kırk akça vazife ile müderris olan Süleyman 'ın yerine Abdullah'ın getirilmesi talebine verilen cevab.

131

Defterhâne-i 'âmir katibleri şâkirdlerinden Halil Şerif'in, Tazlar nâm karye ile cemaat-i yörükân korusu ve gayriden dokuz yüz, Kadri nâm karye ve gayriden iki bin yüz otuz üç akça timarları kendisine verilmek bâbında inayet rica itmesi üzerine talebinin kabul edildiğini havi ferman.

132

Şam, Haleb, Diyarbakır, Mardin, Adana, Malatya, Antep ve Tokat caniblerinde ve sair bazı mahallerde vali ve muhassıl ve voyvodaların taht-ı iltizâmlarında dâhil-i mîrî mukâta' ricâl-i devlet ve a'yân-ı vilayetden bazı kimesnelerin uhdesinde olan yerlerin vergi düzenlemesi.

133

Hamid sancağında vâki' yörükân-ı Eğirdir ve tevâbi'i mukâta'ası voyvodası olan Hazinedâr Hüseyin'inhaksız yere mukataa reayasını ahz ve habs ettiği, atlılarla köy

köy gezip kötülük ettiği zeamet ve tımar reayasına musallat olduğunun kadılar tarafından bildirilmesi üzerine, mezkur kişinin hazineye borçlu olmasından dolayı da yakalanıp hapsedilip, malının satılarak zarar verdiği kişilere ödenmesi.

134

Kütahya sâkinlerinden Mustafa ve Eşref isimli şahısların eşkiyâ zümresinden olub, iki mübaşir eşliğinde ulaştırıldıklarında sağlamca hapsolunmaları.

135

Kütahya ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sultanönü sancaklarında 1135 senesi Recep ayı başından itibaren Ömer oğlu İsmail'e kefaletle cibayet verildiğine dair berât.

136

Bozluk ve Boynuboğanlı Minnetoğlu ve Çaş ve Topaklı ve Mürdeli ve .... ve ....nâm cemaatler reâyaları yaylak ve kışlakları buldukları mahallerde kendilerinden haksız olarak tahsil edilen vergilerin geri ödenmesi hususunda ferman.

137

Vergiye tabi olmayanlardan vergi toplandığına dair şikayet.

138

1135 senesine mahsup olmak üzere sıbyan ve mütekâidîn cebel-i bedeliyeleri tahsili, hâlen matba-i âli emini Halil Efendi'ye matbah-ı âmire mesârifi için havale olunmuş olub bir an evvel toplanarak yerine ulaştırılması.

139

Bolvadin Kasabası hacca gidenlerin konaklama yeri olduğundan Kasaba-i mezbûr menzilkeş olub burada oturanlardan imdad-ı hazariye ve seferiye toplanmaması talebi.

140

Kırhisar nahiyesinde Çakırlu nâm karyede vâki' Ahi Satılmış Zaviyesine mutasarrıf olan Ebubekir ölmüş olması nedeni ile yeri boş kalmasından dolayı, yerine Murad Halife'ye verilen berat.

141

Salar Köyünde vâki`babası Receb Ağa demekle ma`ruf kimesne mülk-i çiftliğine mutasarrıf iken fevt olub çiftlik-i merkûm oğluna intikal ettiğnde küçük olduğundan mezkur çiftliğin sınırını bilmediğini, kayıtlara bakarak çiftliğin sınırının kendisine bildirilmesi.

142

Abdünnebi ve karındaşı Osman nâm kimesneler, Karahisâr-ı sâhib sancağı mutasarrıfı Hacı Mehmet Paşa bunların bin yüz otuz senesinde haksız yere deve üç re's at ve iki yüz guruş ve altı kile ve sair eşyaları haksız yere aldığıın bildirilmesi üzerine haksızlığın giderilmesi için çıkarılan ferman.

143

Kayseriyeli Bağçivanlızade El-Hac Musa, Hünkâr oğlundan bir küle satın, kölenin ertesi kaçtığı, Cay kasabası mahallinde Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa Hazretleri bu köleyi sakladıklarının divanı hümayuna bildirilmesi üzerine verilen emir.

144

Mîralay-ı mezbûrı huzûr-ı şer'a ihzar ve mürafa'a edüb vakı'a bunun bir işle mutasarrıfı olduğu timarını fuzuli mürafa'a eylemek ile vak'i ise men' û ref' edüb i'lam edilmesi.

145

Alış satışlarda kullanılan İstanbul,Mısır ve Macar altının değerlerini tespit eden ve para piyasasını düzenleyen ferman.

146

145 numaralı belgenin diğer sayfaya geçen devamını farklı bir belge gibi 146 olarak numaralandırılmış. 146 numaralı belge yok.

147

Hacı Süleyman oğlu Şaban ve Osman ve Ramazan adındaki şakiler Salih'e ait olan 44 adet koyunu çalıp, sattıklarını arz etmesi üzerine gönderilen buyruldu.

148

Kütahya ve Karahisâr ve Hamid ve Aydın ve Menteşe ve Saruhan sancaklarında öşr diyetlerini toplaması için Enderun Ağalarından Ahmed Ağa'nın nasb ve tayin olunduğu.

149

Salar Köyünde bulunan Selam Ağası çiftliği olarak bilinen emlakı, Abdülbaki'ye yedi yüz kuruş bedeli hazine-i amireye ödedikten sonra sahibi olacağına dair nişan-ı şerif.

150

Şuhûd ve Sincanlı ve Sandıklı kazâlarında devlet ricaline yazılan, kazalarda yol kesen reayaya zarar veren eşkıya olup olmadığını araştıran bir mübaşir görevlendirildiğini, mübaşir geldiğinde acilen kendisine yardımcı olunmasını içeren buyruldu.

151

Seyyid Arzuman nâm kimesne gayri kanuni olarak tımar sahibi olduğu, Karahisâr-ı Sâhib ve civârında vâkî' kazâları müselmân kendülerinden sual eylediğinde mezbûr Seyyid Arzuman dâimâ kendi halinde olmayub îkâ-yı fitne ve mutasarrıf olduğu zeâmetin tamamını cehren ahz ettiği, sefer vukuunda katılmadığının Mutasarrıf tarafından bildirilmesi üzerine dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mustafa Çavuş marifetiyle yakalanarak Magosa kalesine habs olunması.

152

Züemadan Seyyid Arzuman isimli kimse beratla mutasarrıfı olduğu arazisini mütegalibeden Hacı Abdalbaki haksı olarak zabt ettiği emr-i şerife itaat etmediğinin bildirilmesi üzerine mezkurun Magosa kalasına habsini içeren Ferman.

153

Seyyid Arzuman'ın, Osman Köyünde toprağı zirâat ve hirâset eden el-hac Bakî Ağa ve sâir etbâ ve ortakçılarının verdiği zararını tahsil için Divan-ı Anadoluda Mübaşir tayin edildiği.

154

Seyyid Arzuman'ı mutasarrıfı olduğu Kırhisar nahiyesindeki otuz dönüm arazisini Yusuf Ağa oğlu Bekir adındaki kimseye resm-i tapu ile almadan fuzuli zabt ettiklerini şikayet eden arzuhaline mezkur şahısların mahkemeye getirilerek iddiaların araştırılmasını isteyen buyruldu.

155

Vilâyet-i Anadoluda vâki müceddeten tahrir olunan tavâif-i yörükândan defterhane-i amirede kayıtlı olan vergilerin dışında taraf-ı ahardan bir nesne mütâlebe olunmaması, başka bir vergi talep edilmemesi.

156

Vilâyet-i Anadoluda vâki 'Yörükân mukata'ası uhdesinde olup yörükân cihet-i re'âyalarının vergileri yenilenmiş olup kanun ve defter mucebince tahsil ve eda ettirilmesi hakkında.

157

Yörükân tavaifinin ba'zılarının yedlerinde mevcut olan koyun ve deve ve bennak mücerredlerinde noksan tahrîr ve ba'zı cema'atın mevcudlarından ziyade tahrîr mezkûr re'âyaya fukarasının hal ve mallarına göre olmadığı hakkında şikayet üzerine çıkarılan ferman.

158

Karahisâr-ı Sâhib Sancaklarına olan yörükân cema'atlarının otuz beş senesine mahsub olmak üzere yine lazım gelen rüsûm-ı mîrîleri tahsili Ahmed Ağaya tefvîz ve sipariş olduğu bildiren temessük.

159

Vilayet-i Anadolu'da vâki' taife-i Yörükân mukata'asının tahrîr memurlarının adem-i vukuflarından dolayı tahrir olunulmayıp eksik kaldığı, eksik kalanların tahrir edilmesi.

160

Salih Beşe'ya ait olan iki at ve yüz beş koyunu alıp parasını ödemeyen Abdülbaki Ağa ve kardeşi Ebubekir Ağa'nın şikayet üzerine, mübaşir tayin edilip hasımlarının mahkemeye getirilerek i'lâm edilmesi.

161

Salih Beşe'nin, Karahisâr sâkinlerinden el-Hac Abdülbaki Ağa, Hacı Mustafa ve Hacı İbrahim ve Süleyman Beşe ve Mendere Kethüdası Kurt Kâfir isimli kişilerden şikayeti ve mübaşir marifetiyle mahkeme talebine verilen buyruldu.

162

Fatma Hanım'ın, Karahisâr-ı Sâhib şehri sâkinlerinden mütegalibeden Hacı Abdülbaki nâm kimesneden, Kocası Seyyid Arzuman'a zulm ettiği, dört adamıyla birlikte İstanbul'a gönderdiği, otuz gündür kocasından haber alamadığını içeren şikayeti üzerine verilen buyruldu.

163

Seyyid Arzuman'ın zevcesinin, Seyyid Arzuman nâm zaîmin etba'ından olan Bayrakdar Mustafa ve Ma'den ve karındaşı Hasan ve Tatar Mehmet nâm kimesnelerin üzerine bir mübaşir tayin edilmesi talebi.

164

Yörükân-ı Eğirdir mukataası 1135 senesine mahsub olmak üzere Yörükân-ı Eğirdir ve tevabi-i mukataası bâ Berât-ı Şerîf-i ‘âlîşan –ı şahâne uhdesinde olub Karaman Zabiti sene-i merkûme martı evvelinden zabt eylemek üzere zabt-ı temessük verildiği.

165

Karahisâr-ı Sâhib Sancağında vâki senevî doksan iki bin beş yüz akçe malı olan Çorak ve Gazlı ve tevâbi mukataası Abdülbâkî'nin berat ile uhdesinde olub Ahmet ve âharın dahl ve taaruzu sebebiyle hazine-i mirinin de kesrine sebep olduğu, mezkur Ahmet ve aharının dahl ve taarruz ittirilmemesi hususunda ferman.

166

Hamid sancağında yörükân ve Eğirdir ve tevâbi' mukataası merkûmun havâlat zimmeti olan bir yük bir defa ta'yin olan mübâşir ve kendi tarafından mu'temed-i aleyh adamlar ile icâleten ve müsâriaten irsâl ve teslîm hazîne-i âmire eylemekte muhâlefet eder ise kendisin ahz ve kabzı hakkında ferman.

167

Karahisâr-ı Sâhib ve Seferihisar ve Eğriboz kalaların dizdarları tamamen mevcut olamayıp lazım gelen hizmeti yapmadıkları, kendi karlarına olmak üzere başka yerlerde oldukları, mübaşir marifetiyle kala dizdarlığını hakkıyla yapıp yapmadıklarının yoklanması.

168

Cemâat-i Abdal reâyası perakendesini Maraş Sancağında ve Halep Eyaletinde ve Urfa, Sivas Eyaletlerinde, Eyalet-i Karamanda ve Edne (?) Sancağında ve Kars ve Yers (?) ve Tarsus ve İç-il ve Teke Sancağında ve Anadolu Eyaletlerinde ve Aydın ve

Saruhan ve Engürü ve Kangırı Sancaklarında ve sair mahallerde vâki' olan Abdal re'âyası ve ...larına işbu kalaların dizdarlığına el-Hac Ömer Ağa ta'yin ve irsal olunduğu.

169

Bazı Vilayet ve Sancaklarda bulunan ödemeleri lazım gelen vergileri bir bahane ile ödemedikleri, lazım gelen vergilerin kendilerinden tahsili hususunda ferman.

170

Sülümenli Köyünden Mustafa Ağa'nın tereke kaydı.

171

Sofular mahallesinden Abdurrahim Efendi'nin vekaleti.

172

Salar Köyünden Ahmed bin Sevindik isimli müteveffanın tereke kaydı.

172A

Sofular Mahallesinden Süleyman Bey ibn-i Halil isimli şahsın, oğlu Halil'i keline itaat etmemesi üzerine oğulluktan terk ve ihraç eylediği.

172B

Körük isimli şahsın, Seydiler'li Mustafa Ağa ibn-i Receb Bey'in yanına varub "ma'ıyyet edersem Karahisâr-ı Sâhib Valisine beş yüz guruş nezrim olsun" dediği.

173

Akmescid İmamı Abdülkadir Efendi bin Arif Mehmed Efendi, Bolvadin kasabasında K r Hacı Halil bin B rekc  Mustafa huzurunda, h l  imam olduğum mescid-i Şerîf mihrab akçesi babası müteveffâ-yı mezbûr B rekc  Mustafa'da on kuruş vakf-ı akçesi olduğu.

173A

Medîne-i Karahisâr-ı Sâhib'in Kâhil mahallesinden Molla Ali Halife'nin mahfil-i kazâda takrîr-i kelâm ederken verdiği nezir.

173B

Kitab 'l-istihlâk(Harcama defteri/kitabı).

174

Kadı tarafından yapılan harcama kayıtları.

174A

Hacı Mahmut mahallesinden Hafız Şeyh Mehmed Efendi'nin k c k kızına ateş isabet ederek fevt olduğu ve bundan dolayı kimseden davacı olmayacağı.

175

1135 senesi mart ayının 21. g n  kuvvetli yağmur yağdığı.

175A

Bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Recebü'l-mürecceb gayri(?) eharŐenbe günüdür dey  Hacı Davud huzûr-ı Şer'a mahzar eyledikde.

175B

Akmescid mahallesinden Ayşe bint-i Süleyman adındaki kadının, bin akçe mihr-i müeccel ile Veli bin Dügüncü ile 'akd-i nikâh olunduğu.

175C

İmaret mahallesinden iken fevt olan Ayşe bint-i Mehmed'den karındaşı Mehmed Beşe'ye intikal eden hisse-i şâyi'ası beş guruş bir buçuk emanet vaz.

175D

İmaret mahallesinden Mumcu Hacı Ahmed ve Mumcu Hacı'nın İki yüz guruş Anadolu Valisinden ve elli guruş..... dediği.

B. METİN TRASKRİPSİYONU

ALTINCI SİCİL

6

Bin Yüz Otuz Dört

Tarihindedir

El-Nâ'ib-i Karahisâr

Ahmed Efendi ibn Hasan

Efendi

Belge 1

Sicili tanıtan kağıt parçası [yukarıdaki ibarenin yazılı olduğu kağıt] belgenin üzerine konduğu için belge kapanmış ve okunamaz vaziyette olduğundan okunamadı.

Belge 1A

Bu zikr olunan meblağ Efendi Hazretleri'nin mesârif ve kahve akçası yekûnudur.

Osman Paşa Hazretleri'ne giden Kahve -mütevelliye- 10 [Guruş]

Kethüda Bey'in refâtına -Şa'rullah Efendi Hazretlerindir- 3

İbn râh -saman 13 araba

Abdullah'ın 17 guruş

Kerimoğlu 7 guruş

Molla Ahmed Efendi 2 guruş

Bazarbaşına 5 guruş mütevelliye 2 guruş

Efendi Hazretleri'nin saman 21 guruş

Def'a kahve -Efendi Haretleri'nin- 5 guruş

Sükker [şeker] 3 kıyye

Mollazade Şarullah Çelebi'ye? virildi 1172

Çavuşlar kethüdası 219 kile?

Def'a Çavuşlar Kethüdası 47

Eyret voyvodası Hacı Mehmed Ağa 32 kile

Araba emini Hacı Davud yediyle kahve 1 guruş

Hacı Süleyman şa'îr 48 kile

Merkûm Hacı Süleyman saman 30 araba

Belge 2

İşbu bin yüz otuz dört senesi rûz-i hızırdan on bir gün sonra şehri Recebü'l-Müreccebin yirmi sekizinci günü pençşembe günü bi-emri'l-lâhi te'âla şiddet-i şitâ` olub bir kar yağdı ki damlar küretmeye sezâ oldu. Allahu 'azîmü's-şân sonunu hayr eyleye. Hurrîre fi't-tarihi'l-mezbûr li-seneti'l-mezkûr.

Belge 2A

Sâbıkan Kütahya valisi el-Hacc Ali Paşa Hazretleri'nin Karahisâr-ı Sâhib'e nüzullerinde.

İnaz karyesinden Sofılı Mahallesi'nin arabalarına saman araba 25

Mübaşir tayin olunan çukadara	2 Guruş
Kahve	2 Guruş
Duhan	1 Guruş
Guruş-ı Nakd	1
Bıçkı tahtası Adet 8 def'a 6 [toplam 14]	3 Guruş
Vekilharc Hacı Davud yediyle kahve	1 Guruş
Kubbeciler'den verilen saman	27 Guruş
Zahîreye giden çavuşa	5 Guruş

Belge 2B

Mihail karyesinden Ali Bey'e karye-i mezbûreden Kafiroğlı Mehmed kefil olmuştur. Hurrire fî evaili Zi'l-Hicce'ti's-Şerife li-sene 1135.

Çobanlıca karyesinin Hatab 3 araba saman 2 araba

Şuhûdu'l-hâl _____

Musa Efendi

Bayram Efendi bin Bayram

Hasan Ağa

Hacı Küçük

Belge 2C

Hark mütevellisi Eş-şeyh Abdurrahman Efendi mahfel-i kazâda İmaret'den sükkânından iken bundan akdem fevt olan İbrahim Beşe'nin zevcesinden mâl-ı vakf dokuz guruş dava sual-inkar neseb-i 'udûl Ali Çavuş ve Molla Mustafa meblağ-ı mezkura şahadetleri kayd şud. Hurrire fî 23 min Cemaziye'l-Âhir 1133.

Belge 2D

Vezir ağası Seyyid Abdi Ağa'ya zahîre, yevm-i Çehârşenbe.

Lahm 4 kıyye

Pirinç 4 kıyye

Nân-ı azîz 20 aded

Revgan-ı sâde 1 kıyye

Saman? 2 yük

Şa'îr 2 kile

Odun 2 yük

Belge 2E

Kahil mahallesinden Mehmed Çelebi bin Receb nâm kimesne mahfel-i kazâda işbu bâ'isü's-sefer Karabet veledi Kegos zımmî mahzarında ikrâr ider ki, mezbûrda olan kız karındaşım nâm hâtunun otuz incüsün bi't-tamam alub zimmetini ibr'a` eyledim dedidiği kayd. Hurrîre fî evahir-i Cemaziye'l-Âhir sene 1133.

(Numaralandırmada 3 numaralı belge yok. 2'den 4'e geçilmiş)

Belge 4

Tazlar nâm karye sükkânından olup hâlen Karahisâr-ı Sâhib'de sâkin olan Mahmud ve Mehmed ve İvaz ve işbu Hüseyin Beşe nâm kimesneler mahfel-i kazâda işbu sâhib'l-kitab Şaban Beşe bin Hacı Süleyman mahzarında ikrâr iderler ki, bundan akdem mezbûr Süleyman ve Ömer bin Halil Beşe nâm kimesne gâibü'l-meclis karındaşları Ali ve Halil ve bizlere kefil olup Medine-i mezbûrede vâki' Hark vakfından yüz guruş aluvirüb el-ân İmaret mahallesinde vâki' bir taraftan bedestâne? ve tarafeynden tarik-i 'âm ve bir taraftan çukadar İbrahim mülkü ile mahdud mülkümüzü meblağ-ı mezkura isriğlâl virüb yüz kırk güne değin edâ itmezsek mülkümüz bey' olunub merkûma edâ olunsun didikleri kayd şud. Hurrîre fî evasıt-ı Cemâziye'l-Âhir sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Hacı Emin uncu

Ahmed Ağa Sa'dîzade

Ayvalı Hacı Mehmed Ağa

İsmail Çelebi

Bayram Beşe

Belge 4A

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Kahil mahallesi sükkânından Gaybîzade İbn Süleyman nâm kimesne mahfel-i kazâda bâ'isü'l-kitab Ayşe binti Bedirhan? nâm hâtun mahzarında ikrâr ider ki, mezbûr benim zevcem olub beynimizde hüsn-i zindegânîmiz olmayub şikâk ve adem-i vifâk vâkıa olub hal'a tâlib gâlib olduğum ecilden zimmetinde mutakarrir ve ma'kûdun-aleyh dört iki sümn nafakasın mezbura virüb birbirlerimizimizin zimmetde bir akça ve bir habbe hakkı bâkî kalmadı didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâdis aşar min-şehri Şevval'il-Mükerrem li-sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Şuhûdu'l-hâl _____

Abdurrahim Efendi bin Veli

Şehir bin Mehmed Ağa

Hasan bin Kel Ahmed

Abdullah bin Musa

Süleyman bin Mahmud

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 4B

Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından mahallesi sükkânından Zeliha binti Mehmed nâm hâtun Kayadibi nâm karyeden Ali bin Mehmed'e beş bin akça mihr tesmiyesiyle akd-ı nikah olduğu kayd şud. Hurrîre fi evasiti Muharrem sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Hacı Mehmed Bey bin Huseyin

Muharrem bin Mustafa

Muhzırbaşı Halil Bey

Huseyin bin İbrahim

(Belge 5 katip tarafından belge iptal edilmiş)

Belge 6

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Sibsîn nâm karye sükkânından Bayram bin İlimşah nâm kimesne mahfel-i kazâda karındaşı işbu sâhibü'l-kitab Üvey bin İlimşah

mahzarında ikrâr ider ki; karındaşım mezbûr Üveys ile bundan akdem mâl-i erzaklarımız her birimiz ahz idüb birbirmizden alaka ve medhalimiz yoktur didikde gıbbe't-tasdîk'ş-şer'î. Hurrîre fî evasiti Şevval'il-Mükerrem sene 1133.

Şuhûdu'l-hâl _____

Salih Ağa ibn İdris

Topal Ahmed 'an-karye-i Seben

Hacı Mehmed bin Hacı Süleyman

Mustafa Bey bin Salih Ağa

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 7

[Karahisâr-ı Sâhib asıl kadısı olan Abdurrahman Efendi'nin kendi yerine bakması için Ahmed Efendi ibn Hasan adlı şahsı nâib tayin ettiğini bildiren Arapça vekaletnâme. Zilka'de 1134.]

Belge 8

Fahru's-sulehâi's-sâlikîn Ruhum Abbas Dede -zîde salâhu ve takvâhu-

Tuhfetü't-tahiyyât ithâfiyla inhâ olunur ki; hâlen Medine-i Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' mevlevîhânenin meşîhat ve mevlevîhânlık hizmeti tarafımızdan sana tefvîz olunmuştur. Gerekdir ki; tekke-i mezbûrede fukarâ-yı bâbullah ile evkât-ı hamsede zi'l-llulah-ı 'alem-şâh -halledallahu hilâfetehu ilâ-yevmi'l-intibâh- hazretlerinin devam-ı ömr-i devlet ve kıyâm-ı hıyâm-ı 'izzü şevketleri da'avâtından sonra fukarâ ve ehîbbâyâ makbul bâr-gâh-ı kayyûmî hazret-i Molla Celalü'd-dîn -kaddese sirrahu'l-'azîz-in muhtasar-ı? Kur'ân-ı Celilü'ş-şân ve ebzülal-i? neştigân-ı badiye-i irfân olan kitab-ı müstetâbların kırâ`at ve ayin-i evliya-yı zevi'l-ihtirâm icrâ ve ri'âyet idüb âdâb-i şerîat ve tarîkatda olasin. Ve fukarâ-yı bâbu'l-llâh -kesserahümü'l-llâhu ilâ-yevmi'l-kıyam- seni kendülere şeyh ve mevlevîhân bilüb umûr-i şerî'at ve tarîkatda kemâl-i inkiyâd ile mufî' ve münkâd olalar. Ve sen dahi umûr-i şerî'at ve tarîkatda dakika fevt eylemeyüb âyende ve revende fukara ve dervişân ile hüsn-i zindegânî olasin. Evliya-yı kirâmın güzeşte ve bâkîlerin duâ-yı hayr ile yâd itmeden hâlî olmayasın. Bâkî es'adekümullhu te'âlâ fi'd-dâreyn. Tahrîran fi'l-yevmi'l-işrîn min Cemâziye'l-evvel li-sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Min-hâdimi'l-fukarâ Eş-şeyh Seyyid El-Hâcc Mehmed Arif

Min-sâlikân-i Hazreti Mevlana -Kaddese sirrahu'l-'azîz-

Belge 9

Husus-ı âti'l-beyanı mahallinde fasl ve tahrir bâbında bu fakire hitâben sâdır olan emr-i 'âlî mucibinde zeyl-i vesîkada tahrîrû'l-esâmî olan müslimîn ile huzurunda 'akd-i meclis-i şer'-i nebevî olunub medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret mahallesi sükkânından Hacı İbrahim bin El-Hacc Yusuf nâm kimesne meclis-i ma'kûd-i mezbûrda vâki' merhum ve mağfûrun-leh Karazade Süleyman Çavuş bina eylediği Ot Pazarı cami-i şerifi dimekle maruf evkafa meşrutiyet üzere müteveli olan işbu sâhibü'l-kitab Abdülkadir bin Eyyüb Çelebi nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb tarih-i kitabdan sekiz sene mukaddem fevt olan Ali bin Osman'ın veraseti min-ciheti'l-'usûbeti'n-nesebiyye bana munhasıra olub terekesi müteveffâ-yı mezbûrun validesi Ümmi binti Alişah ile bana isabet ve intikal itmeğin mezbûr Abdülkadir medine-i mezbûre sûkında evkaf-ı mezbûre müstegillâtından bezzâzistan taşrasında vâki' bir bâb attâr dükkanı mûrisim müteveffâ-yı mezbûr Ali'nin babası Osman'dan intikal ve dükkan-ı mezbûrun önüne mezbûr Osman kendi malıyla bir seki bina idüb zikr olunan seki müteveffâ-yı mezbûrun mülkü olmağla bana intikal itmeğin dükkan dahi intikal-i adi ile bana intikal itmişken mezbûr zabt idüb âhara îcâr itmiştir. Sual olunub alıvirilmesi matlubumdur didikde, gıbbe's-sual mütevellî-i mezbûr cevabında zikr olunan dükkan, mütevellisi olduğum vakfın vakfiye-i ma'mûlün-bihâsında mastûr olan dükkanlardan olub icâre-i mu'accele ile îcâr olunub mezbûrun mûrisinin mûrisi babası mütevellî izinsiz arsa-i vakf üzerine bir seki ihdas idüb mülkiyet üzere idda'a ider. Zikr olunan seki dikkan-ı mezbûrun levâzımından ve muttasıl olub hatta aşâğı kepengi zikr olunan seki üzerine açılıb kadîmden dükkan dır ve müstehaku'l-kal' olduğına yedimde şeyhu'l-islam sellemehu's-selam hazretlerinden fetvâ-yı şerife vardır deyü def' ile mukabele idecek gıbbe'l-istintâk mezbûr Hacı İbrahim fi'l-hakika zikr olunan evkaf-ı mezbûrun müstegillâtından olub mezkur seki nefer-i kadim olub zamaniyyesi malum değildir deyücek yedlerinde olan fetva-yı şerife nazar olundukda "*Zeyd taht-ı icâresinde olan vakf arsa üzerine metevelli izinsiz kendi malıyla nefsiçün dükkan bina eylese dükkan-ı mezbûr Zeyd'in mülkü olur mu cevab? Cevabında; olur lakin müstehaku'l-kal' olur deyü buyurulmağın ve vakfiye-i ma'mûlün-bihâsına nazar olundukda kâgir bina ile mebnî bezzâzistanın içinde olan cem'an dükkanlar ve taşrasında ke-zâlik kâgir bina ile on bir aded dükkan-ı vakf olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın mezbûr Hacı İbrahim'in iddia ettiği seki vakf dükkan tetimmesinden olduğu zâhir ve nümayan olduğuna bi'l-cümle bî-garaz Müslümanlardan dahi istihbar olundukda kal'ı vakfa muzır olmadığını haber vormeleriyle fetva-yı şerife mucibinde kal'ına tenbih-i birle mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu. Cerâ zâlik. Hurrîre fi evaili şehri Cemâziyi'l-Âhir li-sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.*

Şuhûdu'l-hâl _____

El-Hacc Mustafa ibn Hasan Efendi

El-Hacc Hüseyin bin İsmail

El-Hacc Mustafa bin Vâ'iz

Hacı Mehmed voyvada-i Eyret

Ebezade Hacı Mustafa

Abdurrahim Efendi bin Veli Efendi

Mustafa serdar-ı sâbık

Es-Seyyid Ahmed Çelebi nakîb-i sâbık

Belge 9A

Karye-i Harmanlı'dan bir yâve camus ahz ve paşa hazretlerine virilüb ba'dehu mârrü'z-zikr yavedir.

Bir yave camus paşa hazretleri tarafından gelüb beher gün beş akça nafaka takdir olundu. Hurrîre fî evaili Zi'l-Ka'de sene 1135

Belge 9B

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' cami-i kebîr'in kürsisine Nasârâ mahallesinden Topal Hacik oğlu Agop'un on beş gurus asl-ı mâl ve kırk buçuk sümn ... cami-i mezkurede vâ'iz-i nâsîh olan Halil Efendi ile ba'de'l-murâfa'a mesfûrun yedine ve deyn-i şer'î olunduğın kayd şud. Hurrîre fî evasit-i Saferi'l-Hayr sene 1134.

Şuhûdu'l-hâl _____

Yakub Efendi

Hacı Süleyman 'an karye-i Ayasini

Molla Hasan muhzır

Belge 10

CİZYE FERMANIDIR

Memâlik-i mahrusemde vâki' tevâyif-i ehl-i zimmetden Yehûd be Nasârânın şer'an rü`ûslarına madrûb olan cizyeleri beytü'l-mâllerin emvâl-i meşrû'asından olup mezheb-i Hanefiyye üzere müstehak-ı cizyeler olanlardan a'lâ ve ednâ ve avsât i'tibârıyla isâbet olunmak lazım gelmeğın sene-i sâbıka mucibinde inşâallahu te'âlâ

bin yüz otuz beş senesinin cibayeti işbu bin yüz otuz dört senesi Receb-i Şerif guresinden cibayet olunmak üzere hatt-ı hümayun-ı şevket-nümûn sâdır olmağın sene-i merkûma mahsub olmak üzere Kütahya ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sultanönü sancaklarında ve kurâlarında sâkin ve mütemekkin ve mürûr ve ubûr iden ehl-i zimmet keferenin keferiye cizyedâr-ı sâbık işbu kitâb-ı râfiu tevkî-i refî'ü's-şân-ı hâkânî kîdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafa -zîde mecduhu-ya tefviz idüb bu berât-ı hümayun-i ma'delet-'unvânı virdim ve BUYURDUM Kİ; cizyedâr-ı mezbûr varub bin yüz otuz dört senesi Receb-i Şerif guresinden hâkimü'l-vakt muvâcehesinde mîrî mühür ile memhûr yedine virilen cizye evrakı boğçasının mühürleri kat' ve evrakda olan mühür ile tatbik olunduktan sonra bir kîseye vaz' vilayet kadısı mühürleyüb Der-sa'âdetime irsal ve kalem-i mezbûra tabi her belde ve karyede sâkin ve mevcud yerlü ve yabancı ve mürur ve ubur iden ehl-i zimmet keferiye ve yahûd ve erâmine ve acem tâ'ifeleri ve emred-i serâhık? hükmüne dahil olub şer'an cizyeye müstehak olanlardan gulâmları gereği gibi takayyüd ve ihtimam ile tefahhus ve bir ferdi haric ve kağıtsız kalmamak şartıyla vech-i şer'î üzere ahalisi beyninde esnâf-ı selâsenin kangı sınıfından add ve itibâr olunursa fakir ve muhtacından bir altun ve evsatü'l-hâl olanlardan iki altun zâhirü'l-gınâ-i müksir olanlarından dört altun-ı eşref cizyedâr addolunegelüb el-hâletü hâzihi iştirâ altun beş para başı ile seçüb tefâvütü olduğundan cizyedârlar cüz-i nef' için berâtlarımız altun alınmak tasrih olunmuşdur deyü aynı altun talebiyle reâyaya çil altun bulamadıkları suretde her bir altun mukabelesinden yüz beş para taleb ve tahsil ve reâyaya fukarasına bu vechile taaddi ve nizâ' itmeleriyle fi-mâ b'adreâyadan aynı altun taleb olunmayub beher gurus kırkar para hesabıyla a'lâdan on gurus evsatdan beş gurus ednâdan iki buçuk gurus olmak üzere ecânis-i nükûddan ne gûna akça getüreler ise hâlisü'l-ayar ve tâmmü'l-vezn olanların râyic olduğu üzere ahz ve zolita doksan akçaya ve zincirlü mısır altun yüz onar paraya ve zincirlü fındık altun yüz otuz paraya alınub cizyeleri bu vech üzere cibayet ve tahsil ve yine şurût-i mukarrere-i mezkur kemal-i ihtimâm ve i'tidâl üzere mürâ'at olunub haddi tecavüz ve taaddi ile sebep-i sadakat ve tarik-i istikamet inad idenlerin şer'an müstehakk oldukları cezâ-yı amelleri tertib oluna. Ve ehl-i zimmet keferenin her birine mîrî mühürü ile memhûr eşkâliyle birer kağıt virülüb ve âmil-i cizye tevzî' eyledüğü a'lâ evrakın her birinden on iki evsatından dokuz ve ednâsından altı para maişet ve bundan mâ-'ada her bir varakdan birer para dahi cizye ameliyesi ve katiblerine ücret-i kitabet tayin olunmağla müctemi' olunan asl-ı mâl-i cizyeden hîn-i muhasebede deynlerine mahsub olunmak ve memalik-i mahrusemde evkaf karyelerinde sâkin ehl-i zimmetden selâtîn-i 'izâm ve vüzerâ-yı 'izâm ve mîr-i mîrân ve sairlerinin hâss ocaklıklarına ve voyvodalıklara dahil ve bazı esbâba binâen defterden ifrâz ve maktû' olanlar ve gerek rahib ve patrik ve kissîs ve bir tarik ile ellerine berât tevcihlik ve Müslimlik ve muafiyet iddiasında olanlar cümleten ref olunmağla hal itmek iktisâb ve amele kadir olub iktisâbdan mani olur zamanda ve hadâret ve kılıç ve yahud ekser-i âmında marîz olmaklık gibi i'zâr-ı sahîhası olmayan sair ehl-i zimmetden istisnâ olunmayub bu makûlelerin cümlesinden vech-i şer'î üzere istihkâklarına göre yedd-i vâ'idden esnaf-ı selâse itibarıyla cizyelerin cibâyet

ve cizyeye müstehak olmayan sabî ve zâhirü'l-ginâ olmayub pîr ü fânî ve amel-i mânde olmağla bir vechile kâr ü kisbe iktidarı olmayanlarından hilaf-ı şer' cizye talep olunmaya. Ve ehl-i zimmetin cizyeleri malından 'âyende ve revendeden def'aten edâya kâdir olanlarından ma'âdası tedric ile tahsil eyleyeler. Ve ciyedarlar müctemi' olan mâl-i cizyeyi evvel ber evvel teslim-i hazine-i 'âmirem eyleyeler. Ve mâl-i cizye nassan ve ictihâden icab iden vâridât-ı şer'iyeden olub ehl-i zimmet sukût-i cizyeyi müstelzem olur 'özürden sâlim iken züll ü sefâd ile müstehak oldukları cizyeleri virmemek için bî-vech 'özr îrâdına ictirâ ve yahud bir tarîk ile âbad bir yerde ihtifâ ve yahud a'lâya müstehak iken evsat müstehak iken ednâ cizyesin virdüğü kusur iderler ise cizye-i şer'iyelerinden imtinâ' eyledikleri için ol makûlelerin rakabesi üzerlerine madrûb olan cizyeleri alındıktan sonra şer'an eşedd-i 'ikâb ile icab iden cezaları tertîb oluna. Ve ahali-i vilayetde bazı zî-kudret kimesnelerden bağ ve bağçe ve çiftlik ve sairelerinde çoban ve sürü oğlanı nâmıyla ve sair nâm ile ehl-i zimmet istishâb ve cizyelerin virdirmeyüb bu gûne harekete cesaret idenler bâ'is-i hizlân iderler; ukâbât-ı şedîde ile mu'âkab olacakların mukarrer ve muhakkak bilüb selâmet-i hâlleri muhmel intibâ üzere hareket eyleyeler. Ve cizyedârları birbirlerinin muhasebesine? dahil olmayan reâya hafiyeten hile ile evrak gönderüb tevzî' olunduğı şer'an sabit oldukda virdüğü kağıtlar girü kendüye redd ve akçası bi't-tamam tahsil ve asıl cizyedarına teslim ve tahammüllerine göre evraları virdirilüb bir vechile ta'allül ve muhalefet itdirilmeye. Ve bazı reâya sâkin olduğu kasaba ve kurâsında mün'im ve mütemevvil a'lâ ve evsata mütehammil iken a'lâ ve evsat cizyesin virmemek için kurâlarından âhar kazâ cizyedarlarından hile ile evsat ve yahud ednâ kağıt alub mîrîye gadr itmekle evvel asılların ahali beynde mülk ve emlakı nazar olunub kangı sınıftan addolunursa vech-i şerî üzere istihkaklarına göre evrakları virilüb lakin bu bahane ile reâya fukarasına gadr ve tecavüz olunmaya. Ve her bir ehl-i zimmetin istihkaklarına göre cizyeler cibayet ve reâya istihkaklarına göre tevzî' olunmayub hali her ne ise beynlerinde cesaret ve halâf- şer'-i 'ale's-seviye tahsil olunduğı sem-i hümayunuma ilkâ olunmağla bu bid'at-ı kerîhe men' olunub her bir ehl-i zimmetin istihkaklarına göre cizyedar yedinden eşkaliyle evrakların virilüb cizyeleri cibayet oluna. Hâsıl-ı kelam hilâf-ı şurût-ı berât bir ferdi hariç ve evraksız kalmamak üzere ehl-i zimmetin her birine vech-i şer'î tahammül ve istihkaklarına göre evrakların virüb cizye-i şeriyelerin cibayet eyledikten sonra kasaba ve karye üzerine topdan evrak tevzî' eylemekden gayetü'n-nihâye ihtirâz ve ictinâb olunub haberi alındıkda bi-lâ-ihmâl bu gûne harekete cesaret idenlerin cezaların tertib oluncağın mukarrer ve muhakkak bileler. Ve cibayetine memur 'âmiller dahi câize-i hakla 'udül eylemeyüb istikamet ile hareket ve hilaf-ı şurut-i berât-ı âli-şân reâya fukarasından başka ma'îşet ve zahîre ve katibiyye ve sarrâfiye ve kalcu akçası nâmıyla bir akça talep etmeyeler. Ve ke-zâlik kuzât ve nüvvâb ve dahi harc-ı mahkemiyye nâmıyla reâyadan ve 'ummâl-i cizyeden kalîl ü kesîr min-ba'ad nesne talep eylemeyeler. Şöyle ki; kazılar ve cizyedarlar celb- mâl sevdasıyla reâyaya zulm ü ta'addî iderlerde sirran ve 'alenenecessüs ve tefahhus olunub izdiyâd aldıkları zâhir olursa kayd-ı bend ile Âsitâne-i Saadetime ihzâr, şerân muhâkeme haklarından

gelünür, âna göre berât-ı ali-şanının şurutı mürâ'at olunub kadılar ve voyvodalar ve kurâ zabıtları ve sair sükân-ı vilayet bi'l-ittifak cizye cibayeti hususunda cizyedarlara i'ânât ve muhalefet ider olursa haklarından gelinmek üzere isim ve resimleri Der-Saadetime arz ü i'lâm eyleyeler. Ve her bir neferin cizye malını eda eylediği malum olmak için cizyedarlar başka defter tutub kasabada olanları mahallesiyile ve karyede olanları karyesiyle ve mürûr ve 'ubûr idenleri isim ve resimleriyle 'ale'l-esâmî defter ve cizye muhasebesi kalemine teslim eylemek üzere der-devlet-dedârıma getüreler. Ve cizyedarlar memur olduğu kazâ ve nevâhîsine tevzî' eylediği evrakı min-ba'ad kolcular mühürlemeyüb ve eşkâlsiz kağıt virmeyüb cizye kaleminde hıfz olunan kendi mühürleriyle mühürleyüb hîn-i iktizâda def'-i iştibâh için tatabbuk olundukda mutâbık bulunmak üzere işbu berât-ı ali-şanımda tasrîh olunan şurut ve kuyûdun tenfiz ve icrasına her birileri gereği gibi ihtimâm-ı tâm eyleyüb hilafıyla men' ve hareketden be-gayet ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahriran fî 4 Cemâziyyi'l-Âhir sene 1134. El-mahrûse Kostantiniyye.

Belge 10A

Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Kunduzlu nâm karye ahalisinden Türkmenoğlu el-Hâcc Mehmed nâm kimesne mahfel-i kazâyâ gelüb şöyle takrir-i kelim eyledi ki; bundan akdem oğlum Derviş Ali kazâ-i mezbûra tabi Ulucan nâm karye ahalisinden Mustafa bin el-Hâcc Abdurrahman'ı katl idüb ikrâr ile şer'an kısas lazım gelmekle kısas olunub ve benden dahi ..... bi'l-fesad deyü ahali-i kurâ ve erkan-ı memleket ittihamlarıyla şer'an müttehem olub ba'del-yevm kendi halimde olub İstanbul'a ve âhar valilere teşekkî itmeyüb hased ile vilayet umuruna dahi karışırsam mîrîye bin gurus nezrim olsun dediği gibbe't-tasdîki's-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı. Hurrîre fî evasiti Şavval 1134.

Belge 11

Karahisâr-ı Sâhib'e ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü paşa hazretleri inha olunur ki; Barçın kazâsında vâki' umur-i diniyyeye müteallik bir mevâd zuhur idüb huzurumuzda görülüb mürâfa'a olunmak için tarafeyn dahi tarafımıza ihzâr olundukda bir tarafa şahid iktiza idüb ve şahidlerim dahi vardır deyü cevab virmekle şahidlerim Sipahi ve Kuloğlu der-i mahallemiz deyü ve şahidleri olan Kasım Bey ve Sadık oğlu Ahmed Mehmed ve Abdi Bey oğlu Süleyman ve Osman Sipahi tarafımıza gelüb sıhhati üzere şahadetleri lazım gelmeğin imdi buyuruldu; Vusûlünde tarafından adamlar tayin ve kethüdayerin buldurdub zıkr olunan Sipahi ve Kuloğullarını buldurdub kethüdayeri ile tarafından adamın koşub mezkur şahidleri tarafımıza aceleten irsal eylesiz. Ve illa şahidler tarafından geldikde

şahadetleri sıhhati üzere haber virirlerse Karahisâr kadısı sıhhati üzere zabt itdirdüb ilam eyeleye deyü. 1134

Belge 12

Eşkiyâ teftişi için olan fermandır.

Emîrül-ümerâ`i'l-kirâm kebîrül-küberâ`i'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm sâhibül-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâm ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı -dâme ikbâlehu- refî-i hümayun vasıl olacak malum ola ki; Bundan akdem süvari sekban taifesinin eyyam-ı hazerde kat'-ı tarîk ve sefk-i dimâ` ve nehb ü gâret-i emvâl ile ebnâ`-i sebîle acz ve sair ibâdullahâ îsâl-i mazarrat ve reâya ve berayaya dahi yem ve yiyecek ve nice dürlü bid'at ve bahane ile akça mutâlebesi ve ehl-i 'iyâllerine taarruz ile envâ' şenâat ve fesad ve şekâvet ve sefer-i hümayunum vâki' oldukda vech-i meşruh üzere muktezâ-yı cibilliyetleri olan fesad ve şekavetlerin icradan münfekk olmamak için kapulardan ayrılıb ve cihaddan abâd ve nice gûne istihâlet ve ulufe ve bahşişlerin istirdâd ile sefere gelseler dahi memur oldukları hizmet-i aliyyeyi edadan imtina ve asker-i İslam'ın ihtilafına bais ve enva fezâhat ve tahribin mevâddına ve ulufe ve bahşişlerin adlıkları müddet tamam olmadın ve vakt-i sefer ihtimam olmadın sancağ-ı şerifi birağub gerüye firar ve esna-yı firarlarda dahi uğradıkları mahallerde nice ibâdullahın malların yağma ve meccanen yem ve yiyeceklerin alub ta'addî ve tecavüz iderek Anadolu yakasına geçtiklerinde ke-mâ-fi'l-evvel fırka fırka karye be-karye gezüb ve yollara inüb bâlâda zikr olunan minval üzere fesad ve şekavetden ve fukara ve zu'afâ ve ebnâ-i` sebîl ve sair ibâdullahâ îsâl-i mazarratdan hâlî olmadıklarından mezbûrların şer ve şürûrlarından ibâdullahın te`mîn ve tahlîsi için vezir-i a'zâm kapusından ser-çeşme ve memalik-i mahrusenden sekban nâmı ref ve vüzerâ ve mir-i miran ve ümerâ ve muhassılîn-i emvâl ve mütesellimler kapularında olan sekban bayrağı düşürülüb min-ba'ad açılmayub ve dîvangân ve göklüyân ve fârisan ve gureb'an bayrağı açılıb taife-i mezbûreden tayyib-i hâtır ile zikr olunan bayrak altına nefer yazılıb kendi halinde olanların cerâyim-i güzeşteleri afv ve ferman-ı hümayunuma mügayir sekban bayrağı ile gezmekden fâriğ olmayub fesad ve şekavetden ihtiraz idenler verilen fetva-yı şerife mucibince bi-lâ-emân katl ve şer ve mazarratların bilad ü ibâd üzerlerinden def ü ref olunmak için bundan akdem şeref-bahş-i sudûr olan hatt-ı hümayun-i şevket-makrûnum mucibince taraf taraf irsal ve isdâr olunan evâmir-i şerifin mezâmîn-i 'anîfe üzere kapulardan sekban bayrakları düşürülüb zikr olunan bayraklar açıldıkda taife-i mezbûrenin bazıları ol bayraklar altına yazılmayub bazı kurâ ve mahallerde serseri gezüb fesad ve şekavetden feragat itmedikleri mukaddemen ilam olundukda sâdır olan evâmir-i aliye mucibince ol makulelerin bazıları ele getirilüb müstehak oldukları cezaları tertib ve icrâ ve hüsn-i nizam verilmekle bi-hamdi'l-llahi'l-mennân bilâd ü ibâda ve ebnâ-i sebîle mezbûrların şer ve mazarratlarından

emn ü emân hasıl ve reâya ve berayaya hey`et ve itmi'nân şâmil olub ancak ol makule şekavet pîşelerin bazıları ele girmeyüb nîm-cân ile gündüz ve gece hafâda münzevî ve pinhân olub ve hâlen fasl-ı bahar garîb olmağla ahz ve îsâllerine iğmâz ve ihmal olunmamak mülâhazasıyla bazı yerlerde tecemmu' ve tahrib ve fesad ve şekavete tecâsür itmeleri ihtimali olmağın ol makule eşkiyanın taaddi ve fesadları izdiyâd bulunandan mukaddem tedarikleri görülüb def' ü ref' ü gâile-i mekr ü şerlerine ihtimam olunmak ehem ve elzem ve bu makule fesad ve şekavet pîşeler bir mahalde bir iki zuhur iderlerse istimâ' olunduğı gibi tekâsür ve izdiyad ile dernek ve cemiyetlerine ruhsat ve eman ve zaman virilmeyüb bi-lâ-te`hîr mukaddemen sâdır olan ferman-ı şerifim mucibince 'alâ-eyyi-hâl ahz ve bi-lâ-te`hîr tertib-i cezaları ile bilad ü ibadın te`mîn ve tatmini aksâ-yı murad-ı hümayunum olmağın sen ki mir-i miran-ı mûmâ-ileyhsin havza-i hükümetinde bu makule eşkiya her ne mahalde buldukları ve göründükleri haber alınırsa bir iki olmalarına ve bir yere gelmelerine eman ve zaman virilmeyüb 'alâ-eyyi-hâl ahz vücud-ı cenâbet-âlûdların rûy-i arzdan izâle ile karardâde olan emniyet ve nizam ke-mâ-kân ber-karar ve ber-devam olub sükkân-ı vilayet ve reâya ve berayanın itmînân ve istirahat ve ebnâ`-i sebilin emn ü selametlerine cidd-i tâm ve dikkat-i ihtimam eylesesin. Bi-tevfiki'l-İllâhi Te'âlâ memalik-i mahrusemde eşkiya ve haramzâdenin bi'l-küllîye in'idâm-ı tâm ve nişanlarıyla 'âmme-i ibâdın 'ale'd-devâm sair mülûkânemde garîb-i istirahatata ve itmînân olmalarıyı iktiza-yı merâhim-i hayr-encâm-ı mezîdânem olmağla bu sene-i mübarekede husus-ı mezbûr için hatt-ı şerif sâdır olmuş idi deyü özür ve 'illet itmeyüb havza-i hükümetinde eşkiyadan bir ferd bulunmamak emrine ziyade ihtimam ve dikkat ve hilafından be-gâyet ihtiraz eyelesiz. Şöyle ki; 'iyâzü bi'l-İllâhi Teala dahil-i zabt-ı hükümetinde ferd-i vâhidin cüz`i ve küllî bir nesne gayb ve gâret ve yahud reâyaya zarar ve zulüm ve taaddileri zâhir olursa 'adem-i takyîdine haml olunmağla zayi olan her ne ise sana tazmin itdirildiğinden maada mansabın âhara tevcih ve pašalığın ref' olunduğuna mukarrer ve muhakkak bilüb âna göre daima basiret ve intibah üzere hareket ve eşkiyanın ahz ve ele getirilmesine bezl-i tâm ve tûvân ve bazı hususu teftişe ve celb-i mâl sebebiyle ittihâdıyla reâya ve berayanın bi-gayrı hakk akçaların almayub ve etbâından dahi bir ferdin dahi aldığına rıza ve cevaz göstermeyüb ve şekavetde alakası olmayub kendi halinde olanlara taarruzdan tevakkî' eyleyüb ve'l-hâsıl eşkiyanın 'alâ-eyyi-hâl ahz ve tertib-i cezalarıyla reâya ve beraya ve sükkân-ı vilayet ve ebnâ`-i sebilin himâyet ve siyânet ve te`mîn ü tatmînlerinde dikkat-i tâm ve takayyüd-i ihtimamam eylesesiz. Hilaf-ı zuhurundan gâyetü'l-gâye tahaşşî ve hazer eylemek babında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Vusul buldukda bu babda vech-i meşruh üzere şeref-yâfiye sudur olan ferman-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimu'l-ımtisâlimin mazmûn-i itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilafından be-gâyet ihtirâz ve ictinab eyleysiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâhiri Cemâziyyi'l-ülâ sene 1134.

Mahruse-i Kostantiniyye

Belge 13

Numaralandırmayı yapan kişi 12. Belgenin devamını yanlışlıkla yeni bir belge imiş gibi 13 diye numaralamış. Aslında 13 diye numaralanan yazı yeni bir belge değil 12. Belgenin devamı. Bu nedenle 13. Belge yok.

Belge 14

Hâlen ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rif'atlı Mehmed Paşa Hazretleri; Sâbıkan Maraş valisi vezir-i mükerrerrem saadetlü Ali Paşa karındaşım hazretleri savb-ı memuresine azimet üzere livâ-i mezbûra uğrayub ..... vezir-i mükerrerrem hazretlerinin kapısı halkı ve levendât-ı muârakat livâ-i mezbûrun yemîn ve yesârında serseri gezmek ve fesad ve şekavete şürû' itmek ihtimali olmağla bu makule serseri gezer olursa teccessüs ve tefahhus ve 'alâ-eyyi-hâl ahz ve ele getürmek için bundan akdem mü'ekked ve müşedded evâmîr-i aliye varid olmağla mucibince ve vech-i meşrûh üzere teccessüs ve tefahhus ve göz kulak olub vezir-i mükerrerrem hazretlerinden mu'ârakat ve livâ-i mezbûr hududunda serseri gezer olursa ol makule beyhude yere serseri gezenlerine ruhsat virmemek için işbu buyuruldu tahrir ve isdar olundu. Gerekdir ki vusulünde ber-vech-i meşruh üzere amel ve hareket ve gereği gibi göz kulak olub bu makule vâki' olursa ruhsat virilmeyüb ahz idüb tarafımıza arz ü ilam ve mucib-i buyuruldu ile 'âmil ve hilafından hazer eylesiz. Fî 12 Receb 1134.

Belge 15

Umdet-ü's -sadat-i'l-kiram Es Seyyid El Hac Ferruh Çelebi Dâme Şeref Siyadetuhû

Ba'de't-temiyye ve'l vafıyye inha olunur ki Kara Hisar-ı Sâhib Barçın ve Bolavadın ve Sincanlı kazâlarından olan Sadât-ı Kiram zevi'l ihtiram üzerlerine tarafımızdan siz kaimmakam nasb ve tayin olmasın ve gerekdir ki ırk-ı zâhir-i nebevîye intisabı meşhur ve müstebin olanlara i'zaz ve ihtiram eyleyesiz Teseyyüdü zâhir olub kuzat hüccetleri ve Kaimakamlar temessükâtıyla alâmet-i huzarâ isti'mâl edenlerin zecr ve men'lerinde ihtimam ve kendisin kati' bir kimesneye alâmet ve sunu'na izin vermeyüb şeran lazım gelen tedî ve iltizâm vesâir hukûk-ı şeri'ye-i sâbite iktizâ etdikde siz idüb sâdât-ı sâir hukkâma tâciz ve müdahale etdirmeyesiz tevciye ve arûsiye nâmıyla veya bir gayri bahâdı ile bir akçelerin almayub zıyânet mahruz ve mallarından takayyüd-ü tam eyleyesiz ve'l-hâsıl bu bir emânet-i uzmâ ve vedî'at-i kübrâdır ki siz seb deşt bulunub ol taife-i ulûmiyenin cenab-ı âliyyelerinden makdûrunuz bezl eyleyesiz ki dünyada makbûl hâzır-ı âlî ve ukbâda mahzar-ı şefâat-ihızır-ı seyyidi'l-enâm olasız aleyhi efdali's -selavât ve ekmeli'l İslâm mâ tevkîb.....ve'l eyyâm hurrîre fi'l yevm et tâsi' aşer amin cemâziyel âhir 1132

Min el fakîr Mehmet Zeynel Âbidin

El Hüseyin En Nakîb

Belge 16

Mihail Nâm Karyenin İmam Berâtıdır

Nişan-ı Şerif-i Âl-i şandır

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib muzafatından Mihail nâm Karyede vâki Mescid-i Şerifin imamı olmayıp bir imam lâzım ve mühim olmağın müstehakkından işbu râfi'-i tevkî-i refî'-i şân-ı hakani Memi Halife her vechile layık mahal-ü müstehak olmağın vazife-i muayyene ile tevcih olunup yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında Kadı Nâibi Mevlânâ Ahmed zîde ilmühû arz etmeğın vech-i meşruh üzere sadak idüb bu Berât-ı Humâyunu verdim ve buyurdum ki ba'de'l- yevm merkûm Memi Halife varub zikr olunan mescid-i şerîfde imam olub hidmet-i lâzımesin mer'î ve müeddî kılına sonra taayyün olunan vazîfe-i muayenesiyle mutasarrıf olub vâkıfının rûh-u devam ve ömr-ü devletim ediyyesine müdâvemet göstere şöyle bile alâmeti şerîfe îtimât kıla tahriren fî evail cemâdi'l âhir sene erbea selâsîn ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye

Belge 17

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Cebez nâm karye sükkânından iken bundan akdem fevt olan Hüseyin Bey bin Hacı İbrahim nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Emine binti Hasan ve Cennet binti Abdullah nâm hâtulnara ve sulbi kebîr oğlu Osman ve sulbi sagîr oğlu Muslı'ya ve sulbiye sagîre kızı Aynı'ya münhasıra olduğı lede's-şer' zâhir ve nümayan olub muhallefat defteridir ki zikr olunur. Fî 2 Şaban sene 1134.

Karye-i mezbûrede vâki' menzil ve oda		30 guruş
Koyun kuzulu	30 adet	60 guruş
Keçi ve Toklu	10 adet	10 guruş
Kara sığır öküzü ma'a araba		20 guruş
Köhne abdiye kilim	8 adet	10 guruş
Camus öküzü	tek	10 guruş
Camus ineğı	12 guruş	

Camus tufası merkeb		10 guruş
Döşek	2 adet	3 guruş
Evan-ı nuhâsiye	8 kıyye	8 guruş
Yasdık	4 adet	1 guruş
Mezru buğday	19 dönüm	38 guruş
Mezru şair	8 dönüm	12 guruş
Mezru yulaf	5 dönüm	5 guruş
Hurdevat-ı hane		5 guruş
Yekûn _____		234 guruş

Minhü'l-ihracat _____

Techiz tekfin	10 guruş
Resm-i kısmet	8 guruş
Katibiyye	1 guruş
Eminiyye heddamiye muhzırıyye	3 guruş
Mihr-i müsbite-i zevce-i Emine	41 guruş 8 sümün
Mihr-i müsbite-i zevce-i Cennet	3 guruş
Yekûn _____	64 guruş 8 sümün
Sahhü'l-baki _____	170 guruş

Belge 18

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Kahil Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Hasan Hacı Veli nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Hatice binti Hacı nâm hâtun ile sulbiye sağıre kızı Emine ve li-ebeveyn er karındaşı Sefer'e ve kız karındaşı Saide ve Ümmü Gülsüm'e münhasıra olub muhallefat defteridir ki zikr olunur. Hurrirre fi S. Sene 1134.

Lenger sahan 6 guruş

Mazı 10 adet 2 guruş

Sarı 3 adet kilim 1ad.- .... çuka 1 ad.- köhne kebe 1 ad.- köhne ... 1 adet- 5 guruş

Köhne kazân- sac- yakamaş- eksiran- satur- değirmen-i sagır 2 guruş

Sağrı pusatı 5 guruş

Tutkal 127 kıyye 25 guruş

Ham sağrı 200 adet 70 guruş

Nakd 1 guruş

Yekûn _____ 121 guruş

Minhü'l-ihracat _____

Resm-i kısmet 3 guruş

Katibiyye, emniyye 2 guruş

Duyun-i müte'arrife 2 guruş

Mihr-i mü`eccel-i müsbite 31 guruş gurema 26 guruş

Molla Veli deyn 38 guruş gurema 26 guruş

Molla Ahmed deyn 32 guruş guremadan 21 guruş 5 sümün

Molla Yusuf deyn 42 guruş guremadan 26 guruş 5 sümün

Hacı Hüseyin deyn gurema 3 guruş 7 sümün

Halil Çelebi deyn 15 guruş guremadan 9 guruş 7 sümün

Hacı Mustafa deyn 4 guruş guremadan 3 guruş

Muslı Beşe deyn 2 guruş 15 sümün

Usta Hasan deyn 1 guruş 8 sümün

Yekûn _____ 180 guruş

Belge 19

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Osman nâm karye sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ebubekir bin Yusuf'un veraseti zevce-i metrûkesi Ayşe binti Abdülmelik ile sulbi kebîr oğlu Abdullah ve Neytullah ve sagîr oğlu Yusufâ ve sulbiye kebîre kızı Aişe ve sagîre kızları Mihriban ve Zeliha'lara münhasıra olub muhallefat defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî 19 S. sene 1134.

Menzil 30 guruş

Camus öküzü 3 adet 40 guruş

Karasığır öküzü 1 adet 5.5 kuruş

Kazgan 1 ad. 5 guruş

Tencere 1 ad. 1.5 guruş

Sahan 3 ad. 1 guruş

Kilim, yorgan 1 ad. 3 guruş

Araba 2 ad. 10 guruş

Adana beyt 3 guruş

Mezru buğday 40 kile 60 guruş

Mezru şair 16 kile 16 guruş

Koyun ve kuzu 80 ad. 80 guruş

Yekûn _____ 255 guruş

Minhü'l-ihracat _____

Techiz tekfin 5 guruş

Resm-i kısmet, katibiyye 9.5 guruş

Hayrullah [sadaka anlamında] 1 guruş

Kendüden evvel fevt olan zevcesi .... 41 guruş 8 sümün

Mihr-i mezbûr Aişe 10 guruş

Yekûn _____ 64 guruş 2 sümün

Sahhü'l-baki _____ 191 guruş

Belge 20

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Hacı Mahmud Mahallesi sükkânından iken akdem fevt olan Aişe? binti Süleyman nâm hâtunun veraseti zevci Mehmed bin Ramazan ve li-ebeveyn kız karındaşı oğlu Seyyid Ramazan ve Seyyid Yusuf ve sulbiye kızı Şerife Elife'ye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümayan oldukda muhallefât defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî 21 Şevval sene 1134.

Sim kuşak 1 adet 3 guruş

Çift zıbın 1 adet 3 guruş

İplik 3 kıyye 3 guruş

Köhne .... 1 adet 4 guruş

Gömlek 1 adet ve selcek 1 adet 0.5 guruş

Don 2 adet yarım guruş

Çarşab 1 adet yarım guruş

Def'a çarşab 1 adet 3 guruş

Keten 1 kıyye 2 guruş

Nakışlı don 1 adet yarım guruş

Altun tasma 1 adet 2 guruş

Çizme 1 adet 2 guruş

Döşek 1 adet 2 guruş

Tencere 1 adet 1 guruş

Sahan 3 adet tas 1 adet 1.5 guruş

Kilim 4 adet 5 guruş

Atlas kaftan 1 adet yarım guruş

Yasdık 1 adet 2 sümün

Yorgan 2 adet 6 sümün

Mihr-i müeccel zevc-i mezbûr zimmetinde 12 guruş

Gömlük bez 5 adet 2.5 guruş

Hurdevat-ı hane 1 guruş

Çar mıkrama yarım guruş

Yekûn _____ 29.5 guruş

Minhü'l-ihracat _____

Resm-i kısmet 1 guruş

Katibiyye 3 sümün

Emniyye 9 sümün

Heddamiye 6 sümün

Yekûn _____ 3 guruş

Sahhü'l-baki _____ 26 guruş

Hisse-i zevc-i mezbûr 13 guruş

Hisse-i mezbûr Seyyid Ramazan 23.5 guruş 5 sümün

Hisse-i mezbûr Seyyid Yusuf 23,5 guruş 5 sümün

Hisse-i mezbûre Şerife Elife 2,5 guruş 13 sümün

Belge 21

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Çavuşoğlu Mahallesi sükkânından işbu râfi'u'l-kitab Şaban bin Mehmed ve oğlu Mustafa nâm kimesneler meclis-i şer'a gelüb takrir-i kelim eylediler ki; tarih-i kitab günü zevcem İsmihan binti Ahmed nâm hâtun medine-i mezbûrede vâki' kala-i padişahîde vâki' bend altından ot yolar iken kendi sun'uyla bi-emri'l-İlahi Teala kala-i mezkurenin bendi dibinde ot yolar iken başı hor ve hâm olub mecruh olmağla taraf-ı şerden üzerine varılıb keşf ve tahrir olunması matlubumuzdur dediklerinde canib-i şer'den Mevlana Abdülkadir Efendi ibn Arif Mehmed tayin ve irsal olduğu hâlen ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü el-Hâcc Mehmed Hazretleri tarafından çukadar ve zeyl-i kitabda masturu'l-esami olan müslimîn üzerine varılıb nazar olundukda fi'l-hakika kala-i padişahîde vâki' bend dibinde ot yolar iken düşüb başı hor ve hâm olub mecruh

olduğu muayene ve müşahade olunduktan sonra mezbûrân Şaban ve oğlu Mustafa'dan sual olunduktan, zevcem mezbûre kendi sun'uyla kala-i mezbûrenin bendi dibinde ot yolar iken bi-emri'l-İlahi Teala düşüb başı hor ve hâm olub mecrûh olmağla bi-emri'l-İlahi Teala ol eser-i cerahatdan müteveffiye olursa bir fertden dava nizam yokdur. Ba'de'l-yevm bizlerden husus-i mezbûra müteallik dava ve niza sudûr ve ve zuhûr iderse lede'l-hükkâmî'l-kirâm mesmâ'a ve mahbûle olunmasın didiklerinde Mevlana-yı mezbûr mahallinde keşf ve tahrir idüb ma'an bahs olunan Çukadar Mehmed Çelebi ile meclis-i şer'a gelüb 'alâ-vuku'ihî ihbar itmeğin mâ-vakaa' bi't-taleb ketb olundu. Fî evâsiti Ramazani'l-Mübarek li-sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Şuhûdu'l-hâl _____

İbrahim Efendi ibn Mustafa

Seyyid Hasan bin Yusuf

Halil bin Hacı Eyyüb

Hüseyin bin Receb

Ahmed bin Mehmed

Hüseyin bi Mustafa

Mehmed bin Abdullah

Hacı İsmail bin Hamza

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 22

Fi'l-asl Denizli kasabasından olub mahmiyye-i Seferihisar'da mütemekkin iken bundan akdem fevt olan Ahmed bin Hüseyin nâm müteveffanın vereseti zevce-i metrûkesi Saime binti Hacı Ahmed nâm hâtuna ve sulbiye kebîre kızı Emine'ye münhasıra olduktan sonra müteveffâ-yı mezbûrenin Karahisâr-ı Sâhib'de Balık Hanı dimekle maruf handa odası içinde mevcut olan terekesini ahz ü kabza vekili aslîsi mezbûre Saime ve Ümmühan nâm hâatunlar taraflarına vekil olub vekaleti kendi zatlarını muarrif olan Abdurrahman bin Mehmed ve Hacı Ömer bin Murtezâ nâm kimesneler şahadetleriyle sâbite olan Abdullah Beşe bin İbrahim nâm kimesneye şer' ile teslim olan tereke defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî evâili Zi'l-Ka'deti's-Şerife sene 1134.

Belge 23

Merhum Gedik Ahmed Paşa'nın Karahisâr-ı Sâhib'de bina eylediği cami-i şerif evkafının ve umûr-i vakfa evladiyet ve meşrutiyet üzere mütevellisi olan Emine Hâtun tarafından umûr-i vakfa kâim-makâm olan Halil Çelebi'nin cami-i mezkur kurşunlarına ve sair mesârif-i mühimmesine def' ve sarf eylediği masrafdır zikr olunur. Hurrîre fî evasiti Muharremi'l-Haram li-sene hamse ve selasin ve miete ve elf.

Mahmiyye-i İstanbul'da kurşunculara 6 guruş

Semen-i Kurşun 50 guruş

Ekserikci 27.5 guruş

Kurşun kalıplarına 40 guruş

Belge 24

(Bu belge mahalle ve köylerin vergi taksitlerini -muhtemelen avarız vergisi-bildiriyor. Ancak bu bilgiler 3 satırlık belgenin bu okunmayan satırlarında yazılı olduğu için okunabilen yerler diğer 3 satırın açıklaması olduğuna mebni belge okunamadı/okunmadı.)

Belge 25

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Hacı Mahmud mahallesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan Aişe binti Mustafa nâm hâtunun veraseti zevci Ahmed bin Mustafa ile sulbi sagîr oğlu Süleyman ve kebîr oğlu Mehmed'e ve kebîre kızı İsmican ve sagîre kızı Ümmühan ve validesi Saime binti Abdullah nâm hâtuna münhasıra olub kable'l-kızmet mezbûre İsmican fevt olub veraseti babası mezbûr Ahmed'e ve ceddesi mezbûre Saime'ye münhasıra olub kable'l-kısmet mezbûr Ahmed dahi fevt olub veraseti mezbûrân Mehmed ve Süleyman'a ve sagîre kızı mezbûre Ümmühan'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffîye-i mezbûrenin muhallelat defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî evaili şehri Zilka'dedi'ş-Şerife li-sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Şuhûdu'l-hâl _____

İsmail Ağa ibn Süleyman

Salih Ağa ibn Derviş Çavuş

Molla Osman vekil-i imam

Abdi bin Hacı Ali

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Sim kuşak 2 adet 10 guruş

Sim yazma 2 adet 4 guruş

Sim bilezik 1 guruş

Sim nisf kuşak 2 guruş

Hurda gümüş 1 guruş

Yaldız küpe 2 guruş

Çiçekli kaftan 2 guruş

Sarı dârânî zıbın 1 guruş

Döşek 0.5 guruş

Münakkaş çarşaf 2 adet 2 guruş

Kızıl münakkaş boğça 1.5 guruş

Çintiyan ve münakkaş don 3 guruş

Mihr-i müeccel-i müsbite, zevc-i mezbûr zimmetinde 333 guruş 4 sümün

Mihr-i müeccel için zevc-i mezbûr Ahmed medyûnen fevt olduğundan ancak 131 guruş isabet itmiştir.

Yekûn _____ 162 guruş 4 sümün

Minhü'l-İhracat _____

Resm-i kısmet 5 guruş

Katibiyye 1 guruş

Heddamiye 1 guruş

Muhziriyye 1 guruş

Duyun-i müteferrika 4 guruş 4 sümün

Yekûn _____ 12 guruş 4 sümün

Sahhü'l-baki _____ 150 guruş

Hisse-i zevc-i mezbûr 37.5 guruş

Hisse-i ibn 29 guruş

Hisse-i ibn 29 guruş

Hisse-i bint 14.5 guruş

Hisse-i ümm 25 guruş

Belge 26

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Hacı Mahmud Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ahmed bin Mustafa nâm müteveffanın veraseti sulbi kebîr oğlu Mehmed'e ve sagîr oğlu Süleyman'a ve sagîre kızı Ümmühan'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhallelfatıdır ki zikr olunur. Fî evasiti Zi'l-Ka'de sene 1134.

Mavi çuka 6 guruş

Köhne çuka 0.5 guruş

Köhne döşek yüzü 1 guruş

Köhne don ma'a kaftan 1 guruş

Mavi mintan 2 guruş

Yasdık yüzü 2 guruş

Köhen sarık 2 guruş

Peştemal 2 guruş

Cedid entari 1 guruş

Tabanca 1 guruş

Adana nuhasiye 20 kıyye 20 guruş

Köhne zil 3 guruş

Kantar 1 guruş

Merkeb 5 guruş

Tüfenk 3 guruş

Hurdevat 2 guruş

Koyun, keçi 100 adet 125 guruş

Kilim 5 adet 7.5 guruş

Çarşaf 0.5 guruş

Döşek 2 guruş

Zevcesi müteveffiyeye-i mezbûre zimmetinde olan mihr-i müeccelden kendiye isabet eden 37.5 guruş

Yekûn _____ 223.5 guruş

Minhü'l-İhracat _____

Techiz-tekfin 3 guruş

Resm-i kısmet 4 guruş

Katibiyye, emniyye 1.5 guruş

Duyun-i müteferrika 1.5 guruş

Yekûn _____ 42 guruş

Sahhü'l-baki _____ 181.5 guruş

Hisse-i ibn Mehmed 66 guruş

Hisse-i ibn Süleyman 66 guruş

Hisse-i bint 33 guruş

Belge 33 Yazı silik okunamadı

Belge 34 Yazı silik okunamadı

Belge 35 Yazı silik okunamadı

Belge 27, 28 ve 29 sayfaların baş tarafları okunamayacak kadar yıpranmış olduğundan metinler okunamadı.

Belge 30

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Efecik Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt Mustafa Ağa bin Himmet nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Neslihan binti Oruç ve Zeyneb binti Mehmed nâm hâtunlar ile sulbiye kebîre kızları Rabia ve Emine'ye ve li-ebeveyn kız karındaşı Aişe binti Hümme'te münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhallefatıdır ki zikr olunur. Hurrîre 21 Zi'l-Ka'de sene 1134.

Mahalle-i mezbûrede vâki' menzil 30 guruş

Adana nuhasiye 36 kıyye 36 guruş

Kilim, cedid 9 adet 15 guruş

Köhne kilim 15 adet 10 guruş

Köhne döşek 2 adet 2 guruş

Yasdık 3 adet 1 guruş

Bârgir 2 adet 35 guruş

Koyun ve keçi 335 ade 300 guruş

Kahve ibrığı 3 adet 2 guruş

Kaftan, ... kürkü 11 guruş 4 sümün

Sarık 1 guruş

Kara kılıç 1 guruş

..... 5 guruş

Şıhliyye? 50 guruş

Şair orakca? 16 guruş

Ulucak karye Süleyman akçası 11 guruş

Sandıklı kazâsında Mahmudlu karyede nükudu 56.5 guruş

Karye-i mezbûrede 3.5 guruş

Aksaz karyesinde 4.5 guruş

Yekûn _____ 482 guruş 4 sümün

[Minhü'l-İhracat _____]

Techiz, tekfin 15 guruş

Resm-i kısmet 14 guruş

Katibiyye 1 guruş

Heddamiye, ihzariye 2.5 guruş

Deyn-i müsbite 2 guruş

Mihr-i müeccel-i müsbite mezbûre Zeyneb 25 guruş

Mihr-i müeccel-i müsbite mezbûre Neslihan 83 guruş 4 sümün

Sahhü'l-baki_____

Hisse-i nısf-ı sümün 27 guruş 5.5 sümün

Hisse-i nısf-ı sümün 27 guruş 5.5 sümün

Hisse-i bint 146 guruş 5 sümün

Hisse-i bint 146 guruş 5 sümün

Hisse-i uht 91 guruş 7 sümün

Belge 31 (Sayfanın üst kısmı ıslanıldığı için yazı dağılmış okunâmayacak durumda.)

Belge 32 (Sayfanın üst kısmı ıslanıldığı için yazı dağılmış okunâmayacak durumda.)

Belge 33

İzz-i me`âb fazîlet-nisab Feyzullah Efendi Kâmyâb;

Gıbbe't-tahiyyeti'l-vâfiye inha olunur ki, işbu sene-i erba'a ve selâsin ve miete ve elf Zi'l-Hicce'ti'-Şerife'si guresinden arpalığımız olan Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına sizi nâib nasb ve tayin eylemişizdir. Gerekdir ki, kazâ-i mezbûra sene-i merkûme Zi'l-Hicce'ti'-Şerife'sinden ber-vech-i niyâbet mutasarrıf olub beyne'l-ahali icrâ-yı ahkam-ı şer'iyye idüb cadde-i savâbdan sermed münharif olmayasız. Bâkî ve's-salam dâme'l-müddeti'l-merkûme.

..... Abdurrahman
El-İmamü's-Sultân

Belge 34

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Kubbelü Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem fevt olan Şerife Aişe binti es-Seyyid Hacı İlyas nâm müteveffiyenin veraseti zevci Seyyid İsmail bin Receb nâm kimesne ile sulbi sagîr oğulları Seyyid İbrahim ve Seyyid Ali ve Seyyid İlyas ve sulbiye sagîre kızları Ümmühan ve Zeliha ve validesi Zeliha'ya münhasıra olduğu lede'ş-şer' zâhir ve nümayan oldukdan sonra mahallefat-ı müteveffiyeye-i mezbûredir ki zikr olunur. Hurrîre fî Saferi'l-Hayr sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Seyyid Hacı Mustafa bin Seyyid İlyas

Seyyid Abdullah Çelebi ibn Hüseyin Çelebi

Seyyid Hacı Mehmed bin Seyyid Hüseyin

Seyyid Halil bin Receb

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Haffâf Dükkan, nısf 150 guruş

Haffâf Dükkan, nısf 110 guruş

Mihr-i mü`ecel-i müsbite 166 guruş 8 sümün

Altun bilezik 40 guruş

Altun istifan 35 guruş

İncü kafes 16 guruş

Altun bukağı 3 adet 30 guruş

Altun küpe 10 guruş

Altun tasma 11 guruş

Eşref altun 3 adet 10 guruş

İncü meftul 5 adet 19 guruş

Sim kuşak 12 guruş

İncü saçlık 12 guruş

Köhne alaca 3 guruş

..... 3 guruş
Bürüncük gömlek 1.5 guruş
Zıbın ... 3.5 guruş
Zincirli kaftan 13 guruş
Hatayî kaftan 1.5 guruş
Yeşil atlas kaftan 3 guruş
Bugasî kaftan 1.5 guruş
Münakkaş yağlık 26 adet 13 guruş
Sim yağlık 5 adet 3 guruş
Dokuma peşkir 7 adet 2.5 guruş
Münakkaş peşkir 6 adet 3 guruş
Münakkaş uçkur 8 adet 8 guruş
Münakkaş dülbend örtüsü 2 adet 6 guruş
Münakkaş boğça 4 adet 9 guruş
Sarı deraye ve beyaz atlas boğça 2 adet 3 guruş
Don 1 adet, münakkaş çarşaf 2 adet 6 guruş
Mendi çarşaf, müstamel gömlek 1.5 guruş
Cedid kilim 3 guruş
Cedid gömlek 2 adet 2 guruş
Dokuma çarşaf 2 guruş
Kumaş yasdık 2 guruş
Mıkrama 1 guruş
Peçe ve çenber 1 guruş
Hamam rahtı 1.5 guruş
Beyaz bez 1 guruş
Beyaz çarşaf 0.5 guruş

Dest-i mâllik bez 1.5 guruş

Zincir kumaş paçası 1 guruş

Don ve bez 1.5 guruş

İplik 3 guruş - Ayna 1 guruş - Zil 1 guruş, Cedid kilim 2.5 guruş - Yan kilim 2 adet
3 guruş

Def'a zil 2 guruş - İhram 1 guruş - Bakır 2 kıyye 2 guruş - Mehmediyey şerife 10
guruş

Kebîr tencere 5 guruş - Sandık 3 guruş - El ıbrığı, leğen 2 guruş - Kahve ıbrığı 2
guruş

Yekûn _____ 801.5 guruş

Minhü'l-İhracat _____

Resm-i kısmet 20 guruş

Katibiyye 1 guruş

Emniyye 1 guruş

Heddamiye 3 guruş

Ufriyye 0.5 guruş

Yekûn _____ 25.5 guruş

Sahhü'l-baki _____

Hisse-i zevc 193 guruş

Hisse-i Ümm 131 guruş

Hisse-i ibn 113 guruş

Hisse-i ibn 113 guruş

Hisse-i ibn 113 guruş

Hisse-i bint 56.5 guruş

Hisse-i bint 56.5 guruş

Belge 35

Defter oldur ki; Bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere Karahisâr-ı Sâhib kazâsı ahâlileri marifetleriyle ber-mucib-i suret-i defter edası lazım olmağla tahsili ferman olunan bedel-i avarız haneleri iki yüz elli yedi buçuk ve bir buçuk rub' hanesi bir olub yüz on akça bi gurus olmak üzere harc-ı mahkeme hesab olunub hane-i mezkurun mevcut yüz yetmiş beş hanesi olub kesri mevcudına zamm ile beher hane başına onaltışar gurus dokuzar sümün ve beher neferin kesri mevcudu iki yüz kırk dört buçuk neferi olub kesri mevcuduna zam ile beher nefer başına birer gurus üçer sağ bala isabet idüb tahsil olunan ... Hüseyin Ağa yedine virilen defterdir ki 'ale'l-esâmî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehri Muaharremi'l-Haram li-sene 1135.

Mahalle-i İmaret	Hane 8	Nefer 4.5
Mahalle-i Sofular	Hane 8	Nefer 5
Mahalle-i Hacıbeyli	Hane 3	Nefer 2
Mahalle-i Sinan Paşa	Hane 1.5	Nefer 0.5
Mahalle-i Arab	Hane 3	Nefer 1.5
Mahalle-i Fakı Paşa	Hane 2.5	
Mahalle-i Tac Ahmed	Hane 2	Nefer 1.5
Mahalle-i Cami-i Kebîr	Hane 1	Nefer 1.5
Mahalle-i Burmalı	Hane 1	Nefer 1
Mahalle-i Hacı Evtal	Hane 1	Nefer 0.5
Mahalle-i Molla Yahşi	Hane 1	
Mahalle-i Yörük	Hane 1	Nefer 0.5
Mahalle-i Ardıç	Hane 2	Nefer 2
Mahalle-i Efecik	Hane 1	Nefer 4.5
Mahalle-i Çavuşoğlu	Hane 0.5	Nefer 1
Mahalle-i İbik	Hane 0.5	Nefer 1
Mahalle-i Kubbeli	Hane 1	Nefer 2
Mahalle-i Kara Katib	Hane 0.5	Nefer 4.5

Mahalle-i Usta	Hane 1	Nefer 3
Mahalle-i Karaman	Hane 2	Nefer 4.5
Mahalle-i Doğancı	Hane 0.5	Nefer 3.5
Mahalle-i Yukarıpazar	Hane 1	Nefer 3
Mahalle-i Zaviye	Hane 0.5	
Mahalle-i Sinan Halife	Hane 0.5	Nefer 3
Mahalle-i Hacı Mahmud	Hane 2	Nefer 4
Mahalle-i Hacı İsmail	Hane 1	
Mahalle-i Kahil	Hane 2	
Mahalle-i Akmescid	Hane 1.5	Nefer 1.5
Mahalle-i Nasârâ	Hane 1	Nefer 2
Mahalle-i Yahudi	Hane 0.5	

Yekûn _____ i Hane 56.5 bir rub'

Yekûn _____ i Nefer 51

Karye-i İssizce	Hane 6	Nefer 9
Karye-i Çıkırık	Hane 2	Nefer 7
Karye-i Mahail	Hane 1.5	Nefer 4.5
Karye-i Göçer	Hane 0.5	Ziyade Hane 3
Karye-i Muttalib	Hane 1	Nefer 2
Karye-i Erkmen	Hane 2	Nefer 2.5 Ziyade Hane 2
Karye-i Harmanlı	Hane 1	
Karye-i Süleymanlı	Hane 3	
Karye-i Çavdarlı	Hane 1.5	
Karye-i Habeşli	Hane 2	
Karye-i İnegazi	Hane 2	Nefer 3

Karye-i Kışlacık	Hane 1	Ziyade Hane 1
Karye-i Süğlün	Hane 1	
Karye-i Susuz	Hane 0.5	Nefer 1.5 Ziyade Hane 1
Karye-i Akçain	Hane 0.5	Nefer 4
Karye-i Kınık	Hane 1	Nefer 1 Ziyade Hane 1
Karye-i Salar	Hane 1.5	Nefer 4 Ziyade Hane 2
Karye-i Manastır	Hane 0.5	Nefer 2
Karye-i Köprülü	Hane 0.5	Nefer Ziyade Hane 0.5
Karye-i Kuruçakur	Hane 1	Ziyade Hane 0.5
Karye-i Çakırlar	Hane 4.5	Ziyade 1
Karye-i Karaaslan	Hane 1	Ziyade 0.5
Karye-i Çepni	Hane 0.5	Nefer 5 Ziyade 1
Karye-i Bayat	Hane 0.5	Nefer 2
Karye-i İsmail	Hane 1.5	Ziyaede Hane 1
Karye-i Elpirek	Hane 1.5	Nefer 1 Ziyade Hane 2
Karye-i Göynük	Hane 1	
Karye-i Ortaklar	Hane 0.5	
Karye-i Kurşu	Hane 0.5 (Göynük karyesinden Abazuze oğullarından)	
Karye-i Bostanlı	Hane 0.5	Nefer 6.5
Karye-i Çorca-iKebîr	Hane 1.5	Nefer 1.5
Karye-i Çobanluca	Hane 0.5	
Karye-i Karataş	Hane 1.5	Nefer 7.5 Ziyade Hane 1
Karye-i Karacaviran	Hane 1.5	
Karye-i Halimuğuru	Hane 1.5	Nefer 0.5 Ziyade Hane 0.5
Karye-i Sarık	Hane 1	Nefer 5 Ziyade Hane 2
Karye-i Aksaz	Hane 0.5	

Karye-i Çorca-iSağır	Hane 0.5	Ziyade Hane 1
Karye-i Çukur	Hane 1	
Karye-i Tekeler	Hane 1.5	Nefer 9
Karye-i Güreler	Hane 1	
Karye-i Karaağaç	Hane 1	Nefer 4 Ziyade Hane2
Karye-i Bey	Hane 1	Nefer 0.5 Ziyade Hane 1
Karye-i Ayasini	Hane 1	Nefer 12 Ziyade 1
Karye-i Ahîler	Hane 0.5	
Karye-i Çalışlar	Hane 2	Nefer 1.5
Karye-i Bulhallı	Hane 1	Nefer 1.5
Karye-i Üçağıl	Hane 0.5	
Karye-i Hacıbeyli	Hane 1.5	Nefer 3
Karye-i Kürt	Hane 0.5	
Karye-i Bozüyük	Hane 1.5	Nefer 2
Karye-i Eyret	Hane 1	Nefer 8 Ziyade 3
Karye-i Eyret-i Sagîr	Hane 0.5	
Karye-i Aşağı Tandırı	Hane 1.5	Ziyade 4
Karye-i Yukarı Tandırı	Hane 0.5	
Karye-i İldoğan	Hane 0.5	1 rub'
Karye-i Doğanlar	Hane 1.5	Nefer 5
Karye-i Gazi Mürsel	Hane 0.5	Nefer 12
Karye-i Ulu Murad	Hane 1	Nefer 1.5
Karye-i Ayvalı	Hane 1.5	Nefer 1 Ziyade 3
Karye-i İnas	Hane 1.5	Nefer 2
Karye-i Sis	Hane 1.5	Nefer 6
Karye-i Aytimur	Hane 1	Ziyade 1

Karye-i Çobanlar	Hane 3	Nefer 3
Karye-i İnaz	Hane 1	Rub' 1 Nefer 2
Karye-i Dinar	Hane 2.5	Nefer 8
Karye-i Kayaviran	Hane 0.5	Ziyade 0.5
Karye-i Leğen	Hane 0.5	Ziyade 1
Karye-i Tatlar	Hane 1.5	Rub' 1 Nefer 2
Karye-i Deper	Hane 1	Ziyade 1.5
Karye-i Gebeceler	Hane 1.5	Rub'1 Nefer 1
Karye-i Akviran	Hane 1	
Karye-i Döger	Ziyade Hanesi 2	
Karye-i Çakırlar	Hane 1	
Karye-i Gerenbe	Hane 0.5	
Karye-i Kızıl Kilise	Hane 1	Rub' 1
Karye-i Küpeli	Hane 0.5	
Karye-i Köşenüş	Hane 0.5	
Karye-i Tayalcak	Hane 0.5	
Karye-i Güçlü Balcası	Hane	Rub' 1
Karye-i Cenkci	Hane 0.5	
Karye-i Aybak	Hane 0.5	
Karye-i Taraklu	Hane 0.5	
Karye-i Sarı Kavak	Hane 0.5	
Karye-i Kapuzca	Hane 0.5	Ziyade 0.5
Karye-i Ilıca ...	Hane	Rub' 1
Karye-i Kurtbaşı	Hane 1.5	Nefer 1
Karye-i Arablı	Hane 1.5	
Karye-i Kozluca Mikail	Hane 0.5	

Karye-i Gaziler	Hane	Rub' 1
Karye-i Eyük	Hane 0.5	
Karye-i Çapak	Hane 1	

Hanesiz olup yalnız imdadiye viren mahallât ve kurâlardır_____

Tekke-iHayranbalı Nefer 5

Karye-i Emir Sultan Nefer 7

Karye-i Kaplan Nefer 19

Karye-i Bağçecik Nefer 3

Karye-i Garip Ali Nefer 3

Karye-i Geçer Murad Nefer 6

Karye-i Ulucak Guruş 7

Karye-i Osman Guruş 15

Karye-i Ilak Guruş 6

Karye-i Kırkkavak Guruş 3

Karye-i Hisarönü Guruş 3 [Mahalle-i Hisarönü olmalıydı]

Mahalle-i Çavuş Guruş 11

Karye-i Çukurviran Guruş 3

Karye-i Eymür Guruş 15

YEKÛN_____i Hane

Kurâ 118.5

Şehir 56.5

Toplam___175

YEKÛN_____i Nefer

Kurâ 203.5

Şehir 51

Toplam___254.5

Belge 36

Defter oldur ki;

İşbu bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Saferü'l-Hayr evasıtında hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı olan el-Hacc Mehmed Paşa Hazretlerine virilegelen imdad-ı hazariyeden taksit-i sâlis defteridir ki cümle a'yân-ı vilayet ve ahali-i memleket marifetleriyle cümle kura ve şehir tevzi` ve taksim olunan meblağ ve bazı vilayet mesârifidir ki zikr olunur. Hurrire fi't-tarihi'l-mezbûr li-seneti'l-mezkur.

Mahalle-i İmaret	45 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Sofular	45 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Karaman	24 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Nasara	26.5 grş	Sümün 7
Mahalle-i Hacı Mahmud	17 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Cami-i Kebîr	17 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Akmescid	11 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Kâhil	11 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Arab	11 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Hacı Yahya	11 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Tac Ahmed	11 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Fakîh Paşa	8.5 guruş	Sümün 4.5
Mahalle-i Efecik	8.5 guruş	Sümün 4.5
Mahalle-i Kubbelü	8.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Ardiç	9.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Doğancı	9.5 guruş	Sümün 4

Mahalle-i Burmalu	9.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Molla Bahşi	6.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Çavuşbaşı	8.5	Sümün 0.5
Mahalle-i Yörük	5 guruş	
Mahalle-i Kara Katib	5 guruş	
Mahalle-i Sinan Paşa	4.5 guruş	
Mahalle-i Çavuşoğlu	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Ekeste	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Hacı İsmail	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Yukarı Pazar	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Zaviye	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Hacı Evtal	3.5 guruş	Sümün 5
Mahalle-i Sinan Halife	2 guruş	
Mahalle-i Hisarönü	2 guruş	
Mahalle-i İbik	1.5 guruş	
Yekûn_____	349 guruş	
Karye-i İssizce	13 guruş	
Karye-i Süleymanlı	13	
Karye-i Çobanlar	13	
Karye-i Döger	11	
Karye-i Eyret	11	
Karye-i Mihail	9	
Karye-i Osman	9	
Karye-i Süglün	7	
Karye-i Salar	7	
Karye-i Ayasini	7	

Karye-i İnas	7	
Karye-i İsmail	7	
Karye-i Ayvalu	7	
Karye-i Erkmen	7	
Karye-i Çorca-iKebîr	7	
Karye-i Çorca-iSagîr	7	
Karye-i Karacaviran	7	
Karye-i Doğanlar	7	
Karye-i Köprülü	6.5	
Karye-i Eymür		7
Karye-i Bostanlı	7	
Karye-i Dinar	7	
Karye-i Sis	6	
Karye-i Sarık	4	
Karye-i Kınık	3	
Karye-i Deper	4	
Karye-i Bey	4	
Karye-i Gazi Mürsel	7	
Karye-i Aşıklar	3.5	
Karye-i Demir	4	
Karye-i Susuz	3	
Karye-i Ulumurad	3.5	
Karye-i Kebecler	2	
Karye-i Hayranbalı	3	
Karye-i Çıkrık	3.5	
Karye-i Aşağı Tandırı	3	

Karye-i Hacıbeyli	4.5
Karye-i Halimuğru	2.5
Karye-i Tatlar	1.5
Karye-i Bozüyük	3.5
Karye-i Balca	3
Karye-i Ablak	2
Karye-i Akviran	2
Karye-i Bayat	1
Karye-i Güreler	1.5
Karye-i Çenber	2
Karye-i Aksaz	1.5
Karye-i Yukarı Tandırı	2
Karye-i Akçain	1.5
Karye-i Bağçecik	1.5
Karye-i Manastır	2
Karye-i Muttalib	1.5
Karye-i İnaz	1.5
Karye-i Çobanlıca	0.5
Karye-i Kayaviran	2
Karye-i Göynük	1.5
Karye-i Ulucak	3
Karye-i Kışlacık	3.5
Karye-i Kumartaş	3
Karye-i Leğen	3
Karye-i Emir Sultan	4
Karye-i Bulhallı	1.5

Karye-i Harmanlı	2
Karye-i Çakırlar	44
Karye-i Kalecikli	9
Yekûn _____	352

Belge 37

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Kalecik-i Kebîr nâm karye sükkânından iken bundan akdem fevt olan Yusuf bin Sinan nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Döndü binti Halil nâm hâtun ile sulbi sagîr oğulları Yusuf ve Mustafa ile sulbiye kızları Zeliha ve İsmihan ve Aişe'ye münhasıra oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun karındaşı Hacı Salih'in ikrârı mucibince tahrir olunan muhallefât defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fi evaili şehri Rebiü'l-Ahir. Sene 1135.

Karye-i mezbûrede menzil 50 guruş

Koyun bahası 178 guruş

Bakır 12.5 kıyye 12.5 guruş

Buğday bahası 30 guruş

Yük akçası 10 guruş

Katır 23 guruş

Ot 1 araba 8 guruş

Kilim, Döşek, Yasdık 20 guruş

Defa bakır 2.5 guruş

Kara sığır çifti 20 guruş

Hurdevat 3 guruş

At akçası 9 guruş

Defa koyun 13 guruş

İnek ve düve (tufa?) 30 guruş

Yekûn _____ 376.5 guruş

Minhü'l-İhracat _____

Resm-i kısmet 10 guruş
Katibiyye 1
Heddamiye, muhzırıyye 1.5
Emniyye 1
Huccet-i vesayet ve nezaret 3
Mihri müeccel 40
Yekûn _____ 56.5 guruş
Sahhü'l-baki _____ 330 guruş
Hisse-i sümün 40 guruş 9 sümün
Hisse-i ibn 82 guruş 3,5 sümün
Hisse-i ibn 82 guruş 3,5 sümün
Hisse-i bint 42.5 guruş 35 akça
Hisse-i bint 42.5 guruş 35 akça
Hisse-i bint 42.5 guruş 35 akça

[Belge 38 okunâmayacak şekilde silik]

Belge 39

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Hacı Mahmud Mahallesi sükkânından Debbağ Mustafa bin diğer Mustafa nâm kimesne mahfel-i kazâda bâ'isü'l-kitab Mehmed Ağa ve karındaşı Ali Ağa ibn Abdülbaki mahzarında ikrâr-ı tam ve takrir-i kelam idüb mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarfdan Minnet mülkü ve bir tarfdan Ebubekir ve Molla Celil mülküne ve bir tarfdan İbrahim mülküne ve taraf-ı râbî' tarik-i âmm ile mahdud iki bâb fevkani ve iki bâb tahtani beyt ve bir fırın ve bir oda ve bir mikdar havlı müştemil mülk menzilimi mezbûrân yüz elli guruşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve temlik ve teslim idüb ol dahi vech-i meşruh üzere iştirâ ve kabz ve kabul ve tesellüm idüb semeni olan meblağ-ı mezkur yüz elli guruşu müşteriyân-ı mezbûrândan ahz ve kabz eyledim. Ba'de'l yevm menzil-i mahdud mazburân Mehmed Ağa ve Ali Ağa nâm kimesnelerin mülk-i müşterâlarıdır keyfe mâ-yaşâ ve yahtar mutasarrıf olsunlar didikde gibbe't-tasdîk'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrira fî evâsiti Cemaziyyi'l-Âhir li-sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Bayramın Bayram
Hacı Mustafa, İnezâde
Hacı Mehmed Beşe, muhtesib
Seyyid Yusuf, baytar
Ebubekir, yabacı
Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 40

İşbu bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Cemâziyyü'l-Âhirinin evasıtında Karahisâr-ı Sâhib kazâsında vâki' sancağı mutasarrıfına verilen taksit-i evvel ve bazı vilayet masraf defteridir ki zikr olunur. Hurre fi't-tarihi'l-mezbûr li-seneti'l-mezkur.

Mahalle-i İmaret	93 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Sofular	93 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Karaman	49 guruş	Sümün 10
Mahalle-i Nasara	55.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Hacı Mahmud	35.5 guruş	
Mahalle-i Cami-i Kebîr	35.5 guruş	
Mahalle-i Akmescid	22.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Kâhil	22.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Arab	22.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Hacı Yahya	22.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Tac Ahmed	22.5 guruş	Sümün 1.5
Mahalle-i Fakîh Paşa	18 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Efecik	18 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Kubbelü	18 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Ardiç	20 guruş	Sümün 8
Mahalle-i Burmalu	20 guruş	Sümün 8

Mahalle-i Doğancı	20 guruş	Sümün 8
Mahalle-i Molla Bahşı	14 guruş	
Mahalle-i Çavuşbaşı	10.5 guruş	
Mahalle-i Yörük	10 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Kara Katib	10 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Sinan Paşa	9 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Usta	8 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Hacı İsmail	8 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Yukarı Pazar	8 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Zaviye	8 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Hacı Evtal	8 guruş	
Mahalle-i Sinan Halife	4 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Çavuşoğlu	8 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Hisarönü	4 guruş	Sümün 1
Mahalle-i İbik	3 guruş	Sümün 1
Yekün_____	217	(yalınız iki yüz on yedi guruşdur)

Karye-i İssizce	27 guruş	Sümün 3
Karye-i Süleymanlı	23 guruş	Sümün 3
Karye-i Çobanlar	23 guruş	Sümün 3
Karye-i Döğer	23 guruş	Sümün 3
Karye-i Eyret	23 guruş	Sümün 3
Karye-i Mihail	19 guruş	Sümün 3
Karye-i Osman	18 guruş	
Karye-i Süğlün	14.5 guruş	
Karye-i Salar	14.5 guruş	

Karye-i Ayasini	14.5 guruş
Karye-i İsmail	12.5 guruş
Karye-i Ayvalu	14.5 guruş
Karye-i Erkmen	14.5 guruş
Karye-i Çorca-iKebîr	14.5 guruş
Karye-i Çorca-iSagîr	14.5 guruş
Karye-i Karacaviran	14.5 guruş
Karye-i Doğanlar	14.5 guruş
Karye-i Köprülü	13 guruş
Karye-i Eymür	14.5 guruş
Karye-i Bostanlı	14.5 guruş
Karye-i Dinar	14.5 guruş
Karye-i Sarık	9 guruş
Karye-i Sis	12 guruş
Karye-i Kınık	6.5 guruş
Karye-i Deper	8.5 guruş
Karye-i İnas	6.5 guruş
Karye-i Bey	9 guruş
Karye-i Gazi Mürsel	14.5 guruş
Karye-i Aşıklar	7.5 guruş
Karye-i Aydemir (Demir)	8.5 guruş
Karye-i Elpirek	8.5 guruş
Karye-i Susuz	5.5 guruş
Karye-i Ulumurad	7.5 guruş
Karye-i Gebeceler	5 guruş

Karye-i Hayranbalı	3 guruş
Karye-i Çıkrık	7.5 guruş
Karye-i Aşağı Tandırı	6 guruş
Karye-i Hacıbeyli	9 guruş
Karye-i Halimuğru	5.5 guruş
Karye-i Tazlar	3 guruş
Karye-i Bozüyük	7 guruş
Karye-i Balca	6.5 guruş
Karye-i Ablak	4 guruş
Karye-i Akviran	4.5 guruş
Karye-i Bayat	2 guruş
Karye-i Güreler	3.5 guruş
Karye-i Çenber	4 guruş
Karye-i Aksaz	3 guruş
Karye-i Yukarı Tandırı	4 guruş
Karye-i Akçain	3 guruş
Karye-i Bağçecik	3.5 guruş
Karye-i Manastır	4.5 guruş
Karye-i Muttalib	3 guruş
Karye-i İnaz	3 guruş
Karye-i Çobanlıca	1 guruş
Karye-i Kayaviran	4
Karye-i Göynük	3 guruş
Karye-i Ulucak	6 guruş
Karye-i Kışlacık	8.5 guruş
Karye-i Kumartaş	6 guruş

Karye-i Leğen	9 guruş
Karye-i Emir Sultan	9 guruş
Karye-i Bulhallı	3 guruş
Karye-i Harmanlı	4.5 guruş
Karye-i Gerenbe	3 guruş
Karye-i Feleli	3 guruş
Karye-i Kalecikler	10 guruş
Karye-i Çakırlar	72 guruş
Yekûn _____	703

Belge 41

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Hacı Mahmud mahallesi sükkânından Dede bin ... nâm kimesne mahfel-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde işbu sâhibü'l-kitab fahrü'l-etibbâ el-Hâcc Abdülbaki Ağa ibn el-Hâcc Abdi Ağa mahzarında ikrâr-ı tam ve takrir-i kelim idüb "Medine-i mezbûre esvâkından bakkallar sükünde vâki' bir taraftan kassab dükkanına ve bir taraftan Ebubekir dükkanına ve bir taraftan bağçeli kahveye ve taraf-ı râbi' tarik-i âmm ile mahdud bir bâb ağda dükkanında olan mülk sülüs ağda dükkanı hissemi merkûm el-Hâcc Abdülbaki Ağa'ya yüz doksan guruşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve temlik ve teslim idüb ol dahi vech-i tahrîr üzere iştirâ ve kabz ve kabul ve tesellüm idüb semeni olan meblağ-ı mezkur yüz doksan guruşu mûmâ-ileyh yedinden bi't-tamam ahz ü kabz eyledim" dedikde gibbe't-tasdîk'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrira fî Receb sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Sa'dîzâde Ahmed Ağa

Hacı İbrahim bin Hasan

Hacı Eyyüb bin Hacı İbrahim

Süleyman Beşe bin Hüseyin

Ebubekir Ağa ibn Bayram Bey

Bayram Beşe bin Mustafa

Ve gayruhum mine'l-hazîrîn

Belge 42

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Çavuşoğlu Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ramazan Çelebi ibn Hasan Çelebi nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Münnet binti Şaban nâm hâtun ile sulbi sagîr oğulları Ramazan ve Yusuf'a ve sulbiye sagîre kızı Ümmhan nâm eytâmlarının kibel-i şer'den mansûbe vasiyyeleri olan valideleri mezbûre Minnet tarafından bey'-i âti'l-beyanı ikrâra vekil olub vekaleti zât-ı mezbûresini marifet-i şer'ile 'ârifân olan Ebubekir bin Hacı Hüseyin ve Ali bin Musa nâm kimesneler şهادetleriyle sâbite olan Murad Ağa bin İsa Çelebi nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde işbu sâhibü'l-kitab İbrahim Efendi ibn Mustafa Efendi mahzarında ikrâr-ı tam ve takrir-i kelim idüb muhtereme-i mezbûrenin vasiyyeleri olduğu sagîrûn-i mezbûrûn Ramazan ve Yusuf ve Ümmühan nâm eytâmlar nafaka ve kisveye zaruriyetleri olduğu mahalle-i mezbûre ahaliyelerinden sikât ve sihatca mükâlemâtü'l-ahyâr itmeleriyle zâhir ve nümayan olmağın sagîrûn-i mezbûrûnun mahalle-i mezbûrede vâki' bir taraftan yine sagîrûn-i mezbûrûn mülküne ve bir taraftan Hüseyin mülküne ve bir taraftan Kör Şahbaz mülküne ve taraf-ı râbi' tarik-i âmm ile mahdud bir çardak ve eşcâr-ı müsmire ve gayri müsmiresiyle bir bağçe ve bir mikdar havlı müştemil ve mâ-i câri müştemil mülk menziline mezbûr İbrahim Efendi'ye seksen guruşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve temlik ve teslim idüb ol dahi vech-i meşruh üzere iştirâ ve kabz ve kabul ve tesellüm idüb semeni olan meblağ-ı mezkur seksen guruşu merkûm İbrahim Efendi yedinden bi't-tamam ve'l-kemal ahz ü kabz eyledim ba'de'l- yevm menzil-i mahdud-i mezkur mezbûr İbrahim Efendi'nin mülk-i müşterâsıdır keyfe-mâ-yaşâ ve yahtar mutasarrıf olsun didikde gibbe't-tasdîk'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fî evasiti Recebi'l-Mürecceb sene 1135

Şuhûdu'l-hâl _____

Mehmed Efendi ibn Osman

Molla İsa Efendi ibn Abdüllatif

Süleyman Beşe ibn Hasan

Abdullah Beşe ibn Mehmed

Hacı Ali, demirci

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 43

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Fakîh Paşa Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Hacı Abdurrahman bin Hacı Hızır nâm müteveffanın

veraseti zevce-i metrûkesi Ayşe binti Hacı Halil ve Ümmü binti Derviş Bey nâm hâtunlara ve sulbiye sagîre kızı ümmü nâm eytâma ve babası merkûm Hacı Hızır'a münhasıra olduğu şeran zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhallefât defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî evasiti Cemaziyyi'l-Âhir sene 1135.

Kebîr çizme 17 aded 15 guruş

Kebîr pabuc 6 aded 2 guruş

Çatıgeçdi? Papuc 35 aded 5 guruş 10 sümün

Kebîr pabuc 9 aded 3 guruş

Kütahya pabuc 44 aded 3 guruş

Çizme Kütahya berîdî 7 aded 15 guruş

Def'a çizme Kütahya berîdî 5 guruş

Sığır çizme 4 guruş

Postal çizme beridi 3 aded 1 guruş 4 sümün

Kiriş ve iplik 1 guruş

Ökçe tahtası ve terlik 3 guruş

Kahve ıbrığı 3 guruş

Yasdık minder 1 guruş

Kalıp 5 çift 3 guruş

Yekûn cem'an keyfe? 38 guruş 3 sümün

Nakd 22 guruş

Fener 2 aded 1 guruş

Tas 4 aded kabak 2 aded 3 guruş

Şamdan 3 guruş

Gülabdan buhurdân 2 guruş

Alaca kaftan 4 guruş

Cefşer? 6 guruş

Köhne alaca zıbın 1 guruş

Köhne bugasi kaftan 1 guruş
Kefen, ihram 3 guruş
Kavuk 2 aded ... kürk 2 aded 6 guruş
Sarı 2 aded 5 guruş
Sarı kaliçası 3 guruş
... köhne 2 aded 2 guruş
Kilim 3 aded 4 guruş
Buğday ve arpa 4 guruş
Yasdık 4 aded 1 guruş
Adana nuhasiye 50.5 kıyye 50.5 guruş
Buğday 8 kile 10 guruş
Kazgan 7 kıyye 7 guruş
Tencere 2 aded 5 guruş
Sahan 7 aded 3 guruş
Sarı 2 aded 3 guruş
Tas 0.5 guruş
Kuşak 3 guruş
Tecemmülat-ı hane 5 guruş
Zimem-i nâsda mevcut 176 guruş
Yekûn _____ 588 guruş 9 sümün
Minhü'l-İhracat _____
Techiz tekfin 20.5 guruş
Resm-i kısmet 15 guruş
Katibiyye 1 guruş
Emniyye 1 guruş
Heddamiye ihzariye 1 guruş

Mihr-i müeccel-i müsbite-i zevce-i mezbûre Ayşe 166 guruş 8 sümün

Mihr-i müeccel mezbûre Ümmü 100 guruş

Mahalle-i mezbûre avarızına 16 guruş 10 sümün

Deyn-i müsbite, Araste vakfi 3.5 guruş

Deyn-i müsbite , Fakı Dede 5.5 guruş

Koyuncu kimesne? 6 guruş

Konyalı Mehmed 3 guruş 9 sümün

Hacı Ahmed 1 guruş

Ali Çelebi 2 guruş

Kara Mehmed 1.5 guruş

Hacı Halil 9 guruş

Abdülkadir Efendi 4 guruş

Hacı Musa 1 guruş

Düyun-i müteferrika 4.5 guruş

Yekûn_____ 301 guruş

Sahhü'l-baki_____ 237 guruş 1 sümün

Hisse-i zevce, nısf-ı sümün 14.5 guruş 37 akça

Hisse-i zevce, nısf-ı sümün 14.5 guruş 37 akça

Hisse-i ebb 88 guruş 35 akça

Hisse-i bint 188.5 guruş

Belge 44

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ahmed Ağa ibn Mehmed Bey nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Ümmü Kadın ibnete Hacı Dede nâm hâtun ile li-ebeveyn er karındaşı Ömer Ağa'ya münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhallelat defteridir ki zikr olunur. Hurre fi 10 Cemaziyyi'l-Âhir sene 1135.

Akçain karyesinde çiftlik 40 guruş
Kara sığır, çift 23 guruş
Araba 2 aded 7 guruş
Kara sığır inek 3 aded 10 guruş
Kara sığırı danası 5 aded 2 guruş
Tencere 2 aded 3 guruş
Düve, kara sığır 3 aded 6 guruş
Bârgîr, âlâtıyla 10 guruş
Kara kılıç 3 aded 1.5 guruş
Tabanca 1, haşid 1, topuz 1 aded 1 guruş
Kalkan 1 guruş
Köhne kürk 10 guruş
Köhne sili 1 guruş
Köhne mintan 1 guruş
Yan kilimi 2 aded 0.5 guruş
Maşa ocak demiri 0.5 guruş
Üst ve yan kaliçası 15 guruş
Yasdık 0.5 guruş
Köhne saç 2 aded 1 guruş
Köhne sarık 2 aded 1 guruş
Köhne çıkşır ve kuşak ve kavuk 2 guruş
Sim hançer 5 guruş
Adana nuhasiye 3 kıyye 3 guruş
Mezru' buğday 5 kile 5 guruş
Mahalle-i mezbûrede vâki' sarayda? Sülüs hissesi 400 guruş

Belge 45

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Ayvalu nâm karye sükkânından iken bundan akdem fevt olan Satılmış bin Rıdvan nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Ümmü binti İbrahim nâm hâtun ile dayısı oğulları Halil ve Mustafa ve İbrahim ile hâlesi [teyzesi] oğulları Ahmed ve Ali ve Mustafa'ya ve kızı Mensure'ye mühasıra olub cümle terekeden yetmiş guruş mihr-i müeccel ve rub' hisse mezbûr Ümmü'ye isabet idüb on dokuz buçuk guruş kendiden mukaddem fevt İsmi nâm hâtunun kızı Halime binti Süleyman nâm hâtun ve otuz üç guruş mezbûrûn Halil ve Mustafa ve İbrahim ve Ahmed ve Ali'ye ve diğeri Mustafa'ya virilüb birbirlerin zimmetlerin ibrâ`-i âmm kâti'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eylediler. Hurrîre fî 6 Şevval sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Süleyman Beşe bin Hüseyin

İvaz Bey bin Mehmed

Kara Hacı Mustafa

Küçük Ali

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 46

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret Mahallesi sükkânlarından iken bundan akdem fevt olan Afife binti Hacı Receb nâm müteveffiyenin veraseti zevci Receb ibn Durdu nâm kimesne ile sulbi sagîr oğulları İsmail ve Veli ve Abdullah ile sulbiye sagîre kızı Havva'ya ve babası Hacı Receb'e ve validesi Aişe'ye münhasıra olduğu lede's-şer' zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffiyeye-i mezbûrenin muhalledfat defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî 15 Recebi'l-Mürecceb sene 1135.

Al zincirli kaftan 6 guruş

Yeşil atlas kaftan 10 guruş

Al hatâyî kaftan 5 guruş

Alaca kaftan 3 guruş

Şam alacası kaftan 3 guruş

Al sandal kaftan 3 guruş

Kumaş entari 2 aded 2.5 guruş
Cedid zıbın 2 aded 1.5 guruş
Cintine? 1 guruş
Münakkaş çarşaf 3 guruş
Al drâsî basma çarşaf 3 guruş
Def'a münakkaş çarşaf 2 guruş
Kırmızı atlas münakkaş boğça 2.5 guruş
Mai boğça, münakkaş 1.5 guruş
Yeşil atlas harmeli boğça 5 guruş
Al drâsî münakkaş boğça 1.5 guruş
Drâsî boğça 0.5 guruş
Sandal zıbın 1 guruş
Dokuma çarşaf 2 aded 2 guruş
Uçkurlu bez 6 aded 1 guruş
İpek kenarlı gömlek 3 aded 3 guruş
İplikli gömlek, bez 13 aded 12 guruş
Sarı sermesud? 1.5 guruş
Sim kuşak 23 guruş
Def'a sim kuşak 10 guruş
Altun bilezik 12 miskâl 50 guruş
İncü kafes 13 miskal 60 guruş
İncü meftül 13 miskal 3 aded 50 guruş
Altun küpe 12 guruş
Altun küpe askısı incüden 3 miskal 18 guruş
Altun tasma 5 guruş
Sim düğme 13 aded , ... 3 guruş

Altun astifane 45 guruş
Mercan 1.5 guruş
Ayna 2 guruş
Kılebdanlı? Yağlık 2 aded 2 guruş
Münakkaş kılebdanlı uçkur 5 aded 3 guruş
Münakkaş peşkir 4 aded 2.5 guruş
Dokuma peşkir 7 aded 2 guruş
Dokuma yağlık 12 aded 1 guruş
Münakkaş dest-mâl 112 aded 3.5 guruş
Yağlık, münakkaş 20 aded 8 guruş
Dülbend örtüsü 3.5 guruş
Şerbetî yağlık 2 aded 2 guruş
Deba terbuş 1 aded yeşil terbuş 1 aded 2 guruş
Çenber 6 aded ve çakır 6 aded 5 guruş
Bez yağlık ma'a peşkir 1 guruş
Sarı Amed drâsî parçaları 1 guruş
Yüz yasdığı 2 aded 2 guruş
İnce keten ipliği 2 kıyye 3 guruş
Defa iplik 3 kıyye 2 guruş
Demirli sandık 2 guruş
Sepet sandığı 1 guruş
Leğeni ıbrık 2.5 guruş
Cam tas 10 aded 1 guruş
Sahan, tencere 2 aded 2 guruş
Kumaş yasdık 3 guruş
Kumaş minder 2 guruş

Aba döşek, minder, yasdık 2 guruş

Kumaş yorgan 3 guruş

Mihr-i müeccel-i müsbite, mezbûr Receb zimmetinde 60 guruş

Yekûn _____ 483 guruş

Minhü'l-İhracat _____

Resm-i kısmet 12 guruş

Katibiyye, emniyye, heddamiye 2 guruş

Düyûn-i müteferrika 3 guruş 3 sümün

Yekûn _____ 18 guruş 3 sümün

Sahhü'l-baki _____ 464 guruş 9 sümün

Hisse-i zevc 116 guruş 2 sümün 2 akça

Hisse-i ibn 54 guruş 4.5 sümün

Hisse-i ibn 54 guruş 4.5 sümün

Hisse-i ibn 54 guruş 4.5 sümün

Hisse-i bint 27 guruş 2 sümün 3 akça

Hisse-i ebb 79 guruş 1.5 sümün

Hisse-i bint 79 guruş 1.5 sümün [hisse-i ümm olmalıydı]

Belge 47

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret mahallesi sükkânından iken bundan akdem müteveffıye olan Aişe binti Mehmed nâm müteveffıyenin veraseti zevci Receb bin İmirza nâm kimesne ile sulbiye sagîre kızı Kerime ile li-ebeveyn er karındaşı Mehmed Beşe ve kız karındaşı Alime ve Saliha'ya munhasıra olduğu şer`an zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffıye-i mezbûrenin terekesi defteridir ki zıkr olunur. Hurrire fî evasiti Receb li-sene 1135.

Köhne sac 1 guruş

Bugasi kaftan 1 guruş

Köhne gömlek 1.5 guruş
Al gömlek 0.5 guruş
Köhne yeşil çuka 0.5 guruş
Münakkaş çarşaf 3 guruş
Sim kuşak 3 guruş
Yüz yasdığı 1 guruş
Yağlık 4 adet 0.5 guruş
Car mıkrama 1 guruş
Atlas kaftan 1 guruş
Zincirli kaftan 8 sümün
Ve sair fûruht olunan eşyalar 20 guruş
Mirhr-i müeccel -mezbûr Receb zimmetinde- 8 guruş 4 sümün
Yekûn_____ 44 guruş
Minhü'l-İhracat _____
Resm-i kısmet 1 guruş
Katibiyye 0.5 guruş
Heddamiye 0.5 guruş
Düyun-i müteferika 1 guruş
Yekûn_____ 3 guruş
Sahhü'l-baki____ 41 guruş
Hisse-i Zevc 10 guruş 3 sümün
Hisse-i bint 20 guruş 0.5 sümün
Hisse-i Ahh 5 guruş 3 sümün
Hisse-i Uht 2.5 guruş 1.5 sümün
Hisse-i Uht 2.5 guruş 1.5 sümün

Belge 48

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret Mahallesi sükkânından Seyyid Hacı Ferruh Çelebi ibn Seyyid Ali Çelebi nâm kimesne mahfel-i kazâda işbu sâhibü'l-kitab fahru'l-kuzat faziletli İsa Efendi ibn merhum Mehmed Efendi mahzarında ikrâr-ı tam ve takrir-i kelim idüb Medine-i mezbûre esvâkından Uzun Çarşı kurbünde vâki' bir taraftan Hacı Abdülkadir dükkanına ve bir taraftan kendi dükkanına ve bir taraftan Bakkal Hacı Ali mahremine ve taraf-ı râbi' tarik-i 'âmm ile mahdud bir bab dükkanımı müma-ileyh faziletli İsa Efendi hazretlerine hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve temlik ve ba'de't-tahliyeti'ş-şer'iyye teslim idüb ol dahi meclis-i hibede ithâb ve kabz ve kabul ve tesellüm eyledi. Ba'de'l-yevm dükkan-ı mahdud mezkur müma-ileyh hazretlerinin mülk-i mevhubudur keyfe-mâ-yaşâ ve yahtar mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîk'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fî yevmi's-sâlisî ve'l-ışrîn min şehri Şa'bâni'l-Mu'azzam li-sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Şuhûdu'l-hâl _____

İbrahim Efendi ibn el-Hâcc İsa

Abdurrahim Efendi ibn Veli Efendi

Mustafa Ağa bin el-Hâcc Ali

Hacı İbrahim bin Hasan

Hasan Ağa bin Abdurrahman

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 49

Karahisâr-ı Sâhib kadısı faziletli efendi, çayırda olan kollukcumuz taifesi tarafımızdan habersiz ve ünsüz bazı kurâlarda hilaf-ı inha aldıkları akçayı inşa'-Allahü Te'âlâ taksit-i sâlyâne

[belge okunamayacak kadar silikolduğu için devamı okunamadı]

Belge 50

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından SofularMahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Seyyid İvaz Çelebi ibn İbrahim nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Aişe binti İbrahim Bey nâm hâtun ile sulbi kebîr er karındaşı Seyyid Abdullah Çelebi ibn Seyyid İbrahim ile validesi Ümmühan binti İdris nâm

hâtuna münhasıra olduğu şeran zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhallefât defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî 21 Şevval sene 1135.

Menzil -mahalle-i mezbûrda- 200 guruş

Evan-ı nuhâsiye 53 kıyye 53 guruş

Havan 1.5 guruş

Şamdan 2 adet 1 guruş

Şirâzî okkası 4 adet 2 guruş

Sim kılıç 12 guruş

Kilim 8 adet 10 guruş

Sedir kaliçası 3 adet 3 guruş

Aba döşek 2 adet 3 guruş

Köhne yorgan 2 adet 0.5 guruş

Şakkabend 0.5 guruş

Köhne halı 3 guruş

Köhne zil 1 guruş

Maşa .... 0.5 guruş

Merkeb 1 sîpa 2 adet 10 guruş

Buğday 4 kile 3 guruş

Şair 6 kile 3 guruş

Seyyid Abdullah'da 1.5 kile şair 1.5 guruş

Seyyid Abdullah'da 2 kile buğday 2 guruş

Seyyid Osman Çelebi'de 1 kile arpa 2.5 guruş

Altın 4 para 16 adet 11.5 guruş

Köhne kürek 2 guruş

Tencere 3 guruş

Sarık 2 adet kavuk 1 kaftan 1 adet 4 guruş

Sim kuşak 4 guruş
Hurdevat-ı hane 5 guruş
Cem-i yekûn _____ 341 guruş
Minhü'l-İhracat _____
Techiz tekfin 16 guruş
Resm-i kısmet 8 guruş
Katibiyye emniyye muhızıriyye 4.5 guruş
Mihr-i müeccel-i müsbite 83 guruş 4 sümün
Düyun-i müteferrika 2 guruş
Cem-i yekûn _____ 114 guruş 10 sümün
Sahhü'l-baki _____ 224 guruş
Hisse-i sümün 58.5 guruş
Hisse-i sūdüs 39 guruş
Hisse-i Ahh 136.5 guruş

Belge 51

İşbu bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Recebü'l-Mürecceb evasıtında hâlen Anadolu valisi vezir-i rûşen-zamir hazretlerinin taksit-i sâni defteridir ki cümle a'yân-ı vilayet ve sükkân-ı memleket marifetiyle ve marifet-i şer'ile kurâ ve şehirde hallerine göre tevzi' ve taksim olunan defterdir ki zikr olunur.

Mahalle-i İmaret	52.5 guruş	
Mahalle-i Sofular	52.5 guruş	
Mahalle-i Karaman	29 guruş	
Mahalle-i Nasara	31 guruş	
Mahalle-i Cami-i Kebîr	19 guruş	Sümün 11
Mahalle-i Hacı Mahmud	19 guruş	Sümün 11
Mahalle-i Akmescid	12 guruş	Sümün 9

Mahalle-i Arab	12 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Kâhil	12 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Hacı Yahya	12 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Tac Ahmed	12 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Fakîh Paşa	10 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Efecik	10 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Ardiç	11 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Kubbelü	10 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Doğancı	11 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Burmalu	11 guruş	Sümün 3
Mahalle-i Molla Bahşi	7 guruş	Sümün 11
Mahalle-i Çavuşbaşı	9	Sümün 7
Mahalle-i Yörük	5 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Kara Katib	5 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Sinan Paşa	5 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Usta	4 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Çavuşoğlu	3 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Hacı İsmail	4 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Yukarı Pazar	4 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Zaviye	3 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Hacı Evtal	4 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Sinan Halife	2 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Hisarönü	2 guruş	Sümün 4
Mahalle-i İbik	2 guruş	
Yekûn_____	403 guruş	

Karye-i İssizce	15 guruş
Karye-i Çobanlar	15
Karye-i Süleymanlı	15
Karye-i Döger	12 guruş 8 Sümün
Karye-i Eyret	12 guruş 8 Sümün
Karye-i Mihail	10 guruş 4 Sümün
Karye-i Osman	10 guruş 4 Sümün
Karye-i Süğlün	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Salar	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Ayasini	8 guruş 1 Sümün
Karye-i İnas	6
Karye-i İsmail	7
Karye-i Ayvalu	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Erkmen	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Çorca-iKebîr	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Çorca-iSagîr	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Karacaviran	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Doğanlar	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Köprülü	7.5
Karye-i Eymür	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Bostanlı	6 guruş 1 Sümün
Karye-i Dinar	8 guruş 1 Sümün
Karye-i Sis	6
Karye-i Sarık	3.5
Karye-i Kınık	3.5
Karye-i Deper	4 guruş 8 Sümün

Karye-i Bey	5 guruş 8 Sümün
Karye-i Gazi Mürsel	7 guruş 1 Sümün
Karye-i Aşıklar	3
Karye-i Demir	4 guruş 7 Sümün
Karye-i Susuz	3.5
Karye-i Ulumurad	4
Karye-i Gebeceler	3
Karye-i Ablak	3 guruş 4 Sümün
Karye-i Akviran	3
Karye-i Güreler	2
Karye-i Çenber	2
Karye-i Aksaz	1.5
Karye-i Elpirek	4
Karye-i Akçaviran	2
Karye-i Bağçecik	2
Karye-i Manastır	2
Karye-i Muttalib	2
Karye-i İnaz	1 guruş 9 Sümün
Karye-i Kayaviran	4.5
Karye-i Göynük	1.5 guruş 3 Sümün
Karye-i Yukarı Tandırı	2
Karye-i Ulucak	3.5
Karye-i Kışlacık	4
Karye-i Kumartaş	3
Karye-i Leğen	4 guruş 8 Sümün
Karye-i Emir Sultan	4

Karye-i Bulhallı	2
Karye-i Harmanlı	2 guruş 4 Sümün
Karye-i Çobanlıca	0.5
Karye-i Çakırlar	51.5
Karye-i Kalecik	1
Yekûn_____	395

Belge 52

Defter oldur ki; İşbu bin yüz otuz beş senesi mâh-ı Şevvalü'l-Mükerrem evasıtında Medine-i Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mısırî Mehmed Paşa hazretlerine verilen taksit-i sânidir ki şehir ve kurâlarında hallerine göre tevzi ve taksim defterleridir ki cümle marifetiyle tevzi ve taksim olunan defterdir ki 'ale-l-esâmî zikr olunur. Hurrire fi't-tarihi'l-mezbûr li-seneti'l-mezkur.

Mahalle-i İmaret	93 guruş	Sümün 10
Mahalle-i Sofular	93 guruş	Sümün 10
Mahalle-i Karaman	39 guruş	Sümün 11
Mahalle-i Nasara	55.5 guruş	Sümün 11.5
Mahalle-i Hacı Mahmud	35 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Cami-i Kebîr	35 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Akmescid	22.5 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Kâhil	22.5 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Hacı Yahya	22.5 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Arab	22.5 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Tac Ahmed	22.5 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Fakîh Paşa	18 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Efecik	18 guruş	Sümün 2.5
Mahalle-i Kubbelü	18 guruş	Sümün 2.5

Mahalle-i Ardiç	20 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Burmalu	20 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Doğancı	20 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Molla Bahşi	14 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Çavuşbaşı	10.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Yörük	10 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Kara Katib	10 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Çavuşoğlu	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Sinan Paşa	9 guruş	Sümün 6.5
Mahalle-i Usta	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Hacı İsmail	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Yukarı Pazar	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Zaviye	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Hacı Evtal	8 guruş	Sümün 7.5
Mahalle-i Sinan Halife	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Hisarönü	4 guruş	Sümün 2
Mahalle-i İbik	3 guruş	Sümün 2

Yekûn _____

Karye-i İssizce	29 guruş	Sümün 3
Karye-i Süleymanlı	29 guruş	Sümün 3
Karye-i Çobanlar	29 guruş	Sümün 3
Karye-i Döger	24.5 guruş	
Karye-i Eyret	24.5 guruş	
Karye-i Osman	18 guruş	Sümün 10
Karye-i Mihail	18 guruş	Sümün 10

Karye-i Süglün	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Salar	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Ayasini	15 guruş	Sümün 3
Karye-i İnas	10 gureuş	Sümün 3
Karye-i İsmail	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Ayvalu	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Erkmén	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Çorca-iKebîr	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Çorca-iSagîr	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Karacaviran	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Doğanlar	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Köprülü	13 guruş	Sümün 3
Karye-i Eymür	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Bostanlı	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Dinar	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Sis	10 guruş	
Karye-i Sarık	9 guruş	
Karye-i Kınık	6 guruş	Sümün 2
Karye-i Deper	8 guruş	Sümün 11.5
Karye-i Bey	9 guruş	Sümün 5
Karye-i Gazi Mürsel	15 guruş	Sümün 3
Karye-i Aşıklar	8 guruş	Sümün 3
Karye-i Aydemir (Demir)	8 grş	Sümün 11.5
Karye-i Susuz	6 guruş	
Karye-i Ulumurad	8 guruş	Sümün 3
Karye-i Gebeceler	6 guruş	Sümün 1

Karye-i Hayranbalı	5 guruş	Sümün 1
Karye-i Ablak	5 guruş	Sümün 1
Karye-i Akviran	5 guruş	Sümün 1
Karye-i Çıkrık	10 guruş	Sümün 2
Karye-i Aşağı Tandırı	9 guruş	Sümün 2
Karye-i Hacıbeyli	10 guruş	Sümün 2
Karye-i Halimuğru	6.5 guruş	Sümün 2
Karye-i Tazlar	3,5 guruş	
Karye-i Bozüyük	7 guruş	Sümün 4.5
Karye-i Balca	7 guruş	Sümün 1
Karye-i Bayat	2 guruş	Sümün 1
Karye-i Güreler	4 guruş	
Karye-i Çenber	3.5 guruş	Sümün 1
Karye-i Aksaz	1 guruş	
Karye-i Yukarı Tandırı	2 guruş	Sümün 1
Karye-i Akçain	3.5 guruş	
Karye-i Bağcecik	4 guruş	Sümün 1
Karye-i Manastır	5 guruş	Sümün 1
Karye-i Kayaviran	5.5	
Karye-i Muttalib	3 guruş	
Karye-i İnaz	2 guruş	Sümün 1
Karye-i Çobanlıca	1 guruş	
Karye-i Göynük	3.5 guruş	
Karye-i Ulucak	7 guruş	Sümün 1
Karye-i Kışlacık	9.5 guruş	

Karye-i Kumartaş	7 guruş	Sümün 1
Karye-i Leğen	10.5 guruş	
Karye-i Emir Sultan	10.5 guruş	
Karye-i Bulhallı	3.5 guruş	
Karye-i Harmanlı	5 guruş	Sümün 1
Karye-i Kalecikler	10 guruş	
Karye-i Elpirek	8 guruş	Sümün 11
Karye-i Çakırlar	66.5	
Yekûn_____	[okunâmıyor]	

(Numaralandırmada 53 numaralı belge yok.)

Belge 54

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Harmanlı nâm karye sükkânlarından Aişe binti İbrahim ve Fatıma binti Şahin nâm hâtunlar meclis-i şer'a gelüb takrir-i kelim eylediler ki, Bayrakdar Mustafa bin Hasan ve Hasan bin Ali ve Tatar Mehmed nâm kimesneler mahzarlarında üzerlerine dava ve takrir-i kelim idüb "zevçlerimiz olub bundan akdem Âsitâne-i Sa'âdet'den gelür iken hayatı ve memâtı nâ-malum olan Mustafa ve diğer Mustafa ve Osman nâm murislerimizi Domalic Dağı nâm mahalde mezbûrlar katl eylediler" deyü dava, su`âl; el-cevab: medde'îün-i mezbûrûn tecessüs ve tefahhus olununca habs olunmak üzere. Hurrire fî evahiri Şevval sene 1135.

Şuhûdu'l-hâl _____

Süleyman Efendi

Mehmed Ağa

Hacı Mehmed bin Hacı Süleyman

Seyyid Hacı Ferruh Çelebi

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Belge 55

Taksit-i Sâni-i Vacib 1135 Livâ-i Karahisâr-ı Sâhib

1068.5 guruş 2 Sümün

0107 Harc-ı ..

_____yekûn 1175.5 guruş 2 sümün

Vech-i meşruh üzere bin yüz yetmiş beş buçuk guruş iki sümündür.

Hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rifatlı Mehmed Paşa Hazretleri ve şerâyi'-şi'âr livâ-'i mezkurda vâki' kuzât efendiler -zîde fazluhum- ve sair a'yân-ı vilayetin iş erleri -zîde kadurhum- inha olunur ki: işbu bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere bâ-hatt-ı hümayun-i şevket-makrûn kazâlarının ahalileri üzerlerine edası lazım gelen imdad-ı hazariyyenin taksit-i sâni malının şurût-i emr-i celilü's-şân mazmunı üzere tahsili vakti duhûl itmekle imdi mal-i merkûmu yerlü yerinden bir an evvel cem' ü tahsil ve mübaşir marifetiyle götürüb tesellüm ve yerlü yerine eda tezkiresin almağa dikkat-i tam ve sa'y ü ihtimam olunmak babında divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ve isdâr ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân ..... Ağa -zîde kadruhu- mübaşir tayin olunmuşdur. İnşaallahü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki: vech-i meşruh üzere sene-i mezbûra mahsub olmak üzere bâ-hatt-ı hümayun-i şevket-makrûn livâ-i mezkurede vâki' kazâların ahalileri üzerlerine edası lazım gelen imdad-ı hazariyyenin taksit-i sâni malının şurût-i emr-i celilü's-şân mazmun-ı misdâkınca tahsili vakti duhûl itmekle imdi mal-i merkûmu bir an evvel yerlülerinden cem' ü tahsil ve mübaşir-i merkûm -zide kadruhu- marifetiyle götürüb tesellüm ve yerlü yerine eda tezkiresin almağa dikkat-i tam ve sa'y ü ihtimam olunub ve 'avk ü te'hîr ve ihmal ve müsamahaya bir dürlü rıza ve cevaz göstermeyüb mucib-i buyuruldu ile amel ve hilafından ihtirâz ve ictinâb eylesesiz deyü. Fî 26 Zi'l-Ka'de 1135.

Belge 56

İşbu bin yüz otuz beş senesinde Anadolu valisi vezir-i mükerrem Osman Bey hazretlerine bâ-ferman-ı âlî verilen taksit-i sâni'dir, cümle marifetiyle defter olunan mahalle ve kurâlardır ki zikr-i beyan olunur. Hurrîre fî gurrei Zi'l_Ka'deti's-Şerîfe li-seneti'l-merkûm.

Mahalle-i İmaret	39 guruş	Sümün 4.5
Mahalle-i Sofular	39 guruş	Sümün 4.5
Mahalle-i Karaman	21 guruş	Sümün 9
Mahalle-i Nasara	22 guruş	Sümün 9

Mahalle-i Cami-i Kebîr	14 guruş	Sümün 5
Mahalle-i Hacı Mahmud	14 guruş	Sümün 5
Mahalle-i Akmescid	9.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Arab	9.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Kâhil	9.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Hacı Yahya	9.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Tac Ahmed	9.5 guruş	Sümün 1
Mahalle-i Doğancı	8.5 guruş	
Mahalle-i Burmalu	8.5 guruş	
Mahalle-i Ardiç	8.5 guruş	
Mahalle-i Fakîh Paşa	8.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Efecik	8.5 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Kubbelü	10 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Çavuşbaşı	6	Sümün 4
Mahalle-i Molla Bahşı	5 guruş	
Mahalle-i Yörük	4 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Kara Katib	4 guruş	Sümün 4
Mahalle-i Sinan Paşa	3.5 guruş	Sümün 5
Mahalle-i Usta	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Çavuşoğlu	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Hacı İsmail	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Yukarı Pazar	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Zaviye	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Hacı Evtal	3 guruş	Sümün 7
Mahalle-i Sinan Halife	1.5 guruş	Sümün 2
Mahalle-i Hisarönü	1.5 guruş	Sümün 2

Mahalle-i İbik 1.5 guruş Sümün 2
Yekûn_____ 300 guruş 8 Sümün

KURÂLARDIR___

Karye-i İssizce 11 guruş
Karye-i Çobanlar 11
Karye-i Süleymanlı 11
Karye-i Döger 10 guruş
Karye-i Eyret 9 guruş
Karye-i Mihail 8 guruş
Karye-i Osman 8 guruş
Karye-i Süğlün 6 guruş
Karye-i Salar 6 guruş
Karye-i Ayasini 6 guruş
Karye-i İnas 5.5
Karye-i İsmail 6
Karye-i Ayvalu 6 guruş
Karye-i Erkmen 6 guruş
Karye-i Çorca-iSagîr 6 guruş
Karye-i Çorca-iKebîr 6 guruş
Karye-i Karacaviran 6 guruş
Karye-i Doğanlar 6 guruş
Karye-i Eymür 5.5 guruş
Karye-i Dinar 6 guruş
Karye-i Gazi Mürsel 6 guruş
Karye-i Köprülü 5 guruş

Karye-i Sis	5 guruş
Karye-i Sarık	4.5 guruş
Karye-i Kınık	3 guruş
Karye-i Deper	4.5 guruş
Karye-i Bey	4.5 guruş
Karye-i Aşıklar	2 guruş
Karye-i Demir/Aydemir=Timur Aytimur	4.5 guruş
Karye-i Susuz	4 guruş
K Çıkırık	5 guruş
Karye-i Kebecler	3 guruş
Karye-i Hayranbalı	3 guruş
Karye-i Aşağı Tandırı	2.5 guruş
Karye-i Hacıbeyli	3.5 guruş
Karye-i Halimuğru	2.5 guruş
Karye-i Elpirek	4 guruş
Karye-i Ablak	2 guruş
Karye-i Akviran	2 guruş
Karye-i Ulumurad	1.5 guruş
Karye-i Akçain	3 guruş
Karye-i Çenber	3 guruş
Karye-i Bağçecik	2 guruş
Karye-i Kayaviran	2.5 guruş
Karye-i Kışlacık	3.5 guruş
Karye-i Ulucak	3.5 guruş
Karye-i Emir Sultan	3.5 guruş
Karye-i Bozüyük	3.5 guruş

Karye-i Harmanlı	2.5 guruş
Karye-i Yukarı Tandırı	1.5 guruş
Karye-i Balca	1.5 guruş
Karye-i Kumartaş	3.5 guruş
Karye-i Leğen	3.5 guruş
Karye-i Göynük	1.5 guruş
Karye-i İnaz	1.5 guruş
Karye-i Bulhallı	1.5 guruş
Karye-i Tatlar	1.5 guruş
Karye-i Güreler	1.5 guruş
Karye-i Aksaz	1.5 guruş
Karye-i Bayat	1.5 guruş
Karye-i Manastır	1.5 guruş
Karye-i Muttalib	1.5 guruş
Karye-i Çobanlıca	1.5 guruş
Karye-i Çakır Hacı	31 guruş
Karye-i Kalecik ve Kara Arslan	10 guruş
Yekûn_____	309.5 Yalnız üç yüz dokuz buçuk guruşdur.

Belge 57

İşbu bin yüz otuz altı senesine mahsub olmak üzere Karahisâr-ı Sâhib ahalileri üzerlerine edası lazım gelen iki yüz elli yedi buçuk ve buçuk rub' avarız ve nüzul hanelerinin ferman-ı 'âlîde tasrih olunduğu minval üzere beş yüz akça mâl-i mîrî ve ellişer akça cihet-i maişet avarız akçası yüz akça mâl-i miri ve otuzar akça cihet-i maişet ve nüzul akçası beher guruş yüz on akça olmak üzere cem'an hisâb ve kitab olundukda bi-hisâbi guruş iki bin yedi yüz altmış dört guruşa bâliğ olub mevcut nâ-mevcuduna zamm ve tahmil olundukda mevcut olan yüz altmış beş hane bir rub' on yedişer guruş ve dörder sümün isabet idüb bedel-i mütekâ'dîn neferâtı nefer

mevkûfât defteri mucibince üç yüz nefer olub beher nefere yüz akçadan cem'an otuz bin akça olub ke-zâlik nâmevcudu mevcuduna zamm olundukda mevcud olan ancak iki yüz elli üç nefere birer gurus bir sümün isabet itmekle cümle a'yân-ı vilayet ve sükkân-ı memleket marifetiyle bâ-ferman-ı 'âlî tahsil memuru olan fahrü'l-akrân sa'âdetlü el-Hacc Abdülfettah Ağa hazretleri yedine virilen defterdir ki beyan olunur. Hurreire fi't-tarihi'l-mezbûr li-seneti'l-mezkur.

Mahalle-i İmaret	Hane 8	Nefer 4.5
Mahalle-i Sofular	Hane 8	Nefer 5
Mahalle-i Hacıbeyli	Hane 3	Nefer 2
Mahalle-i Sinan Paşa	Hane 1.5	Nefer 0.5
Mahalle-i Arab	Hane 3	Nefer 1.5
Mahalle-i Fakı Paşa	Hane 2.5	
Mahalle-i Cami-i Kebîr	Hane 1	Nefer 3.5
Mahalle-i Burmalı	Hane 1	Nefer 1
Mahalle-i Hacı Evtal	Hane 1	Nefer 0.5
Mahalle-i Tac Ahmed	Hane 2	Nefer 1.5
Mahalle-i Molla Yahşi	Hane 1	
Mahalle-i Yörük	Hane 1	Nefer 0.5
Mahalle-i Ardıç	Hane 2	
Mahalle-i Efecik	Hane 1	Nefer 4.5
Mahalle-i Çavuşoğlu	Hane 0.5	Nefer 1
Mahalle-i İbik	Hane 0.5	Nefer 1
Mahalle-i Kubbeli	Hane 1	Nefer 2
Mahalle-i Kara Katib	Hane 0.5	Nefer 3.5
Mahalle-i Usta	Hane 1	Nefer 3
Mahalle-i Karaman	Hane 2	Nefer 4.5
Mahalle-i Doğancı	Hane 0.5	Nefer 2.5
Mahalle-i Yukarıpazar	Hane 3 rub'	

Mahalle-i Zaviye	Hane 0.5	
Mahalle-i Sinan Halife	Hane 0.5	Nefer 3
Mahalle-i Hacı Mahmud	Hane 2	Nefer 4
Mahalle-i Hacı İsmail	Hane 1	
Mahalle-i Kahil	Hane 2	
Mahalle-i Akmesjid	Hane 1.5	Nefer 1.5
Mahalle-i Nasârâ	Hane 6	
Mahalle-i Yahudi	Hane 0.5 (Karaman mahallesinden yoklanur)	
Yekûn _____ i	Hane 56.5 bir rub' (yalınız elli altı buçuk hane bir rub'dur)	
Yekûn _____ i	Nefer 51 (yalınız elli bir neferdir)	

Karye-i İssizce	Hane 6	Nefer 9 Ziyade 7
Karye-i Çıkrık	Hane 2	Nefer 7
Karye-i Mihail	Hane 1	Nefer 4.5 Ziyade 3
Karye-i Göçer	Hane 0.5	(Göçer Mihaili'nden yoklanur)
Karye-i Muttalib	Hane 1	Nefer 2
Karye-i Erkmen	Hane 2	Nefer 2.5 Ziyade Hane 2
Karye-i Harmanlı	Hane 1	Rub' 1
Karye-i Süleymanlı	Hane 3	
Karye-i Çavdarlı	Hane 1.5 (Süleymanlıdan)	
Karye-i Habeşli	Hane 2	
Karye-i İnegazi	Hane 2	Nefer 3
Karye-i Kışlacık	Hane 1	Ziyade 10
Karye-i Süğlün	Hane 1	Ziyade 1
Karye-i Salar	Hane 1.5	Nefer 4 Ziyade 2
Karye-i Susuz	Hane 0.5	Nefer 1.5 Ziyade 1

Karye-i Akçain	Hane 0.5	Nefer 4
Karye-i Kınık	Hane 1	Nefer 1 Ziyade 1
Karye-i Manastır	Hane 0.5	Nefer 2
Karye-i Köprülü	Hane 0.5	Ziyade 0.5
Karye-i Kuruçaçukur	Hane 1	Ziyade 0.5
Karye-i Çakırlar	Hane 4.5	Ziyade 1
Karye-i Karaaslan	Hane 1	Ziyade 0.5
Karye-i Çepni	Hane 0.5	Nefer 5 Ziyade 1
Karye-i Bayat	Hane 0.5	Nefer 2
Karye-i İsmail	Hane 1.5	Ziyaede 1
Karye-i Elpirek	Hane 1.5	Nefer 1 Ziyade 2
Karye-i Ömer	Hane 0.5 (Elpirek'den yoklanur)	
Karye-i Göynük	Hane 1	
Karye-i Ortaklar	Hane 0.5	
Karye-i Kurşu	Hane 0.5 (Göynükden yoklanur)	
Karye-i Bostanlı	Hane 0.5	Nefer 6.5
Karye-i Çorca-iKebîr	Hane 1.5	Nefer 1.5
Karye-i Çobanluca	Hane 0.5	
Karye-i Karataş	Hane 1.5	Nefer 7.5 Ziyade 1
Karye-i Karacaviran	Hane 1.5	
Karye-i Halimuğuru	Hane 1.5	Nefer 0.5 Ziyade 0.5
Karye-i Sarık	Hane 1	Nefer 5 Ziyade 2
Karye-i Aksaz	Hane 0.5	
Karye-i Çorca-iSağır	Hane 0.5	Ziyade 1
Karye-i Çukur	Hane 1	
Karye-i Tekeler	Hane 1.5	Nefer 9

Karye-i Güreler	Hane 1	
Karye-i Karaağaç	Hane 1	Nefer 4 Ziyade 2
Karye-i Bey	Hane 1	Nefer 6.5 Ziyade 1 Rub' 1
Karye-i Ayasini	Hane 1	Nefer 12 Ziyade 1
Karye-i Ahîler	Hane 0.5	
Karye-i Çalışlar	Hane 2	Nefer 1.5
Karye-i Bulhallı	Hane 1	Nefer 1.5
Karye-i Üçağıl	Hane 0.5	
Karye-i Hacıbeyli	Hane 1.5	Nefer 3 Ziyade 0.5
Karye-i Kürt	Hane 0.5	
Karye-i Bozüyük	Hane 1.5	Nefer 3
Karye-i Kunduzlu	Hane Rub' 1	Ziyade 1
Karye-i Eyret	Hane 1	Nefer 8 Ziyade 3
Karye-i Eyret-i Sagîr	Hane 0.5	(Eyret'ten yoklanır)
Karye-i Aşağı Tandırı	Hane 1.5	Nefer 4 Ziyade 1
Karye-i Yukarı Tandırı	Hane 0.5	
Karye-i İldoğan	Hane 0.5	(Karye-i Ahmed'den yoklanır)
Karye-i Doğanlar	Hane 1.5	Nefer 5
Karye-i Gazi Mürsel	Hane 0.5	Nefer 12
Karye-i Balca	Hane 1	
Karye-i Alacalu	Hane 0.5	
Karye-i Ulu Murad	Hane 1	Nefer 1.5
Karye-i Ayvalı	Hane 1.5	Nefer 1 Ziyade 3
Karye-i İnas	Hane 1.5	Nefer 2
Karye-i Sis	Hane 1.5	Nefer 6
Karye-i Aytimur	Hane 1	Ziyade 1

Karye-i obanlar	Hane 3	Nefer 3
Karye-i İnaz	Hane 1	Nefer 2
Karye-i Dinar	Hane 2.5	Nefer 8
Karye-i Kayaviran	Hane 0.5	Ziyade 0.5
Karye-i Leğen	Hane 0.5	Ziyade 1
Karye-i Tatlar	Hane 1.5	Rub' 1
Karye-i Deper	Hane 1	Ziyade 1.5
Karye-i Gebeceler	Hane 1.5	Nefer 1 Rub'1
Karye-i Akviran	Hane 1	
Karye-i Döger	Ziyade 2	
Karye-i akırlar	Hane 1	
Karye-i Gerenbe	Hane 0.5	
Karye-i Kızıl Kilise	Hane	Rub' 1
Karye-i Köşenüş	Hane 0.5	
Karye-i Tayalcak	Hane 0.5	
Karye-i Güçlü Balcası	Hane	Rub' 1
Karye-i Cenkci	Hane 0.5	
Karye-i Aybak	Hane 0.5	
Karye-i Taraklu	Hane 0.5	
Karye-i Kúpeli	Hane 0.5	
Karye-i Sarı Kavak	Hane 0.5	
Karye-i Kapuzca	Hane 0.5	Ziyade 0.5
Karye-i Ilıca ...	Hane	Rub' 1
Karye-i Kurtbaşı	Hane 1.5	Nefer 1
Karye-i Arablı	Hane 1.5	
Karye-i Kozluca Mikail	Hane 0.5	

Karye-i Gaziler Hane 1 Rub' 1

Karye-i Eyük Hane 0.5

Karye-i Çapak Hane 1

Yekûn Hane Kurâlar yalnız yüz on yedi buçuk hanedir, şehir haneler

117.5

056.5

174 1 rub'

Hanesiz kurâlar ve yalnız nefer olan kurâları beyan_____

Tekke Hayranbalı Nefer 5

Karye-i Emir Sultan Nefer 7

Karye-i Kaplan Nefer 19

Karye-i Bağçecik Nefer 5

Karye-i Garip Ali Nefer 2 (Günbey'den yoklanur)

Karye-i Geçer Murad Nefer 6

Mahalle-i Çavuşbaşı Guruş 11

Mahalle-i Hisarönü Guruş 3

Karye-i Ulucak Guruş 7

Karye-i Osman Guruş 15

Karye-i Ilak Guruş 6

Karye-i Eymür Guruş 15

YEKÛN_____i nefer-i şehir ve kurâ 259.5 (yalnız iki yüz elli dokuz buçuk neferdir).

YEKÛN_____i imdâdiye 57 guruş (yalnız elli yedi guruşdur)

Belge 58

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından İmaret Mahallesi sükkânından iken bundan [akdem] tarîk-i hacc-ı şerifde fevt olan Hacı İvaz bin İsmail Bey nâm müteveffanın veraseti zevce-i metrûkesi Şehriban binti Mustafa ve sulbi kebîr oğlu Satılmış ve sagîr oğlu İsmail'e ve sulbiye kızları Rahime ve Fatıma ve Aişe ve Emine ve Havva'ya münhasıra olduğu şeran zâhir ve nümayan oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun muhalefat defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî evasiti şehri Saferi'l-Hayr sene 1136.

Mahalle-i mezbûrede vâki' [menzil] 100 guruş

Adana nuhasiye 40 kıyye 40 guruş

Fırın evi ve ağıl 25 guruş

Koyun 9 adet 9 guruş

Şair 45 kile 15 guruş

Bârkîr, âlâtiyle 15 guruş

Saman 8 araba 4 guruş

Hacı Mustafa der-zimmet 50.5 guruş

Kırmızı nafa kürkü 10 guruş

Mintan, çuka 2 guruş

Köhne alaca kaftan 3 guruş

Yasdık 4 adet 2 guruş

Aba döşek 2 adet 3 guruş

Yorgan 1 guruş

Kilim, cedid 2.5 guruş

Köhne kilim 3 guruş

Köhne kaliça 2 guruş

Der-zimmet-i Keseroğlu Satılmış 150 guruş

Der-zimmet-i şerik Öme, faiz ile 117 guruş

Der-zimmet-i Gökçe Mustafa 10 guruş

Der-zimmet-i Semenli Abdi 15 guruş
Kara sığır düvesi? 5 guruş
Buğday 20 kile 10 guruş
Sepet sanduğı 2 adet 2 guruş
Hurdevat-ı hane 5 guruş
Cem-i Yekûn_____ 601 guruş
Minhü'l-İhracat_____
Resm-i kısmet 15 guruş
Katibiyye, heddamiye 2.5 guruş
Muhzirıyye 1.5 guruş
Müteveffâ-yı mezbûrun oğlu Satılmış .... için masraf 20 guruş
Mıhr-i müeccel-i müsbite-i zevce-i mezbûre 83 guruş 4 sümün
Yekûn_____ 122 guruş 4 sümün
Sahhü'l-baki_____ 478 guruş 8 sümün
Hisse-i sümün 59 guruş 10 sümün
Hisse-i ibn 93 guruş 8 sümün
Hisse-i ibn 93 guruş 8 sümün
Hisse-i bint 46.5 guruş 4 sümün
Hisse-i bint 46.5 guruş 4 sümün
Hisse-i bint 46.5 guruş 4 sümün
Hisse-i bint 46.5 guruş 4 sümün
Hisse-i bint 46.5 guruş 4 sümün

Belge 59

Medine-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Fakîh Paşa Mahallesi sükkânından iken bundan akdem tarîk-i hacc-ı şerifde fevt olan Ahmed Ağa ibn el-Hâcc Mehmet nâm müteveffanın veraseti zevce-i mekûha-i metrûkesi Fatıma Kadın ibnete el-Hâcc

Ahmed Efendi nâm hâtun ile sulbi sagîr oğlu Mehmed'e münhasıra olduğı Şer'an zâhir ve mütehakkik oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun mahallefat defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî evasiti Şehri Saferî'l-Hayr li-sene sitte ve selâsîn ve miete ve elf.

Şuhûdu'l-hâl_____

Hacı Ahmed bin el-Hâcc İsa

Erzade Hacı Mustafa

Marebîzade Hacı Ali

Seyyid Abdullah Çelebi

Hacı Receb bin Veli

Salih Çelebi bin el-Hâcc Mehmed

Ve gayruhum mine'l-hazirîn

Mahalle-i meburede vâki' -dahilde- menzil 250 guruş

Mahalle-i mezbûrede vâki' -haricde- [menzil] 350 guruş

UzunçarŐı'da kahvehane altında fevkânî dükkan 2 adet 800 guruş

Attarlar çarŐısında vâki' dükkan 350 guruş

Attarlar çarŐısında vâki' terzi dükkanı 150 guruş

Taşhan kurbünde berber dükkanı 80 guruş

Sabunhane 80 guruş

Bakkallar sükünde vâki' dükkan 250 guruş

Yine bakkallar sükünde vâki' dükkan 250 guruş

Abdesthane kubgünde kebabcı dükkanı 400 guruş

YemiŐçiler sükünde vâki' dükkan 150 guruş

Kadı değirmenin rub' hisse 150 guruş

Süğlün'de nâib değirmeninde nısf hisse 150 guruş

Deper'de bağçe, eŐcârıyla 250 guruş

Mahalle-i mezbûrede vâki' nısf fırın 80 guruş
Zimem nâmında bâ-defter 762 guruş
Karamık'da buğday 35 kile
Yine Karamık'da şair 15 kile
Akviran nâm karyede buğday 50 kile
Karye-i mezbûrede şair 25 kile
Deper nâm karyede Valioğlu'nda şair 79 kile
Şehirde Emrullah'da şair 82 kile
Arab Muslu'sunda hınta 37 kile
Arab Veli'sinden hınta 19 kile
Mezbûr Veli'de şair 20 kile
Arab Muslu'sunda şair 5 kile
Daloğlu'nda şair 22 kile
Der-anbar 2 kile
Yekûn _____ i hınta 222 kile 112 guruş
Yekûn _____ i şair 169 kile 55 guruş
Karamık'da Abdünnebi'de emanet camus çifti 35 guruş
Mezbûrda kara sığır öküzü 5 guruş
Mezbûrda camus tufası 3 adet 9 guruş
Merkeb 3 adet 10 guruş
Akviran'da Hacı Eyyüb oğlunda 1 araba 3 kile buğday 3 kile şair 7 guruş
Karamık'da Hacı Nasuh oğlun'da keçi ve koyun 169 adet
Karamık'da Hasan'da 107 adet keçi
Akviran'da İvaz'da 58 adet koyun
Karamık'da Şaban'da 2 adet koyun
Yekûn _____ i koyun ve keçi 336 adet 350 guruş

Akviran'da Mehmed yediyle 13 guruş
Tüfenk 4 aded 20 guruş
Sim kılıç 2 aded ve sim külünk 1 aded 15 guruş
Dükkan icâresinden bâkî kalan 29 guruş 5 sümün
Yine dükka icaresinden dört aylık 58 guruş
Yasdık 10 aded 5 guruş
Döşek-i beledi 2 guruş
Cilgafe kürkü 15 guruş
Yorgan 3 aded 4.5 guruş
Yanbolu kebesi 2 aded 1.5 guruş
Kilim 2 aded zil 3 aded 5 guruş
Hadice nâm cariye 150 guruş
İstanbul'da Ali Paşa Hanı'nda sülüs oda hissesi 50 guruş
Sarı Mehmed'in teslim eylediği 81 guruş 10 sümün
Şehirde ... 80 aded 30 guruş
Adana nuhasiye 55 kıyye 55 guruş
Kebîr kazgan 20 guruş
Kılıklı kebe 1 guruş
Oda döşemesi 1 guruş
Sim raht ve hançer ve bıçak 27 guruş
Tebih kehribar ve kaliça 5 guruş
Piştol tabanca 10 guruş
Köhne Haleb kesmesi 3 guruş
Köhne çuka kesme 4 guruş
Sedir örtüsü 2 guruş
Köhne mikrama kuşak 2 guruş

Köhne zibun aba 8 guruş
Beyaz kutûnî kaftan ma'a entari 5 guruş
Sarık 6 aded 24 guruş
Akviran nâm karyede çiftlik 5 guruş
Hurdevat-ı hane 5 guruş
Cem-i Yekûn_____ 6686.5 guruş 5 sümün
Minhü'l-İhracat_____
Resm-i kısmet 95 guruş
Katibiyye, emniyye 10 guruş
Mihr-i müeccel-i müsbite 333 guruş 4 sümün
Deyn-i müsbite, zevce-i mezbûreye 220 guruş
Deyn-i müsbite, Tata Mehmed Ağa 250 guruş
Düyûn-i müteferrika 40 guruş
Sahhü'l-baki_____ 5738.5 guruş 1 sümün
Hisse-i sümün-i zevce-i mezbûre 717 guruş 3 sümün 9 akça
Hisse-i sagîr-i mezbûr Mehmed 5020 guruş 3 sümün 1 akça

Belge 60

Defter oldur ki;

İşbu bin yüz otuz altı senesinde Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfına verilen imdad-ı hazeriyye defteridir ki, cümle marifetiyle tevzi ve taksim olunan defterdir ki zikr olunur. Hurrire fi 1136.

Kazâ-i Karahisâr-ı Sâhib	440.5 guruş
Kazâ-i Sandıklı	353.5 guruş
Kazâ-i Şuhud	250 guruş
Kazâ-i Sincanlı	183 guruş 4 sümün
Kazâ-i Cevadabad	56 guruş 8 sümün

Kazâ-i Karamık	56 guruş 8 sümün
Kazâ-i Çay	94 guruş 4 sümün
Kazâ-i Bolavadin	81 guruş
Kazâ-i Hane-i Barçınlı	82 guruş
Kazâ-i Nevâhî-i Barçınlı	67 guruş 8 sümün
Yekûn_____	1666 guruş 8 sümün

Belge 61

Eyalet-i Anadolu'dan Karahisâr-ı Sâhib sancağı ahalilerine isabet eden beş bin altı yüz seksen altı guruş .. para defteridir ki kazâlara tevzi' olunan defterdir ki zikr olunur. Hurrira fî Saferi'l-Hayr sene 1136.

Kazâ-i Karahisâr-ı Sâhib	1396 guruş
Kazâ-i Sandıklı	1335 guruş
Kazâ-i Şuhud	853 guruş
Kazâ-i Sincanlı	625 guruş
Kazâ-i Çay	318.5 guruş
Kazâ-i Hane-i Barçınlı	273 guruş
Kazâ-i Nevâhî-i Barçınlı	227.5 guruş
Kazâ-i Karamık	193 guruş
Kazâ-i Bolvadin	273 guruş
Kazâ-i Cevadabad	193 guruş

Yekûn_____ 5687 guruş

Belge 62

Devletlü sultanım hazretleri sağ olsun;

Bu kulları Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi Yukarı Tandırı nâm karye sükkânından olub yine karye-i mezbûrede Şahin kethüda beş dönüm çayırımı beş senedir zabt eyledi. Ve elli dönüm tarlamı fuzuli zabt idüb tarlama ekin ekdi. Bundan ma'âdâ bir merkebimi segirdi ve bir atımın kıçın kırdı. Ve bir koşuya gelmiş öküzü künlek ile dølge dølge öldürdüb bundan sonra "komşu niçün böyle edersin komşuluk arasındır senin bana ve benim sana varır, elhamdülillah Müslümanım imanıma dinime şetm-i galiz ile şetmidüb her vechile külli gadr itmeğin kemâl-i kerememinizden mercûdur ki buyuruldu ile mübaşir kulları tayin buyurulub mezbûr Şahin kethüdayı huzur-ı şer'a ihzar şer'an ihkâk-ı hakk olunmak babında bâki ferman sultanımındır.

Hâlen Karahisâr sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rif'atlı paşa hazretleri ve Karahisâr nâibi efendi -zîde fazluhumâ- inha olunur ki; tayin olunan mübaşir marifetiyle mezbûru ve hasmını huzur-ı şer'a ihzar ve mürâfa'a idüb mezbûrun çayırın ve tarlasın fuzuli zabt ve at ve merkebin itlâf eylediği şer'an sabit olursa tarlalarını kendüye zabt ve şer'an davaların faysal idüb mucib-i şer'isini icrâ eylesesiz. Ve eğer mühalefet idüb icra-yı ahkâm-ı şer'iyye mümkün olmayub mahallinde ihkak-ı hakk oluna, mübaşir koşub Divan-ı Anadolu'ya ihzar eylesesiz. Mucib-i buyuruldu ile amel ve hilafından ihtirâ ve ictinâb eylesesiz deyü buyuruldu. Fi 5 Ramazan sene 1135.

Belge 63

Düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim .. paşa (edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu) ve Kıdvetü'l-kuzâti ve'l-hükkâm Mevlana Karahisâr-ı Sâhib kadısı -zîde fazluhu- tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Karaca Arablı Cemaati reâyalarından Yakub ve Maksud ve Murtaza ve İbrahim ve diğer İbrahim ve Süleyman ve Tonbak Mustafa ve Gökbörü ve Hüseyin ve Kara Mustafa nâm kimesneler Südde-i Sa'âdet'ime arz-ı hâl sunub üzerlerine şer'an bir nesne sabit ve zâhir olmayub kazâ-i mezbûrede vâki' Kurd Kayası ve Eberli nâm mahalde bin yüz otuz .... senesinde kendü hallerinde develeri ra'yolunur iken ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa ... nâmıyla hilaf-ı şer'-i şerif ve bi-gayri hakk bunların on beş re`s develerin ahz idüb ba'dehu taleb eylediklerinde dokuz re`s develerin virüb baki zimmetinde altı re`s develeri kalmağla küllî gadr olunduğun şer' ile görülmek emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi mir-i miran-ı müma-ileyhin vekilin meclis-i şer'a ihzar ve mukaddema bir def'a şer' ile görölüb fasl olunmayan hususların tamam-ı hakk

üzere tefahhus ve takayyüd idüb göresin. İ'lâm olunduğu üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i şerifle amel idüb dahi mir-i miran-ı müma-ileyhin zimmetinde baki kalan ol mikdar re`s develerin ba'de's-sübût hükmidüb ashabına bi't-tamam alıvirüb ihkak-ı hakk eyleyesiz. Min-ba'd şer'-i şerife ve emr-i hümayunuma mahalif kimesneye iş itdirmeyüb bir dahi emrim varmalu eyleyemesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâsiti Zi'l-Ka'de li-sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 64

(Belgenin üst kısmındaki yazı ıslanarak dağılmış olduğundan okunamadı.)

Devletlû Saadetlû Mürüvvetlû

Hazretleri sağolsun

Arz-ı hâl-i kulları budur ki Kayseri sâkininden Abdulkadir Ağa nâm kimesne bundan akdem baruthâne emininin ekâleti hasebiyle Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nda hasıl olan güherçile için bu bende güzel vekil olmakla Livâ-i mezkurda hasıl olan altı bin kıyye güherçile Karahisâr-ı Sâhib sakininden Hacı Osman Efendi ve Recep ve Satılmış nâm kimselere ber vech-i emanet vaz'olunup ve vilayete varub Abdulkadir Ağa'ya güherçilenin adedi ifade eylediğinden sonra kendüsü Karahisâr-ı Sâhibe varub ve zikr olunan güherçileyi tamamen kabz ve ve birkaç eyyamdan sonra dar-ı bekâya rihlet etmekle müteveffâ-i mezbûrun karındaşı Mustafa ve oğlu Ahmet şirrete salık ve bu bende-i güzende da'vâ ve hevalarına tâbî' mevadîn sebebiyle zikr olunan güherçilenin bahasın fuzûlîce almariyle bu fakir dahi Karahisâr'a gelüb ve yurdundan suâl-i seliminiz ibrâz ederek ve mücebince Kadı Efendiden yedime bir îlam aldirmayub ağmazlarıyla bu kullarına külli gadr gadr olmağın merâhim-i aliyyelerinde mercûdur ki taraf-ı Saâdetlerinden bu kullarına mübâşir tâyin ve mahallinde ma'rifet-i şer'le teslîmlerine vâkî olan temessükâtlarına ve kadı efendiden bir ilam aliverilüb muhalefet ederlerse işbu ihdâr ve bir muktezâ-ı şer'-i şerîf icrâsı hak ettirmek bâbında emr-i Şerîfim uslûbları buyurulur erm-i âl-i şerîf rica olunur fermâb sültaânım hazretlerindir

Seyyid Yahya

Belge 65

İzzetlû faziletlû efendi hazretlerinin meclis-i şeriflerine dürer-i da'vât-ı sâfiyât ithâfiyla inhâ olunur ki: Hâliyen taht-ı hükümet-şi'ârınızda vâkî' Karahisâr-ı Sâhib ve Sincanlı ve Çula ve Barçın ve Barçınlı ve Karamık ve tevâbi'i nevâhilerinde sâkin ve mütemekkin olan altı bölük yoldaşlarının üzerlerine zabıt ve kethüdayeri nasb ve tayin olunmak mu'tâd-ı kadim olmağla sipâhyândan altmış dokuzuncu bölükde yevmî altı akça ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim Abdi-i Karahisârî -zîde kadruhu- mahall ve müstehakk olmağla zabıt ve kethüdayeri nasb ve tayin olunmuşdur. Vusûlünde gerekdir ki: Mûmâ-ileyhi hizmet-i merkûmede

istihdam idüb kethüdayerliğı umuruna müracaat mûmâ-ileyhe itdirdesiz. Ve siz ki ol canibde sâkin olan altı bölük yoldaşlarız, mûmâ-ileyhi üzerinize zabıt ve kethüdayeri bilüb düşen dava ve niza'nınızı mûmâ-ileyhin marifeti ve marifet-i şer'le göresiz. Ve sen ki kethüdayeri -zîde kadruhu- sun ol havalilerde sâkin olan altı bölük yoldaşlarından sahîhü'l-esâmî olanları sâdır olan ferman-ı 'âî mucibince hükkâm eline virmeyüb töhem-i şer' ile müttehem olanları ber-muktezâ-i şer'-i kadîm zabıt marifetiyle cezâ-`i şer'îleri tertib oluna. Sipah olanlara serdengeçdi yazılmışlara ve .. bayrağı altında olanlar muhkem teftiş ve tafahhus olunub sâdır olan ferman-ı 'âlî mucibince amel eylesiz. Bâkî hemîşe 'âlem şerî'at dâ'im-bâd. Tahrîran fî evâli Zi'l-Hiceti'ş-Şerife sene 1134.

Belge 66

Saadetlü sultanım hazretleri sağ olsun;

Bu kulları Karaca Arablı cemaatinden olub kazâ-i mezbûrede vâki' Kurd Kayası ve Eberlü nâm karyede kendü hallerinde develerimizi ra'y iderken Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa on beş aded develerimizi ahz idüb taleb eylediğimizde dokuzunu virüb baki altı devemiz kalub küllî gâdr itmekle merâhim-i 'aliyyelerinden mercûdur ki, mübaşir kulları tayin idüb yedimizde olan ferman-ı 'âlîye nazar olunub hakkımız hakk olunmak babında baki emr ü ferman sultanım hazretlerininindir.

Bende Murtaza, Türkmân

Karahisâr-ı Sâhib kadısı efendi; tayin olunan mübaşir marifetiyle paşa-yı mûmâ-ileyhin vekilini huzur-ı şer'a ihzar ve murafa'a idüb mazmûn-i emr-i celîlü'ş-şân mucibince mezbûrun ol mikdar develerin zimmetinde kaldığı sabit ve zâhir olursa ba'de's-sübut develerin kendüden alivirülüb, vuku'u üzere yazub, Divan-ı Anadolu'ya i'lâm idüb mucib-i buyuruldu ile amel ve hilafından be-gayet ihtiraz ve ictinab eylesiz.

Belge 67

Hâlen Anadolu eyaletinde vâki' evliye mutasarrıfarı izzetlü ve rif'atlü paşa hazerâtı ve şerâyi'-şî'âr eyalet-i mezbûrede vâki' kuzât efendiler -zîde fazluhum- ve mefâhirü'l-kuzâti'l-emsâl ve'l-akrân izzetlü sancak mütesellimleri ağalar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve voyvodalar ve sair a'yân-ı vilayetin iş erleri inha olunur ki; hâlen eyalet-i mezbûrede çavuşlar kethüdası ber-vech-i mâlikâne beşyüz guruş mal ve iki bin beşyüz guruş muaccele ile Seyyid Süleyman Ağa -zîde kadruhu- nun uhdesinde olub lakin ber-vech-i mu'tâd-ı kadîm beher kazâda kendüye

virilen 'avâyidânın vaktiyle verilmesi muktazî iken verilmediğinden mu'tâd-ı kadîm üzere verilegelen 'avâyidânın yerlü yerinden tahsili için tarafımıza hitaben emr-i celilü'ş-şân sâdır olmağla emr-i ali mucibince Divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ve irsal olundu. İnşaallahü te'âlâ vusülünde gerekdir ki; Şeref-yâfiye sudur olan emr-i ali mucibince amel olunub ber-vech-i mu'tâd sene-i sâbıkalarda beher kazâdan kendüye virilen 'avâyidâtı işbu sene-i mübarekede dahi alıvirilüb hilaf-ı emr-i celilü'l-kadr ve mugayir-i mu'tâd-ı kadim muhalefet ider olur ise bir an evvel yazub ism ve şöhretleriyle Divan-ı Anadolu'ya i'lâm eyleyüb hâsılı sâdır olan emr-i ali-şanın icrasına dikkat ve ihtimam ve hilafına ruhsat ve cevaz göstermeyüb ihtiraz ve ictinab eyleyesiz. Fi 15 M. 1136.

Belge 68

Nişân-ı şerîf-i âlî-şândır;

Karahisâr-ı Sâhib'de Deper nâm karyede vâki' Merdane zaviyesi dimekle maruf zaviyede evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere bir hisseye mutasarrıf olan Emine nâm hâtun müteveffiye olub yeri hâlî ve hissesi mahlûl olmağla yerine müteveffiye-i mezbûrenin sulbiye kızı işbu râfi'-i tevkî-i refi'ü'ş-şân-ı hâkânî Aynî nâm hâtun her vechile layık ve müstehak olmağla tevcih olunub yedine berât-ı şerifim verilmek babında inayet taleb itmeğın vech-i şer'-i üzere sadaka idüb bu berât-ı hümayunu verdim ve BUYURDUM Kİ; Ba'de'l-yevm mezbûre Aynî nâm hâtun varub zikr olunan zaviyede müteveffiye-i mezbûre validesi yerine evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere hisseye mutasarrıfa olub vâkıfın ruhu ve devam-ı devletimçün du'aya müdâvemet üzere olub ol babda ahardan bir ferd mani olmayub asla dahl ü taarruz kılmaya. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîran fî evâli Şevvâli'l-Mükerrem sene 1133.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 69

Devletlü saadetlü mürüvvetlü merhametlü sulatnım hazretleri sağ olsun;

Arz-ı hâl-i câriyeleri budur ki, Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden zevcim olan Süleyman nâm mütegalibe kendü halinde olmayub ve bundan akdem mezbûrun taht-ı nikahında iken merhum pederimiz Hacı Murad nâm müteveffadan bu fakireye 'irs-i şer' ile intikal iden metrukata ta'm-ı hâmından nâşî "emval ve eşyanı bana vir deyü" üzerime ibrâm ve bi-gayri hakk ve darb-ı şedîde ile darb ve müteveffa pederimizden müntakil kassâb defteri mucebince bu fakireye isabet eden hisse-i şâyi'a ile sair malik olduğum emval ve eşyamı cebren ahz ü kabz eyleyüb bu fakire cariyezenize bir habbe vermediğinden ma'âdâ bu fakire[yi] tatlık idüb zimmetinde olan yirmi bir bin akça mihrimi virmeyüb bir kaç def'a taleb eylediğimde hevasına tabi mütegalibelibe

istinâd ile ve tezvîrât ile bu fakire cariyenize küllî gadr ve ziyade zulm eylediği ecilden der-devlet-i mevâdda arz-ı hâl ve mezbûr ele getirülüb ve hâlen Kütahya'da mensed-i şer'-i garrâ olan efendi dâ'îleri marifetiyle devam sitimâ' ve ber-muktezâ-yı şer'-i şerif ihkak-ı hakk ittirilüb deyü taraf-ı şehr-i bârîden inayetlü efendimiz hazretlerine hitaben ferman-ı cihân-mutâ' varid olmağla merâhim-i aliyyelerinden mercudur ki; ferman-ı şerife nazar buyurulub ber-mucib-i emr-i 'âlî taraf-ı devletlerinden mübaşir kulları tayin ve mezbûr ele getirülüb ve Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve huzur-ı 'âlîlerinde mürâfaa-i şer' ve ber-mukteza-yı şer'-i şerif ve mezbûrdan hakkım alıvirilüb icrâ-yı hakk itdirülmek babında emr-i celilü'ş-şân mucibince buyuruldu rica olunur. Baki emr ü ferman sultanım hazretlerindir.

Bende Âbide

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü paşa hazretleri ve Karahisâr kadısı efendi -zîde fazluhu- inha olunur ki; sâdır olan ferman-ı 'âlî mucibince Divan-ı Anadolu'da şer' ile görülüb faysal virilmeğe intâc olmağla mezbûrun şer' ile buldurması lazım gelenlere buldurdub mübaşire teslim ve mürâfaa için Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve irsal eyleyüb ber-mucib-i buyuruldu ile amel ve hilafından ihtiraz eylesiz. Fî 13 Safer 1135.

Belge 70

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim ( ) Paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- ve Kıdvetü'l-kuzâti ve'l-hükkâm mâ'denü'l-fazli ve'l-ikelâm Karahisâr-ı Sâhib ve Kütahya kadıları -zîde fazluhumâ- tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Aynî Hâtun Südde-i Sa'âdetime arz-ı hal idüb bundan akdem Medine-i Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden Süleyman nâm kimesnenin zevcesi olub taht-ı nikahında iken bin yüz yirmi dört senesinde bunun babası Hacı Murad nâm kimesne fevt olub muhallelfatı 'irs-i şer' ile buna ve sair veresesine intikal itmekle lakin mezbûr Süleyman tam'-ı hâmindan nâşî emval ve etrâki bana vir deyü bunu bu bi-gayri hakk darb-ı şedide ile darb ve müteveffa babası mezkurdan müntakil kassâm defteri mucebince buna isabet iden hisse-i şayi'asıyla sair malike olduğu emval ve eşyasın cebren ahz ü kabz eyledikden mâ'adâ bir seneden mütecâviz dövüb kendünü dahi tatlık idüb zimmetinde yirmi bir bin akça mihrî olub vech-i meşruh üzere mezbûr Süleyman'ın hilaf-ı şer'-i şerif kassâm defteri mucebince müteveffa babasından müntakil ve sair emval ve eşyasın ve mihrin taleb eyledikde bazı hile ve tazvîrâta sâlik olub bir nesne virmeyüb ziyade gadr üzere olduğun bildirüb şer'ile görülüb tamamen tahsil ve alıvirilüb icrâ-yı şer' ve ihkak-ı hakk olunmak babında emr-i şerifim rica eylediği ecilden vech-i meşruh üzere şer'ile tahsil olunmak emrim

olmuştur. BUYURDUM Kİ; Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi mezbûr Süleyman meclis-i şer'-i şerife ihzar ve mürafa'a ve mukaddemâ bu def'a şer'ile görölüb faysal olunmayan hususların tamam-ı hakk ve 'adl üzere mukayyed olub göresin. İ'lâm olunduğu üzere ol bâbda muktezâ-yı şer'-i şerifimle amel idüb dahi ber-mival-i meşruh mezbûr Süleyman'ın hilaf-ı şer'-i şerif ve bi-gayri hakk aldığı emval ve eşyasın ve zimmetinde olan mihrin her ne ise ba'de's-sübût hükmidüb bî-kusûr tahsil ve buna alıvirüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk eylesüz. Min-ba'ad şer'-i şerife ve emr-i hümayunuma ve muhalif kimesneye iş itdirmeyüb husus-ı mezbûr için bri dahi emr-i şerifim varmağa muhtac eylemeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsız. Tahriran fi evaili Zi'l-Ka'de sene 1135.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 71

Ferman-ı 'Avârız

Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdinu'l-fezâ'ili ve'l-keîâm Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' olan kadılar -zîde fazluhum- tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Hazine-i amirem defterleri mucebince Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların altız yüz doksan sekiz buçuk ve buçuk rub' avarız haneleri ve seksen dokuz bin akça bedel-i mütekaidin akçaları olub bin yüz otuz altı senesine mahsub olmak üzere avarızları ve bedel-i mütekaidin akçaları cem' ü tahsil olunmak lazım gelmeğin der-uhde olunub yedine mühürlü ve nişanlı mevkufat defterleri sureti verilmek mucebince cem' ü tahsil itdirilmek fermanım olmuştur. BUYURDUM Kİ: Hükm-i şerifimle mübaşir-i mezbûr vardukda bu babda sâdır olan emrim üzere amel idüb dahi sene-i mezbûra mahsub olmak üzere livâ-i mezbûrede vâki' kazâların ol mikdar avarız hanelerinin her hanelerinden beşer yüz akça avarızları ve ol mikdar bedel-i mütekaidin akçaların irsal olunan mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri sureti mucebince cem' ü tahsil ve dâhil-i hazine-i amirem itdirdüb hilaf-ı emir ve defter kimesneye ta'allül ve inad ve muhalefet ittirmeyesiz. Ve bundan maada mübaşir-i mezbûrun cihet-i maişeti için her bir hanelerinden ellişer akça dahi aldırub ve avarız için alınan akçanın her yüz on akçasından bir esedî guruş aldırub ve hîn-i tahsilde mîrî için alınan akçayı hazine-i amireme alındığı vech üzere aldırub ziyade ve noksan alınmaya ve aldirmayasız. Kesr-i defterden ve nakz-ı haneden ve fermanımdan ziyade talebiyle zulm ü taaddiden be-gayet ihtiraz ve ictinab eyleysiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-işrîn min şehri Zi'l-Hicce li-sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 72

Ferman-ı Nezil

Mefâhiru'l-kuzâtî ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'îli ve'l-keîâm Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' olan kadılar -zîde fazluhum- tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Hazine-i amirem defterleri mucebince Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların altız yüz sekiz buçuk ve buçuk sülüs ve buçuk rub' nüzûl haneleri olub bin yüz otuz altı senesine mahsub olmak üzere bedel-i nezillerin cem' ü tahsil olunmak lazım gelmeğîn der-uhde olunub yedine mühürlü ve nişanlı mevkufat defterleri sureti verilmek mucebince cem' ü tahsil itdirilmek fermanım olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Hükm-i şerifimle mübaşir-i mezbûr vardukda bu babda sâdır olan emrim üzere amel idüb dahi sene-i mezbûra mahsub olmak üzere livâ-i mezbûrede vâki' kazâların ol mikdar nezil hanelerinin her hanelerinden altışar yüz akça bedel-i nüzûllerin ve irsal olunan mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri sureti mucebince cem' ü tahsil ve dâhil-i hazine-i amirem itdirdüb hilaf-ı emir ve defter kimesneye ta'allül ve inad ve muhalefet itidirmeyesiz. Ve bundan maada mübaşir-i mezbûrun cihet-i maişeti için her bir hanelerinden otuzar akça dahi aldırub ve bedel-i neziller için alınan akçanın her yüz on akçasından bir esedî guruş aldırub ve hîn-i tahsilde mîrî için alınan akçayı hazine-i amireme alındığı vech üzere aldırub ziyade ve noksan alınmaya ve aldirmayasız. Kesr-i defterden ve nakz-ı haneden ve fermanımdan ziyade talebiyle zulm ü taaddiden be-gayet ihtiraz eyleysiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-işrîn min şehri Zi'l-Hicce li-sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantîniyye, el-mahrûse

Belge 73

Kitalü'l-Hisar huruc erâil-i şavvalü'l mükerrerem sene 1135

Çarşu Ekmeği	Mahalle Ekmeği	Kahir Dirhem	Ramazan Çöreği	Yağlı Çörek
Dirhem	Dirhem	70	Dirhem	Dirhem
300	360	Meblağ	Meblağ	60
Meblağ	Meblağ	1	1	Meblağ
1	1			1
Lahm-ı Ganem	Lahm-ı ma'z	Lahm-ı Teb'	Lahm-ı Camus	Baş .....
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Meblağ
1	1	1	1	3
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	

10		8		10		5
İç Yağı	Yevm	İç Yağı ?	Kuyruk Yağı	Üzüm		
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye		
1	1	1	1	1		1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ		Meblağ
11	22	40	15			5
Ağda	Tahin	Tahin Helvası	Kab helvası	..... Yağı		
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye		
1	1	1	1	1		1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ		Meblağ
6	16	13	17			33
Kızıl üzüm	Rezil? Pirinç	Dökme pirinç	Dök? Yağı	Zeytun yağı		
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye		
1	1	1	1	1		1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ		Meblağ
12	12	10	16			30
Trablus Sabunu	İzmir Sabunu	Leblik	Kaba Hınna	Şebrak		
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye		
1	1	1	1	1		1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ		Meblağ
50	30	8	16			8
Badem	Tel helva	Asel Şehr	Asel Sehel	Nohut	Tuz	
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
1	1	1	1	1	1	1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ
40	32	28	18	6		1

Kil	Kışniş	Zeytun	Fındık	Çiğ Peynir	Elhak Peynir
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
1	1	1	1	1	1
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ
2	20	8	12	15	8
Sarumsak	Balık	Basturma	.....	Zerdali Kuruşu	
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	
1	1	1	1	1	
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	
6	2	20	8	8	
.....	Şalgam	Erik Kuruşu	Turb	Kaba Helvası	
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	
1	1	1	1	1	
Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	Meblağ	
7	1	5	1	14	
Badem					
kıyye					
1					
Meblağ					
30					

Belge 74

İzzetlû fazîletlû Karahisâr Kadısı Efendi Akşehir ve Sivrihisar Kadıları Efendiler memzularına ba'de'l âlâ inhâ olunur ki bedelleriniz taht-ı kazâlarında hasıl olan güherçileyi mubâyaâ ve cem ve tahsil ve âsîtâne-i saadet baruthanesine irsali için tarafımızdan İzzetlû Osman Efendi vekil nasb idüb ol tarafa irsal olunmuştur vusulünde gerekir ki her bir yerleriniz tahsil ve irsal olunması için ihtimam ve emanet-i külli eyleyub ve ziyade baha ile tüccar taifesine sene ve i'zamı nakl

ettirmeyub baruthane-i âmirem nakl olunması için ziyade dikkat ve sa'i ihtimam eylesiz.

El-Hâc Mehmet Emin Baruthâne-i Amire

Belge 75

Resm-i Ağnâm Fermanıdır

Nişân-ı şerîf-i ali-şân-ı sâmi-mekân-ı sultânî ve tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hâkânî oldur ki;

İşbu kitâb-ı râfiu tevkî'-i refi'ü'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân el-Hâcc Abdülbaki -zîde kadruhu- Divan-ı Hümayun'uma arz-ı hal sunub bin yüz otuz dört senesine mahsub olmak üzere Anadolu eyaletinde vâki' sancaklardan Karahisâr-ı Sâhib sancağının 'âdet-i ağnâmı mukataası tahsili kendüye der-uhde ve berât-ı şerifim virilmek bâbında istid'â-yı inayet itmeğin hazine-i amiremde mahsus hâslar mukataası defterine nazar olundukda Anadolu eyaletinden olan Karahisâr-ı Sâhib sancağının 'âdet-i ağnâmı mukataasının senevi üç bin yüz altmış guruş malı olub bin yüz otuz dört senesi henüz kimesneye der-uhde olunmadığı der-kenar olunmağın mukataa-i mezbûrun ziyade mala tahammülü olmağla mukayyed olan malına beş yüz kırık guruş dahi zamm ve üç bin yedi yüz guruş mal olmak üzere bin guruş peşin ve mu'temedün-'aleyh kefilî ile der-uhde ve berât-ı ali-şanım virilmek telhîs ve arz olundukda mucebince der-uhde ve mahallinde kayd ve berât-ı şerifim verilmek bâbında ferman-ı ali-şanım sâdir olmağın hakkında mezîd inayet-i padişahanem zuhura götürüb bin yüz otuz dört senesi Muharrem'inin yirmi[nci] gününden müceddeden bu berât-ı hümayunu verdim ve BUYURDUM Kİ; Merkûm el-Hâcc Abdülbaki -zîde kadruhu- varub livâ-i mezbûre 'âdet-i ağnâmı mukataasın bin yüz otuz dört senesi martından zabt idüb kalem-i mezbûra tabi kasabât ve kurâlarında olan Müslüman ve kefereler yedlerinde mevcut bulunan koyun ve kuzu ve keçi ve oğlaktır her bir re`sinden bir akça resm-i ağnâm ve her yüz re`sinden yirmişer akça 'âdet-i gulâmiyye ve her üç yüz re`sinden beş akça resm-i ağılları mîrî için merkûma cem' ü tahsil itdirilüb kimesneye inad ve muhalefet itdirilmeye. Ve 'âdet-i ağnâm mukataası serbest olub serbestiyet üzere zabt ü rabt ve bi'l-cümle kasabât ve kuralarında sahîhü'n-neseb sâdât-ı kirâmdan olanlar ve sefer seferleyüb sahîh askerî taifesinden olanların kendi nefsleri için besledikleri yüz ellişer re`s ağnâmlarından alınmayub maada yedlerinde ne mikdar ağnâm bulunursa vech-i meşruh üzere 'âdet-i ağnâmları tahsil ola ve mu'âfiyet iddiasında olanların sözlerine itibar olunmayub iktiza iden resm-i ağnâmları tahsil itdirile. Ve aklâm-ı mezbûre kurâlarından mürûr ve 'ubûr iden mîrî koyun ve sair mahallerden mevcut bulunan koyun ve kuzu ve keçi ve oğlaktır buldukları mahalden senede bir defa 'âdet-i ağnâmların edâ ve tahsildarlarından yedlerine edâ tezkiresi alanlar fûruht ve yahud kışlanmak için âhar

vilayete gönderdiklerinden âhar kazâlarda olan tahsildar tarafından resm talebiyle rencide itdirilmeyüb ve bazı kazâlarda Haremeyn-i Muhteremeyn evkaflarından bi'l-fi'il Dârü's-Sa'âdetim ağası nezaretinde olan evkaf kuralarından sâkin ve mütemekkin defterlü evkaf reâyası yedlerinde mevcut olan ağnâmları nizâ' ve def' için hîn-i tahsilde vakf zabiti ve mîrî tahsildarı muvacehelerinde marifet-i şer' ile yedlerinde mevcut ağnâmları 'add ve hisâb olunub mütevellîlerinden teslim-i hazine olacak akçayı vakf zabiti mahallinde mîrî tahsildarlarına edâ ve teslim idüb inad ve nizâ' itdirilmeye. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 76

Devletlü ve merhametlü ve hiffelü sultanım hazretleri sağ olsun:

Bu dâ'ileri Karahisâr-ı Sâhib kurâsından Ayvalu nâm karyeden olub babamız müteveffa Hacı Satılmış hâl-i hayatında Süleyman Değirmeni dimekle meşhur değirmeni kazâ-i merkûm kurâsından Belkaracaviran nâm karyeden Hacı Mahmud nâm kimesneye yirmi sekiz gurus deyni mukabelesinde rehn vaz' idüb ve deyni mezbûru edâ ve fekk-i rehn idüb vechen mine'l-vücut dahl ü taarruz icab itmeyüb ve babamız vefatından sonra dahi değirmen-i merkûm izn-i şer' ile bizlere intikal idüb ve muvacehelerinde bi-lâ-nizâ' mutasarrıflar ... iken hâlen merkûm Hacı Mahmud dahi fevt olub oğlu Ebubekir kimesne zuhura gelüb Hacı İsmail ve Hasan nâm kimesneleri tevkîl idüb.

Ayvalu nâm karyeden Ali, Musa ve Mehmed

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü paşa hazretleri ve Karahisâr-ı Sâhib kadısı -zîde fazluhu- ; Sâdır olan ferman-ı ali-şan mucibince hasm-ı mezbûrları tayin olunan mübaşire teslim ve huzurunuzda mürâfaa-i şer' olmak için Divan-ı Anadolu'ya ihzar idüb hilafından hazer oluna deyü. Fî 18 C. Sene 1133.

Belge 77

Devletlü ve merhametlü efendim sultanım hazretleri sağ olsun:

Arz-ı hâl-i kulları budur ki; Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' Güreşer? karye sâkinlerinden Kel Kerim ve Tilki Murad ve karye-i Kozluca'dan Köse Mustafa nâm yaramazlar gece nisfû'l-leylde çobanımı basub katl eyleyüb ve sabaha değin hem çobanım ve hem bir sürü davarımdan kat'â bir tek eserin bulamadığından sonra çobanım ile bu kadar mevalim nâ-bedîd itdükleri merhametlü efendime i'lâm olundu. Mercûdur ki, mübaşir kulları tayin olunub mezbûr yaramazları huzur-ı şeriflerine ihzar olunub hakkım icra-yı hakk olunmak bâbında baki ferman bu fukârâ kullarına merhamet inayetlü sultanım hazretlerininidir.

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rif'atlı paşa hazretleri ve Karahisâr kadısı -zîde ilmuhu- ; müdde'âsı mevcut ise mübaşir marifetiyle şer' ile görülüb idda'âsı vâki' ise ba'de's-sübut icra-yı hakk ve sıhhati üzere ilam eyleysiz. O tarafda icrası mümkün olmaz ise hasm-ı mezbûrları Divan-ı Anadolu'ya ihzar olunmak deyü. Fî 12 Receb 1133.

Belge 78

Şerî'at-şiâr Karahisâr-ı Sâhib'de hâkimü'ş-şer'i'n-nebevî faziletlü semâhatlü efendi hazretleri -zîde fazluhu-:

Dükkanlarda müstevfî ekmek bulunmayub fukara ü zuafa zaruri ve zahmet çektikleri zahiri ve âşikâr ve bu diyar-ı berken-şi'ârın ahvali dahi cenabınıza mefhum faziletlü ulema efendiler ve a'yân-ı vilayet ağaları ve hacılar ve sair lazım olanlara "veşâvirhüm fi'l-emr" medlûlünce müşâvere buyurub 'ibâdullahâ merhameten her kimde buğday var ise marifet-i şer' ile ihrac itdirdesiz. Fukara ü zuafa hallerine göre iktizâsı ve lüzumu müretteb birer ikişer kile emekcilere dahi virdiresiz. .... bu kazâyâ lazım iken âhar kazâlara fûruht olunmak sezâ mıdır? İmdi fukaraya merhamet olunsun ki Allahu azîmü'ş-şân ihsan-ı lütuf ve keremiyle cümlemize rahmet ihsan eyleye. Amin. Fî 18 R. Sene 1133.

Belge 79

Sandıklı kazâsına sim madeni kaçdı deyü gelen fermandır:

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfî 'avâtifî'l-meliki'l-a'lâ Kütahya eyaletine mutasarrıf olan vezirim ( ) Paşa -edâma'l-İlahu te'âlâ iclâlehu- ve Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm Sandıklı ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sincanlı kadıları -zîde fazluhum- tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Sandıklı ve Afyon Karahisârı ve Sincanlı kazâları beyninde bir mahalde bir sim madeni zuhur idüb yüz yirmi altı senesinde Sandıklı nâibi Seyyid Mustafa tarafından hafıyyeten adam gönderüb bir mikdar cevher ahz ve vukuf-i tâmı olanlar ile muayene ve müzakere eyledikde sair madenlerden eslah olduğunu haber vermeleriyle imal itdirildekde menâfî'i zuhur ideceği hâlen merkûm Seyyid Mustafa haber virüb maden-i mezbûrun keyfiyeti malum-i hümayunum olmak için Der-Sa'âdet'imden mübaşir tayin ve merkûm Seyyid Mustafa mübaşirin yanına koşulub irsal olunmağın İnşâe'-İlahu Teala

mübaşir-i merkûm ve mûmâ-ileyh Seyyid Mustafa vardıkda marifet-i şer' ve cümle marifetiyle maden-i mezbûrun üzerine varılıb gereği gibi muayene ve imaline mübaşeret olunduğu suretde kavâidi hasıl olmak memûl müdür, vukufu olanlardan tafahhus ve sual ve bir hoşca istifsâr olundukdan sonra keyfiyeti bir hoşca zabt ve nümunesi ahz olunub mübaşiri mezbûr ile irsal eylesesiz. Ve maden-i mezbûrun kovanları zâhir oldukda vilayetimize hâlel virür mûlahazasıyla zuhura getirülmemesi için ketm ve ihfâ kaydına düşüb bazı akâvil-i kâzibe iradına tasaddî iderlerse mutlaka kavli-i hodlarına itibar olunmayub ve fermanım olduğu üzere maden olan mahallerin üzerine varub fermanım olduğu üzere muayene ve nümunesin ahz ve irsal keyfiyeti bu vechile ise sıhhat ve hakikati üzere arz ve ilam eylemeniz bâbında vech-i meşruh üzere şeref-yâfiye sudur olan işbu emr-i şerif-i celilü's-şân-i vâcibü'l-ittibâ' ve lazımu'l-imtisâlin mazmûn-i itaat-makrûnuyla 'âmil olub hilafıyla vaz' ve hareketden be-gâyet ihtiraz ve ictinab eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'ttâsi'i ve'l-işrîn min Zi'l-Hicce sene selâse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantınıyye, el-mahrûse

Belge 80

Ferman mucebince buyuruldu-yı şerifdir.

Şerî'at-şî'âr Sandıklı ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sincanlu kadıları -zîde fazluhum- ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilayet ve iş erleri -zîde kadruhum- inhâ olunur ki: Sandıklı ve Afyonhisarı ve Sincanlu kazâları beyninde bir mahalde bir sim madeni zuhur idüb bin yüz yirmi altı senesinde Sandıklı nâibi Seyyid Mustafa Efendi tarafından hafiyeten adam gönderülüb gönderüb bir mikdar cevher ahz ve vukuf-i tâmı olanlar ile muayene ve müzakere eyledikde sair madenlerden eslah olduğunu haber vermeleriyle imal itdirildekde menâfi'i zuhur ideceği hâlen merkûm Seyyid Mustafa Efendi mübaşirin yanına koşulub irsal ve mübaşir-i merkûm ve mûmâ-ileyh Mustafa vardıkda marifet-i şer'ile cümle marifetiyle maden-i mezbûrun üzerine varılıb gereği gibi muayene ve imaline mübaşeret olunduğu suretde kavâidi hasıl olmak me`mûldur vukufu olanlardan tafahhus ve sual ve keyfiyeti bir hoşca zabt ve numunesin ahz olunub mübaşir-i mezbûr ile der-devlet-medâra irsal olunmak bâbında tarafımıza ve tarafınıza ferman-ı ali-şân isdâr buyurulmağla ber-muceb-i emr-i 'âlî işbu buyuruldu tahrir ve tarafımızdan dahi kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân -zîde kadruhu- mübaşir tayin ve ma'an irsal olunmuşdur. Lakin bu haberi veren Seyyid Mustafa fevt olub Sandıklı muhızrlarından bir kimesne bu ahvale vakıf olub mukaddemen maden-i mezbûrun cevherin ol kimesne bulub getirüb hâlen Sandıklı olduğu taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tayin olunan mübaşir ağa haber virmekle imdi ol muhızır her kim ise buldurulub ve maden-i mezbûr kangı kazânın hududunda ise marifet-i şer'ile ve cümle marifetiyle ve mübaşirler ile ma'an üzerine varılıb ve gereği gibi muayene olunub ve imaline mübaşeret olunduğu suretde kavâidi hasıl

olmak me`mûl mudur vukufu olanlardan bir hoşca sual ve keyfiyeti zabt ve numunesin ahz olunub mübâşir-i merkûm ile irsal ve keyfiyeti vukuu üzere arz ü ilam idüb maden-i mezkurun kavâidi zâhir oldukda vilayetimize hâlel virür mülahazasıyla zuhura getirilmemesi için ketm ve ihfâ kaydına düşüb akâvil-i kâzibe îrâdına tasaddî ider olursa kavî-i hodlarına itimad olunmayub vücûh ile mesûl ve mu'âteb olacağınız emr-i mukarrerdir. Âna göre amel ve hareket ve vâki' hali sıhhati ve hakikati üzere arz ü ilam ve numunesin irsal eyleyüb muceb-i buyuruldu ile 'âmil olub hilafından ihtiraz eyleyesiz. Fî 21 Ra. 1133. Şevval'in birinci günü ulaştı.

Belge 81

Kütahya Valisi vezir-i asaf-nazar 'inayetli 'âtıfetli Osman Paşa Hazretlerine verilen zahîre-sebz defteridir ki zikr olunur.

Nan-ı aziz	lahm	pirinç	revgan-ı sade	nohut	tuz	soğan
Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş
300	250	200	45	5	15	25

Şem-'ı asel zeyt	şem-'ı regan	nişasta	dakik-i hazır	yumurta	revgan-ı
Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş
1	8	3	8	60	7

İstanbuli	sirke	yoğurt	süt	sebzevat	kuzu	hatab	haml-i şa'r-i
	Kuruş	Kuruş	Kuruş	aded	aded	Kile	Kuruş
4000	4	10	10	35	3	60	235

Bâlâda mestur olan olan zahîre daire-i veli'n-ni'am hazretlerinin bir günlük verilen zahîredir ki zikr olunur. Zahayirden bir habbe noksan kabil-i imkân olmadığı ma'lum ola. Fî 3 Rebiu'l-ahir 1134

Vasale ileyna fi'l-yevmi's-salis min Şa'banü'l-muazzam Gebeceler karyesine andan Karahisâra.

Belge 82

... ve Karahisâr-ı Sâhib ve ... Eşhaklı (?) ve Akşehir ve Arğın(?) ve Ilgun ve Konya ve Karapınar ve Ilı Eğiri (?) kazâlarının zîde fazlühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran Kethüda yerleri ve beycesi serdarların a'yan-ı vilayet ve iş erleri zîde kadruhüm ba'de's-selam inhâ olunur ki bâ hatt-ı Hümayun-ı şevket-makrun ile me'mur olduğumuz hidemat-ı 'aliyyenin tekмили ve temşiyeti için azimetimiz mukarrer ve muhakkak olub inşallah Ta'âlâ kazâlarının hîn-i nüzûlümüzde kapumuz halkının iktiza eden ta'yinatları için zahîr ve hususat-ı 'usret çekilmemek üzere narh-ı cârî üzere gönderilüp pusula mucebince bir günlük zâhire cem' ve hazır ve amade eylemeniz babında işbu Buyruldu tahrir ve ısdar ile irsal olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki vech-i meşruh üzere kazâlarınızın birer günlük zâhire narh-ı cârî üzere akçemiz ile olmak üzere pusula mucebince ol mikdar zahayir cem' ve tedarik ve inşallah Ta'âlâ nezdimizde zâhireye usret çekilmemek üzere her birinin takayyüd-i tam ve ihtimam edüb muceb-i buyruldu ile 'âmil olasız deyu.

Buyruldu

Fî 5 Şaban 1134

Belge 83

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı 'izzetlü ve rif'atlü Mehmet Paşa Hazretleri ve şeriat-ı şî'âr Karahisâr-ı Sâhib kadısı Efendi zîde fazlühü kıdvetü'l-emasil ve'l-akran kethüdaları ve Yeniçeri serdarı ve sair A'yan-ı Vilayet ... larına inha olunur kâffe-i Hisar ve Sandıklı ve Şeyhlü kazâlarında zuhur eden ... bir numunesi alınub Devlet-i Aliyyeye 'arz ile irsal olunmak babında Ümmü Celili'ş-şan ile mübaşir ta'yin buyrulub me'mur olan Ağa yedinden olan Ferman-ı âlî mucebince numunelerin tutmayub ile üç aydan berü civarına olan kazâlardan gâh müde-seng ve ... tîz-âb ve gâh bulunmayan ecza mütalebesiyle fukaraya rencide ve celb menfaati için numune tutmakdan 'avk ve te'hir ile ta'addiden hâlî olmadığı tarafımıza ihbar olunmakla yedinde olan emr-i âlî şân muğayir-i ta'ciz ve sair bahane ile olan ta'addisi men' û def' olunmak babında Buyruldu tahrir ve irsal olunmuşdur vusûlünde gerekdirki hilaf-ı emr-i âlî tîz-âb ve müde-seng ve sair bahane ile fukaradan bir akçe alınmayub me'mur olduğu ... kâffe-i Hisar ve Sandıklı ve Şeyhlü kazâlarında zuhur eden ... bir numunesi alınub Devlet-i Aliyyeye 'arz ile irsal olunmak babındile 'amel ve mazmun-ı emr-i âlî olan takdir-i tam eyleyesiz deyu.

Buyruldu

Fî 9 Şaban 1134

Belge 84

Osman Paşa Hazretlerinin sim ma'deni Buyruldu

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı ‘izzetlü ve rif’atlı Mehmet Paşa Hazretleri ve... Karahisâr-ı Sâhib kadısı Efendi zîde fazlühü ... alınur ki hâlâ Karahisâr-ı Sâhib kazâsına tabi‘ Sandıklı ve ve Şeyhlü kazâları beyninde bir sim ma‘deni zuhur edüb hâsılı ma‘den cem‘ ma‘denlerden eslah olduğı Devlet-i Aliyyeye ihbar olunmakla şeref-sudûr edeni emr-i celfli’ş- şan mucebince mübaşir ma‘rifetiyle ma‘den-i mezkûrun üzerine varılmayub vukufu olanlar ile bir furun bina edüb bir furun ne mikdar cevher tahammülü varsa ol mikdar cevher vaz‘ ve kal olunub bir furun cevherden ne mikdar sim-i halis hâsıl ve ve ne mikdar kurşun ve nühas hâsıl olur mübaşir ma‘rifetiyle ve ma‘rifet-i şer‘ile defter ve bir furun kal oluncaya değin ne mikdar akçe masraf olur kemal-i tahrir defter ve ve mûmza ve mahtum defterin mübaşir ile irsal ... ve bundan ma‘ada cevher-i mezbûrun ne mikdarı Devlet-i Aliyyeye irsal olunub Asitane-i sa‘âdetden dahi kal olunmağla muhtaç olmağla yalnız yüz ve kıyye ıslah-ı cevher ihraç ve kifayet mikdarı bargirlere tahmil ve Devlet-i Aliyyeye gönderilmek üzere mübaşir ile Divan-ı Anadoluya irsal edüb bir gün ‘özü ve bahane ihmâl ve müsamahadan ihtiraz eylesiz deyu.

Buyruldu

Fî 10 Şaban 1134

Belge 85

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu ve Karaman ve Trablusşam ve Haleb ve Erzurum valileri vüzerâ-yı 'izâm -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehum- ve a'zamû'l-ümerâi'l-kirâm mevâciu'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-mahfûf bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Adana ve Haleb beylerbeyileri ve Aydın muhassılı ve ber-vech-i arpalık Hüdâvendigâr ve Kayseriyye ve Niğde ve sancakları mutasarrıfları -dâme ikbâluhum- ve akzâ kuzâti'l-müslimîn evlâ vülâti'-muvahhidîn ma'denü'l-fezâili ve'l-yakîn râfiûn i'lâmi'ş-şer'ati ve'd-dîn vârisûn 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'ın Konya ve Trablusşam ve Şam ve Haleb ve Erzurum kadıları -zîde fezâiluhum- ve mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm Kütahya nâibi ve Adana ve ve ve kadıları -zîde fazluhum- tevkî'i refi'i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Hama ve Humus'da iskan itdirilen cemaatler ahâliyelerinin kadimden iskanları olan mahal Hama ve Humus mahalleri iken Araban eşikayısının istilaları ile bazı mezalim ve ta'addiyâtından perakende ve perişan olan Hama ve Humus sancaklarının defterde mukayyed cemaatleri reâyasından niceleri Anadolu ve Karaman ve Trablusşam ve Şam ve Haleb ve Erzurum ve Çıldır ve Aydın caniblerinde ve sevâhil-i bahrde bazı kazâlarda tavattun etmeleriyle tahrir defterinde isimleri mukayyed Hama ve Humus reâyaları

buldukları yerlerden kaldırılıp kadimî yerlerine nakl ve iskanları için bundan akdem sâdır olan emr-i ali mucebince hâlen Hama ve Humus sancakları mutasarrıfı emîrül-ümerâi'l-kirâm İsmail -dâme ikbâluhu- tarafından mübaşirler gönderildikde hükkâm himayeleriyle her birine a'yân ve zî-kudret kimesneler ve mukataat ashâb ve evkâf zabıtları sâhib çıkub iskan itdirilmelerine mûmâna'at eylediklerinden maada defterlü reâyasından bazıları mücerred iskanları fermanım olan mahalle gitmemek için askerîlikden bir dürlü alakaları yoğiken bizler yeniçer ve sair askerî taifesinden olduk deyü özr ve muhallet itmeleriyle hazine-i amiremin külliye mukataatından olub gereği gibi nizamı iktiza-yı murad-ı hümayunum olan Hama ve Humus ve tevabii makta'larının kadimî üzere nizamı virülmeyüb mâl-i mîrîye gadr itmeleriyle mârrü'z-zıkr Hama ve Humus sancaklarının tahrir defterinde isimleri mukayyed kadimî defterlü reâyaları her kangı mahalde bulunursa mübaşir marifetiyle bi-eyyi hâl rüsûm-i raiyetleri tahsil ve kadimî yerlerine nakl ve iskan itdirilüb hilaf-ı kanun ve defter askerîlik iddaasıyla ol vechile taallül ve bir ferde mûmâna'at itdirilmemek bâbında emr-i şerifim ricasına mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh i'lâm itmekle hazine-i amiremde mahfûz olan başmuhasebe defterlerine nazar olundukda Hama ve tevabii mukataatının senede kırk bin gurus ve Humus ve tevabii mukataatının dahi otuz üç bin dört yüz yetmiş dört gurus malları olduğu ve kadimden Hama ve Humus memleketlerinde iskan itdirilen reâyadan perakende ve perişan olanların yerlerü hâlî kalub me`vâ-yı ... ve eşkıya olmağla mürur ve uburlarından ebnâ-i sebîlin emval ve erzakın nehb ü gâret ve nice nüfus katl olunub ol havaliden emin ve mesleb olduğundan maada Hama ve Humus mukataaları mallarının dahi kesrine bâ'is olmağla kadimden Hama ve Humus'da iskan olunan iskan olunan cemaatler buldukları mahalden 'alâ-eyyi-hâl kaldırılıp mahall-i iskanlarına ... ve iskan itdirilmesi mühim ve muktazî olmağın Koçılı Türkmanına tabi Yalkaçılı ve Sıbıklı ve Süleymanlı ve Aruk ve Hacılı ve Sarılı ve Haytamlı ve Malahlı ve Akgüvenli ve Cıbrılı ve Göcekli ve Hacıbekirli ve Sibavlı ve Absaslı ve Abalı ma'rib Türkmanına tabi Hamamla ve Musla ve Anani diger nâm Cablaklı Türkmanına tabi Sıklı Cerkerenli ve Kara Abdili ve Karakurlu ve Şabanlı ve Hacı Musalı ve Uşşak mahalleleri ve cemaat-i Bozulusa tabi Çaylı ve Eyveddil ve cemaat-i Börelî nâm Çerkesoğulları ve Kınık ve Şarklı ve Tebeşli ve Himayetli ve Cerdelli ve Dekerli ve Kara Halil ve Atlıhanlı Elcer ve Eşile ve Lülerli Elcer ve Hacı Baraklı ve cemaat-i Karagelmezli ve Kızıl Ali Nemterli ve Karanemterli cemaatleri reaylarından berâtin olmayan? bi-eyyi halin kaldırılıp Hama memlektinde kadimî iskanları olan mahallere ve Ayrallu ve Honmideli ve Alacasıgırlı ve Mahrabeyli ve Ayfatlı ve Emir Karagöz ve Köseoğlu Şarklı ve Alılarçarık ve ve Osman Kethüda ve Emir Dünderli ve Abalı İdris Kethüda ve Mahalle-i Yamaloğulları ve Karaavşar ve Salcarlu Türkman .... ve Mahalle-i Buskala ve Mahalle-i Tutmak ve Mahalle-i Bayraklı ve Mahalle-i Harmalı ve Mahalle-i Karacaevli cemaatleri reâyalarından dahi ol mahalde ve gerek ol havalilerde perakende ve perişan olanlar bi-eyyi halin kaldırılıp Hama memleketinde kadimden iskanları olan mahallere alub iskan itdirilüb halif-ı ferman bir dürlü vaz' ve hareketden ihtiraz olunmak üzere bin yüz otuz bir senesi Zi'l-

Hiccesinin sekinci günü emr-i şerifim verildiği der-kenar olunmağın imdi der-kenar mucibince amel olunmak bâbında ferman-ı ali-şanın sâdır olmuşdur. Hüküm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel idüb Hama ve Humus memleketlerinde kadimden sâkin oldukları mahallere nakl ve iskan itdirilmek üzere mukaddemen emr-i ali-şanın verilmekle reâya-yı mezbûrların sükkânları için mir-i miran-ı muma-ielyhin tarafından tayin olunan mübaşirin yedinde Südde-i Saadet'imden ihrac olunmuş mühürlü ve tuğralı sahih suret-i defter-i cedid-i hakanide isimleri mukayyed olan me`vâların cemaatleri raiyyet ve ve raiyyetim oğulları her kangınızın taht-ı hükümetinde bulunursa mübaşir-i merkûm marifetiyle bi-eyyi hâl rüsûm-i raiyyetlerin kanun ve defter mucibince tahsil ve Hama ve Humus memleketlerinde kaimdi sâkin oldukları mahallere nakl ve iskan itdirilmekte her biriniz ziyade takayyüd ve ihtimam idüb defterde mukayyed reâyaya ol vechile askerîlik iddaasıyla hilaf-ı kanun u defter ve mugayir-i emr-i ali taallül ve muhalefet ve nakl ve iskanlarına kimesneyi mümanat itdirmeyüb bu bahane ile defterde mukayyed olan Hama ve Humus sancakları reâyasından gayri hoş nişîn ve âharın defterlü reâyalarını iskan teklifi ile recide itdirmeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi's-sâmini 'aşar min şehri Rebî'i'l-Âhir sene 1133.

(86 numaralı belge yok. 85 numaralı belgenin diğer sayfaya geçen devamını 86 olarak numaralandırmışlar)

Belge 87

Şeriat-şi'âr fazilet-disâr Kütahya ve Karahisâr ve Eskişehir sancaklarında vâki' kazâların kadıları faziletlü efendi hazerâtı ba'de's-selam inha olunur ki ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân kazâ-i mezbûrelerde vâki' kethüda yerleri ve yeniçeri serdarları ve sair iş erleri -zîde kadruhum- inha olunur ki: Otuz üç senesinde sâdır olan ferman-ı ali-şan mucibince tahririne memur olduğumuz yörükân cemaati ahalilerinden bazıları cemaatinden ihrac ve ekserî tahrirden ihtifâ için ve ol havalilerde sâkin ve tavattun itmekle bu misillü yörükân perakendelerinin mevcut bulunan ağnâm ve şütürbân ve bennâk ve mücerredlerin bâ-ferman-ı ali tahrirleri için tarafımızdan varaka-i tahrir ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yahya Ağa -zîde kadruhu- tayin olunmuşdur. İnşallahü Teala vusûlünde Haremeyn-i Şerîfeyn Yörükânından maada kazâ kasaba ve kurâlarda tavattun iden yörükân perakendeleri mübaşirimiz marifetiyle tahrir itirüb ve sene-i mezbûra mahsub olmak üzere isabet iden mâl-i mîrîlerin tahsil itdirmeye her birilerinizin i'ânet ve müsamaha eylemeniz me`mûldur ve sizler ki Haremeyn yörükânından maada ol havalilerde ve Haremeyn yörükânı derununda bulunan yörükân perakenleri siz ki mübaşir-i mûmâ-ileyh marifetiyle yedinizde mevcut bulunan ağnâm ve şütürbân ve bennâk ve mücerrediniz tahrir itdirdüb üzerinize isabet iden mâl-i mîrînizi mûmâ-ileyhe teslim eylesiniz. Ol bâbda

bir ferdi ihtifâ ve mugâyir-i emr-i ali hareketiniz zuhur iderse mu'âteb olmanızı mukarrer bilüb muceb-i varaka ile 'âmil olasız. Fî 15 1133.

Mine'l-fakir Ali voyvoda yörükân-ı tahrir

Belge 88

Teftîş-i Yörükân

Halen Karahisâr-ı Sâhib ve Hamid ve Kütahya sancaklarında vâki' kuzât efendiler -zîde fazluhum- kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân kethüda yerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayetin iş erleri inha olunur ki: Hâlen kazâlarınızda vâki' Türkman Kefirli Cemaati ve Traşlı Cemaati kethüdaları inha olunur ki; Mutad üzere Anadolu valilerine virilegelen yaylakıyelerin tahsili vakti olmağla cümle ahyâr-ı güzide ile ittifak ve ittihad ve mutad üzere yaylakıyeleri yerlü yerinden cem' ve fûruhta memur-i tesellüm olunub hilaf-ı mutad hareketden ihtiraz eyleyesiz. Ve bundan maada kazânızda vâki' kurâlarda Türkman ve Yörük eşkiyaları ve kapusuz levendât taifesi zuhur idüb bi-lâ-sened gezüb ümmet-i Muhammed'i taciz ve rencide eylediklerinden gayrı ebnâ-i sebinin dürlü mahallerine inüb bazılarının katl ve bazılarının emval ve erzakların gasb ü gâret itmeleriyle ol makuleleri cem' kazâlardan teftîş ve tefahhus olunub levendât makulesini ahz ve cezasını virmek için mübaşire teslim ve Divan-ı Anadolu'ya irsal eyleyesiz. Ve Türkman ve Yörükân taifesinden dahi iskanların bozub âhar mahallerde gezenleri ahz ve üzerlerine şer'an bir madde zâhir olursa olan mevâddın il'âmıyla mübaşire teslim ve Divan-ı Anadolu'ya irsal eyleyesiz. Ve üzerlerine sabit olanların ferman-ı ali-şan ile iskan oldukları mahalle ise bi-eyyi hâlin cümle ittifaklarıyla mahall-i iskanlarına nakl ve hilaf-ı emr-i ali bir ferd hareket idirilmeyüb a'yân ve ahaliden bu gûna eşikiya makulesini ihtifâ kaydında olur ve sâhib çıkar vâki' ise ism ve resmleri ile 'arz ve ilam olunub muceb-i buyuruldu ile amel ve hilafından be-gayet ihtiraz eyleyesiz. Fî 20 Ş. 1134.

Belge 89

Şerî'at-şî'âr Karahisâr-ı Sâhib ve Seferihisar ve Eğrigöz kadıları efendiler -zîde fazluhum- ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-mustafizîn kal'a-i mezbûrûn dizdârları -zîde hıfzıhum- inha olunur ki: Zikr olunan kal'alarda berât-ı padişahiyle timara mutasarrıf olan mustahfizân neferâtları derun-i kal'ada sâkin olub vâki' olan hidemât-ı aliyyede mevcut bulunmak berâtları şurûtuna dahil iken bazıları diyar-ı âhârda kendü kâr ü kisbi ile meşgul ve bazıları âhar kasabât ve kurâda sâkin ve mütemekkin olduklarından nâşî hilaf-ı kanun hareketleri zâhir ve mümayan ve bazıları dahi fevt olub el-yevm timarları mahlul olduğu Divan-ı Anadolu'ya ihbar olunmağla imdi ol makule diyar-ı âhârâ gidüb timarına rağbet itmeyenleri başka, ve âhar kasabât ve

kurâda sâkin olub hidemât-ı aliyyede mevcut bulunmayanları başka başka defter olunub Devlet-i Aliyye'ye arz olunmak lazım gelmekle Divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ve mübaşir gönderilmiştir. İnşaallah Teala vusûlünde gerekdir ki; kılâ'-ı mezbûrûn dizdarları huzur-ı şer'a getirüb vukufu olanlardan dahi istintâk ve zikir olunduğu üzere mustahfizân neferâtından diyar-ı âharda kendü kâr ü kisblerinde olunduğu başka ve mahlullerin başka ve ve mahlul timardan şimdiye değin mahsûlünü kim tahsil ve ahz eylemiştir ânı dahi başka, el-yevm âhar kasabât ve kurâda sâkin olanları dahi başka başka mübaşir marifetiyle defter ve mumzî ve mahtûm defteri ile Devlet-i [Aliyye]'ye arz olunmak için mübaşire tesellüm tesellüm ve irsal ve bir ferde himaye ile hilaf-ı inha hareketden ihtiraz eyleyesüz deyü buyuruldu. Fî 24 M. 1134.

Belge 90

'Umdetü's-sâdâti'l-kirâm es-Seyyid Ahmed Çelebi -dâme şerefü siyâdetuhu-;

Ba'de't-tahiyeti'l-vâfiye inha olunur ki, Karahisâr-ı Sâhib ve Barçın ve Sincanlı kazâlarında olan sâdât-ı kirâm zevi'l-ihtram üzerlerine tarafımızdan sizi kaim-makam nasb ve tayin itmişizdir. Gerekdir ki; ensâb-ı sahîha i'zâm ve ikram eyleyesiz, teseyyüdü zâhir olub kuzât huccetleri ve kaim-makamlar temessükâtıyla alâmet-i hadrâ isti'mâl idenlerin zecr ve men'lerine ihtimam ve kendünüz kat'â kimesneye alâmet vaz'ına izin vermeyesiz ve şer'an lazım gelen te'dîb ve ta'zîrleri ve sair hukuk-ı şer'iyye-i sâbite tahsili iktizâ itdikde siz idüb sair hükkâma müdahale itdirmeyesiz. Sâdatdan tevcih ve 'arûsiye nâmıyla veya bir garib bahane ile bir akça ve bir habbelerin almayub siyânet-i 'arz ve mallarında ikdâm-ı tam ve hidemât-ı 'aliyyelerinde makdûrunuzu bezl ile mazhar-ı şefâ'at-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm-ı 'aliyye ve efdalü't-tahiyeti's-selâm olasız. Hurrîre fî gurri Zi'l-Hiccet-i Şerife sene 1133.

El-fakir Mehmed İbnü'l-'âbidîn ..... en-nakîb

Belge 91

Düstûr-i mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim (.....) paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- ve Kıdvetü'l-kuzâtı ve'l-hükkâm mâ'denü'l-fazli ve'l-kelâm Karahisâr-ı Sâhib ve ve kadıları -zîde fazluhuma- tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Erbab-ı timar karyelerinden Karahisâr-ı Sâhib sancağında Şehrâbad nahiyesinde Ayvalu nâm karye reâyası Südde-i Saadet'ime arz-ı hâl idüb yine nahiye-i mezbûra tabi Kalecik nâm karyeden çıkub cereyan iden kadîmü'l-eyyamdan ve yüz elli seneden mütecaviz bunların karyelerine uğrayub değirmanları deverân ve bağçe ve bostanı saky ve şirb

ve intifâ' idüb ba'dehu yine nahiyeye-i mezbûrede vâki' Süğlün ve Salar nâm karyeye varub ve Sarık nâm karye ahalisi dahi eyyâm-ı sayfın üç ayında üçer gün senede dokuz gün kesüb kendü karyelerine icrâ iderler iken mezkurânı Süğlün ve Salar karyeleri ahalisi men' murad idüb mürâfaa-i şer'-i şerif olduklarında evvela Ayvalu karyesine uğrayub ba'dehü Süğlün ve Salar karyelerine icrâ ve senede dokuz gün dahi karye-i Sarık ahalisi kesüb kendü karyelerine cereyan idüb kadîmü'l-eyyamdan berü kurâ-i mezbûre ahalisini bu tarîkile mevrû'âtları saky ve şirb ve intifâ' ile geldikleri sabit ve kadîmî üzere icrası için cânib-i şer'den huccet-i şer'iyye defterhane-i amiremde hıfz olunduktan sonra mezkur Sarık karyesi ahalisi Süğlün ve Salar karyeleri ahalisinin akça alub kendü hakk-ı saky ve şirblerinden fâriğ olmalarıyla hâlen Süğlün ve Salar karyeleri ahalisi hileye sâlik ve ol su bizim akçamız ile alınmış malımız olmuş oldu sizin karyenizden icrâdan men' eyledi deyü kadîme muhalif taaddi üzere oldukların bildirüb men' ve ref' olunmak bâbında emr-i şerifim rica eyledikleri ecilden defterhane-i amiremde mahfuz olan defter-i mufassal ve defter-i evkafa müracaat olunduktan Şehrâbad ve nahiyesine tabi yirmi dokuz nefer reâya ve hâsılı tahtında resm-i çift ve bennâk ve mücerred ve öşr-i bostan ve öşr-i bağçe çayır sürülecek derdest-i Seydi Kethuda ve çayır-ı hâssa yekûn ma'a gayriha karye-i Ayvalu dört bin akça yazı ile timar karyelerinden olmak üzere ve yine Şehrâbad nahiyesine tabi yetmiş üç nefer reâya ile karye-i Süğlün tahtında resm-i çift ve bennâk ve ve mücerred ve öşr-i bağçe ve öşr-i bostan ve resm-i âsiyâb yekûn ma'a gayriha ol dahi dört bin üç yüz akça yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrir olunub ve yine Şehrâbad nahiyesine tabi doksan üç nefer reâya ile hasıl-ı hinta ve öşr-i bostan ve bağçe ber-vech-i maktû' yekûn ma'a gayriha bin yedi yüz altmış dört akça yazar Salar nâm karye dahi defter-i evkafda Germiyanoglu Yakub Çelebi'nin Mevlana Hüsameddin evladına vakfı olub ve yine Şehrâbad nahiyesine tabi karye-i Orta Kalecik dahi vakf-ı mevlevîhâne deyü hasılı tahtında hinta ve çayır zikr olunan çayırlar Müslümanların resmli çiftliklerinden olub su basmak ile ziraat kâbil olmayub çayır olmuşdur huccetlerinde ber-vech-i maktû' takdir olunan makta'ı ibn-i sâhib-i vakfa eda eyleyeler haricden dahl olunmaya yekûn ma'a gayriha ol dahi defter-i evkafda seksen sekiz akça yazı ile tahrir olunub ve yine Şehrâbad nahiyesine tabi yirmi nefer reâya ve hâsılı resm-i çift ve bennâk ve mücerred ve öşr-i bostan ve öşr-i bağçe yekûn ma'a gayriha üç bin yetmiş üç akça yazı ile Sarık nâm karye dahi defter-i mufassalda tahrir olunub ve vech-i meşruh üzere canib-i şer'den verilen huccet-i şer'iyye ve defterhane-i amirem kayd olunduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakani mucbinece şer'ile görölmek emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan emrim üzere amel dahi mukaddemen bi def'a şer'ile görölüb fasl olunmayan hususların tamam-ı hak ve 'adl tafahhus ve takayyüd idüb göresin. Münâza'un-fihâ olan su dahl iden mezkurân Süğlün ve Salar karye ahailerinin kadîmü'l-eyyamdan berü müstakil mevrâ'âların saky ve şirb ve intifâ' idegeldikleri mahsus suları olmayub fi'l-vâki' Kalecik karyesinden ihrac oldukda mezbûr Ayvalu karyesine uğrayub değirmenleri deveran ve kadîmü'l-eyyamdan ve ol mikdar seneden berü bağçe ve bostan ve çayırlarına dahi

cârî olub saky ve şirb ve intifâ' ve ba'dehu Süğlün ve Salar karyelerine dahi varub onlar dahi meZRû'atların saky ve şirb ve intifâ' idüb ve senede dokuz gün dahi Sarık karyesi ahalileri ol suyu kesüb kedü karyelerine icrâ idüb ve murafaa-i şer' olundukda vech-i meşruh üzere olduğu sabit ve kadimi üzere icrâsı için huccet-i şer'iyye virilüb ve ol huccet-i şer'iyye defterhane-i 'âmiremde kayd ve hıfz olunmuş iken hâlen mezbûran Süğlün ve Salar biz Sarık karyesi ahalisinin hakk-ı saky ve şirblerin aldık deyü kadime muhalif Ayvalu karyesine dahi mümanaat idüb taaddi eyledikleri vakıa ise ol bâbda mukteza-yı şer'-i kadimle amel idüb dahi ol su Ayvalu karyesine kadimü'l-eyyamdan berü bu vechile cârî olub meZR'u'at ve bağçe ve bostan ve çayırkların saky ve şirb ve intifâ' idegelmişler ise ol vechile icrâ ve intifâ' itdirdüb min-ba'ad şer'-i şerife ve kadime ve emr-i hümayunuma muhalif kimesneye iş itdirmeyesiz. Eslemeyüb inad ve muhalefet idenleri yazub bildirüb husus-i mezbûr için tekrar emr-i şerifim varmalu eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriran fi evahiri şehri-i Receb sene 1133.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 92

Dilsizoğlu'nun Ayasini timarı berâtıdır.

Düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim (.....) paşa -edâma'l-İlahu te'âlâ iclâlehu- tevkî-i refi'-i hümayûn vâsil olıcak mâ'lûm ola ki: Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karahisâr-ı Sâhib sancağı alaybeyisi Hüseyin -zîde kadruhu- Südde-i Saadet'ime mektub gönderüb livâ-i mezbûrede Karahisâr nahiyesinde Ayasini nâm karye ve gayriden yedi bin yedi yüz doksan bir akça timara mutasarrıf olan Veli'nin timarına on bir be-nevbet cem' olub tasarruf-ı hilaf-ı kanun olmağla yine nahiye-i mezbûrede çiftlik-i Halil ve gayriden üç yüz dokuz akça ber be-nevbet uzun boylu elâ gözlü açık kaşlı dârende-i ferman-ı hümayun Mehmed'e verilmek .... bâbında inayet ricasına arz itmeğın mucibince amel olunmak emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; Göresin, mezkurun timarına on bir be-nevbet timar cem' olunmuş ise sancağında alaybeyisi bayrağı altında sefere eşmek ve berât itmek şartıyla çiftlik-i Halil ve gayriden üç yüz dokuz akça ber be-nevbet timarı tevcih idüb tezkiresin viresin. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahriran fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-işrîn min Şa'bâni'l-Mu'azzam sene 1133.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 93

Seyyid Osmanın 'azlinin

‘İzzetlü ve rif’atlı Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı Paşa Hazretleri ve şerî‘at-ı şî‘ar Karahisâr Kadısı Efendi zîde fazlühü inha olunur ki hâlâ Karahisâr Kasabası sâkinlerinden Hamamcı oğlu Seyyid Osman ve mezbûrun kölesi Arab ve öte Battan oğlu demekle ma‘ruf kimesnelerin ümmet-i Muhammedi ta‘accüz etmek daima âdet-i müstemreleri olduğu bundan akdem ve hâlâ tarafımıza i‘lâm olunub mezbûr bi-eyyi-halin bulunub Divan-ı Anadoluya ihzarları lazım gelmekle mezbûrların ’ahz ve ihzar için Buyruldu tahrîr ve irsal olunmuşdur vusûlünde gerekdirki şakî-yi mezbûrları buldurması lazım gelen kimesnelere bi-eyyi- vech-i Kân buldurulub da‘vacı ile şer‘ile mürâfa‘a ve icray-ı şer‘a ...mak için be’ti vech-i kân ’ahz ve mübâşire teslim ve Divan-ı Anadoluya ihzâr ve irsal eyleyüb firar ve gaybet etdirmekden ihtiraz ve ictinâb eyleyesiz deyû.

Buyruldu

Fî 17 Şevval 1134

Belge 94

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı ‘İzzetlü ve rif’atlı Mehmed Paşa Hazretleri ve şerî‘at-ı şî‘ar Karahisâr Kadısı Efendi zîde zîde fazlühü inha olunur ki Kasaba-i mezbûrede vâki‘ Çavuşoğlu Mahallesi sâkinlerinden Şaban nâm kimesnenin zevcesi (.....) nâm hâtun maktûl bulunub mezbûrenin katili her kim ise bi-eyyi-halin teftiş ve tefahhus olunub ’ahz ve mübâşir ma‘rifetiyle Divan-ı Anadoluya ihzar ve şer‘ile cezaları verilmeğe muhtac olmağla Buyruldu tahrîr ve irsal olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki mezbûre hâtunı katledenler kimlerdir mübâşir ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘ile teftiş ve tefahhus olunub bi-eyyi-halin katilleri bulunub şer‘ile cezaları tertib olunmak lazım gelmekle mezbûrenin katilleri buldurulması iktiza edenler buldurub mübâşir-i merkûma teslim ve Divan-ı Anadoluya ihzar ve irsal eyleyüb firar ve gaybet veyahut ihtifa ile ’ahz olunmalarına bâis olur hareketden ihtiraz ve ictinâb eyleyesiz deyû.

Buyruldu Fî 19 Şevval 1134

Belge 95

Kütahya Valisi tarafından taksît-i sânîdir

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı ‘İzzetlü rif’atlı Mehmed Paşa Hazretleri ve şerî‘at-ı şî‘ar Sancağ-ı mezkûrede vâki‘ Kudât Efendiler zîde zîde fazlühü ve sâir A‘yân-ı Vilâyet ve iş erleri inha olunur ki Bin yüz otuz dört senesine mahsûb olmak üzere Sancağın ahalipleri üzerlerine edası lazım gelen imdad-ı hazariyenin taksit işi malikinin tahsili vakti ve hûy ü’l-mükâleme (?) meblağ-ı mezbûrı bir an evvel yerlü yerinden bey‘ ve tahsil ve mübâşir ma‘rifetiyle irsal ve teslim etdirilüb eda tezkiresi almağa vakt-i tam etmeniz bâbında Dîvan-ı Anadolu’dan Buyruldu tahrîr ve mübâşir gönderilmiştir İnşallah Ta‘âlâ vusûlünde gerekdir ki sene-i merkûma mahsûb

olmak üzere tarafımıza edâsı lazım gelen imdâd-ı hazariyeniz teslim etdirmeğe vakt-i tam olunub ‘avk ve te’hîrden be-gâyet ihtiraz eyleyesiz.

Buyruldu

Fî Muharrem 1134

Vasale (?) fi'l-yevmis-sâmin Zil ka‘de sene 1134

Livâ-i Karahisâr-ı Sâhib taksît-i sâni

Guruş

1038 buçuk Guruş

0106 ... 3

Rub‘

Harc-ı bab 1134

1175 Semen 3

5

Yalnız bin yüz yetmiş beş guruş beş semendir.

Belge 96

Hazinedâr Hüseyin Ağa'nın hukuk fermanıdır.

Emîrül-ümerâ'î'l-kirâm kebîrül-küberâ'î'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm sâhibül-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağına mutasarrıf olan -dâme ikbaluhu- ve kıdvetül-kuzâti ve'l-hükkâm mâ'denül-fazli ve'l-keâm Karamık ve Karahisâr-ı Sâhib kadıları -zîde fazluhumatevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Dârendegân-ı ferman-ı hümayunu Karamık kazâları ve ve ve ve ve nâm kimesneler Südde-i Saadet'ime arz-ı hal idüb bunlar kendü hallerinde olub hilaf-ı şer' kimesneye vaz' ve taadileri olmayub cihet-i kefaletten ve cihet-i şer'iyyeden kimesneye verecekleri yoğiken Karamık kazâsında sâkin mütegalibeden İğdebir perakendesî voyvodası Hüseyin nâm kimesne kendü halinde olmayub zâlim ve cebâbireden olmağla hilaf-ı vâki' mevâd isnâdıyla bi-gayri hak bunları ehl-i 'örfe ikide bir de ahz ve habs ve üzerlerine şer'an bir nesne sabit ve sahir olmadın bin yüz otuz senesinde hilaf-ı şer'-i şerif ve bi-gayri hak malumu'l-aded akçaların alub perakende ve perişan olmalarına bais olduğun ve bu bâbda fetva-yı Şerifeleri olduğun bildirüb mucebince şer' ile görülüb bi-gayri hak alınan akçaların aldırub icrâ-yı hak ve hilaf-ı şer' taaddiden men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerifim rica eyledikleri ecilden BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifimle vardıklarında ihzâr-ı husemâ kılub mukeddemen bir def'a şer' ile görülüb fasl olunmayan hususların tamam-ı hak ve 'adl üzere takayyüd idüb ve fetva-yı şerifelerine nazar idüb göresiz. İlam olunduğu üzere ise ol bâbda mukteza-yı şer'-i kadim ve davalarına muvafık fetva-yı Şerifeleri mucebince amel idüb dahi vech-i meşruh üzere mezbûrların hilaf-ı şer' ve bi-gayri hak alınan akçaları her ne ise ba'de's-sübût

hükmidüb mezbûrdan alıvirüb ber-muceb-i fetva-yı şerife ve ihkak-ı hak eyleyesiz. Min-ba'ad şer'-i şerife ve fetva-yı münife ve emr-i hümayunuma muhalif kimesneye iş itdirmeyüb ve kazıyyede medhali olmayanları davalarına karışdırmayub eslemeyenleri yazub bildirüb husus-ı mezbûr için bir dahi emrim varmalu eylemeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâili Şevvâl sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 97

Düstûr-i mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa`âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim (.....)paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karahisâr-ı Sâhib sancağı alaybeyisi Mustafa -zîde kadruhu- Südde-i Saadet'ime mektub gönderüb livâ-i mezbûrede Karahisâr nahiyesinde Alimoğlu nâm karye ve gayriden yetmiş yedi bin dokuz yüz doksan yedi akça zeamete mutasarrıf olan Azerhan'ın zeametine on dört kılıç cem' olub tasarrufu hilaf-ı kanun olmağla şehr-i Âbâd nahiyesinde Kırka nâm karye ve gayriden bin beş yüz akça ber-kılıç orta boylu elâ gözlü açık kaşlu darend-i ferman-ı hümayun Mehmed'e verilmek bâbında inayet ricasına arz itmeğın mucebince tevcih olunmak emrim olmuştur. BUYURDUM Kİ; göresin, mezkur zeametine on dört kılıç cem' olmuş ise

karye-i Kırka tabi-i şehr-i Âbad 3993

karye-i Turgar tabi-i mezbûr 2074

Yekûn _____ 6067 _____ 1500

sancağında sâkin olub alaybeyisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla Kırka nâm karye ve gayriden bin beş yüz akça ber-kılıcın tevcih idüb tezkiresin viresiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'r-râbi'i ve'l-işrîn min şehri Recebi'l-Müreccib sene 1134.

Belge 98

Düstûr-i mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa`âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ vezirim (.....)paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karahisâr-ı Sâhib sancağı alaybeyisi Mustafa -zîde kadruhu- Südde-i Saadet'ime mektub gönderüb livâ-i

mezbûrede Bolvadin nahiyesinde Derke nâm karye ve gayriden yedi bin beş yüz altmış dört akça timara mutasarrıf olan Satılmış yedinde olan berâtın virüb timar-ı mezbûrdan hüsn-i rızasıyla kasr-ı yedd itmeğin ol vechile mahlul olmağla orta boylu elâ gözlü açık kaşlı darende-i ferman-ı hümayun Veli'ye verilmek bâbında inayet ricasına arz itmeğin mucibince tevcih olunmak emrim olmuştur. BUYURDUM Kİ; göresin, mezbûrun yedinde olan timarın virüb timar-ı mezbûrdan hüsn-i rızasıyla kasr-ı yedd idüb mahlul ise sancağında sâkin olub alaybeyisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla tevcih idüb tezkiresin viresin. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'r-râbi'i ve'l-'işrîn min şehri Receb senete erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Belge 99

Devletlü saadetlü efendim sultanım hazretleri sağ olsun;

Arz-ı hâl-i bende budur ki, bu kulları yörükân-ı Eğirdir mukataasına mutasarrıf olub bu kulları Karamık kazâsında sâkin olub hâlen Karahisâr valisi ve kadısı ve Abdi Ağa'nın oğlu bu kullarına 'adâvetleri bazı eşirrâyı tahrik idüb kendüleri dahi ekâzib ihtiyar idüb hakkımda nice defter ile arz yazub lakin arzlarına voyvoda olduğumu yazmayub hemân Hüseyin nâmı tahrir olunmağla ferman- ali ile Karahisâr kal'asına bend idüb gazez-i fâsidlerin icra ile şahidleriyle kendüleri muradı üzere huccet ideler. Merâhim-i aliyyenizden mercûdur ki Kütahya nâibi efendi dailerine ferman buyurulub nefsu'l-emr paşanın ve nâibin ve Abdi Ağa'nın oğlunun bu kullarına 'adâvetleri olduğu cemm-i gafir isbat ederim. Bu kullarını huzur-ı 'âlinize ihzar idüb huzur-ı 'aliyyenizde şer' ve kanun ne iktiza iderse emr-i fermanınıza razıyuz, hemân ol zalimlerin elinden halâs buyurmak bâbında baki ferman sulatanımındır.

Hüseyin voyvoda

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıf izzetlü rifatlı Mehmed Paşa hazretleri ve Karahisâr kadısı efendi -zîde fazluhu- ve kal'a-i mezbûre dizdârı -zîde hıfzuhu- inha olunur ki; işbu ilam mucibince mezbûrun hasımları ile gelüb huzurumuzda hâlen Kütahya nâibi izzetlü faziletlü efendi hazretlerinin huzurunda murafaa ve ahvallerine vukuf-ı tahkîk olunmağa muhtac olmağla merkûm Hüseyin'i mübaşir-i merkûmun keyfiyet-i ahvaline ne vechiledir vukufu olanlardan tefahhus ve Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve irsal eyleyesiz deyü sual idüb ilam eyleyeler deyü buyuruldu.

Fî 4 Za. 1134.

Belge 100

Maruz-ı dâ'ileridir ki;

Sâhib-i arz-ı hâl voyvoda Hüseyin Ağa kulları yine nefsü'l-emr Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfı paşanın ve nâibi Hüseyin Efendi'nin ve el-Hâcc Abdülbâkî Ağa ke-mâ mertebe adavetleri olmağla bazı eşirrâyı tahrik ve ekâzib ihtiyarıyla mezbûr Hüseyin Ağa kullarının hakkında hilaf-ı vâki' ifk ü iftirâ ile voyvodalıği zikr olunmayub Hüseyin nâmına arz ve kal'abend ve gazez-i fâsidlerin icra murad ittikleri Karamık kazâsı sükkânından Mustafa Bey bin Ebubekir ve Yusuf Bey bin Halil ve Kütahya sükkânında Haşim Ağa bin Mehmed ve İbrahim bin Mehmed ve nefsi Karahisâr sükkânından Eyyüb bin Osman ve Abdi bi İvaz nâm kimesneler 'alâ tarîki's-şahâde haber virmeleriyle ihzar ve davaları huzur-ı aliyyelerinde görölmek iktiza ittiği hâk-pây-i devletlerine ilam olundu. Baki ferman devletlü inayetlü sultanım hazretlerininindir. Hurrîre fî gurrei Zi'l-Ka'deti's-Şerife sene 1134.

Belge 101

Düstûr-ı Mükerrrem Müşîr-i Müfahham Nizâm'ü-l âlem Müdîr-i Umûr'ü-l Cumhur el-enâmı bire'yi'l Kur'ân'ü-l beyân etdüğü ve'l ikbâl Müşîr-i erkânı's saâde ve'l İclâl El Mahfûf-u bi- sunûf-i avâtıfû'l a'la Anadolu Ey'aletinde mutasarrıf olan vezirim (.....) Paşa edâmallah-ü Teâlâ iclâlehû ve mefâhir'ü-l Kuzât ve'l hükkâm ve muâyenetü'l füzelâil allâm ve kadılar zîde fazluhum tevkî-i refî'-i humâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm olaki Anadolu eyâletinde vâki'ba'zı mîrî mukâtaâtın 1128 ve 33 ve 4 senesi mallarının ba'zılarının gayraz-ı vezâif ve havâlât ve teslîmât ve ba'zılarının tamamen malları ceman 16585,5 kuruş hazîne-i âmme defterlerine mucebince maktûat mutasarrıflarının zimmetlerine olmağla meblağ-ı mezbûr yerlü yerinde tahsîl olunub Divân-ı Hümâyûnumda ihrâç olınacak kapum kulları mevâcible ..... bir gün evvel irsâl ve teslîm-i hazîne -i âmirem ettirilmesi muktezî' olmağın imdi sen ki vezîrim müşârun ileyhsin işbu emr-i şerîfimle mübâşir ta'yin olunan (.....) vardığı gibi kata'n te'hîr ve tevkîf ve bir ferd ve bir dürlü gadr-ı vech ile teallül ettirmeyüb mutasarrıf ettirmeyüb mutasarrıf etmeğın isimleri ve kefilleri seneleri ve malları tarîh ile irsal olunan imzâlı defter mücebince kuruş ma'rifetin mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle maktûan mutasarrıfları ve kefilleri mevcûd olanların kendülerinden mevcûd olmayanların taraflarından zabitan yedine deyu her taraftan tahsil plan muhalefet edenleri ahz-ı kabz-ı dend eda eylemedikçe ıtlak olmayub müstacilen ve kamilen bieyyi halin tahsil edüb kiseleyüb ve mühürleyüb mübâşir-i müma ileyh ve mu'temed-i aleyh adamlarıyla ber vech-i müsaraat der saadetime irsal ve mevâcib-i ihracından mukaddem ayrışdırub teslim-i hazîne-i amirem iddirmekte vacib-ü'l ittibâ ve lâzîmü'l imtinâ .....ile amel durasız ziya-ı dikkat ve ihtimam eylemek babında ferman-ı al-i şanınm sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle (.....)vardıkta bu bâb üzre şeref bab-ı sudur olan işbu emr-i celîl-i küdüse Vâcibü'l- ittiba verdim alâmet-i mülk-i münifi ile amel olub hılâfetiyle kimesneye vaz'-ı hareket ettirmeyesizşöyle bilesiz alâmet-i şerîfe itimat kılasız Tahriren fî'l

yevm elf ....şehir-i şa'ban-ı şerîf 1136 mucebince vezir-i al-i şânı Anadolu muhafızı hazretlerinin buyrulduklarıdır?

El Mahrûse-i Kostantiniyye

Suret vakt-i mukâtaa-i mezkûrîn der livâ-i Karahisâr-ı Sâhib

Abdûlbâki Ağa mukâtaâtı tahsisi Karahisâr Mahmut Ağa Mukataâtı bâ çorak

Dahili 1136

ve Gazlugöl

Cem 8900

Dahili 1136

Nizâmat 96500

Çorak 38000

34500

30000

04500

(Burada küçük bir metin var okunamadı)

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizamü'l âlemmüdr-i umûr-ı cumhur bi'l fikri's sâkıb mütemmü'l mehâmü'l enâmbi-re'yi zâib mümehhidbünyânü'd devleve'l ikbâl müşeyyidü erkânü's saâdeti ve'l iclâl el-mahfûf-ıbi-sunûfi avâtıfû'l mülkü'l alâ Anadolu Valisi Vezirim (.....) Paşa edâmellahü Teâlâ.

(Belgenin devamı yok)

*103 numaralı belgeye üstüne yazılan emir 102 olarak yanlışlıkla numaralandırılmış..
102 numaralı belge yok.*

*103 Nolu belgenin Üzerine yazılan ve yanlışlıkla 102 olarak numaralandırılan
buyruldu.*

Halen Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı İzzetlû ve Rifatlû Mehmet Paşa Hazretleri ve Şerâî-i şîâr Karahisâr-ı Sâhib Kadı Efendi zîde fazluhû inha olunur ki zimmî-i mesfurlar hasımların Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve şer' ile sabit olan hakk-ı baki hal-ü tahsil olunmak babında tarafımıza hitaben emr-i celîl sâdır olan emr-i celîl mücebince mezbûrun hasımları olan zimmîleri mübâşir -i mezbûr marifetiyle bi-eyyi hâl ve huzurumuzda mürâfia sâbit olan hakkı tahsil olunmak babında mesfurları

mübaşire koşup Divân-ı Anadoluya irsal ve ihzar eyleyüb var ve gaybet ettirilmekten ihtiraz eyleyesin deyu. Fî 4 Za. 1134.

Belge 103

Merhmetlû Atûfetlû ve Himmetlû Sultanım Hazretleri Sağolsun

Bu kulları Bolvadin Kasabasında Acem hanında tüccar taifesinden olup bundan akdem Karahisâr-ı Sâhib acem hanında Arslan oğlu Uzır nam zimmiye bir tarik ile bin beş yüz kuruş verip mesfûr Uzır zimmî sekiz seneden sonra merd olub bu kadar alacağım zimmetinde kalıp merd-i mesfûrî halen Meşas zimmî zabt idüb hakkı talep edilmek Karahisâr-ı Sâhibde bazı mütegalibeden olan kimesnelere istinad ile vermede tallül ve gadr-i küllî etmeleriyle yedimde olan emri al-i şan mucebince mesfûr zimmî menas ile urız zimmîden Divân-ı Anadoluya ihzar ve huzur-ı alilerinden şer'ile hüküm hak olunmak babında bâkî emr-i fermân Sultanım hazretlerindedir.

Acem İskender

Belge 103A

Eskişehir sakininden Küçük Mehmet Nam yeniçeri tanık olmayub islah-ı nefis edince Eskişehir Serdârı Bekir Çavuş marifetiyle bâ-fermân âlî Karahisâr-ı Sâhib kalasına kalabent oldu.

Belge 104 gelen cevabı

Halen Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı İzzetlû ve Paşa Hazretleri Şerâî-i şîâr Karahisâr-ı Sâhib Kadı Efendi zîde fazlühü inhâ olunur ki ta'yin olunan mübaşir marifetiyle mezbûrun hasmını huzur-ı şer'e ihzâr ve murâfî' idüb şer'ile sabit ve zahir olan hakkı ba'de's sübut tahsil ve kendüye teslîm ettirilip virmek şer'ile icab eden hakkı edâ-i muhalefet ederlerse mezburu mübaşire koşup Divân-ı Anadoluya ihzar ve irsal eyleyesin hilafından ihtiraz eyleyesin deyu.

Belge 104

Devletlû Saâdetlû Efendim Sultanım Hazretleri Sağolsun arz-ı hâl-i kulları budur ki

Bu kulları Karahisâr-ı Sâhib Sancağında Çalışlar nâm karyeden olub yine karye-i mezbûrda Şerifoğlu Kürdlî nâm kimesneye üç yüz kuruş verip bir akçe zamandan sonra hakkımı talep idüb vardığımda yirmi iki kuruşu olub ba'dehu bâkî kalanı iki yüz seksen kuruş hakkımı talep eyledükde mezbûr Kürdlî nâm kimesne şirrete sülûk idüb hakkımı vermekten tallül etmekle kemal-i keremden mercumdur ki mübâşir

ta'yin olunub şer'ile bu tarafa ihsar olunub Karahisarda hakkım icra olunmaz efendim hazretlerinden icrâ-i hak olunmak babında bâkî ferman efendimindir.

Rabia Hatun

Belge 105

Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıfı İzzetlû Mehmet Paşa Kazâ-i mezkûr Kadı Efendisi zîde fazlühü inhâ olunur ki fi'l asl Karahisar Nahiyesinde Kırk Konak nâm karyesinden olub ve Kütahya Nahiyesinden gelüb Okçar karyesinden vatan eden İlyas ve Mansur ve Hüseyin ve Ahmet ve Hızır nâmûn kimesneler na-mahremeler ile bir mahalde ahz olunduklarından mâadâ kızılbaş töhmeti ile tevatür müttehimler olmalarıyla vatan-ı asliyeleri olan Kırk Konak karyesine nakl olunmaları iktiza etmekle evlâd-ı ıyalları ve emvâl ve eşyalarıyla karye-i mezkûreye nakl olunmaları için Divân-ı Anadolu'dan buyruldu ısdar olunmuştur vüsûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere mezbûrların evlâd-ı ıyalları ve emvâl ve eşyalarıyla vatan-ı asliyeleri olan Kırk Konak karyesine nakl edilüb mucab buyruldu ile amel eylesin deyu . 1135

Belge 106

Düstûrûn-i mükerrremûn müşîrûn-i mufahhamûn nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun orta kolu nihayetine varınca yol üzerinde olan vüzerâ-yı 'izâm -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehum- ve a'zamû'l-ümerâi'l-kirâm mevâci'u'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Beylerbeyileri ve sancak mutasarrıfları -dâme ikbâlehum- ve akzâ kuzâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'âdinü'l-fezâili ve'l-yakîn râfi'u i'lâmi's-şer'ati ve'd-dîn vârisû 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'fn mevâli-i kirâm -zîdet fezâiluhum- ve mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm kadılar -zîdet fezâiluhum - tevkî'i refi'i hümayûn vâsil olıcak mâ'lûm ola ki: Memâlik-i seniyyetü'l-aktâr-i pâdişâhânemde sâkin ve mutavattın ehl-i zimmînin cizyeleri akçasın beytü'l-mâl-i müslimîn usûl-i emvâl-i meşrû'asından olmağla tevâif-i ehl-i zimmet şer'an rakabelerine mansûbe olan cizyelerini edâda zahmet ve meşekkat çekmemeleri için gelür ve geçer makûlelerinden maada yerlü ve yurdlu olanların vech-i şer' üzere tahammül ve istihkaklarına göre a'lâ ve evsat ve ednâ itibarıyla alınacak cizyeleri tahsiline mübâşeret olunduğu günden sene âhîrine değîn dört taksit ile cem' ve tahsil olunmak cizyenin şurût-i kadîmesinde mukayyed ve musarrâh olmakdan nâşî cizye cibayetine memur olanlar canib-i mîrîye peşin olmak üzere bu kadar akça virdik deyu virdikleri peşini cebr ve garda vesile idünüb şurût-i kadimeye mugayir cizye malını defâten tahsile mübâderet ile fukara-yı raiyyete taaddiye cesaret itmek

maslahatı için cizyedarlardan peşin alınmağa ruhsat verilmez iken bi-takdîri'l-İllâhi Teala mukaddemen seferler vukâ' bulub ber-vech-i sene temelleri olmak cihetiyle mevâcibât-ı askeriyye ve mühimmât-ı seferiye için iktiza iden akçaya îrâd ve mukarrereden olan emval-i mîrîye kifayet itmeyüb mesârif-i zuhûrât dahi gün be gün terakkî ve izdiyâd bulmak takarrübüyle îrâd-ı hazineye müdahil misüllü halde sârî ve ve hazine-i amireme zaruret ve killet târî olub tesviye-i umur-i devlet ve tertîb-i mühimmât-ı sefer ve hareket için hasbe'z-zarûre emval-i mîrînin peşinleri alınmak iktiza itmekle bin yüz yirmi dokuz senesinde memalik-i mahrusemde olan cizye-i şer'iyyeden 'an-nakd teslim-i hazine olunmak üzere der-'uhde iden amel-i cizyeden peşin alınmağa mübaşeret olunmuş idi. Ancak cizyedarlardan peşin alınmak cihetiyle amel-i cizyeye Hızır cibayetine memur olunduğu cizyenin tahsiline mübaşeret idüb evrak tevzî'ine başladığı günden canib-i mîrîye verdiği peşin akçasın istidâne eylediği mahalle aceleten edâ ve icab iden murabahasından zimmetini ibrâ eylemek sevdasıyla mal-i cizyeyi def'aten talep ve tahsil ile reâyayı taciz ve rencide ve edâya iktidarları olmayanları zecr ve habs ile 'ibâdullahı remîde itmeleriyle fukara dahi a'yân-ı memleket nâmında olan murâbahacı taifesine müracaat veya nasrûn-i daykîkî ile akçalar alub cizyelerini edâ eylediklerinden sonra ziraat ve hirâset ile hasıl eyledikleri mahsulleri zimmetlerinde murâbaha müctemi' olan akçasını edâya vefâ eylemeyeüb bir seneye değin icab iden tekâlif-i raiyyet ile tedârik-i esbâb-i ma'îşet hususlarına yine murâbahacılardan istikrâza muhtac olmalarıyla devr ü dâim ile mütezâyid ve mütezâ'ik olan murâbaha akçasından her birisi medyûn-i müstağrak olmağın ahval-i raiyyete za'af-ı kullî müteretteb ve memalik-i pâdşâhâneme hâlel müteveccih olub lakin vedâyi'-i hâlikü'l-berâyâ olan reâya fukarasının ahvali nâbüshani? bu vechile arza-i ihtilal ü perîşâni olduğuna kat'â rıza-yı hümayun-i pâdşâhânem olmayub def'-i yedime veffen zalim-i terkibe ahval-i raiyyet ve ref'-i muhaddesât-ı mûcibü'l-âsim ile temin ve tatmin-i memleket hususu vâcibe-i zimmet ve'l-himmet- mülûkâne ve lâzime-i himmet-i bî-hafiyye-i hidivânem olmağla fî-mâ-ba'ad ..... re'fet ve bast-ı sâyebân-ı ma'delet-birle sâye-i merhamet-vâye-i hümayun ve cenâb-ı himâyet .... makrûnumdan istirahat ve istitlâl üzere olmalarıyla etemm-i metâlib-i şahanemden olduğundan başka akd-i şerâit-i sulh u salâh ve rabt-ı mevâsîk-i fevz ü kılâde ile seferler taraf olub alem ve alemiyân rahat-ı bâb-ı emn ve itmînân olandan berü himmet-i mülûkânem ile emval-i mîriyyenin tevkîr ve teksiri ile irad-ı hazineye takayyüd ve hasbe'z-zarûre sefer ve hareket eyyamında zuhur iden isrâfât ve itlâfâtın def' ve izalesiyle mevâcibât ve mesârifâtın tenkîs ve taklîli husunda dahi dikkat olunarak bi-tevfîki sübhânehu ve telala irad-ı mukarrere mesârif-i muayeneye galib olub ..... incide tedâhulü mahzuru mündefi' olmağla ba'demâ hazine-i amiremde bina ve istihkâmlarına mübaşeret olunan kılâ'ın dahi resîde-i hüsn-i hitâm olması fevt-i garîbeye gelüb ..... hazine-i amiremde mevcut ve müddahir fenni ve efrakça olduğundan kat-ı nazar reâya fukarasına mucib-i irtikab ... ve i'tâk olacak mesârif ve zaruriye dahi olmayub takayyüd-i ahval-i raiyyet ile tanzim-i umur-i memleket hususu vâcibâ-ı umur-i devlet-i aliyyemden olmağla inşaallahu Teala şurut-i kadimeye murâ'at ile bin yüz otuz altı senesinde tefvîz

olunan cizyeleri der-uhde idecek cizyedârlardan peşin alınmayub ve zalim ve gaddâr makulelerine cizye cibayeti olunmamak şurutun def' ve mevâsil ile mefrûk ve diyanet ve istikamet ile mevsûf mu'addel ve reâyaperver kimesnelere der-uhde ve mâl-i cizye kendülerinden dört taksit ile talep olunmak musammem olub bu suretde cizye tahsildarlarına dahi reâya fukarasından def'aten tahsile öZR ve 'illet idecek bir dürlü hâlet kalmamağla inşaallahu Teala bin yüz otuz altı senesine mahsub olmak üzere tefvîz olunacak cizyeleri tahsildarları yedlerine verilen berât-ı ali-şanım şurutu üzere gelür geçer makulelerinden maada yerlü ve yurdlu olan reâya fukarasının vech-i şer'î üzere tahammül ve istihkaklarına göre icab iden cizye-i şer'iyyelerini dört taksit ile cibayet idüb def'aten talep ve tahsil ile fukara-yı raiyyete cevR ve taaddiden mücânebet ve ehl-i zimmetden bir neferi haric ve evraksız kalmamak şartıyla şer'an tahammüllerine göre a'lâ ve evsat ve ednâ itibarıyla lazım gelen cizyelerini edâ eylediklerinden sonra hilaf-ı şurut-i berât ziyade mütalebe eylemeyüb ve toptan evrak bırakmayub ve şer'an cizye icab eylemeyen sabî ve pîr ve amel-i mânde makulelerinden şer'a mugayir akça almayub ve kolcu ve mahkeme dahi ve katibiyye ve sarrafiye ve sair bahane ile kimesneye bir akça ve bir habbe aldırılmayub reâya fukarası her halde himayet ve siyânet olunmak lakin reâya dahi kendülere bu vechile olan ruhsat ve musaadeyi bahane itmemele tahammülüne göre zimmetine lazım gelen cizye-i şer'iyyelerini taksit ile tamamen edada rahâvet eylemek ihtimalleri olursa ol makulelerin cizyeleri zill ü sefâd ile taksit şurutu üzere tahsil ve cibayet olunmak ve sirran ve 'alenen teccessüs ve tafahhus itdirilüb cizyedârlar dahi hilaf-ı şurut-i berât yerlü ve yurdlu olan ehl-i zimmetden cizyesin def'aten talep eylemek ve yahud evrak başına ziyade alub ve müstehak-ı cizye olmayan sabî ve pîr ve ihtiyâr ve 'amel-i mândelere evrak virüb ve toptan kağıd bırakub katibiyye ve sarrafiye ve kolcu ve mahkeme harcı nâmıyla akça aldıkları sabit olur ise bi-lâ tevakkuf cezâları tertib olundukdan sonra kuzat dahi mezbûrların bu vechile olan kağıtlarından i'mâz idüb men' ü def' ile mukayyed olmadıkları için ânların dahi cizye-i hukümetinde isimleri hakk ..... ve diyar-ı âhara nefy ve iclâ olunacakların bilüb her birisi mucceb-i zulm ü taaddi olan hareketden ictinab eylemek üzere hatt-ı hümayun-i şevket-makrûnum sâdır olmağla siz ki vüzerâ-yı müşârun-ileyhim ve Beylerbeyleri ve sancak mutasarrıfları ve kadılsız ... ile işbu emr-i şerif-i ali-şanım vusûlünde reâya fukarasının haklarında zuhur ve sutur iden avatıf-ı aliye-i husrevâne 'avârık-ı celîle-i mülûkânem cümlelerin malumu olub devam-ı ömr-i devlet-i şahanemi isticlâb-i davet-i hayriyye için emr-i ali-şanımız cümle muvacehesinde feth ve kiraat ve mezâyık-ı aliyyesin ilan ve işâ'at idüb cümleyi habîr ve âgâh eyledikten sonra al... düstûr'l-'amel tutulub şurut ve kuyudu naks ve tagyîrden masûnü't-tâm olmak için mahkemeler sicillâtına sebt ve kayd itdirüb ve bâ-mazmûn-i şerif ile amel ve hareket ve hilafından ittikâ ve mücânebet eylemeniz babında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuşdur. BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifimle vardıkda bu bâbda vech-i meşruh üzere şeref-yâfiye sudûr olan işbu emr-i celilü's-şân-i vâcibü'l-ittibâ' ve lâzümü'l-îmtisâlimin mazmûn-i itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-işrîn min şehri Şevval sene 1133.

Belge 107

Nişan-ı şerif-i ali-şandır

Karahisâr-ı Sâhib sancağında Şehrâbâd nahiyesine tabi Deper nâm karyede medfûn Merdan Dede tekkesinin yevmi iki akça vazife [ile] zaviyedarı olan ve ber-vech-i hasbî mütevellisi olan işbu râfiu tevkî'-i refî'ü-ş-şân-ı hâkânî Hüseyin Dede meclis-i şer'a varub hâlen zaviye-i mezbûrenin zaviyedarlığı ve tevliyeti askerî berâtıyla üzerinde olub dahl bulunmak icab itmez iken âhardan bazı kimesneler dahl ü taarruzdan hali olmayub yedinde olan askerî berâtı mahalline kayd ve yedine maliye tarafından berât-ı ali-şan virilmek bâbında inayet rica eylediğinden Karahisâr-ı Sâhib kazâsı nâibi Mevlana Yahya zîde ilmuhu- âle'l-iltimâs 'arz itmekle Merdan Dede tekyesi zaviyedarlığı iki akça vazife ile ve ber-vech-i hasbî mütevellisi olanlar meşrutiyet üzere tasarruf ider iken evladından kimesne üzerine olmayub mahlul olmağın evladından Hüseyin mahal ve müstehak olmağla bin yüz yirmi dört senesi Zi'l-Ka'deti-ş-Şerifesinde tevcih olunduğu rûznâmçe-askerîde mastûr ve mukayyed olmağla defter-i hakanide mukayyed zaviye olmağla arz mucibince Anadolu muhasebesine kayd ve tevcih ve berât olunmak fermanım olmağın hakkında mezid inayet-i padişahanem zuhura götürüb bin yüz otuz dört senesi Zi'l-Ka'desinin on yedinci günü tarihiyle verilen .... Hümayunum mucebince bu berât-ı hümayunu virdim ve BUYURDUM Kİ; merkûm Hüseyin Dede -zîde mecduhu- varub zaviye-i mezbûrenin yevmi iki akça vazife ile zaviyedarı ve tevliyetin ber-vech-i hasbî mütevellisi olub edâ-yı hizmet eyledüğünden sonra vech-i meşruh üzere tayin olunan yevmi akça vazifesin zaviyedarlık için evkaf-ı mezbûre mahsulünden alub taraf-ı âhardan hiç bir ferd müdahale ve taarruz kılmayalar. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahrîran fi'l-yevmi'r-hâmisi ve'l-işrîn min şehri Zi'l-Hiceeti-ş-Şerife senete erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Belge 108

Kıdvetü'n-nüvvâbi ve'l-müteşerri'în Karahisâr-ı Sâhib kazâsına nâibü'ş-şer' olan Mevlana -zîde ilmuhu- tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' Danişmendlü mukâta'ası mülhakâtından Selamlı-i Kebîr ve Göle-i Kebîr ve Avşarlu cemaatleri Türkmanı reâyası Südde-i Saadetime arz-ı hal idüb bunların livâ-i mezbûre Hahi Kırığında vâki' vâki' olan yerlerinde ra'y olunub resm-i otlak alınmak icab iden koyunları için kanun üzere otlak resimlerin ve yaylak yerlerinde zamanında yayladub intifâ' iden davarları için tahammüllerine göre yaylak resimleri livâ-i mezbûre mutasarrıfı tarafına edâ eylediklerine yedlerine memhûr tezkire verilmişiken hâlen livâ-i mezbûre mutasarrıfı paşa üzerlerine mübaşir gönderib bin yüz otuz dört senesinde bi-gayri hak on dört re's davarların

sürüb ahz ve ziyade gadr ve taaddi eyledüğin bildirüb bi-gayri hak cebren ahz eyledüğü davarları alıvirmek bâbında emr-i şerifim rica eyledikleri ecilden vech-i meşruh üzere cebren bi-gayri hak aldığı davarları marifet-i şer' ile red olunak emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi mûmâ-ileyhin velîsin meclis-i şer'a ihzar ve mukaddemen bir def'a şer' ile görölüb faysal olunmayan hususların tamam-ı hak ve 'adl üzere tafahhus ve takayyüd idüb göresin. İlam olundğu üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kadimle amel idüb dahi ba'de's-sübût bi-gayri hak alduğı davarların hükmidüb getürüb alıviresiz. Min ba'de şer'-i şerife ve emr-i hümayunuma muhalif kimesneye iş itdirmeyesiz. Bu husus için bir dahi emrim irsal olunmalu eylemeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahriran fî evahiri Zi'l-Ka'de sene 1134.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 109

Paşa hazretlerinin ibkâ fermanıdır

Emîrül-ümerâ`i'l-kirâm kebîrül-küberâ`i'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm sâhibül-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib sancağına mutasarrıf olan Mısırlı Mehmed Paşa -dâme ikbaluhu- tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Sen emekdâr olub her vechile mahal ve müstehak olduğun ecilden bundan akdem livâ-i mezbûre sana tevcih olunub üzerinde olmağla haliyâ hakkında mezid inayet-i aliye-i şahane ve mezid re`fet-i padişahanem getirilüb işbu bin yüz otuz dört senesi Zi'l-Ka'desinin yirmi dördüncü gününde livâ-i mezbûre sana ibkâ ve mukarrer kılınmağla ke-mâ-kân mutasarrıf olmak emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; sâdır olan ferman-ı celilü'ş-şan üzere livâ-i mezbûra ber-vech-i arpalık ke-mâ-kân sen mutasarrıf olub zabt ü rabtında ve reâya ve berâyânın himayet ve sıyânetinde ve sair fermanım olan hidemât-ı aliyyemde bezl-i iktidar ve sa'y-i ..... eyleyüb min-ba'ad fukarâ ve raiyyet ve sükkân-ı vilayet ve kıtân-ı memleketde bir vechile zulm ü taaddi ve tecavüzden be-gâyet ihtiraz ve ictinab üzere min-ba'ad sâdır olan emr-i şerifime muhalif sancağına âharı dahl ü taarruz itdirmeyesüz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahriran fî evahiri Zi'l-Ka'de sene 1134.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 110

Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keîâm Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' olan kadılar -zîde fazluhum- tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Hazine-i amirem defterleri mucibince Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların yedi yüz beş buçuk ve iki sülüs ve bir buçuk rub' avarız haneleri ile seksen dokuz [bin] akça bedel-i mütekaidin akçaları olub bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere avarızları ve bedel-i mütekaidin akçaları cem' ü tahsil olunmak

lazım gelmeğın .....der-uhde olunub yedine hazine-i amiremden mühürlü ve nişanlı mevkufat defterleri sureti verilmek mucebince cem' ü tahsil itdirilmek fermanım olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Hükm-i şerifimle mübaşir-i mezbûr vardıkda bu babda sâdır olan emrim üzere amel idüb dahi livâ-i mezbûrede vâki' kazâların sene-i mezbûra mahsub [olmak] üzere avarız hanelerinin her bir hane beş yüz akça avarızların ve ol mikdar bedel-i mütekaidin akçaların irsal olunan mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri sureti mucebince cem' ü tahsil ve dâhil-i hazine-i amirem itdirdüb hilaf-ı emir ve defter kimesneye ta'allül ve muhalefet itidirmeyesiz. Ve bundan maada mübaşir-i mezbûrun cihet-i maişeti için her bir hanelerinden ellışer akça dahi aldırub bundan ziyade bir akça ve bir habbe aldırubmayasız. Avarız için alınan akçanın her yüz on akçasından bir esedî guruş aldırub ve hîn-i tahsilde mîrî için alınan akçayı hazine-i amireme alındığı üzere aldırub ziyade ve noksan alınmaya ve aldırubmayasız. Kesr-i defterlerden ve nakz-ı haneden ve fermanımdan ziyade talebiyle reâya fukarasına zulm ü taaddi olunmakdan be-gayet ihtiraz eyleysiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-hâmis min Zi'l-Hicce sene 1134.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 111

Ferman-ı Nezil

Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' olan kadılar -zîde fazluhum- tevkî'i refî'i hümâyûn vâsil olıcak mâ'lûm ola ki: Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' kazâların altız yüz doksan sekiz buçuk ve buçuk sülüs ve buçuk rub' nezil haneleri olub bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere bedel-i nezillerin cem' ü tahsil olunmak lazım gelmeğın ___ der-uhde olunub yedine hazine-i amiremden mühürlü ve nişanlı mevkufat defterleri sureti verilmek mucebince cem' ü tahsil itdirilmek fermanım olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Hükm-i şerifimle mübaşir-i mezbûr vardıkda bu babda sâdır olan emrim üzere amel idüb dahi livâ-i mezbûrede vâki' kazâların sene-i mezbûra mahsub olmak üzere ol mikdar bedel-i nezil hanelerinin her bir hanelerinden altışar yüz akça bedel-i nezillerin ve irsal olunan mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri sureti mucebince cem' ü tahsil ve dâhil-i hazine-i amirem itdirdüb hilaf-ı emir ve defter kimesneye ta'allül ve muhalefet itidirmeyesiz. Ve bundan maada mübaşir-i mezbûrun cihet-i maişeti için her bir hanelerinden otuzar akça dahi aldırub ziyade bir akça ve bir habbe alınmaya aldırubmayasız. Ve bedel-i neziller için alınan akçanın her yüz on akçasından bir esedî guruş aldırub ve hîn-i tahsilde alınan akçayı hazine-i amireme alındığı üzere aldırub ziyade ve noksan alınmaya ve aldırubmayasız. Kesr-i defterden ve nakz-ı haneden ve fermanımdan ziyade talebiyle reâya fukarasına zulm ü taaddi olunmakdan be-gayet ihtiraz eyleysiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-râbi' min Zi'l-Hicce sene 1134.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 112

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim paşa -edâma'l-İlahu te'âlâ iclâlehu- tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Fahrûl-emâsil ve'l-akrân Karahisâr-ı sâhib sancağı alaybeyisi Mustafa -zîde kadruhu- Südde-i Saadetime mektub gönderüb livâ-i mezbûrede Karahisâr nahiyesinden Eymür nâm karye ve gayriden on altı bin yüz kırk dört akça timara mutasarrıf olan Mehmed'in timarına üç kılıç cem' olub tasarrufu hilaf-ı kanun olmağla Şehrâbâd nahiyesinden Karaahır nâm karye ve gayriden iki bin beş yüz elli akça bir kılıcı orta boylu elâ gözlü açık kaşlu darende-i ferman-ı hümayun Mehmed'e verilmek babında inayet ricasına arz itmeğın mucebince tevcih olunmak bâbında emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; göresin, mezkurun timarına üç kılıç cem' olub tasarrufu hilaf-ı kanun olmağla sancağında sâkin olub alaybeyisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla Karaahır nâm karye ve gayriden iki bin beş yüz elli akça bir kılıcı tevcih idüb tezkiresin veresin. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi'l-râbi' min Zi'l-Hicce sene 1134.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 113

Çavuşlar kethüdasının buyuruldusudur.

Hâlen Anadolu eyaletinde vâki' evliye mutasarrıfları izzetlü faziletlü paşalar hazarâtları ve şerâyi'-şiâr eyalet-i mezbûrede vâki' kuzât efendiler -zide fazluhu- ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân izzetlü sancak mütesellimleri ağalar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarı ve voyvoda ağalar ve sair ayan-ı vilayetin iş erleri inha olunur ki; Hâlen eyalet-i mezbûre çavuşlar kethüdalığı ber-vech-i malikane beş yüz gurus mal ve iki bin beş yüz gurus mu'accele ile Seyyid Süleyman Ağa -zide karuhu-nun uhdesinde olub lakin ber-vech-i mutad-ı kadim beher kazâdan kendüye verilegelen avâydâtın vaktiyle verilmesi lazım iken verilmediğinden mutad-ı kadim verilen avâydâtın yerlü yerinden tahsili için tarafımıza hitaben emr-i celilü's-şân sâdır olmağla mucebince Divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ve irsal olunmuşdur. İnşaallahu Teala vusûlünde gerekdir ki, şeref-vâfiye sudûr olan emr-i ali mucebince amel olunub ber vech-i mutad sene-i sâbıkalarda beher kazâdan kendüye verilen avâydâtı işbu sene-i mübarekde dahi alıvirüb hilaf-ı emr-i celilü'l-kadr mugayir-i mutad-ı kadim muhalefet ider olursa bir an evvel yazub isim ve şöhretleriyle Divan-ı Anadolu'ya ilam eyleyüb sâdır olan emr-i ali-şanın icrasına dikkat ve ihtimam ve hilafına ruhsat ve cüret göstermekden ihtiraz ve ictinab eylesesiz deyu buyuruldu. Fî 15 Muharrem sene 1135

Belge 114

Bin yüz otuz senesi Saferü'l-Hayr'ının evâilinde serdar Ali Çavuş Ağa'ya serdarlık gelüb kağıdı bu mahalle kayd şud.

Belge 115

Şerâyi'-şi'âr Karahisâr-ı Sâhib ve Eskişehir ve Ankara sancaklarında vâki' kuzât efendiler -zîde fazluhum- ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân sancak-ı mezkûrunda vâki' yeniçeri serdarları ve kethüdayerleri ve ayan-ı vilayetin iş erleri -zîde kadruhum-inha olunur ki; bi-'avni'l-İlahi Teala bir kaç seneden berü kuttâ-ı tarîk eşkiyasından memalik-i mahrusa emin ve cümle sükkân-ı memleket âsûde-hâl üzere olmuşlar iken ezmine-i karîbede bir miktar piyade kuttâ-ı tarîk eşkiyaları zuhur idüb bazı mahallerde ebnâ`-i sebîlin bazılarına inüb ve kurâlarda bazı kimesnelerin hanelerin basub bazıları katl ve bazılarının dahi mal ve erzakların gasb ve ırzaların hetk idüb eylediklerin etraftan bazı kuzât arz ve ilam itmişdir. Bu makule yaramazların tafahhus için başka buyuruldu ile mübaşir gönderilmek lazım gelib nüzul eyledikleri mahallerde yem ve yiyecek tedarikinde fukara ve zu'afâya küllî 'usret su'ûbet olacağı melhûz olduğundan bu defa ber-vech-i mutad göçebe taifesinin kışlaları tahsiline memur (.....) -zide kadruhu- marifetiyle ol makule eşkiyaların teftiş ve tafahhus ve katiller ahz olunduğu hasımlar ile murafa ve şer' ile üzerlerine kısas hükm olunursa hucet-i şer'iyye olunub ve diyet iktiza edenlerden dahi şer' ile diyet-i kâmileleri mübaşir marifetiyle tahsil ve vereselerine redd ve teslim ve fukara ve zu'afânın haklarını ihkak ve nizâm-ı hâllerine ziyade ikdâm-ı tâm eylemeniz bâbında Divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ve irsal olunmuşdur. GEREKDİR Kİ; vech-i meşruh üzere amel ve hareket ve eşkiya makulesinin şerr ü mazarrâtın 'ibâdullahın üzerlerinden men' ü def' ve cezaları verilmek üzere amel ve fukarasının haklarını zalemeden alıvirmeğe dikkat-i tâm eyleyüb muceb-i buyuruldu ile amel ve hilafıyla vaz' ve hareketden ihtiraz eyleyesiz. Fî 5 S. 1135

Belge 116

Kıdvetü'n-nüvvâbi ve'l-müteşerri'în Karahisâr-ı Sâhib kazâsına nâibü'ş-şer' olan Mevlana -zîde ilmuhu- tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: kazâ-i mezbûre sâkinlerinden ebnâ-i sipahiyândan kuloğullarından ve sipah ve tekâüdlerinden dârendegân-ı ferman-ı hümayun (.....)ve (.....)ve sairleri Südde-i Saadetime arz-ı hal idüb üzerlerine şuhûd-i 'udûl ile şer'an bir nesne sabit ve zâhir olmuş değil iken kazâ-i mezbûrede sipah kethüdayerleri olanlar her üç ayda bir defa harc-ı makul nâmıyla akça mutalebesiyle taaddi üzere oldukların bildirüb men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerifim rica eyledikleri ecilden BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifimle vardıklarında husus-i mezbûra mukayyed olasin. İlam olunduğu üzere ise eyyâm-ı saadet-ancâmımda bir ferde zulm ü taaddi olduğuna kat'â rıza-yı şerifim

yokdur, mezbûrlara muhkem tenbih eylesin ki ol vechile hilaf-ı şer'-i şerif harc-ı makul nâmıyla akça mutalebesiyle taaddi ve rencide eylemeyüb men' ü def eyleyüb min-ba'ad hilaf-ı şer' ve mûgayir-i emr-i hümayun kimesneye iş itdirmeyüb eslemeyeni yazub Asitane-i Saadetime arz eyleyüb husus-i mezbûr için şikayet olunub emrim varmalu eylesin. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâili Şevvâl sene erba'a ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 117

Düstûr-i mükerrerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ`ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa`âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu valisi vezirim paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- ve kıdvetü'n-nüvvâbi ve'l-müteşerri'în Karahisâr-ı Sâhib kazâsına nâibü's-şer' olan Mevlana -zîde ilmuhu- tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Kazâ-i mezbûra tabi Mihail nâm karye sükkânından dârende-i ferman-ı hümayun Mehmed nâm kimesne Südde-i Saadetime arz-ı hal idüb yine kazâ-i mezbûra tabi İmaret mahallesi Mustafa nâm kimesne hevâsına tabi mütegalibeden Salih Ağa dimekle maruf kimesneye istinâd ile beş dönüm mikdarı yerleri fuzuli zabt idüb hüsn-i rızasıyla ve sâhib-i arz marifetiyle bu ferağ ve tefvîz ve bu dahi tefavvuz ve yedine verilen memhûr sâhib-i arz temessükü mucebince zabt ve zirâ'at ve 'öşr ve resmin sâhib-i arza edâ eylediği yerler için dahl ican itmez iken bir sene mikdarı diyar-ı âharda bulunmasıyla yine kazâ-i mezbûre tabi İmaret mahallesi Mustafa nâm kimesne hevâsına tabi mütegalibeden Salih Ağa dimekle maruf kimesneye istinâd ile beş dönüm mikdarı yerleri fuzuli zabt idüb ve murafa-i şer' olduklarında ol yerleri hükm-i birle canib-i şer'den verilen huccet-i şer'iyye mucebince ve memhûr mürâsele mucebince yedlerinden alub zabt itmişiken mezbûr tabi olmayub hevâlarına tabi kâziyeye istinâd ve zevr-i şâhid ikâmetiyle hilaf-ı kanun nizâ'dan hâlî olmadıkların bildirüb memhur temessük mucebince yerleri kendüye zabt itdirilmek bâbında emr-i şerifim rica eylediği ecilden BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifimle vardıkda husus-i mezbûra tamam mukayyed ve huccet-i şer'iyye ve temessüküne nazar idüb göresin. Ol yerler bunun olub zabt ider iken zirâ'at olunmayub üç sene 'ale'l-mütevâlî bi-lâ-mâni' yüz hâlî kalub kanun üzere tapuya müstehak oldukda mezbûrlar sâhib-i arzına resm-i tapu ile almalarıyla huccet iderek olmayub fi'l-vâkî bu zabt üzere ziraat ve öşr ve resmin sâhib-i arza edâ ider iken yine mezbûrlar fuzuli zabt, murafaa-i şer' olduklarına canib-i şer'den hükm-i birle verilen huccet-i şer'iyye mucebince yerlerin alub zabt üzere iken yine kâni' olmayub hilaf-ı kanun zabtına muhalefet eyledikleri vâki' ise vech-i meşruh üzere olan yerleri yedinde memhur teessükü ve huccet-i şer'iyye mucebince ber-karar-ı sâbık buna zabt ve tasarruf itdirdüb min-ba'ad şer'-i şerife ve huccet-i şer'iyyeye ve temessüküne ve kanuna ve emr-i hümayunuma muhalif kimesneye iş itdirmeyüb kazıyyede alakası olmayanı bunun davasına

karışdırmayub eslemeyeni yazub der-devlet-medârıma arz ve ilam idüb husus-i mezbûr için bir dahi emrim varmalu eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâili S. sene 1135.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 117-A

Mucebince Anadolu mahafızı Osman Paşa hazretlerinin dahi buyuruldu-yı mergûbları vardır, arz-ı hal üzere.

(117 numaralı belgenin devamını 118 ve 119 olarak yanlış numaralandırma yapılmış)

Belge 120

Sipahilerin adalet fermanıdır.

Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keîâm Anadolu'nun sağ kolunda vâki' olan kadılar -zîde fazluhum- tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Sîpah ve silahdar ocakları zabiti Südde-i Saadetime arz-ı hâl idüb taht-ı hükümet ve kazânızda sâkin sipah ve silahdar ve bölükân-ı erba'a neferâtından eşikinci ve mütekâ'idîn ve kuloğullarından birinin ihzârı ve ahz ve habs lazım geldikde kanun-ı kadim üzere vilayetlerinde zabitleri olan kethüdayerleri marifetiyle görülegelmişken hâlen kuzât ve mütesellimler ve voyvodalar ve subaşılar taraflarından zabitleri marifeti olmadın ahz ve habs ve tecrîm kal'abend eyleyüb zulm ve taaddi olduğun bildirüb kanun-ı kadim üzere zabitleri kethüdayerleri marifetiyle ahz ve habs olunub hilaf-ı kanun âhardan müdahale ve taarruz olunmamak bâbında emr-i şerifim rica eyledikleri ecilden imdi vech-i meşruh üzere neferât-ı merkûmeden ve kul oğullarından birinin şer'-i şerife ihzârı ve ahz ü habs ve sair umûr ve hususları görülmek lazım geldikde kanun-ı kadim üzere vilayetlerinde zabitleri olan kethüdayerleri marifetiyle görülüb min-ba'ad kanun-ı kadime mugayir mücerred vülât ve kuzât ve mütesellimler ve voyvodalar ve subaşılar ve sair ehl-i 'örf taifesi taraflarından celb-i mâl için ahz ü habz ve zulm ü taaddi olunmamak bâbında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuşdur BUYURDUM Kİ; vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşruh üzere şeref-yâfiye sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-îmtisâlimin mazmûn-i itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâsiti şehri Rebî'u'l-Evvel sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 121

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Üsküdar'dan Anadolu'nun sağ kolu nihayetine varınca yol üzerinde ve yemîn ü yesârında vâki' olan vüzerâ-yı 'izâm -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehum- ve a'zamû'l-ümerâi'l-kirâm efâhimü'l-küberâi'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-'izzi ve'l-ihtişâm el-muhtassûne bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ beylerbeyileri -dâme ikbâluhum- ve mefâhirü'l-ümerâi'l-kirâm mevâciu'l-küberâi'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm el-muhtassûne bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-'allâm sancakbeyleri -dâme 'izzuhum- ve mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm kadılar -zîde fazluhum- mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimler ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayet ve iş erleri -zîde kadruhum- tevkî'i refî'i hümâyûn vâsil olıcak mâ'lûm ola ki: Mukaddemâ seferde ve haza envâ' fesad ve şekâvet irtikâb ve reâya ve beraya ve ebnâ-i sebile îsâl-i mazarrat âdet-i müstemirreleri olan süvari sekban eşkiyası hatt-ı hümayun-i şevket-makrûnumda memalik ve seyfiye-i sultaniyemden ref ve gönüllüyân ve dîvângân ve fârisân ve gurebân bayrakları açılıb taife-i merkûmeden ol bayraklar altına nefer yazılanların cerâim-i sâbıkaları 'afv ve ferman-ı hümayunuma 'adem-i itâ'at ile süvari sekban kıyafetinde gezenler ve fesâd ve şekavetten tevbe ve inâbet itmeyenler sâdir olan evâmîr-i 'aliyyem muciblerince ahz ve müstehak oldukları cezaları tertib olunmağla ahvâl-i memalik-i mahrumem yümn-i ihtimâm ve'l-makâm-ı padişahanemle hüsn-i nizam bulub zaman-ı saadet-iştimal-i padişahanemde reâya ve beraya asude-hâl ve ebnâ-i sebil ve sair 'ibâdullah mutmainnü'l-bâl olmalarıyla bu nizam-ı 'ayn-ı iztilzâm bir kaç seneden berü karardâde ve ke-mâ-kân istikrâr ve istimrârına 'ale'd-devâm takayyüd ve ihtimam olunmak için kerrâren ve merrâren evâmîr-i şerifem ile tenbih ve te`kîd olunmuş iken haliyen bazı mahallerde bazen eşkiya süvari kıyafetinde geüzb fesad ve şekâvetden hâlî olmadıkları sem'-i hümayun-i padişahaneme lâhik olmağla 'kad-a'zama men enzer" fehvâsınca bu defa dahi tekrar tenbih ve te`kîd ile def'-i itiraz için işbu emr-i şerifim dahi isdar ___ ile irsal olunmuşdur. İmdi, vusûlünde her biriniz bu hususa kemâl-i basîret ve intibâh üzere hareket ve her biriniz taht-ı eyalet ve havza-i hükümetiniz dahilinde olan mahalleri teccüs ve tafahhus ve süvari sekba kıyafetinde olan eşkiyayı ve fesad ve şekavete tasaddî iden yaramazları her ne mahalde bulunursa bir iken iki ve iki iken üç ve dahi ziyade olmalarına tecemmu' ve tahazzünlerine fırsat ve eman ve zeman virmeyüb 'alâ-eyyi-hâlin ahz ve şer'an müstehak oldukları cezaların bi-lâ-te`hîr tertib ve havza-i eyalet ve sancaklarınızı bi'l-küllîye eşkiyadan tathîr ve te`mîn ve fi-mâ-ba'ad dahi süvari sekban kıyafetinde bir ferd bulunmayub sair yaramazlardan dahi nâm ve nişan bulunmamak üzere 'ale'l-'umum ikdâm ve ihtimam eyleyüb hilafından be-gayet ihtiraz ve ictinab eyleyesiz. Bu nizam-ı hüsn-i irtisâmın istimrâr ve devamı aksâ-yı merâm-ı hayr-encâm-ı hidîvânem olmağla şöyle ki; bundan sonra her kangınızın zîr-i livâ ve havza-i eyalet ve kazâsında süvari sekban kıyafetinde ferd-i vâhid bulunmayub ve yahud eşkiyadan bir ferde bir gûnâ zarar ve hasaret isabet idecek olur

ise vâki' olan zarar ve hasaret size tazmîn itdrilmekle kanâ'at olunmayub eşedd-i 'ukûbet ile mu'âkab ve mücâzât olunacağını mukarrer bilüb âna göre her biriniz bu mühim hatîrda ziyade mukayyed ve ihtimam ve taht-ı livâ ve eyalet ve kazâlarınızda bulunan eşkiyayı 'alâ-eyyi-hâlin ahz ve cezâ-yı sezâları tertib olundukdan sonra daima bu makule süvari sekban kıyafetinde gezenleri ve şekavete tasaddî idenleri tafahhus ve teccessüden hâlî olmayub bir mahalde haberi alındıkda 'alâ-eyyi-hâlin ahz ve müstehak oldukları cezaları marifet-i şer'le tertib ve ihmal ve müsâmahaya cevâz göstermekden gâyetü'l-gâye ihtiraz eylemeniz bâbında ferman-ı ali-şanım sâdir olmuşdur. BUYURDUM Kİ: Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşruh üzere şerefyâfiye sudur olan ferman-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-i itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilafından be-gayet ihtiraz ve ictinab eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâhiri Safer sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 122

Devletlü sultanım hazretleri sağ olsun;

Bu kulları Karahisâr-ı Sâhib sancağında erbab-ı timardan olmağın berât-ı padişahi ile mutasarrıf olduğum iki bin iki yüz akça Enek nâm karye timarına kimesne dahl ü taarruz icab itmez iken yine Karahisâr-ı Sâhib sancağından Kôr İbrahim nâm kimesne ekliler benimdir deyü rencideden hâlî olmadığın ecilden merâhim-i 'aliyyelerinden mercûdur ki, buyuruldu ile taraf-ı 'izzetden mübaşir tayin ve sıfatımız marifetiyle mahallinde mürafa'a-i şer' olub icra-yı hak olunmak bâbında ferman sultanım hazretlerininindir.

Bende Mustafa

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı 'izzetlü rif'atlı Mehmed Paşa hazretleri ve kazâ-i mezbûre kadısı efendî -zîde fazluhu- inha olunur ki; mezbûr hasmı huzur-ı şer'a ihzâr ve mahal-i nizâ'm üzerine varılıb bir haşca murafaa ve yedinde olan senedâtın mügayiri fuzuli dahl eylediği şer'an sabit olur ise ba'de's-sübût müdahalesin men' ü def' idüb mezbûra zabt itdirdesiz. Sabit oldukdan sonra dahi müdahale idüb kasr-ı yed itmedüğü suretde mübaşir koşub Divan-ı Anadoluya ihzar ve irsal eyleyüb hilafından hazer eylesesüz deyü. Fî 19 B. 1135.

Belge 123

Devletlü saadetlü mürevvetlü merhametlü sultanım hazretleri sağ olsun;

Arz-ı hali kulları budur ki; Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden başçavuş dimekle maruf Ali nâm kimesne taahhüdüne vefa itmeyüb bundan akdem on bir gün vade ile olmak

üzere iki yüz altmış guruş bu kullarından istikrâz, yedime memhûr temessük virüb vadesi hulûlünde bir defa adam gönderilüb meblağ-ı mezkuru taleb eylediğimde taallül ve karıdaşı İvaz nâm zımmi ile malları iştirakı olub günâ gün tezvîrâta sülûk itmeleriyle bu kullarına ziyade gadr eylediği ecilden merahim-i aliyyelerinden mercudur ki, yedinde olan memhur temessüküne nazar buyurub ve taraf-ı devletlerinden mübaşir tayin ve mahallinde şer' ile mezbûrdan hakkım alıvirilüb ve eğer firar idüb icra-yı hak olmaz ise karındaşı mezkur zımmi Divan-ı Anadoluya ihzar ve huzur-ı alilerinde murafa-i şer' ve ber-meuktezâ-yı şer'-i şerif ve ihkak-ı hak itdirilmek bâbında emr-i celilü'ş-şân üslûbleri buyuruldu-yı şerife rıza olunub baki ferman 'âtifetlü sultanım hazretlerindir.

Bende Yakub

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü rifatlü paşa hazretleri ve Karahisâr-ı Sâhib kadısı efendi -zîde fazluhu- inha olunur ki; mezbûrun hasmını mübaşir marifetiyle ihzar ve murafaa idüb temessükü mucebince şer' ile icab iden hakkını ba'de's-sübut tahsil ve kendüye teslim itdirilüb muhalafet iderse mübaşir koşub Divan-ı Anadoluya ihzar ve irsal eyleyüb hilafından ihtiraz eyleyesüz deyü buyuruldu. Fî 27 R. Sene 1135.

Belge 124

Ferman- 'âlfidir ki beylik sarayın tamirini men' ü def'dir.

Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keîâm Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' olan kadılar ve Karahisâr-ı Sâhib kazâsı nâibi -zîde fazluhum-tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Karahisâr-ı Sâhib kazâsı nâibi Mevlana Feyzullah -zîde 'ilmuhu- Südde-i Saadetime mektub gönderüb Karahisâr-ı Sâhib kazâsında sâkin reâya fukarası bi-ecma'ahum meclis-i şer'a varub medine-i Karahisâr-ı Sâhib'de kadimden livâ-i mezbûra mutasarrıf olanların sâkin olageldikleri saray mürûr-i eyyâm ile harab olub haliyen livâ-i mezbûr mutasarrıfı olan paşa saray-ı mezkuru müceddeden bina idek deyü reâya-yı mezkura bi-gayri hak cebr ve eziyet idüb ve sinîn-i sâbıkda livâ-i mezbûr mutasarrıfı olanlar dahi iktizasına göre saray-ı mezkurun bazı lüzumu olmayan yerlerine ebniye ihdâsına senede yüzer ve ikişer yüz guruş sarf itdirdüb halleri diğergün olmağla ba'de'l-yevm saray-ı mezkur gerek müceddeden ve gerek müremmât iktiza eyledikde livâ-i mezbûr mütearripleri reâya fukarasına cebr ve rencide itmeyüb kendü mallarıyla yapmaları bâbında hükm-i hümâyunum verilmek ricasına Karahisâr-ı Sâhib kazâsı nâibi mevlana-yı mûmâ-ileyhin arz eyledikleri ecilden gerek livâ-i mezbûr ahalisi ve gerek karye reâyası fukarası kat'â bir akça ve bir habbe virmeyüb ve ânlardan bu makule müremmât ve tamir ve tecdîd dahi taleb olunmayub livâ-i mezbûr mutasarrıfları kendü mallarıyla yapmaları bâbında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuşdur. BUYURDUM Kİ; Vusûl

buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mucebince amel idüb dahi vech-i meşruh üzere livâ-i mezbûr ahalisine ve gerek karye reâyası fukarasına bir akça ve bir habbe virdirmeyüb ve ânlardan bu makule müremmât ve tamir ve tecdîd dahi taleb olunmayub livâ-i mezbûra mutasarrıflara sary-ı mezkuru kendi malları ile yapırdub mazmûn-i emr-i şerîfîmle 'âmil olub kat'â hilafına bir dürlü rıza ve cevaz göstermeyesin. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fî evâhiri Rebi'u'l-Âhir sene hamse ve sel;âsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 125

Devletlü mürüvvetlü merhametlü sultanım hazretleri sağ olsun;

Arz-ı hâl-i kulları budur ki, nefs-i Karahisâr-ı Sâhib'de Abdi Ağa hanı mütemekkinlerinden Marat-ı Acem nâm zımmi kendü halinde olmayub ve bundan akdem kendüsine beş hizmet ve senevî on beş guruş virmek şartıyla kendüsiyle kavli-i şer'î ile kavli olunmuş iken "talebün asluhu ebi erhabe" nass-ı şerîfinin mazmun-ı münîfî üzere hidayet ziyası irüşüb şeref-i İslam ile müşerref olub ve şükran üzere iken mesfûr zımmi bu fakir kulunuza küllî gadr eyledüğü ecilden melîl ve mahzun gezer iken inayetlü efendimin yetmiş beş guruş hakkımı mesfûr virmeyüb efendimizin 'adl ü dâdı rub'- meskûn şuyû' bulmağın divan-ı 'âlîlerine yüzüm sürüb merâhim-i 'aliyyelerinden mercudur ki, taraf-ı devletlerinden mübaşir kulları tayin ve mesfûr zımmi ele getirülüb ve mahallinde marifet-i şer'ile ihkak olmaz ise Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve huzur-ı 'âlîlerinde murafaa-i şer' ve ber-mukteza-yı şer'-i şerif icra-yı hak itdirilmek bâbında emr-i celîlü'ş-şân ve buyuruldu-yı şerif rica olunur. Bâkî emr ü ferman 'adl ü ihsân 'âtifetlü sulatanım hazretlerindir.

Bende İbrahim bin Abdullah

Hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rifatlü Mehmed Paşa hazretleri ve Karahisâr-ı Sâhib kadısı efendi -zîde fazluhu- inha olunur ki; mübaşir marifetiyle mezbûrun hasmı olan zımmî-i mesfûru huzur-ı şer'a ihzar ve murafaa idüb beş senelik ücret olmak üzere müctemi' olan meblağ-ı mezbûru ne tarîkile virmişdür ve bir gûna şer'î cevabı var mıdır bir hoşca şer'ile görülüb şer'an sabit ve zâhir olursa ba'de's-sübut hakkını mübaşir marifetiyle tahsil ve teslim itirdüb şer'ile sabit olduktan sonra dahi hakkını edâda muhalefet iderse mezbûru mübaşir koşub Divan-ı Anadolu'ya ihzar ve irsal eyleyüb hilafından ihtiraz eyleyesiz deyü. Fî 14 1135.

Belge 126

İşbu râfi'-i tevkî-i refi'ü's-şân-ı hâkânî İbrahim -zîde kadruhu- divan-ı hümayunuma arz-ı hâl idüb Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' tereke pazarı keyyâllığı Ahmed nâm kimesnenin üzerinde olub mîrîye bir akça ve bir habbe nefi olmamağla dergah-ı mu'allâm topçularından otuz sekizinci cemâ'atinden Ali Mehmed fındıklı ismiyle sekiz akça ve İstanbul gümrüğünden almak üzere Seyyid Hüseyin ismiyle iki akça cem'an tedarik eylediği on akça yevmiye hazinemânde mukabelesinde keyyâllık mezbûr Ahmed'in ref'inden kendüye tevcih ve yedine berât-ı şerif-i 'âli-şânım verilmek bâbında inayet rica itmeğin keyyâllık mezbûr Ahmed üzerinde olduğu kaleminde der-kenâr olmağın mucebince tadarik eylediği yevmî on akça hazinemânde mukabelesinde tevcih ve berât olunmak bâbında fermanım olmağın hakkında mezîd inayet-i padişahanem zuhura götürüb kendü arz-ı hâli ve bin yüz otuz beş senesi Saferinin sekizinci günü tarihiyle muvarrah virilen ru'ûs-i hümayunum mucebince tevcih idüb bu berât-ı hümayunu verdim ve BUYURDUM Kİ; Mezbûr İbrahim -zîde kadruhu- varub ref' olunan merkûm Ahmed'in yerine keyyâl olub bundan akdem keyyâl olanlar ne minvar üzere mutasarrıf olagelmışler ise mezbûr dahi ol minval üzere mutasarrıf ola. Ol bâbda ref' olunan Ahmed ve taraf-ı âhardan hiç ferd mani ve müzâhim olmayub dahl ü taarruz kılmayalar. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîran fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rebî'u'l-Âhir sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 127

Nişan-ı hümayun yazıla ki:

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim -zîde kadruhu- divan-ı hümayunuma arz-ı hâl idüb Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' tereke pazarı keyyâllığı Ahmed nâm kimesne üzerinde olub mîrîye bir akça ve bir habbe nefi olmamağla dergah-ı 'âlî topçularından otuz sekizinci cemâ'atden Mehmed fındıklı ismiyle sekiz akça ve İstanbul gümrüğünden almak üzere Seyyid Hüseyin ismiyle iki akça cem'an tedarik eylediği on akça yevmiye hazinemânde mukabelesinde keyyâllık mezbûr Ahmed'in ref'inden kendüye tevcih ve yedine berât-ı şerif-i 'âli-şânım ihsan buyurulmak bâbında inayet rica itmeğin keyyâllık mezbûr Ahmed'in üzerinde olduğu kaleminde der-kenâr olunmağın mucebince tadarik eylediği on akça hazinemânde mukabelesinde tevcih ve berât olunmak üzere ve bin yüz otuz beş senesi Saferü'l-Hayr'ının sekizinci gününde ru'ûs-i hümayun sâdır olmağla Ahmed'in ref'inden berât olmak için Pazar keyy'allığı için işbu tezkire verildi. Fî 12 N. 1135. Süleyman.

Belge 128

Vech-i tahrir-i hurûf budur ki:

Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâki' dergah-ı 'âlî yeniçeriyân-ı mîr-i piyedeğân mahfuz ze'âmeti karyelerinden Kınık ve Garb tevâbi'i karyelerinden berât-ı 'âli-şân

ile mutasarrıf olduğumuz ze'âmet-i mezkurun hâsıl olan a'sâr-ı şer'î ve rüsûm-i 'örfiyye ve tapu ve sair gerek yave ve kaçgun ve bâd-i hevâ ve hukûk ve rüsûm ve 'avâ'idi ber-muceb-i zimmet-i tuğrâ-yı garrâ-yı hâkânî işbu bin yüz otuz beş senesi martı ibtidâsından ve gâyetine varıncaya değin lazım gelen cüz'î ve küllî dârende-i temessük el-Hâcc Mehmed'e tefvîz ve bin yüz guruş ta'ahhüd itmeğın tarafımızdan ve taraf-ı âhardan ferd-i vâhid mani ve zabtına müdâhale itmemek üzere işbu temessük verildi.

Hasan Ağa.

Belge 129

Kütahya valisinin taksit buyuruldusudur.

Hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rifâtlü Mehmed Paşa hazretleri ve şerâyi'-şi'âr sancağı-ı mezbûrede vâki' olan kuzât efendiler -zîde fazluhum- ve sair a'yân-ı vilayet ve iş erleri inha olunur ki; Bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere sancağınız ahâlileri üzerine bâ-hatt-ı hümayun-i şevket-makrûn edâsı lazım gelen imdad-ı hazariyyenin taksit-i sâni malının tahsili vakti duhûl itmeğın bir an evvel yerlü yerinden cem' ü tahsil ve mübaşir marifetiyle irsal ve tesellüm itdirdüb edâ tezkiresi almağa dikkat-i tâm eylemeniz bâbında Divan-ı Anadolu'dan buyuruldu tahrir ____ ile irsal olunmuşdur. İnşallahü Teala vusûlünde sene-i merkûma mahsub olmak üzere tarafımıza edâsı lazım gelen imdad-ı hazariyyenin tahsili vakti olmağla şurût-i emr-i celilü's-şân mucebince meblağ-ı mezkuru yerlü yerinden cem' ü tahsil idüb getürüb teslim itdirmeğe dikkat-i tâm olunub 'avk ü te'hîrine bâ'is olur hareketden ihtirâz ve ictinâb eylesesiz deyü. Fî 7 Ca. 35.

Otuz beş senesi imdad-ı hazariyyesinin taksit malıdır.

Livâ-i Karahisâr-ı Sâhib

1068.5 guruş 2 sümün

106.5 guruş Harc-ı bâb

Toplam_____ 1175 guruş 2 sümün

Vech-i meşruh üzere yalnız bin yüz yetmiş beş guruş iki sümündür.

Belge 130

Nişân-ı şerif-i ali-şandır.

İftihârü'l-havâssi ve'l-mukarrabîn mu'temedü'l-mülûki ve's-selâtn muhtârü'l-'izzî ve't-temkîn bi'l-fi'il dârü's-sa'âdetim ağası olub Haremeyn-i Şerifeyn evkafı nazırı olan el-Hâcc Beşir Ağa -dâme 'uluvvuhu- divan-ı hümayunuma 'arz gönderüb taht-ı nezaretinde olan evkafdan Karahisâr-ı Sâhib'de vâki' müteveffa Gedik Ahmed Paşa cami-i şerifi evkafı mahsulünden almak üzere yevmî kırk akça vazife ile müderris olan Süleyman nâ-müstehak olduğundan gayri medrese-i merkûmeyi ceheleden oğlu Abdullah nâm kimesneye bundan akdem fâriğa olub mezbûr Abdullah nâ-ehil ... keyl istihrâcına iktidarı olmayub ve medine-i merkûmeden 'ulemâdan ehl-i istihkâk ve talebe-i 'ulûmdan erbâb-ı isti'dâd vâfir ve fakat bir vilayet bir medreseye münhasır olub olduğu bu misillü nâ-ehil ve cahiller tasarrufunda olmağın medine-i merkûmede sâkin ulemânın fayiki ve ehakkı ve on seneden berü bî-ma'aş tadrîs-i 'ulûma meşgul ve 'ilm ve fazl ile araste ve diyanet ve sulehâ ile râh-ı raste olan işbu râfi-i tevkî-i refi'ü-ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-'ulemâi'l-muhakkikîn diğeri Abdullah -zîde 'ilmuhu- her vechile mahal ve müstehak olduğun kıdvetü'n-nüvvâbi ve'l-müteşerri'în Karahisâr-ı Sâhib nâibi Mevlana Feyzullah -zîde 'ilmuhu- arz ve medrese-i mezkur Abdullah ref'inden erbâb-ı istihkâkdan diğeri Abdullah -zîde 'ilmuhu-ya tevcih olunmak üzere a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-füzelâi'l-müteşerri'în bi'l-fi'il şeyhu'l-İslam olan Mevlana Abdullah -edâma'l-llahu te'âlâ fazluhu- işaret itmekle işaretleri [mucebince] medrese-i mezbûrun müderrisinin mevlana-yı mâmâ-ileyh Abdullah -zîde 'ilmuhu-ya merkûm Abdullah'ın ref'inden tevcih ve yedine berât-ı ali-şanı verilmek ricasına i'lâm, hakkında mezid inayet-i padişahanem zuhura getirüb ağa-yı müşârün-ielyhin arzı ve bin yüz otuz beş senesi Rebî'u'l-Evvel'inin yirminci gününden tevcih idüb bu berât-u hümayun-i izzet-makrûnu verdim ve BUYURDUM Kİ; mevlana-yı mâmâ-ileyh diğeri Abdullah -zîde 'ilmuhu- varub evkaf-ı mezbûre medresesinden ref' olunan Abdullah yerine müderris olub edâ-yı hizmet eyledikde tayin olunan yevmî kırk akça vazifesin evkaf-ı mezbûr mahsulünden mütevellisi olanlar yedinden alub mutasarrıf ola. Ol bâbda ref' olunan merkûm Abdullah ve taraf-ı âhardan müdahale ve bir ferd mani ve müzâhim olmayub dahl ü taarruz kılmayalar. Şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timâd kılalar. Tahrîran fi'l-yevmi'r-râi'i 'işrîn şehri Rebî'u'l-Âhir sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 131

Düstûr-i mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem nâzimun münâzimi'l-ümem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re'yis-sâ'ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ vezirim İbrahim Paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- tevkî-i refi'-i hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: Nişan-ı hümayunum verilen defterhâne-i 'âmirem katibleri şâkirdlerinden dârende-i fermân-ı vâcibül-iz'ân kıdvetün erbâbi't-tahrîr şâkird Halil Şerif -zîde kadruhu- südde-i saadetime arz-ı hâl idüb Menteşe sancağında Mekri nahiyesinde Masi ve Tas nâm kare ve gayriden elli

iki bin sekiz yüz akça bir berâtıyla mutasarrıf olduğu zeameti bî-hâsıl olmağla Karahisâr-ı Sâhib sancağında Şehrâbâd nahiyesinde altı bin yedi yüz kırk sekiz akça yazısı olan Tazlar nâm karye defter-i mufassalda maharrir kalemiyle tahrir ve icmale virilmeyüb mufassalda kalub ve Bolvadin nahiyesinde cemaat-i yörükân korusu ve gayriden dört bin dokuz yüz doksan akça icmâlin dokuz yüz doksan dokuz ve 'an mahallâtından Hola nahiyesinde Kadri nâm karye ve gayriden iki bin yüz otuz üç akça timarları dahi bi-lâ-sâhib olub timar-ı mezbûr ol vechile mahlul olmağla ber-vech-i ilhâk kendüye verilmek bâbında inayet rica itmeğin Şehrâbâd nahiyesine tabi Tazlar nâm karye altı bin yedi yüz kırk sekiz akça yazı ile defter-i mufassalda tahrir ve defter-i icmâl tetebbu' olundukda karye-i mezbûrenin icmâle verildiği kaydı bulunmayub ve Bolvadin nahiyesine tabi cemaat-i yörükân korusu ve gayriden dört bin dokuz yüz doksan akça yazar icmallü timar ma'a gayrihâ altı bin dört yüz doksan beş akçalık üzere berâtıyla İbrahim üzerinde iken cemaat-i mezbûreden dört bin akçası bi-lâ-sâhib olduğundan Receb bin Bayram'a ber-vech-i ilhâk tevcih ve cemaat-i mezbûrenin dokuz yüz doksan dokuz akçası hâlen merkûm İbrahim kaydında bâkî ve Hola nahiyesine tabi Kadri nâm karye ve gayriden iki bin yüz otuz üç akça yazar icmâl mahlul hisse timarın bin iki yüz otuz üç akçasına Mehmed derdest ve ve Kırıkışla nâm karye ve gayri ile birleşdirilüb beş bin iki yüz otuz üç akçalık üzere berâtıyla merkûm Mehmed'in üzerinde iken Kırıkışla nâm karyeden iki bin akçası bi-lâ-sâhib olduğundan kılıc-ı âhar Mehmed veledi Şeyh'a tevcih ve kadri nâm karye ve gayrinin bin iki yüz otuz üç akçası hâlen merkûm Mehmed'in kaydında bâkî ve karye-i Murialmazböre? ve gayrinin dokuz yüz akçasına henüz kimesne der-ders olmamışdır deyü iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim defter emini Mehmed -dâme mecduhu- 'arz itmeğin 'arızı mucibince der-dest üzere tevcih olunmak emrim olmuşdur. BUYURDUM Kİ; Göresiz, timar-ı mezbûrlar vech-i meşruh üzere mahlul ise sefere eşmek ve berât itmek şartıyla altı bin yedi yüz kırk sekiz akça yazısı olub mahlul mufassal olan Tazlar nâm karye ile cemaat-i yörükân korusu ve gayriden dokuz yüz Kadri nâm karye ve gayriden iki bin yüz otuz üç akça timarları muma-iley şakird Halil Şerif -zîde kadruhu-ya der-dest üzere ber-vech-i ilhâk tevcih eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Tahrîran fi'l-yevmi'l-hâmisi ve 'işrîn min Safer senete hamse ve selâsîn ve miete ve elf.

Kostantıniyye, el-mahrûse

Belge 132

Nişân-ı şerîf-i ali-şân.

Memalik-i mahrusede vâki' Şam ve Haleb ve Diyarbakır ve Mardin ve Adana ve Malatya ve Antep Tokat caniblerinde ve sair bazı mahallerde vali ve muhassıl ve voyvodaların taht-ı iltizâmalarında dâhil-i mîrî mukâta'âtın .... ricâl-i devlet ve a'yân-ı vilayetden bazı kimesnelerin uhdesinde olub lakin üzerlerine müstekarr olmayub her biri bir tarîk ile bir sened ve bir kaç adam der-uhde olduğundan reâya fukarası

gözedilmeyüb bunlar için vakt-i zamanıyla tohum ve sair ihtiyaçları olan malzemelerine ianet olunmamak ile bi'z-zarûrî murâbahacılarından za'af ile akça aldıklarından her senede ziyade bulan istirbâhın edâsına zirâ'at ve hirâsetleri ve bağ bağçe ve sair kâr ü kisbleri hâsılı vefâ itmedüğünden der-uhde idenler dahi zabt ideceğim bir sene yahud iki sene dir deyü bi'l-cümle hâsılâtların almak için cevr ve eziyet etdiklerinden ekseri perakende ve perişan ve hali harab ve bakiye kalanlar dahi kût-i yevmiyyeye muhtac ahvalleri digergün ve mâl-i mîrî tedennî ve tenezzül bulub beytül-mâl-i müslimînin gadr ve zararına bâ'is olduğu zâhir olmağın ba'de'l-yevm bu makûle mukataat ve kurâ-i mısır karyeleri misillü malından ve kalemiyyesinden virdikden sonra bir tarîk ile mutasarrıf olduğu kurâ âhara virilmeyeceğın bilüb iğmâz ile takayyüd ve oşr-i mahsûlünden kendüye faiz ziyadece olsun deyü reâya fukarasının tahammülüne ve sair livâ-i zimmete iânet ve dest-i .... ahvalleri nizam bulub terakkî-i ibâd ile memalik-i İslamiyyede olan mîrî mukataat mamur ve şen ve abadan olmasına bâ'is olub ancak inkilâb-ı zaman muktezâ-yı hâle göre bu nizâm-ı mutlaka cem-i hazine için olub bu zaman re`y-i şurût-i mezkure murâ'at olunub tebdîl ve tağyîr olunmak sebebiyle verdikleri mu'accele zâyi' olmayacağı mu'ayyen bilüb rağbet itmeleri için fî-mâ-ba'ad taraf-ı hümayunum tevkîl-i mütâfım olanlar tarafından bir yerlü nizamı bozub suret-i âhara ifrâğ etmek murad eylediklerinde bu nizam i'mâr-ı memlekete ve 'ibâdullaha yararlı ve enfa' olduğundan huzur-ı faiz-enver-i padişahanem gelüb bi'n-nefs kendüleri arz ve men' itmeleri için a'lemül-'ulemâ'l-mütebahhirîn şeyhu'l-İslam ve kazâzker ve nakîbü'l-eşrâf -edâma'l-İlahu te'âlâ fezâiluhum- bu husus-i mahsusa nâzirü'l-ayn ve mu'în olmalarıyla ol makule kurâ ve mukataâtdan hâlen hazine-i amirem defterlerinde mukayyed olub valiler ve muhassıllar ve voyvodalara viregeldikleri mâl-i maktû'ı her ne ise mâl-i mîrî ve mutad üzere kalemiyyesine kesr ve noksanı gelmemek şartıyla malından asitane-i saadetim hazinesine verenler ke'l-evvel hazine-i amirem câbi'u'l-emvâl olanlar verregelenler ke-mâ-fi'l-evvel kaydına memur olanlara bir senedi dahilinde bir sene taksit ile virüb yedine ma'mûlün-bih temessük aldıkca cümle vardır deyü mîrî ve kalemiyyesinden viregelenlerden izdiyâd bir akça ve bir habbe mutâlebe olunmayub ve şefâ'at ve rica .... gadr ve zarar kasdıyla sâhibin rızası olmadıkca bir tarik ile mutasarrıf olduğu kurâ âhara virilmeyüb vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mîr-i livâ ve mütesellimler ve sair ehl-i 'örf tarafından bi-lâ-zaman bir sened talebiyle dahl ve rencide itdirilmeyüb mefrûzu'l-kalem ve maktû'u'l-kadem min-küll'il-vücûd serbest üzere bunda oldukça mâlikâne bir berât ile zabt itmeleri için yedlerine berât-ı alışanım i'tâ olunub ve mutasarrıflarından birisi hâl-i hayvetde karyesin âhar kimesneye ve kasr-ı yedd ve ferâgat murad eylediklerinde marifet-i şer' ve hüsn-i rızâsıyla huccet-i şer'iyye olduğundan sonra berât-ı emr-işanım ferman olunub ferâğ ve kasr-ı yedinden müceddeden berât virilüb ve sâhibi bi-emri'l-lahi Teala vefat idüb karyesi mîrîye aid ve râci' oldukda taraf-ı mîrîden müzayede ve rağabât inkitâ'ından sonra sairinin verdiği mu'accele ile verir ise evladına virilüb olmadığı suretde talibine tekrar fûruht ve akçası teslim-i hazine olunmak üzere mukârenet-i 'avn-i bârî ile ta'mîr-i bilâd ve karziyye-i ibâd için hayr-hâhâne devlet-i aliyeme makul ve

münasib görüb cümle ittifakıyla baş defterdarım olan arz ulemâ-yı kirâm ve vüzerâ-yı 'izâm dahi istihsân ve istisvâb-ı arza itmeleriyle bu suret-i müstahsene mürûr-i ezmine ile tebdîl ve tağyîr olunmayub nazırı olan müşarun-ileyhim bu hususun şurût ve kuyûdunu bi'l-ittifâk vikâye ve tenfiz ve icra ve hıfz ü hirâset idüb fi-mâ-ba'ad düstûrül-kemâl olunmak üzere mahalline kayd olunması bâbında pâye-i serîr-i a'lâma telhîs olundukda mucebince hatt-ı hümayun-i celîlü'l-makrûnum sâdır olmağın senevî dört bin gurus mal zamanı zabtı mart ibtidâsından olan Karahisâr-ı Sâhib ve tevâbi'i sancaklarının adet-i ağnâm ve adet-i gulamiyye ve resm-i ağıl mukataası bundan akdem beyne'n-nâs defa'ât ile müzayede ve rağabât inkitâ'ından sonra yedi bin beş yüz gurus mü'eccele ile hâlen imâmı ûlâm olan akzâ kuzâti'l-müslimîn Abdurrahman -zîde fezâiluhu-nün oğlu Mehmed -zîde fazluhu- ile işbu râfi'-i tevkî-i reff'ü'-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Emin oğlu el-Hâcc Said -zîde mecduhu- üzerlerine karar ve tâlib-i âharı keff-i yedd itmekle her sene-i mâlîde hazine-i amireme edâ ve kalemiyyesin virüb hisâbın görmek üzere sâdır olan hatt-ı hümayun-i şevket-makrûnum mucebince bin yüz otuz beş senesi martı ibtidâsından mâlikâne uhdelere kayd ve müceddeden berât-ı celîlü'l-'unvânım verilmek bâbında telhis mucebince ferman-ı ali-şanım sâdır ve mu'accele olan meblağ-ı mezbûru teslim-i hazine-i amirem eylediklerinde suret-i rûznâmçe-i hümayunum verilmek hakkında mezîd 'inâyet-i padişahanem zuhura getirüb bin yüz otuz beş senesi Saferinin on üçüncü günü bu berât-ı hümayunu verdim ve BUYURDUM Kİ; mûmâ-ileyhimâdan el-Hâcc Ahmed -zîde mecduhu- teslim-i hazine-i amirem eylediği mu'accele mukabelesinde mukataa-i mezbûrenin nisf hissesin bin yüz otuz beş senesi Martı ibtidâsından cibâyet oldukca te'yîden mâlikâne zabt ve bu sene-i mezbûrede vâki' kasabât kuralarında olan Müslüman ve keferelerin yedlerinde mevcut bulunan koyun ve kuzu ve keçi ve oğlakdan her bir re'sinden birer akça resm-i ganem ve her yüz re'sinden yirmişer akça 'adet-i gulâmiye ve her üç yüz re'sinden beşer akça resm-i ağılları mîrî için cem' ü tahsil itdirile. Ve muafiyet iddaa idenlerin sözlerine itibar olunmayub iktiza iden adet-i ağnâmları tahsil ola. Ve kalem-i mezbûre kuralarından mürûr ve 'ubûr iden koyun ve kuzu ve keçi ve oğlak bir senede bir def'a Mart vüsûlünde lazım gelen edâ ve tahsildârlardan yedlerine edâ tezkiresi alanlar fûruht ve yahud kışlatmak için âhar vilayete götürdüklerinde âhar kazâlarda olan tahsildârlar tarafından tekrar adet-i ağnâm talebiyle rencide eylemeyeler. Ve bi'l-fi'l dârü's-saadetim ağası olub nezaretinde olan evkaf kurasında sâkin ve mütemekkin defterlü reâyasının yedlerinde mevcut bulunan koyun ve kuzu ve keçi ve oğlakların buldukları mahalde mîrî tahsildarlarına vakt-i tâliki muvacehesinde mevkıt-ı şer' ile 'add ve hisâb olunub her ne mikdara bâliğ olur ise kadimden vakf tarafından kaçar akça tahsil olunagelmiş ise üslûb-i sâbık üzere vakf zabiti cem' ü tahsil ve her bir re'sinden birer akçasın vakf zabiti mîrî için mîrî tahsildarına edâ ve teslim idüb kûsûru vakfın umûruna sarf olunmak üzere emrim ile şurûtu üzere cem' ü tahsil itdirile. Ve her sene malın müşterekiyle ma'an hazine-i amireme dört taksit ile edâ ve kalemiyyesin virüb hisâbın görüb ibrâ-yı zimmet eyleyüb yedine suret-i muhasebe aldıktan sonra işbu berât-ı ali-şan mucebince zabt ve hilafına taraf-ı âhardan dahl ü

taarruz kılmayalar. Ve ferman olan ve kasr-ı yedd şurûtu murâ'at kılınub senedi âhar sene ibrâ-yı zimmet eyleyeler. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Belge 133

Emîrû'l-ümerâ`i'l-kirâm kebîrû'l-küberâ`i'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâm ber-vech[-i arpalık] Karahisâr-ı Sâhib sancağına mutasarrıf olan (.....) -dâme ikbâlehu- ve kıdvetü'l-kuzâtı ve'l-hükkâm mâ'denü'l-fazli ve'l-keâm mevlânâ Karahisâr-ı Sâhib kadısı -zîde fazluhu- tevkî'-i refî'-i hümayun vasıl olacak malum ola ki; Hamid sancağında vâki' yörükân-ı Eğirdir ve tevâbi'i mukâta'ası voyvodası olan Hazinedâr Hüseyin gayri vâki' bazı mevâd isnâdıyla mukataa reâyasını ahz ve der-zincir ve bi-gayri hakk cerîme nâmıyla her birilerinin altmışar ve yüzer gurusların alub otuzar kırkar atlu ile karye be karye gezüb hezâr teaddiye cesâret ve alakası olmayan bazı ze'âmet ve timar reâyasına müdahale ve sadât-ı kiramdan ve kul oğullarından bazılarının dahi reâya olmak zu'muyla evlerin basub ehl ü 'iyâllerine taarruz ve emvâllerin ahz ü gâret idüb şer'-i şerife davet olundukda inkiyâd itmeyüb zulm ü teaddisi hadden efzûn olmağın mezbûrun şerr ü mazarratını fukara üzerinden def' ü ref' olunmak üzere emr-i şerifim verilmek bâbında siz ki mîr-i mîrân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimâsız 'arz ve Yalvaç ve Karamık kadıları dahi 'arz etmeleriyle mezbûrun mâlikâne üzerinde olan mukataa-i mezbûrun malından bin yüz yirmi sekiz senesinden yüz on iki bin dör akça ve yüz otuz üç ve otuz dört senelerinden dahi iki yük doksan dört bin akça ki mecmû'u dört yük altı bin dört akça taraf-ı mirîye deyni olmağla yüz yirmi sekiz senesinden otuz dört senesine gelince taraf-ı mirîye küllî deyni olub ve hisâbını dahi görmeyüb şurût-i malikânenin mugâyiri hareket etmekle mâlikâne kaydı üzerinden ref' ve tâlib-i âhere fûruhtu fermanım olmağla zimmetinde kalan meblağ-ı mezbûr dört yük altı bin dört akça mâl-i mîrânın tahsili lazım gelmeğın imdî işbu emr-i şerifimle mübâşir tayin olunan Yakub -zîde kadruhu- vardıkda mezbûru ahz ve kal'abend olunub zimmeti tamamen tahsil ve icrâda muhalefet ederse emvâl ve emlâkin ve eşyâsın marifet-i şer'ile ve mübâşir-i mezbûr marifetiyle zabt ve tahrîr ve defter olunub değer-i bahâlarıyla fûruht ve mîrîye olan deyni için müfredât ve defteriyle hâsılını mübâşir-i mezbûr ile Âsitâne-i Sa'âdetime irsâl ve îsâl ve teslim-i hâzîne itdirüb be'dehu itlâkı için ne vechile fermân- ali-şanım sâdır olursa âna göre amel ve hareket eylemeniz bâbında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuştur. BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfiye sudur olan işbu emr-i şerif-i celîlü's-şân-i vâcibü'l-imtisâl ve lâzimü'l-ittiba'ın mazmun-i itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfiyla bir ferdi bir dürlü vaz' ve hareketden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Kostantiniyye, el-mahrûs

Belge 134

Hâlen Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı 'izzetlü ve rifatlü Mehmed Paşa hazretleri ve kıdvetü's-sikât ve'l-mustahfizîn Karahisâr-ı Sâhib kal'ası [mustahfizi] - zîde hifzuhu- inhâ olunur ki; Hâlen medine-i Kütahya sâkinlerinden Mustafa ve Eşref nâmân kimesneler eşkiyâ zümresinden olub şer'ile kal'abend ve te'dîb olunmaları lazım gelmekle mezbûrlar iki nefer eşkiyâlar mübaşir koşulub gönderilmiştir. İnşâallahü Te'âlâ vusulünde gerekdir ki, mezbûrlar vardığı saat kal'abend ve muhkem habs olunub vusulünde i'lâm ve ve tekrar ıtlâkları için mühürlü buyuruldumuz sâdir olmadıkça ıtlaklarından ihtirâz ve mucib-i buyuruldı ile 'amel ve hilafından ihtiraz ve ictinab eylesesiz deyü. Fî 18 sene 1135.

Belge 135

Berât-ı Şerîf-i Âl-i şandır

Memâlik-i mahrûsemde vâki'tavâyif-i ehl-i zimmetlerden yehûd ve nasârânın şer-i arûsiyetlerine mazrûbe olan cizyeleri beyt-ü'l mülk-ü emvâl mendûhasından olub mezheb-i hanefiyyeye erzen-i müstehak cizye olankardan a'lâ ve evsad ve ednâ i'tibâriyle cibâbet olunmak lâzım gelmeğın sene-i sâbıkûnca İnşâallah-u Teâlâ 1136 senenin cibâbeti işbu 1135 senesi guresine cibâbet olunmak üzere hattı hümâyûn-ı şevket sâdir olmağın Kütahya ve Karahisâr-ı Sâhib ve Sultanönü sancaklarında vâki' kazâlarda ve kurâlarda sâkîn ve mütemekkîn ve mürûr ve umûr eden ehl-i zimmet-i kefer ve yehûd ve erâmin-i acem tâifelerinin 1136 senesi cizyeleri iki yüz otuz a'lâ ve ikibin yüz evsat ve yedi yüz elli ednâ ki ceman bin dokuz yüz evrak ile tahsiline işbu 1135 senesi receb-i şerîfguresinden mübaşeret olunmak üzere Ömer zîde mecdûhû kefâletiyle oğlu işbu Râfi'-i tevkî-i refî-i'ş-şân-ı hâkânî Kıdvet'ü-l emâcî ve'l a'yân İsmâil zîde mecdûhû deruhde ve tefvîz olunup işbu berât-ı âl-i şânın-ı ma'delet şânı verdim ve buyurdum ki cizyedâr-ı mezbûr varub 1135 senesi receb-i şerîf guresinde vakt-i muvâcehesinde mîrî mührü ile memhûr ile verilen cizye evrak boğçasının mühürleri kat' ve evrakta olan mühür ile tatbik olundukda ceki bir kese ve vilayet kadısı mühürleyüb der saâdetime ve sulhü mezbûra tâbî her belde ve karyede sâkin yerlü ve yabancı ve mürur ve ubûr eden ehl-i zimmet-i kefer ve yehûd ve erâmine-i acem tâifeleri ve emr ve merâhik malına dâhil olub şeran cizyeye müstehak olan malları gerği gibi takayyüd-i ihtimam ile külli şahsın ve bir ferd hariç ve kağıtsız kalmamak şartıyla reb' şer'üzre ahâlisini beyninde esnaf kınık sınıfdan adem-i i'tibâ olunursa nefer-i mu'temetden bir altun ve evsat-ı hâl olanlardan iki altun zâhir-i infâk olanlardan dört altun şerîf cizyelerden ahz olagelüb meğer el halet-i hâzihi eşref altun beşer bâle başıyla buçuk tekâvût olunduğında cizyedârları gayri takattû-ı berâtımızda altunu alınmak tasrîh olunub aynî onun talebiyle reâyâyâ cebr alyun bulamadıkları suretde her bir aklama mukâbil senede yüz beşer bâle taleb ve tahsîl ve reâyâ fetvâsına bu vechile takdiir etmeleriyle fimâ

ba'd reâyâdan aynı altun taleb olunmayub beher guruş kırk bâle hasebiyle a'lâsına yüz kuruş ve evsatdan beş kuruş ve ednâdab iki buçuk kuruş olmak üzere ecnâs-ı nakîdde mezkûr akçe hâsıl-ı iyâd-ı tam ve'l-vezn olduğu râyiç ve olduğu vech üzere ve zincir mahalle her altunu yüz onar paraya mürûr ve İstanbul altunu yüz otuz paraya alınub cizyeleri bu vech ile cibâyet ve tahsil ve bende-i şurût-ı mukarrer ve mezkur mahalde ihtimâm ve i'tidâl üzere mürâat olunub hakkı tecâvüz ve teaddî ile sebep-i sadâkat ve tarîk-i istikâmetle udûl idenleri şeran ve müstehakan aldıkları cezaları ve amelleri tertîb olunan ehl-i keferenin her birine mîrî mühür ile memhûr eşkâliyle birer kağıt verilüb a'mâl-i cizyeye tevzî eylediği a'lâ ve evrakları her birinden iki ve evsatdan dokuz ve ednâsından altı bâle maîşet.

Belge 136

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'la Kütahya valisi vezirim (.....)paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- ve a'zamû'l-ümerâi'l-kirâm mevâciu'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-'izzi ve'l-ihtişâm el-mahfûf bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Karaman beylerbeyisi -dâmet me'âliyehü- ber-vech-i arpalık Karahisâr ....ve ..... sancakları mutasarrıflar -dâme ikbâluhum- Mefâhiru'l-kuzâti ve'l-hükkâm me'âdînu'l-fezâ'ili ve'l-keâm Yeniil hâssı reâyası bulunan yerlerin kadıları -zîde fazluhum- kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Türkmen voyvodası -zîde mecduhu- tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin muhtârü'l-'izzi ve't-temkîn bi'l-fi'il dârü's-sa'âdetime ağası olub Haremeyn-i Şerifeyn evkafı nazırı olan el-Hâcc Beşir Ağa -dâme 'uluvvuhu- Divan-ı Hümayunuma 'arz-ı hâl gönderüb taht-ı nezaretinde olan evkafdan Üsküdar'da vâki' merhume ve mağfurun-lehâ 'Atîke Sultan -tâbet serâhâ- evkafı olan Yeniil ve tevabii hâsları reâyaları hatt-ı hümayun-i şevket-makrûnumla min-küllü'l-vücûh serbest konar ve göçer taifeden olmağla avarız-ı hânedan dahi muaf ve müsellemler olub konub göçegeldikleri mahallerde ve kışlakları karîb olan kazâ ahalileri tarafından hâne-i avarız mutâlebesiyle bu âna değin rencide olundukları yoğiken hâss-ı mezbûra tabi Bozluk ve Boynuboğanlı Minnetoğlu ve Çaç ve Topaklı ve Mürdeli ve .... ve ....nâm cemaatler reâyaları yaylak ve kışlakları buldukları mahallerde etraf kazâ ahalileri hilaf-ı hatt-ı hümayun ve mügayir-i kanun, "sizler bizim kazâmız toprağında olursuz, bizim ile ma'an hane-i avarız vir" deyü iddia ve cemaat-i mezbûre reâyaları dahi veregeldikleri mana olmadığından veremedikleri ecilden ehl-i 'orf ve mütegalibe taraflarından atlı adamlar getirüb reâya fukarasına ... ve tecrîm ve külli gadr eylediklerin gayri kendileri dahi bi'z-zât kadimden davarların ra'y itdiregeldikleri mahallerden hayvanların sürüb yaylak ve kışlak akçası deyü akçaların alub Haremeyn-i Şerifeyn reâyalarının perakende ve perişan olmalarına sebep ve Haremeyn akçasının ta'tiline

bâ'is oldukları i'lâm olunmakla fî-mâ-ba'ad zikr olunan cemaatlerin reâyaları üzerlerine edası lazım gelen mâl-i Haremeynlerin voyvodalarına kanun ve defter mucebince eda ve teslim eylediklerinden sonra min-ba'ad ehl-i 'örf tarafından atlu ile haliaf-ı şer' ve kanun teaddi olunmayub ve yaylak ve kışlakları mahallerin etrafında olan kazâ ahalileri taraflarından dahi hâne-i avarız ve yaylak ve kışlak akçası bahanesiyle ve âhar tarikile rencide ve remide olunmayub bu âna değin aldıkları dahi girü ashabına redd ve serbestiyet üzere voyvodaları taraflarından zabt olunmak bâbında emr-i şerifim verilmek ricasına i'lâm eylemeğin imdi vech-i meşruh üzere amel olunmak bâbında ferman-ı ali-şanım sâdır olmuştur. BUYURDUM Kİ; hükm-i şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan [emrim] üzere amel idüb dahi mârrü'z-zikr cemaat reâyaları mâl-i Haremeynlerin kanun ve defter mucebince voyvodalarına eda ve teslim eylediklerinden sonra ehl-i 'örf taraflarından hilaf-ı şer'-i şerif ve mugayir-i kanun ol vechile teaddi itdirilmeyüb ve yaylak ve kışlakları mahallerin etrafında olan kazâ ahalileri taraflarından madem ki avarız hânesine dahil âharın emlâk ve arâzîlerin zabt ve tasarruf eylemedikçe hilaf-ı kanun avarız ve sâ'ir bahane ile Haremeyn reâyasını rencide itdirmeyüb hilaf-ı şer' ve mugayir-i kanun aldıkları her ne ise marifet-i şer'le girü ashabına redd ve serbestiyet üzere voyvodaları taraflarından zabt itdirdüb emr-i ali-şanıma mugayir kimesneye 'inâd ve muhalefet itdirmeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi's-sâlisi 'aşer min Cemâziyyi'l-Âhir sene 1135.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 137

Düstûr-i mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re`yis-sâ'ib mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'la Anadolu valisi vezirim(.....) paşa -edâma'l-llahu te'âlâ iclâlehu- ve a'zamû'l-ümerâi'l-kirâm mevâciu'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzi ve'l-ihtişâm el-mahfûf bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Karaman beylerbeyisi -dâmet ikbâluhû-ve kıdvetü'n- Nüvvâb ve'l müşîîn Kütahya ve Konya Nâibleri -zîde ilmuhumâ- tevkî'i- refî'i- hümayûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki: iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâfîn muhtârü'l-'izzi ve't-temkîn bi'l-fi'il dârü's-sa'âdetime ağası olub Haremeyn-i Şerifeyn evkafı nazırı olan el-Hâcc Beşir Ağa -dâme 'uluvvuhu- Divan-ı Hümayunuma 'arz-ı hâl gönderüb taht-ı nezaretinde olan evkafdan Üsküdar'da vâki' merhume ve mağfurun-lehâ 'Atîke Sultan -tâbet serâhâ-evkafı olan Yeni il hâsları reâyâların minarüzü'l-kalem ve aktûü'l-kalem min külli'l-vücûh serbest olub valileri ve sancak mutasarrıfları adamları vesâir ehli örf taifeleri tarafından bir kimesne dahl ve taaruz itmeyüb voyvodaları tarafından serbest üzere zabt olunmak babında hatt-ı hümayûnum ile konar-göçer taifeden olmağla avarız ve nüzulden dahi muaf ve müsellemler olub ber vechile dahl olunmak icab etmez iken hâss-ı mezbûre tabi yüzbin Boynuboğanlı Minnetoğlu ve Çaş ve Topaklı vesair

yürükân-ı sâkin Haremeyn-i Şerifeyn reâyâları kadimden yaylak ve kışlakları civar bulunan kazâ ahalileri tarafından hane-i avarız taleb olunmuş değil iken hilâf-ı Hatt-ı Hümâyün ve Barçın kazâsı ahalilerinden Hacı Osman Oğlu Hacı İsmail ve Hacı Ali ve Hacı İbrahim Münif ve Macaroğlu ve Ayîn oğlu ve Köroğlu Abdurrahman ve Hacıoğlu Ali ve Seyyid Mustafa nâmun kimesneler fuzuli Haremeyn-i Şerifeyn reâyâlarından avarız hanesi taleb ve cebren adamları ahz ve bila ferman .....ve ma'lûmü'l mikdâr akçe olub ve hayavenât ve cevâyişlerin gasb etmeleriyle Haremeyn-i Şerifeyn reâyâsına külli gadr ve Haremeyn-i Şerifeyn akçesinin adem-i tahsiline bâis olmalarıyla (.....) mübaşir ta'yin olunub mezbûrun hilâf-ı şer' ve kanun aldıkları hayavenat ve eşyaları mübaşir-i merkûm ma'rifteiyle gerü ashabına red olundukda sonra fîmâ ba'd reâyâ üzerlerine tasallutu men' ve ref olunub ve hâss*ı mezbûr reâyaları üzerlerine edası lazım gelen mal-ı haremeynleri voyvodalarına eda ve teslim eyleyüb .....gayrisi kimesne reâyadan birisine taleb eylemeyüb serbest üzere voyvodalar tarafından zabt olunmak babında emr-i şerifim verilmek ricasına i'lâm eylemeğin .....vech-i meşruh üzere amel olunmak babında ferman-ı âl-i şan sâdir olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle (.....) vardukda bu babda sâdir olan emr üzere amel idüb dahi i'lâm olduğu üzere mezbûrların reâyalar mezbûrlardan hilaf-ı şer fuzuli aldıkları akçe ve hayevenât ve eşya her ne ise ma'rifet-i şerle mübaşir-i merkûm marifetiyle gerü ve ashabına redolundukdan sonra fîmâ ba'd reâyâ üzerlerine tasallut men ve ref olunub hâss-ı mezbûr reâyaları üzerlerine edası lazım gelen mal-ı haremeynlerin voyvodalarına eda ve teslim ettirdüb ve verdiklerinden gayri kimesne reâyadan bir nesne taleb eylemeyüb serbest üzere voyvodalar tarafından zabt ve rabt olunub hilaf-ı ferman kimesneye vez' ve hareket ettirilesiz 'alâmet-i şerife i'timâd kılasız. Tahrîran fi'l-yevmi's-sâlisi 'aşer min Cemâziyyi'l-Âhir sene 1135.

Kostantiniyye, el-mahrûse

Belge 138

Cebeli Buyrulduşudur

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Sultanönü Sancağı Mutasarrıfları izzelû rif'atlû Mehmet Paşa ve Fevzi Paşa hazeratı şerâyi-i şîâr Kütahya Karahisâr ve Sultanönü Ve Hamîd Sancaklarında vakî' kazâbât Efendiler kıdvetül'l emâsîl-i ve'l akrân Hamîd Sancağı mütesellimi izzetlû (.....) Ağa zikrolunan sancakların alaybeyleri Ağa inha olunur ki hâlen zikrolunan sancakların otuzbeş senesine mahsub olmak üzere sıbyan ve mütekâidîn cebel-i bedeliyeleri tahsili hâlen matbaîâli emini Halil Efendi'ye masraf-ı matbah için havale ve deruhde olunub tahsili için emr-i defter tarafınıza irsal olunmağla mezbûr-ı matbah-ı âmire mesârifi için havale olunmuş akçe olunub sene-i sâire kıyâsı ile te'hîr ve tevkîr iktiza etmekle bir an evvel yerlu yerinde cem ve tahsil ettirilüb te'hîrine bâis olunursa kendüne ihtirâz olunmak babında divân-ı anadoludan buyruldu tahrir ve kıdvetül'l emâsîl-i ve'l akrân (.....) zîde Kadruhû

mübâşir tayin ve irsâl olunmuştur.vusûlünde .....zikrolunan sancaklarda ne miktar sıbyân ve mütekâidîn var ise gerek defterlü ve gerekse hariç-i ez defterde ne mahalde bulunursa kânun üzere cebelûleri tahsil ve teslîm ettilüb .....kendüleri bulunursa kendülerinde ve kendülerinden olmadığı halde subaşılardan ve subaşıları bulunmadığı surette ricaya .....sipâhiye ait öşrü mahsulünde bâi hal tahsil ve teslim ve kara ve cümleiniz ihtimam eylesiniz.işbu tahsil olunacak akçe matbah-ı âmire mesârif için havale olunmuş mâl-ı mîrî olub evvel be evvel tahsile muhtaç vakti mürur etmekle bir an evvel tahsiline muhalefet ederlerse gerek ayan ve gerek eden bölükleri ve sâir züemâ ve her kimler olursa olsun mâl-ı mîrînin tahsiline muhalefet eyledikleri alet tafsil yazub deyu anadoluya i'lam ve sıbyan ve mütekaitlerden muhalefet eder mübâşir koşub divan-ı anadoluya ihzar ve irsal eyleyüb ihtiraz ve ictinâb eylesiniz. deyu

Belge 139

Bolvadin Kasabası Ahalisinin Taksit Ref'idir

Kıdvêtün Nüvvâb-i El-Müşerriîn Bolvadin Kazâsının Nâib-i şer'i olan Mevlana (.....) zîde ilmuhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak mâ'lûm ola ki Bolvadin Kasabası haccac-i müsliminin nuzulgâhı olduğundan mâadâ .....üç pâre karye Kasaba-i mezbûr menzilkeş olub lâkin iki üç seneden berü (.....) kaht u gala sebebiyle ahalisinin zaif târî ve menzil selyaanesinden ekser perakende ve perişan olmağa yüz tutub ol veçhile firar edenlerden maada yerlerinde baki kalanları nefer-i tecmîl edemeyüb hallari diğergûn çekmeye iktidarları kalmayub menzil-i mezbûrun dokuz ras bargiri için kazâ-i mezbûrun avarızından takiyyed mesârif için taraf gayriden verilen mecmu' altıyüzelli iki buçuk kuruş mazrufa eylemeyub beş yüz guruş ile altıyüz kile şiar ikiyüz araba saman inzamıyla senesi otuzdört sene-i atisi rûz-i saferinde rûz-i hazeriyesine değin tuttuğumuz menzilci dahi ulakların kesrinden medyun ve müstegarg olub ahvalimiz iki gündür sene-i cedid için taraf-i mirîden ya bir menzilci veyahut menzile bir miktar imdad buyursun deyu istidâ-i inayet buyursun deyu istidâ-i inâyet eyledikleri, senki Bolvadin Nâibi İbrahim Karahisâr ve Çay Nâibleri dahi arzı Bolvadin mefahhar etmeleriyle Karahisâr-ı Sâhib Sancağında vâki'' kazâlardan toptan eyalet mutasarrıfıçün bin dörtyüz kırk bir kuruş bir sülüs ve sancak mutasarrıfı için bin beş yüz kuruş imdâad-ı sağıreye tayin olunduğu divan-ı hümâyundan derkenar olmağla arz ve muhaffer olunduğu üzre Kütahya Valisine yüz on üç ve Karahisâr-i Sâhib Sancağı mutasarrıflarına kayd harçlarından gayri iki yüz kırk üç kuruş ki üç yüz elli altı kuruş imdâd-i saferiye teklifleri almış olur lakin Bolvadin Kazâsı ..... menzilkeş olub menzil mesârifini sürdükten sonra tekrar tekrar imdâd-ı hazariye verilmek reâya fukarası ahalisine ziyade teklif olub ber veçhi edaya iktidarları olmadığı zâhir olub menzil-i mezbûru gürmeye tahammülleri olmamak ..... perakende oldukları halde tekrar verilmek

içün taraf-ı miriden mesârif-i azîm gitmesine bâis olacağı zâhir olmağla Kütahya valisi ve Sancak mutasarrıflarının imdâd-ı seferiyeleri ref' ve afv olunub .....imdâd-ı seferiye nâmıyla kazâ-i mezbûrun kurasında imdad-ı seferiye ve kayd harcı nâmıyla bir akçe madalya ile fukara ve ahali .....olunub ve kazâ-i mezbûr ahali deruhde olunmak üzere menzil umurunu gereği gibi görüb mürur ve ubur iden ulaklara bargir araşdırub ulaklara meks ve tavakkuf ettirilmemek üzere divan-ı hümayun tarafından emr-i şerif tahriri için iftiharü'l ümerâi'l ve' ekâbir bi'l fasl baş defterdârım olan el-hac İbrahim dâme uluvvuhû i'lan itmeğin mumâ ileyhin îlamı mucebince amel olunmak emrim olunmuşdur buyurdum ki (.....)vusul buldukda bu babda sâdır olan emrim üzere amel-i ..... muma ileyhin i'lamı mucebince Bolvadin Kazâsı ahali menzilkeş olmağla uhdelerinde olan menzil umurunu gereği gibi görüb mürur ve ubur eden ulaklara bargir ayrışdırub ulakları meks ve tevakkuf ettirilmemek üzere Anadolu Valisi ve sancak Mutasarrıflarının imdad-ı seferiyeleri ref' ve afv olunub min ba'd imdad-ı seferiye nâmıyla kazâ-i mezbûr fukarasından imdad-ı seferiye ve kayd harcı nâmıyla bir akçe mutalebesiyle fetva ve ahali ta'zi olunmayub mazmun emr-i şerifimle amel oluna şöyle bilesiz alamet-i şerife itimat kılasız tahriren fi evâhir şehr-i receb sene 1135 El- Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 140

Şerif-i âlişân şerîf-i âlişândır

Karahisâr-ı Sâhib müzafatından Kırhisar nahiyesinde Çakırlu nâm karyede vâki' Ahi Satılmış Zaviyesine mutasarrıf olan Ebubekir fevt olub yeri hâli ve mahlûl olmağla yerine işbu râfi-'i tevkî-'i refi-'i'ş-şân-ı Hakanî Murad Halife her vecihle layık ve külli müstehak olmağın tevcih olunub yedine Berât-ı Şerifim verilmek ricasına istid'âsı 'inayet eylemeğin vâki' ise sadaka edüb bu Berât-ı Hümayunı verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm mezbûr Murad Halife varup zikr olunan zaviyenin müteveffay-ı merkûmun yerine zaviyedarı olub hizmet-i lazimesini mer'ı ve müedda kılındıktan sonra yevmî bir akçe vazifesine mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devam-ı ömr ve devletiçün duaya müdavemet göstere ol babda taraf-ı âherden ferd mâni' ve mezahim olmayub dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bileler 'alâmet-i şerife i'timad kılalalar tahriren fi evâhiri şehr-i Receb li-sene hamse ve selâsîn ve mi'ete ve elf.

Buyruldu

El-Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 141

Kıdvetü'n-nüvvab ve'l-müteşerri'în Karahisâr-ı Sâhib kazâsına nâib ü'ş-şer' olan Mevlana zîde 'ilmühü tevkî-'i refî-'i Hümayun vasıl olıcak ma'lûm olaki mecd-i târikine südde-i sa'âdetime 'arzuhal edüb kazâ-i mezbûra tabi' Salar nâm karyede vâki' babası Receb Ağa demekle ma'ruf kimesne mülk-i çiftliğime mutasarrıf iken fevt olub çiftlik-i merkûm buna intikal edüb lâkin bu sağır bulunmağla çiftlik-i mezbûrun hudûdı ve sınırını natık hücceti bir tarîkiyle zayi' ve çiftlik-i merkûmun âher tarîkiyle hududı bir vecihle bilinmemekle ol vecihle ğadr olduğım bildirüb çiftlik-i merkûmun hücceti mükellefiyet-i sicillatda olan kaydından ihraç olunmak babında emr-i şerîfim rica etmeğin mahalline hücceti ihraç olunmak emrim olmuşdur. Vusûl buldukda bu babda sâdır olan emrim üzere 'amel dahi çiftlik-i merkûmun hüccet mahalline sicillatında olan kaydından aynısı ihraç olunub mazmûn emr-i şerîfimle 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timad kılasız tahrîren fi evâhiri Receb'ül-mürecceb 1135.

Buyruldu

Bi-Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 142

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâm-ı 'âlem müdebbirü'l-umûrû'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimi fihâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mûmehhid-i bi-niyyati 'd-devleti ve'l-ikbal şibr-i erkânü'l-âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfû bi-sunufi 'avâtıfu'l-melikü'l -a'lâ Anadolu valisi vezirim Paşa edâmallahü Ta'âlâ iclâlehü Kıdvetü'n-nüvvab ve'l-müşerri'în Karahisâr-ı Sâhib ve Kütahya kazâları nâ'ibleri zîde 'ilmühüma tevkî-'i refî-'i Hümayun vasıl olıcak ma'lûm olaki Abdünnebi ve karındaşı Osman nâm kimesneler südde-i sa'âdetime arzuhal edüb bunlar kendi memaliklerinde olub üzerlerine şer'an bir nesne sabit ve zâhir olmuş değil iken ... Karahisâr-ı sâhib sancağı mutasarrıfı Hacı Mehmet Paşa bunların bin yüz otuz senesinde hilaf-ı şer-'i şerif ve bi-gayr-i hakkın deve üç re's at ve iki yüz gurus ve altı kile ve sair eşyaları alub ğadr-i külli eyledüğüde bildirüb şer'ile görölüsüz ve bâli ve yerilmek babında Ferman-ı hükm-i Hümayunum rica eylediği ecilden şer'ile görölmek emrim olmuşdur buyurdum ki vusûlünde bu kere bu babda sâdır olan emrim üzere 'amel nasb Mîr-i mîran mûma ileyhin vekîlide mübaşir-i şer'a ihzar ve husemasıyla beraber edüb mukaddema bir vak'a şer'ile görölüb fasl olmayan hususları tamam-ı hak üzere mukayyed olub göresin i'lam olunduğu üzere ye'se olbabda iktizay-ı şer'ı kadîm ile 'amel edüb dahi vech-i meşrûh üzere hilaf-ı şer'a muhalif ve bi-gayr-i hakkın alduğım deve ve at ve akçe ve eşyayı da ba'de's-sübût hükm edüb ta'allül etdirmeyüb min ba'd şer'ı şerîf ve emr-i Hümayunuma muhalefet kimesneye iş etdirmeyesiz ve kasabada medhal olmayanları ta'aruz etdirmeyesiz ve asamayanları (?) Asitane-i saadetime bildirüb husus-ı mezbûr için bir nefer adam

vermek eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i’timad kılasız tahrîren Fî evâili şehr-i Şaban 1135

Mucebince Anadolu Valisi vezir Ruşen Osman Paşa Hazretlerinin Buyruldu-ı emr Üsküpleri (?) dahi vardır.

Belge 143

‘İzzetlü fazîletlü Karahisâr Sancağı Mutasarrıfı Mehmed Paşa Hazretleri
Ve Karahisâr ve Hali ... .. Efendiler ... olunurki mezbûrun ... bâdî-i vech-i kân bulunub ashabına verilmek ve ... olmağla mübaşir yerlü yerinden tefahhus etdirilüb her ne tarik ile olursa olsun mezbûr mübaşire teslim-i divan-ı Anadoluya ... ve irsal eyleyüb hilafından ihtiraz ve ictinab eyleyesiz deyu. Buyruldu

Fî 28 Şaban 1135

Devletlü sa‘âdetlü mürüvvetlü merhametlü Sultanım Hazretleri sağ olsun
Arzuhal-i kulları budur ki hâlâ Beylerbeyisi vezirim muhterem Devletlü Mehmed Paşa Hazretleri karındaşınız ve etba‘-ı kullarından olub ona bu def‘a me’zunen Mısırdan Asitaneye gelür Konya şehrine dâhil olmadığının Medine-i mezbûre sükkânından ... Hünkâr oğlundan (?) bir gulam işтира edüb ve kalbur (?) ... ve ertesi gün sabah nâmazında o uyurken gulam-ı mezbûr bir gözüyle (?) atıma binüb firar edüb bu kulunuz ... Cay kasabası mahallinde Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa Hazretleri ve sair etba‘ları çayırdı at çayırlayub mezbûr gulamı pinhan eylediği ve ol taraftan akzaları ve zabıtları tecessüs ettirilüb asla görmüş olmayub bu kulunuza külli gadr olduğunun gayr-i mu‘temedün ‘aleyh kulunuz mübaşir ta‘yin-i ricaya mezkûrda vâki’ olan ... halkından ve civarından ma‘rifet-i şer‘ile teftiş mahzar edüb hayatı ve mematı bildürülüb icray-ı hak olunub bâkî Ferman Sultanım hazretlerininindir.

Bende-i
Kayseriyeli Bağçivanlı zade
El-Hac Musa

Belge 144

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı ‘izzetlü ve rif‘atlü Mehmed Paşa Hazretleri

Ve Karahisâr-ı Sâhib Kadısı Efendi zîde fazlühü inba olunur ki ta‘yin olunan mübaşir ma‘rifetiyle Mîralay-ı mezbûrı huzûr-ı şer‘a ihzar ve mürafa‘a edüb vakı‘a bunun bir işle mutasarrıfı olduğu timarını fuzuli mürafa‘a eylemek ile vak‘i ise men‘ û ref‘ edüb i‘lam edüb mütenebbih (?) olmazsa yazdırıp i‘lam eyleyesiz deyu.

Buyruldu

Belge 145

Düsturûn-ı mükerrerûn müşîrûn-ı müfehhamdan nizamü'l-âlem müdür-i umûr-ı'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimûn-ı mehâmmü'l-enâm bi'r-re'yi's-saibi mümehhidü bünyânü'd-devletü ve'l-ikbal müşîr ve erkânü's-sa'adetü ve'l-iclâl el-mahfûfü yedûfü 'avâtüfû'l melikü'l a'lâ Anadolunun üzerlerine vâki' vüzerây-ı 'izam edâmallahü Ta'âlâ iclâlühüm ve eâzzi'il-ümerâi'l-kiram Valisi vezirim Paşa edâmallahü Ta'âlâ iclâlühü ve emîr-'l-ümerâ'ül-kiram efâhimü'l-kebirü'l-küberâü'l-fihâm uli'l-kadri ve'l-ihtiram eshâbü'l-'izzü ve'l-ve'l-ihtişam el-muhtassu bi-mezîdi 'inayeti'l-meliki'l-a'lâ Beklerkebîri dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâtü'l-müslimîn ulî ... muvassılîn ma'âdinü'l-fazâili ve'l-yakîn raffû i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü 'ulûmü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassüne bi-mezîdi 'inayeti'l-meliki'n-nas havâfi 'izâm zîdet fazîletihim ve mefâhirü'l-ümerâü'l-kirâm ve ... kebirü'l-fihâm ulü'l-kadri ve'l-ihtiram el-muhtassüne bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâm Sancakbeyleri dâme 'izzühüm ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezailü ve'l-kelem kadılar zîde fazlühüm ve mefâhirü'l-emâsilü ve'l-akran mütesellimler zîde kadruhüm tevkî-'i refî-'i Hümayun vâsıl olıcak muttasıl olan bundan akdem nasın rabita nizam bey' û şirâ ve vasita-i mu'âmelât-ı şitaları olan nukûd enva'ının vezn ve 'ayarları birbirlerinden vezn-i müzayid ve noksan cihetlerinden kıymetlerinin tefavütü 'adem-i temyîz ve teşhislerinden te'sîr-i deva' ve setlerinde galat ve itmam olmağla nizâm-ı umûr-ı sikke müntehil ve bu sebeb ile ahval-i sebebe şira muhtel olduğu resîde-i sem'-i hümayun-ı hidîvanem oldukda tab'ı rif'at perver-i Padişahanem muktezasıyla bu ihtilal ve i'tilanın ref' û iradesi bir 'âmme ... ve iradesi için gerek ve sikke-i Hümayunumla ... ve rûsum ve gerek keferi sikkesiyle madrub ve rûsum nukud enva'ından her bir nev'ı ma'rifet-i şer'ile ve ashab ve ... masraflarıyla da müştemil tutulub vezn ve ayar oldukda her bir cedid tuğrayı İslambol altını ... tuğra ve Mısır ... üçyüz otuz ve tuğralısı üçyüz on beş akçe ve Darphane-i âmiremde kat' olunan cedîd gurusun her biri yüz yirmi ve yarım gurusu da altmış ve rub'ı otuz ve cedîd satulan doksan akçeye ve ... paranın ... bir gurusu ve cedîd akçenin ... ve yıldız altını üç yüz yetmiş beş akçeye ve Macar altını üç yüz altmış akçeye ve sekiz buçuk direm gelen atık esedî gurusu yüz kırk ve dört akçe ve sekiz buçuk direm bir ve bin gelen ... riyal gurusu yüz seksen altı akçe ve dokuz direm gelen ... gurusu yüz seksen bir akçe ve atık satulan seksen sekiz ve yedi direm bir denk gelen kolye(?) gurusu yüz yetmiş üç akçe ve iki direm gelen ... kebir yirmi dört akçe ve bir direm ... sağır on akçe rayiç olub ve ... kırk para rayiç olmak üzere ta'dîl ve ... bulundurulması hüccet-i şer'ıyye olunub ve bu minval üzere hüsn-i nizam verilmek ile ziyade ve noksan ile ... olunmayub bu hüsn-i nizamın istimrar ve devamına ihtimam olunmak için emr-i şerifimle tenbih-i Hümayun olmuş iken sarraf taifesi ve ehl-i sükdan ba'zıları ahz û i'ta ve bey' û şira'larında cedîd-i tuğray-ı

İstanbul altununu dört yüz akçe ve Macar ve yıldız altunlarında ve sair nukudunu dahi ta'yîne ve takdir olunan bahalarından ziyadeye ahz ü i'ta ve kırık(?) parayı dahi te'âti ile verilen hüsn-i nizamın ihtilâlüne bais ve badi ve tekrar istikrâr-ı nizam için emr-i şerifimle tenbih ve inzar oldukça birkaç gün minkad münzecir ba'dehü yine muhalefet ve 'adem-i ita'at birle zâhir ve ... men' ü ... için bi'd-defa'at tenbihat ve te'kidatı havi evamir-i şerifim sâdir olmuş iken şikâyet ile memnu' ve münzecir olmayub ve cedîd tuğrayı emn-i ta'dîl ... ziyadeye ve müracaatda iddiâ ve müsamaha oluna ... ve ... ahz ü i'talarından ... sikkesine olan altuna

Vesâir nukûdu dahi tayin olunan bahalarından ziyadeye ve ... parayı dahi alub virmeğe başlamalarıyla ... men-i külli ile men' ve memnu' olmayanların tertîb-i cezâları havz-ı hükkâm-ı bilâd ihtimâm olunmadığı halde nukûd-u merkûmenin bahâları gittikçe terakki izdiyâd bularak emtia' ve eşyalarının dahi bahaları dahi terakki ve izdiyadlarına bâis ve bâdî ve fukarâ ve zuafâ vesair ibâdullahın usret ve ızdırâblarına ve hükkâm-ı umûr-ı bilâdın ihtilal ve hasarlarına müeddi olacağı vâzih ve nümâyân olmağın fi-mâ ba'd fermân-ı vâcibi'l- ... padişâhaneme muğayir envâ-ı nukûdun tayin ve tasdik olunan bahalarında ziyade ve noksan ile te'âtî idenlerin ve kezalik kırkık? Parası maa-ahz ve i'tâ idenlerin ve verilen fetvây-ı şerif mucibince bila-te'hîr cezaları tertîb olunmak şartıyla mezâ vemâ-mazâ muktezâsınca ancak cedid tuğralı İstanbul altını dörtyüz akçeye alenen râyiç ... alınub sâye-i nukûd mukaddemâ ta'yîn ve takdir olunan bahalarından bir akçe ziyade ve noksana te'âtî idenler ahz ve habs ve verilen fetvây-ı şerife mucibince cezası tertîb olunmak için arz olunması fermân-ı hümayun-ı padişâhanem olmağın imdi işbu emr-i şerifim vüsûlünde birer surette mahkemenizde sicillâta sebt ve min ba'd ziyade ve noksan te'âtî olunmamak ve kırkık? para râyiç olunmamak üzere mecma-ı nâs olan mahallerde münâdîlere nidâ ittirüb ve bedesten ve esnâf kethüdâlarına ve sarrâf tâifesine vesâir tenbihi lazım olanlara muhkem tenbih ve te'kid ve herkim hilâfı üzere hareket iderse itâat-i emr-i şerif itmediği için bilâ-te'hîr cezası tertib olunmağın mukarrer ve muhakkak olunacağı muhakkak olduğundan cümleye tefehhüm ve işâat bu nizâm-ı mürâât-ı devlet-i aliyemin ehem umurundan olmağla istikrâr ve devâm-ı aksây-ı murâd-ı pâdişâhanem olmağla bu tahdîd ve inzâr-ı mülûkânemin i'kâ ve icrâsı musahhah ve muhakkak olmağın bundan sonra özür ve illet ber-taraf ve mukaddem olan tenbîhât-ı hümayûnuma kıyas olmayub herkez basiret üzere hareket ve hilâfdan ziyâde tehâşi ve mücânebet eylemeleri için işbu emr-i şerifimin mazmûn-ı münîfimin gereği gibi i'lân ve işâ'at eylediğinizden sonra dahi ... ittirmekden ve nezaretten hâli olmayub herkim fermân-ı hümayûnuma adem-i itâat ile gerek altun ve gerek vesâir nukûdu ta'yîn olunan bahalarından bir akçe ziyadeye ahz ve i'tâ ve kırkık parayı te'âtî iderlerse alanı ve vireni ahz ve habs ve müstehak olduğu cezası tertîb olunmak için isim ve resimleri ile der-i devlet-medâra arz ve i'lâm eyleyüb hilâfına rızâ ve cevâz göstermekden beğâyet ittika ve ihtirâz olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-ü şerifim ile husûs-u

mezbûra müstekıllen mübâşir tayin olunan Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zîde kadruhu vüsûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şerefyâfde sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve vâcibü'l-ımtisâlimin mazmûnı itâat makrûnuyla âmil olub hilafında beğâyet ittikâ mucânebet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timâd kılâsız tahriren fi evâili şehr-i şa'bâni'l-muazzam li-sene hams ve selâsîn ve mie ve elf.

El-Mahrûse-i Kostantiniyye

145 numaralı belgenin diğer sayfaya geçen devamını farklı bir belge gibi 146 olarak numaralandırılmış. 146 numaralı belge yok.

Belge 147

Sultanım

Saadetlü mürüvvetlü himmetlü hazretleri sağolsun

Arzuhal-i kulların budurki; nefsi Karahisâr-ı sâhib sâkinlerinden Hacı Süleyman oğlu Şaban nâm şaki kendi halinde olmayub ve hevasına tabi Osman ve Ramazan nâm şakiler ile yekdil ve yekcihet olub ve bundan akdem gice ile 44 re's koyunum sirka eyleyüb ve gönderüb bey' eyledikleri mübeyyen iken taleb eylediğimde virmede teallül eylediklerinden mâ-adâ âlât-ı darble üzerime hücum ve bi-ğayr-i hak katl eylemeye kasd ve bu fakr kulunuzdan külli ğadr ve ziyade zulm eyledikleri ecilden merâhim-i aliyyelerinden mercûdur ki taraf-ı devletlerinden mübaşir kulları tayin ve mezbûrân şakiler ele götürülüb ve mahallinde marifet-i şer'le ahal-i vilâyetden suâl ve tefahuz ve sübut bulunan mevâddı tescil ve sabit olan hakkım ihkâk-ı hak olmaz ise divân-ı Anadolu'ya ihzâr ve huzur-ı âlilerine mürâfaa-i şer'-i şerif ve bu muktezây-ı şer'-i şerife .. ve icrây-ı hak ittirmek babında emr-i celili'ş-şân üslubları buyurulduy-ı şerif inhâ olunur baki emr-ü fermân sultanım hazretlerindir kaydşüd.

Bende Salih

147'nin üstündeki ters bölüm

Karahisâr-ı sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rifatlü paşa hazretleri ve Karahisâr-ı sâhib kadısı Aknesil zîde fazlühû inha olunur ki;

Bunların davaları mutlaka Divan-ı Anadolu'da şer'de görülüb faysal dirim ki;

Muhtâc olmağın sârik-ı mezbûrları bi-eyyi-hâl şer'de ... lazım gelenin buldurulub mübaşir ... ve bu tarafda şer'de görülmesi için ihzâr ve irsâl eyleyüb müceb-i buyruldu ile muhmel ve hilâfından ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz deyu. 1135

Belge 148

Mucebince Karahisâr-ı sâhib sancağı mutasarrıfı paşa hazretlerinin dahi buyruldu y-ı merğûbları vardır

Şeriat-şîâr fezâil-disâr Kütahya ve Karahisâr ve ... ve Hamid ve Aydın ve Menteşe ve Saruhan sancaklarında vâki' kuzât efendiler zîde fazluhum inhâ olunurki kazâ ve kuralarınızda bulunan maktüllerden Eyalet valilerine kanûn-i padişâhi üzre tayin olunan öşr-i diyetleri tarafıma kendüleri götürüb teslim eylemek külli usret olunduğundan mâ-adâ taraflarından gelenler ziyade akçe masraf gösrerüb ğadr eyledikleri mütevâtiren malum olmayub olvechile olan ğadrleri bertaraf olmak için zikrolunan sancaklarda olan kazâ ve kurâda bi-kazâillehi-teâla maktülen fevt olunduğu öşr diyetlerini akz ve kabz için Enderun Ağalarından Ahmed Ağa nasb ve tayin olunub gönderilmiştir. İnşallah kazâlarınıza vardıkda bir seneden beri vâki' olan maktüllerin bulunursa iltimas olunan teskiresiz maktülleri bulunursa bir ferdini ketm ve ihtifâ eylemeyüb haber verüb lazım gelenlerden kanun-ı kadim üzre öşr diyetlerin verdirüb yedinden mağmûlen bih tezkiresiz aldurasız. Lakin bu bahane ile maktul bulunmayan yerlerden teftiş nâmıyla reâya fukarâlarından bir akçe ve bir habbe alınmaktan ihtirâz eyleyüb müceb-i buyruldu ile amel ve hilafından temaser eylesiz deyu. Fi 3 Şevval 113

Belge 149

Nişan-ı şerif-i âlîşânımdı

Dergahı muallam gedüklü züamâdan işbu râfi-i tevkî-i refii'ş-şân şehriyâri kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Abdülbaki zide mecdühû divan-ı hümayuna arzuhal idüb Karahisâr-ı sâhib sancağında Salar nâm karyesinde vâki' Selam Ağası çiftliği dimekle maruf emlaki mukaddemen taraf-ı mîrîden iştirâ ve yedine mülknâme-i hümayunum verilmişken hâlen zâyi' itmekle zâyi'den mülknâme-i hümayunum virilmek babında istid'âyı inayet itmeğin hazine-i âmirende mahfuz olan başda muhasebe defterlerine nazar olundukda bundan akdem sû-i hâli zuhur idüb katl olunan Karakaş Mustafa'nın Karahisâr-ı sâhib'de olan emlaki cânib-i miriden ahz ve fûruht olunmak fermanım olmağın maktül-ü mezbûrun emlakinden kazâ-i mezbûre tabi Salar nâm karyede vâki' Selam Ağası Çiftliği dimekle ma'rûf tecdîd ve tavsifinden müstağni ve mümtâz dahiliye ve hariciye cemi'i menzili mezbûre muttasıl olmağla tecdîd ve tavsifinden müstağni olan nehirden câri beher yevm hakk-ı sakyi olan bağçe ve bir kıt'a çayır ve ber-vech-i tahmîn (boşluk) dönüm tarlaları Karahisâr-ı sâhib'de bi'd-defaat talepleri müvacehesinde müzâyede ve rağabâtı munkatı oldukdan sonra yediyüz kuruş baha ile mûma ileyh Abdülbaki zide mecdühûnun üzerinde karar vesayir tâlibleri keff-i yed eylediklerine Karahisâr-ı sâhib nâibi Mevlânâ es-Seyyid Mustafa zide ılmuhû 1116 senesi Rabiü'l-âhir'inin evâsıtı tarihiyle müverrah hüccet-i şer'iyye virmeğin vech-i şer'î üzre karar-dâde olan bahasını hazine-i âmireme tesellüm eyledikten sonra tasarrufiçün mülknâme-i

hümayunum virilmek babında bin yüz on altı senesi Cemâdi'l-evvelinin onaltıncı günü sâdır olan fermân-ı âlişânım mücebince (mucibince) mülknâme-i hümayunum verildiği derkenâr olmağla derkenâr mucibince zâyi'den mülknâme-i hümayunum verilmek fermanım olmağın hakkında mezîd-i inayet-i padişahanem zuhur getirüb ve 1135 senesi Ramazan-ı şerifinin 17. günü gününden bu mülknâme-i humâyunu virdim ve buyurdumki mûmâ ileyh Abdülbaki zîde mecduhû varub mukaddemâ hazine-i âmireme tesellüm eylediği meblağ-ı mezbûr yediyüz kuruş mukabelesinde zikrolunan emlaki bi'l-cümleti't-tevâbi' ve levâhığıyla mülkiyet üzre zabt ve keyfe mâ-yeşâ' ve yehtâr mutasarrıf ola olbâbda taraf-ı âhardan hiç ferd mani' ve dâfi' ve râfi' olmayub dahl ve taarruz kılmayalar şöyle bileler alamet-i şerife i'timâd kılalar

Belge 150

Şerâyi'şîâr Karahisâr-ı sâhib ve Şuhûd ve Sincanlu ve Sandıklı kazâlarında vâki' Kudât Efendiler zîde fazluhum ve kethüda pirleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayetin iş erleri ve kasaba ve kurâ zâbitleri ve derbend bölükbaşılı ve derbend muhafazasına me'mûr olanlar zîde kadruhum inha olunur ki; bihamdillâhi teâlâ birkaç seneden berü süvari sekban taifesinin def'leri bütün ümmet-i Muhammed vesair ibâdullah emn ve rahatta olmalarıyla bir mahalde kuttâu't-tarîk eşkiyası zuhur ve tecemmu' ittiklerinde der-akab üzerlerine varub mazarratlarını ref' ve ahz idüb vilayet ve hükkâma teslim itmek ve ıyâzen-billâhi teâla şirretleri sebebiyle cemaatleri perişân ve ahzları mümkün olmadığı surette sancak mutasarrıfı ve eyalet valilerine ber-vech-i ta'cîl i'lâm eylemek şartıyla her kazâ ahalileri müteahhid olub hilafı zuhur ider ise eşkiyaya muayyen olunacak nümâyân olmağla ma'lûmü'l-mikdâr .... kat' ve kabul idüb virdükleri huccetleri selefimiz vezîr-i mükerrerem Ali Paşa Hazretleri tarafından devlet-i aliyyeye irsâl ve aklâma kayd olunduğu mütevâtiren cümlelerin malumları olub olvechile eyâlet-i Anadolu bi'l-küllîye yaramazdan tetahhür ve ibâdullahın emn ve selametleri bu âne değin yevmen fe-yevmen mütezâtyid ve terakki üzre iken bu akreb-i ezminde oltaflarda bir-vecih nefer adamlar soyulduğundan mâ-adâ etrâf-ı erba'adan âsitâne-i saadete .... iden oldukları el-yevm ol havalide kuttâ-ı tarîk eşkiyaları eksik olmayub mürûr u ubûr iden ebnâ-i sebinin önlerine inüb katl-i nüfûs ve ğasb-ı emvâle şürû'ların haber vermeleriyle bu makûle eşkiya her ne mahalde bulunur ise bi-eyyi hâlin ahz ve bilâ-emânin cezâları tertîb olunmak babında tarafımıza hitaben fermân-ı âliler müteâkiben sudur itmekle kazâlarınızda yolu ve gerek yabancı piyade ve süvari kuttâu't-tarîk eşkiyası var ise mukaddemâ olan taahhüdleriniz üzre bi-eyyi hâl ahz idüb hükkâm-ı bilâda teslim itmekliğiniz için cümleleriniz inâyet-i müstehak olub her birleriniz alâ-merâtibihim sudur itmekle havasda teeddiler olacaklarınızı mukarrar ve muhakkak bilesiz ve eğerçi eşkiya şirreti üzre olub ahz olunmaları mertebe-i vüs'ümüzden haricdedir deyu itirâz sadedinde olursanız kasr-ı yed vech-i müsâraat tarafımıza bildirmediğiniz töhmet-i azîmesiz ki kafidir ona göre basiret ve intibâh üzre olub kazâ ve

kurâlarınızda piyâde ve süvâri eşkıya var mıdır ve bu yakın zamanda kimesneye hasâret olduğu var mıdır yahud bu sene-i mübârekde bu misillü ahvâlin zuhuru vâki' midir yoksa ğayr-ı vâki'' midir tafsil üzere yazılıb divân-ı Anadolu'ya arz ve i'lâm eylemeniz babında buyruldu taharri ve menzil ile irsal olunmuşdur inşâallahüteâla vüsûlünde gerekdirki fi nefsi'l-emr kazâlarınızda eşkıya var mıdır ve bir kimesneye îsâl-i hasâret olduğu var mıdır bir an evvel i'lâmı muktezâ olmağla varan mübâşiri te'hîr ittirmeyüb vâki-i hâl ne ise ale't-tafsîl yazub divan-ı Anadolu'ya i'lâm eyleyüb müceb-i buyruldu ile amel ve hilâf-ı vâki-i i'lâmdan beğâyet ihtirâz ve ictinâb eylesesiz deyu buyruldu. Fi 28 Ramazan 1135

Belge 151

Emîrül-ümerâ`i'l-kirâm kebîrül-küberâ`i'l-fihâm zül-kadri ve'l-ihtirâm sâhibül-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâm ber vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı olan Hacı Mehmet dame ikbalehu ve akda kudatü'l müslimin evla vülatü'l muvahhidin madeni'l-fazl ve'l yakın râfi'ü ilamü ş şerif ve'd din vârisü'l ulümü'l enbiya ve'l mürselin el-muhtassu bi-mezid-i inayeti'l mülk el-muin Mevlana Lefkoşe kadısı zîdet fezâililehû tevki-i refi-i hümâyunum vasıl olacak malum ola ki sen ki mîr-i mîran-ı mûmâ ileyhsin süde-i saadetime mektub gönderüb Karahisâr-ı Sâhib sancağında Sâhiblu veya bilâ sâhib birkaç tımar biriktirüp doksan dokuzbin altıyüz doksan akçe zeâmete mutasarrıf olan Seyyid Arzuman nâm kimesnede Karahisâr-ı Sâhib sancağının züema ve erbâbı tımarı iştikâ ve keyfiyet-i ahvâli i'lâm olundukda mezbûrlar hakkında olan teşkili nefsü'l emîr midir değil midir mahallinde tefahhus vâki-i hal vukû'u üzerine arz olunmak için sen ki Mîr-i Mîrân mûmâ ileyhsin sana hitâben sâdır olan emr-i terkim mücebince Karahisâr-ı Sâhib ve civârında vâki' kazâları müselmân kendülerinden sual eylediğinde mezbûr Seyyid Arzuman dâimâ kendi halinde olmayub îkâ-yı fitne ve mutasarrıf olduğu zeâmeti karındaşı kurâlarından müşterek oldukları karyelere müşterekleri ve vekilleri mevcut değil iken yirmi kadar atlu ile konub göçüb ve hâsıl olan â'şar ve rüsûmdan kendü hissesine aid olan kanâat itmeyüb cümle hasılâtı cebren ahz ve reâya fukarasına nice dürlü cevri ve zulüm ve taaddî ve perâkende ve perişân olmalarına bâis ve seferler vukuunda bayrağı altında gitmeyüb bir ay sonra gidüb avdetinde nefer iki ay mukaddem kurası ve askerî taifesini birbirine düşürüb zeâmet ve kurâlarını harab etmek âdet-i müstemirresi olduğundan nâşî bundan akdem mezkurdan birkaç defa teşekki olundukta zeâmeti âhara tevcih ve kendüsü habs olunmuşken ber takrîb ile halâs ve zeâmetini berât ettüğünden sonra yine kemâ fi'l-evvel fitne ve fesadına halî olmayub şer' ve mazarratından reâyâ fukarasının vesâir ibadullahın halleri mezkur olduğu ve mezkur fîmâ ba'd hâlî üzerine kalıb Magosa kal'asına tayini olunmaz ise livâ-i mezbûru perişan ederüm deyu cemm-i gafir ve cemm-i kesir alân tarîkü's şehâde haber vermeleriyle ol babda hükm-i humâyunum verilmek ricasına vâki hali arz eyledüğün vecilden vech-i meşrûh üzere

fukarasını ve mekrinden halas emn veistirâhatleri için Magosa Kal'asına nakli alınacak emrim olmuştur. Buyurdumki dergâh-ı Muallâm çavuşlarından kıdvet'ü-l emâsil ve'l akrân Mustafa Çavuş zîde kadrûhûvusûl buldukta bu bâbda sâdır olan emrim üzerine amel kıl Sen ki Mîr-i Mîrân mûmâ ileyhsin mezkûru zâbit marifetiyle Magosa Kal'asına irsâl ve sen ki mevlene-i mûmâ ileyhsin vusûlünde mezbûru kal'a-i mezkurda ikâmet ettirub emr-i şerifim sâdır oldukça sebîl-i tahliye eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timât kılâsız Tahrîren fî evâsıt şehr-i Ramazan li-sene hamse ve selâsîn ve miete ve elf

El Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 152

Düstûr-ı Mükerrerem müşîr-i mufahham nizamü'l âlem müdebbiru'l umûru'l cumhûr bi'l fikri's sâbit mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r re'yis-saib mümeheed ve bünyanü'd- devletü ve'l ikbal meşîd-i erkânü's saâde ve'l iclâl el-mahfûfbi'l vefâ avâtıfûl mülkil ilâ Anadolu Valisi Vezirim(.....) Paşa edâmallahü Teâla iclâlehü Kıdvetü'n-nüvvâb ve'l müşriîn Karahisâr-ı Sâhib ve Kütahya kazâları Nâibleri zîde ilmühumâ tevki-i refi-i humâyunum vâsıl olıcak mâlum olaki züemâdan kıdvetü'l emasil-i ve'l akrân Seyyid Arzuman zîde Kadruhû südde-i saadetime arz-ı hal edüb Karahisârı Sâhib Sancağında Sandıklı Nahiyesinde Sandıklı nâm Karye ve gayrıdan berât-ı şerifimle mutasarrıf olduğu zeâmeti karyelerinden Karahisâr-ı Sâhib kazâsına Osman nâm karyesin toprağına ziraât eden Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden âyân ve mütebelliğan olan el-hâc Abdalbaki Ağa demekle mâruf kimesne binyüzotuz senesinden berü hâsıl eylediğı terekesinden müteveccih olan öşürleri vermediğinden mâadâ etbâ' ve ortak köylüden dahi verdürmeyüb ve bundan mâadâ karye-i mezbûr toprağında dergâh-ı muallâm kapucı başlıklarından Mehmet Ağa ve Abdi Ağa dimekle ma'rûf kimesneler ber-vech-i iştirâk araziye mutasarrıf iken mezkûr Mehmet bilâ veled fevt olub hissesi bunun zamanında kânun üzre tapuya müstehak olmuş iken mezkur Hacı Baki bilâ resm tapu fuzulî zabt edüb ve bundan akdem husus-ı mezbûr için sâdır olan emr-i şerifime dahi itâat etmedüğünden gayrı buna nice dürlü ifk-i iftira ile dahl olub Kıbrıs ceziyesinde vâkî Magosa kal'a sında habs ve kalabend için emr-i şerifim ısdâr edüb külli kadr eylediğı bildirüb sen ki zîde müşârun ileyhsin mezbûr ile mürâafa ve zimmetine şer' ile müteveccih ve sâbit olan hakkını alıverildiğinden sonra kal'a kendü için Magosa Kal'ası nefy olunmak bâbında istidâsı inâyet etmeğın şer' ile terâfu ve müteveccih olan hakkı tahsil olunub faysal verildiğinden sonra hakkında şeref südür buyrulan fermân-ı ali şân mazmun-ı münîfi üzre kal'a-i mezbûreye nefy ve iclâ olunmak emrim olmuştur Buyurdum ki vusul buldukta bu babda sâdır olan emrim üzerine amel nefer izhâr-ı hasma kılub bir defa şer ile görölüb fasl olunmayan hususların tamamen hak ve adl üzre tafahhus edub göresiz i'lam olunduğı üzre ise ol babda muktezâ-i şer' kadimle amel edüb nasr Vech-i meşrûh üzere mezbûrun zimmetinde şer' ile müteveccih ve sâib olan hak tahsil olunub faysal verildiğinden sonra bunun hakkına şeref südür bulan ferman-ı âl-

i şana mazmun-ı münîf üzre kal'a bend olunmak için Magosa Kal'asına nefy ve iclâ olunup mazmun-ı emr-i şerifimle âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timat kılasız Tahrîren fî evÂhir-i şehri Ramazan sene 1135 El Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 153

Karahisâr-ı Sâhib sancağı mutasarrıfı izzetlû ve rifatlı Mehmet Paşa Hazretleri ve şeriat şîâr Karahisâr kadısı Efendi zîde fazlıhû ifa olundu ki livâ-i mezbûre züemâsından Seyyid Arzuman Bey oğlu Divân-ı Hümâyuna arz-ı hal edüb mezbûrun zeâmetin dâhiline vâki' Osman nâm karyesi toprağı zirâat ve hirâset eden el-hac Bakî Ağa ve sâir etbâ ve ortakçıları ile a'shâra müteallik hakkı olduğundan muhâlefet-i şer' ile sübut bulan hakkını tahsil ve teslim eyledikten sonra mukaddema sâdir olan emr-i celîlû'l kadri mucebince kendüye Magosa kal'asına irsâl olunmak babıbdâ tarafımıza hitaben fermân-ı âl-i şan sâdir olmakla mucebince râfi'-i şer' ile sabit olan hakkı tahsil ve kendüye teslim ettirmek için Divan-ı Anadoludan buyruldu tahrir ve kıdvetü'l emasil ve'l akran zîde kadruhu mübâşir tâyin ve irsal olunmuştur İnşaaallahu teala vüsûlunde gerekdir ki Hacı Abdalbaki Ağayı huzur-ı şer'e getürüp mezbûrun ze'ameti toprağını ziraat ve aşarını vermediğı şer' ile sabit olursa şer' ile zâhir olan hakkı tahsil ve kendüye mütesellim olunduktan sonra asitane-i saadetten ta'yin buyurulan çavuş yedine teslim ve kal'a-i mezbûra irsal ve isal edüb muceb buyruldu ile amel ve hilafından ihtiraz ve ictinab eylesüz deyu

Fi 4 Şevval sene 1135

Fî 4 Şevval Sene 1135

Belge 154

Devletlû Sâadetlu mürüvvetlû Sultanım Hazretleri sağ olsun Arz-ı hali kulları budur ki Karahisâr-ı Sâhib Sancağında bâ berât-ı şerifi âl-i Şan mutasarrıf olduğum zeâmetim aklamdan Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıf katından Kırhisar Nahiyesine tabi Hoca nâm karye ahalisi perakende olundukta karye-i mezbûre toprağında vâki' mâlûm'ü-l hudûd tahminen otuz dönüm mikdarı yerler kanun üzere tapuya müstehak iken Yusuf Ağa oğlu Bekir nâm kimesne resm-i tapu ile almadan fuzuli zabt etmekle mukaddema taraf-ı şehriyariden varid olan emr-i ali mucebince mürafaa-i şer'i ve kibel-i şer'den yedime hüccet-i şer'i verilmişken bu fakir ..... Hümâyuna revân Olduğumda mezbûr bekir vefat edüb oğulları Abdullah ve Beytullah nâm kimesneler huzura gelüp ayan-ı vilayetden Abdalbaki Ağaya istinadiyla yabanlar elinde bulduk deyu hilaf-ı kanun fuzuli zabt ve zeâmetim mahsulüne külli gadr eyledükleri acilden dergah-ı muallama arz-ı hal ve kanun-ı kadim üzere mürafaa' varid olmağın merahim-i aliyyelerinden mercudur ki yedimde bulunan ferman-ı ali ve hüccet-i şer'iye ye nazar olunub ber muceb-i emr-i ali taraf-ı devletleri mübâşir kulları kulları tayini ve mezbûranları ve Abdûlbaki deyu

Anadoluya ihzar ve Kütahyada şer’-i şerif eden Efendi huzurunda mürafaa şer’i şerif ve’l kanunu icra-yı hak ettirilmek babında emr-i celîlül ferman mucebince buyruldu emr-i eslabları rica olundu Bâkî ferman inayetlu Sultanım hazretlerindedir.

Bende Arzumane

İzzetlu ve rif’atlı Karahisâr-ı Sâhib ancağı Mutasarrıfı Mehmet Paşa Hazretleri ve Karahisâr Kadısı Efendi zide fazlîhûya inhâ olundu ki tayin buyurulan mübaşir marifetiyle şer’ ile hasmını huzur-ı şer’e götürüb vâki’ bila izn-i sipahi zabt eyledüğü şer’ ile sabit ve zâhir olursa mukteza-yı şer’ ile sabit ve zâhir olursa mukteza-yı şer’ ile akabinde ahvallerine faysal verüp i’lam ve tahsiline icra-yı şer’ mümkün olmaz ise bir mübaşire koşub def’i için ihzar ve irsal eyleyüb hilafında ihtiraz ve ictinab eyleyesiz deyu buyruldu.

Belge 155

Düstûr-ı Mükerrerrem müşîr-i mufahham nizamü’l âlem müdebbiru’l umûru’l cumhûr bi’l fikri’s sâbit mütemmim-i mehâmü’l-enâm bi’r re’yis-saib mûmehhed ve bünyanü’d- devletü ve’l ikbal meşîd-i erkânü’s-saâde ve’l iclâl el-mahfûfbi’l vefâ avâtıfûl mülkil ilâ Anadolu Valisi Vezirim (.....) Paşa edâmallahü Teâla iclâlehüm ve emirül ümera-i’l kiram kebîr’ü l kübera-i’l fiham zü’l kadr ve’l ihtiram sâhibü’l-izzi ve’l-ihtişâm el muhtassu bi- mezidi inayetü’l-mülk el i’la Hüdâvendigar ve Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıfları dâme ikbâlühümâ ve kıdvet’ü-l kuzât ve’l hükkâm Maâdin’ü-l fezâil ve’l-keâm Hüdâvendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib Kadıları zide fazâiluhümâ tevki-i refi-i Hümâyûn vâsil olacak mâlum ola ki Vilâyet-i Anadoluda vâki müceddeten tahrir olunan tavâif-i yörükânın yedlerinde mevcut olan ağnâm ki beşyüz danesinden beşer guruş ve beher develerinde birer buçuk guruş ve evlüyedinden dörder kuruş ve mücerredlerinden birer tevellüd resm-i mîrî tâyin ve müstakil mir-i mukâtaâ kayd olunup ve hala mukâtaâ-i mezbûr ber-vech-i mâlikâne iftihârü’l ümerâ ve’l-ekâbir-i bi’l fazl baş defterdârım El-Hâc İbrahim dâme ulüvvuhû ve mefâhirü’l-emâcid ve’l-ihsan Matbah-ı Âmirem Emîni El-Hac Halil vezir-i âzam kapucusı kethudâm Mustafa ve hemşirem Hadice Sultan dâmetü’l ismetuhümânın kethudâsı Mehmet zide mecduhümâ tevcih ve yedlerinde mâlikâne berât-ı âl-i şânım verilmekle tavâif-i mezbûr maiyyetinde olan resm-i mirîleri mâlikâne masraflarına eylediklerinden sâir tekâlif-i örfiye ve şakka ve imdâd-ı haziriyye davalılar tarafından baha ve zâire baha..... selâmiye ve toprak vâlilerine ve züemâ ve erbâb-ı tımar kazzaz ve sâir mâlikâne sâhibleri tarafından fazla Hâsıl kayd olunan yaylak ve kışlak ve tımarlarından gayrı defterhâne-i âmirem defterlerinden kendülere hâsıl-ı kayd olmayub fuzûlî taleb eylediklerinden yaylak ve kışlak vesâir derbent ve geçit akçesi ve bu def’a Rumeli şurûtu mücebince faslı fermânım üzere âdet-i ağnâm i’lâm tahsildarları tarafından başka âde-i ağnâm ve sâir bir dürlü bahâne ile rencide olunmamaları şartıyla mu’af müselleme kayd olunduklarından gayrı mâlikâne verilen mukâtaât malikane mutasarrıfları tarafından

mefrûzü'l-kalem min külli'l vücûh serbest üzre zabt olunup valîler ve mütesellimler voyvodolar ve kura zabıtalari taraflarından bir dürlü müdahale olunmamak üzere sâdır olan hatt-ı hümâyûnum şevket makrûnum ile verilen malikânem musarrâh olmakla imdi işbu emr-i şerifim vüsûlünde taife-i mezbûrenin üzerlerine kayd olunan rûsum-ı mirîleri kesir olub muayyen olan rûsum-ı mirîleri eda eyledikten sonra taraf-ı ahardan bir nesne mütâlebe olunmak iktizâ etmekle yörükân mukataâsı cemaatleri ve şer' olunan elviye kangısının olmak bulunur ise taife-i mezbûrede gerek valiler tarafından zâhire baha ve kazzaz baha... ve dem ve diyet ve imdât-ı seferiye mütâlebe ettirilmeyüb kendinin mirî mukâtaat iltizamına ve züemâ ve erbâb-ı tımar ve kurâ ve evkaf zabıtalari tarafından Defterhâne-i Âmirem mütesellimlerinden hâsıl kayd olunan resm-i yaylak ve kışlakdan mâadâ hasıl kayd olmayub ancak fuzûlî bilâ emr-i şerifim resm-i yaylak kışlak mütâlebe tâife-i mezbûre taraf-ı ahardan ve toprak bastı ve derbend ve gece akçesi ve mirî tahsildarlar tarafından âdet-i aġnâm vesâir bu makule dürlü dürlü tekâlif-i örfiye ve şakka talep ve rencide ettirilmeyüb ve yedlerinde malikane berâtı mucibince malikane mutasarrıflari tarafından serbest ve muâfiyet üzere zabt ve cem' ve tahsil ettirilyüb hilâf-ı şürût berât-ı âli-şan âharı bir dürlü müdahale ettirmemeniz babında fermân-ı âl-i şanim sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle (.....)vardukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref yafte-i sudur olan işbu emr-i celîl nişân vâcibü'l-ımtisâl ve lazimü'l-ittibâ-i amel mazmun itâ'at makrûnuyla âmil olub hilafıyla vaz' ve hareketde begayet ihtiraz ve ictinab eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timât kılasız.

Belge 156

Düstur-ı mükerrrem müşîr-i müfehham nizamü'l-âlem müdür-i umûr-ı'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmü'l -enâm bi'r-re'yi's -saibü mûmehhidü bünyanü'd-devletü ve'l-ikbal müşîr-i erkânü's-sa'âdetü ve'l-iclâl el-mahfufü yedüfü 'avâtıfü'lmelikü'l-a'lâ Kütahya Valisi vezirim Paşa edâmallahü Ta'âlâ iclâlühü ve emîr-'l-ümerâ'ül-kiram kebîrü'l-küberâu'l-fiham zü'l-kadri ve'l-ihtram sâhibü'l-'ızzü ve'l-ve'l-ihşam el-muhtassu bi mezîdi 'mayeti'l-meliki'l-a'lâ Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mutasarrıflari dâme ikbâlühâ ve mefâhıru'l-gudât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezailü ve'l-kelem Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib Sancaklarında vâki' olan kadılar zîde fazlühüm tevkî-'i refî-'i Hümayun vâsıl olıcak ma'lûm olakı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân matbah-ı 'âmirem emini el-Hac Halil zîde mecdühü Dersa'âdetime 'arzuhal edüb Vilayet-i Anadolu da vâki' Yörükân mukata'ası uhdesinde olub yörükân cihet-i re'âyalarının tahrîr-i tecdîd defteri mucebince rûsumatları tahsil ve eda etdirilmek lâzım iken ba'zıları ber vech-i edaya ta'allül ve muhalefet eylemeleriyle mal-ı mirîye zarar terettüb etdirdiklerin bildirüb yörükân cema'ati re'âyalarının rûsûm-ı mirîleri kanun ve defter mucebince tahsil ve eda etdirilüb edada muhalefet eder olursa kal'a-bend olunmak için isim ve resimleriyle 'arz ve i'lâm olunmak babında emr-i şerîfim ricası bildikleri ecilden

imdi vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak babında Fermanım olmuştur buyurdum ki Hükm-i şerîfimle vardıkda bu babda sâdır olan emrim üzere ‘amel edüb dahi evliye-i mezbûre kazâlarında vâki’ yörükân cema‘ati re‘âyalarının rüsûm-ı mîrîleri kanun ve defter mucebince ma‘rifet-i şer‘ile tahsil ve eda etdirilüb hilaf-ı kanun ve defter kimesneye ta‘allül ve muhalefet etdirmeyesiz şöyle bilesiz lazım gelen rüsûm-ı mîrîlerin eda eylemede ta‘allül ve muhalefet eder olursa kal‘a-bend olunmaları için isim ve resimleriyle Dersa‘âdetime ‘arz ve i‘lâm eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timad kılasız.

Belge 157

Yörükân Fermanımdır

Düstur-ı mükerrem müşîr-i müfehham nizamü'l-âlem bi'r-re'yi zayâkiü'l mütemmimü mehâmmü'l -enâm bi'r-re'yi -saibü mümehhidü bünyanü'd-devle ve'l-ikbal müşîr-i erkânü's-sa'âdetü ve'l-iclâl el-mahfufü yedüfü 'avâtıfû'l-melikü'l-a'lâ Anadolu Valisi vezirim Paşa edâmallahü Ta'âlâ iclâlühüm ve emîr-'l-ümerâ'ül-kiram kebîrû'l-küberâü'l-fiham zü'l-kadri ve'l-ihitiram sâhibü'l-'izzü ve'l-ve'l-ihitşam el-muhtassu bi mezâdi 'mayeti'l-meliki'l-a'lâ Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mutasarrıfları dâme ikbâlühâ ve kıdvetü'l-gudât ve'l-hükkâm Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib kadılar zîde fazlühüma tevkî-'i refî-'i Hümayun vâsıl olıcak ma'lûm olaki Vilayet-i Anadolu da vâki' Yörükân taifesi müceddeden tahrîr ve işbu bin yüz otuz beş senesi zamanında zabt eylemek üzere ifticarü'l-emrar ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Baş Defterdarım el-Hac İbrahim dâme 'ulüvvühü ve mefahirü'l emâcîd ve'l-a'yan matbah-ı âmirem emîri el-Hac Halil Vezîr-i A'zamım Kuyucular Kethüdası el-Hac Mustafa ve hemşirem Hatice Sultan dâmet 'izzetühümânın Kethüdası Mehmed zîde mecdühü himmet-i tevcîh yedlerine Berât-ı Şerîf-i âlîşan verilüb lâkin tevâif-i mezbûreyi mukaddemâ azîmet-i me'mur olmağla kendü haber nakilleri için taife-i mezbûreden ba'zılarının yedlerinde mevcut olan koyun ve deve ve bennak mücerredleride (?) noksan tahrîr ve ba'zı cema'atın mevcudlarından ziyade tahrîr mezkûr re'âyâ fukarasının hal ve mallarına göre olmadığından tebdîl ve tesviye bulunmayub ba'zılarına gadr ve ba'zılarına himaye etmeleriyle mevcudlarından ziyade tahrîr olunanlara gadr olunduğundan başka 'alâ tarîki'l-himaye noksan üzere tahrîr olunan re'âyaları tahrîr-i cedîd mucebince üzerlerine kayd olunan rüsûm-ı mîrîlerini eda eyledikten sonra ziyade talebiyle rencide olunmamak üzere birer Ferman alup malikâne mutasarrıfları taraflarından cem' ve tahsiline me'mur bulunan adamları vardıkda tahammüllü (?) bulunmaları Fermanları ibraz ve bu takrib ile mal-ı mukata'a muzmahill olacağı zâhir ve aşikâre olmağla imdi tavaif-i mezbûreden her bir cema'at re'âyasının el-yevm yedlerinde mevcut olunan ağnâm ve develeri ve bennak ve mücerret ne mikdardır malikâne mutasarrıfları olan mûma ileyhim taraflarından tahsile me'mur olanlar ma'rifetleriyle

görülüb ve cema'atin mevcut olan ağnâm ve develere ve bennak ve mücerredlerine icab eden rüsûm-ı mîrîleri tahsil etdirilüb rüsûmumuzu mucebince vermeğe yedimizde Fermanımız vardır deyû bu 'illet ile bir dürlü 'inad ve muhalefet etdirilmeyüb vech-i meşrûh üzere mevcudlarına göre icab eden rüsûm tahsil etdirilmek babında Ferman-ı âli şanın sâdir olmuşdur Buyurdum ki Hükm-i Şerifimle (.....) vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yab kıyye-i sudûr olan işbu emr-i celîl-i'ş-şân vacibü'l-emsal ve laziü'l-emsali mazmûn ita'at makrunuyla âmil olub hilafıyla vaz' û kareketden be-gayet ihtiraz ve ictinab eylesesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timad kılarsız.

Belge 158

Temessükdür

Bâis-i tahrîr-i hurûf budur ki

Ber-vech-i mâlikâne uhdemizde olan Vilayet-i Anadolu'da vâki' yörükân-ı mukata'at-ı mülhakatından Hüdavendigâr ve Kütahya ve Karahisâr-ı Sâhib Sancaklarına olan yörükân cema'atlarının otuz beş senesine mahsub olmak üzere yine lazım gelen rüsûm-ı mîrîleri tahsile Darende-i temessük 'Izzetlü Ahmed Ağaya tefvîz ve sipariş olunmağla taife-i mezbûr min külli'l-vücûh serbest olub vâki' olan umur ve hususları ve mumâ ileyh tarafından rü'yet ve tahsile muhtac olmağla her husûsı mûma ileyh görülüb gerek mîrîleri ve gerek cürm-i cinayet ve bâd-ı heva ve cüz'î ve küllî rüsûmat-ı sairelerin yedinde olan Ferman-ı âlî şanın mücebberince cem' ve tahsil ve ahz û kabz edüb mevkitîlerine muğayir-i ikraz ihraz bir ahad-i mani' ve ferâhî olmayalar.

Matbah-ı Âmire Emiri El-Hac Halil

Belge 159

Düstur-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizamü'l-âlem müdür-i umûr-ı'l-cumhur bi'l-fikri 's-sâkıb mütemmimü mehâmmü'l -enâm bi'r-re'yi's -saibü mümehhidü bünyanü'd-devletü ve'l-ikbal müşîr-i erkânü's-sa'âdetü ve'l-iclâl el-mahfufü yedüfü 'avâtîfü'lmelikü'l-a'lâ Anadolu Valisi vezirim (.....) Paşa edâmallahü Ta'âlâ iclâlühü ve emîr-'l-ümerâ'ül-kiram kebîrü'l-küberâü'l-fiham zü'l-kadri ve'l-ihtiram sâhibü'l-'izzü ve'l-ve'l-ihtişam el-muhtassanü bi mezîdi 'inayeti'l-meliki'l-a'lâ Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mutasarrıfları dâme ikbâlühümâ ve kıdvetü'l-gudât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezailü ve'l-kelam Hüdavendigâr ve Karahisâr-ı Sâhib kadıları zîde fazlühüma tevkî-'i refî-'i Hümayun vâsıl olıcak ma'lûm olaki Vilayet-i Anadolu'da vâki' taife-i Yörükân mukata'ası ber vech-i mâlikâne iftiharü'l-ümera ve'l-ekâbir bi'l-fiil Baş Defterdarım el-Hac İbrahim dâme 'ulüvvühü ve mefahirü'l emâcid ve'l-a'yan matbah-ı âmirem emîri el-Hac Halil Vezîr-i A'zamım Kuyucular

Kethüdası Mustafa ve hemşirem Hatice Sultan dâmet ‘izzetühümânın Kethüdası Mehmed zîde mecdühü himmet-i tevcîh olunub yedlerine Berât-ı Şerîf-i âlîşan verildiğine binaen zikr olunan sancaklarda sâkin olan taife-i yörükân bin yüz otoz beş senesi rüsûm-ı mîrîlerin cem’ ve tahsil eylemek üzere tarafımızdan (.....) zîde mecdühüye der-uhde olunub lâkin evliye-i mezbûrede sâkin Yörükân cema‘atlarının ba‘zıları mukaddema tahrîr memurlarının adem-i vukuflarından naşi tahrir olunulmayub ‘alâ hâl kaldıkları haber verilmekle ol makûle tahrîre dahil olmayub hariç kalan cemaatların buldukları mahallerde yedlerinde mevcut bulunan ağnâm ve sairin ve binekleri tahrîr ve defter ve icab eden rüsûm-ı mîrîleri tahsil olunmak münkabız olmağla sen ki vezîr-i müşarün ileyh ve siz ki mîr-i mîran ve kadıarsız işbu emr-i celili’l-kadrim vusûlünde zikr olunan sancaklarda sâkin olan yörükân mukaddema tahrîre me’mur muharrirlerin ‘adem-i vukûf veyahut himayeleri sebebiyle henüz tahrir olunmayub tahrirden hariç kalmış yörükân cema‘ati var ise ol makûleler ‘alâ eyyü hal(?) buldurulub yedlerinde mevcut olan ağnâm ve deve ve binekleri ma‘rifet-i şer‘ile ve tahsile me’mur olan ma‘rifetiyle tahrîr ve defter ve icab eden rüsûm-ı mîrîlerin cem’ ve tahsil etdirilüb başka defterleri mühürleyüb ve imzalayub Hazine-i âmirem zimmetlerinde kayd ve malları hâlâ olan iltizamlarına zam olunmak için memhur ve mümza tahrîr defterleriyle rüsûm-ı mîrîlerin ... irsal ve teslim-i hazine-i âmirem etdirmekte ziyade dikkat ve ihtimam eyleyesiz lâkin bu bahane ile kimesneye öZR olduğına bir dürlü rızay-ı Hümayunum olmamağla ana göre ‘amel ve hareket ve celb-i mal sevdasına zahib olub tahrire dâhil olan re‘âyaya mükerrer ve tahrir teklifi bahanesiyle veyahud yörükânda alaka ve mmüdhil olmayub yerlü hane kişi re‘âyası celb-i mal için siz dahi yörükândan sened tahrir eyledim deyû bu makalle ta‘addi ve zulüm ve hilaf-ı şer‘a yörükân ve gerek re‘âya makulesine teaddi ve zulm etdirilmek be-gayet ihtiraz ve ictinab eylemeniz babında Ferman-ı âlî şan sâdir olmuşdur Buyurdum ki Hükmi-i şerifimle(.....)vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref- yafta-i sudûr olan işbu emr-i celili’ş-şan vacibü’l- imtisal ve lazimü’l-.... ımın mazmun-ı ita‘at makrunuyla ‘âmil olub hilafıyla vaz’ û hırsatden be-gayet ihtiraz ve ictinab eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i’timad kıla.

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı ‘izzetlü ve rif‘atlü Mehmet Paşa Hazretleri

Ve Karahisâr-ı Sâhib Kadısı Efendi zîde fazlühü inba(?) olunur ki ta‘yin olunan mübaşir ma‘rifetiyle mezbûrun hasımını huzur-ı şer‘a ihzar ve mürafa‘a edüb şer‘ile sabit olan haksız tahsil etdirdüb mahallinde ihkak-ı hakk edüb i‘lâm eyleyesiz şer‘ile sabit ve zâhir olan haksız edada muhalefet ederse mübaşire koşub ihzar ve irsal eyleyüb müceb buyuruldu ile ‘amel ve hilafından ihtiraz ve ictinab eyleyesiz deyû.

Fî 25 Şevval 1135

Belge 160

Devletlü ‘inayetlü Efendim Sultanım Hazretleri sağ olsun

Bu kulları nefsi-i Karahisârdan olup Devletlü Efendimiz Hazretleri gelür iken nefsi-i Karahisâra geldükde el-Hac Abdülbaki Ağa iki at çeküb Efendimiz gitdikden sonra bu kullarının bir doru yağız taylık atım cebren alub kıymetin taleb eylediğimde biz devletlü Osman Paşa Hazretlerine iki at verdim senin gibi domuzdan almadıkça nereden vereceğim deyü cevap verüb bundan mukaddem karındaşı Ebubekir Ağa Hacca gitmezden altı gün mukaddem bu kullarından yüz yedi aded erkek koyunu akçesin verdim deyü alup akçesiz vermeden ikişer guruşa verüb ber-tamam akçesin alub bu kulları olmadan (?) yok iken elinde iki yaşında bir oğlu ile bir Arap cariyesi dahi getürdüb anbazdan Serkiz oğluna fûruht edüb akçesin taleb eylediğimde hacdan geldükde vereyim deyüp ve Karahisâr Valisi mütesellim oldukda yedişer liraya ganem devri ihtiraz olup Paşaya verüb kıymet kesmeyüb yoktur malım zimmetinde emeği hacca gidüp Devletlü Efendim Ömer vefat edüb cümle malını Abdülbaki Ağaya kalup bu kulları bu kadar hakkımı taleb etdükde vermekden ta‘allül edüb kullarına külli gadr eder kâr görmekten mercû ve resmen mübaşir ta‘yin buyurulub huzur-ı şer‘a imza edüb hatem-i hak olunmak babında Ferman Efendim Hazretlerinindir.

Bende Salih Beşe

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı ‘izzetlü Paşa Hazretleri

Ve şeri‘at-ı şî‘âr Karahisâr-ı Sâhib Kadısı Efendi zîde fazlühü inha olunur ki ta‘yin olunan mübaşir ma‘rifetiyle mezbûrun hasımlarını huzur-ı şer‘a ihzar ve firar ve gaybet ederlerse şer‘ile buldurulması lazım gelenlere buldurulub mürafa‘a ve zulümleri nekü ise men‘ û def‘ edüb fasl-ı husumet olundukdan sonra i‘lâm eylesesiz ve şer‘ile ol tarafda ma’n olunmak mümkün olmazsa mezbûrları mübaşire koşub deyü Anadoluya ihzar eyleyüb hilafından ihtiraz ve ictinab eylesesiz deyü Buyruldı.

Fî 25 Şevval 1135

Belge 161

Devletlü sa‘âdetlü merhametlü Efendim Sultanım Hazretleri sağ olsun

Bu kulları Karahisârdan olup Karahisâr sâkinlerinden el-Hac Abdülbaki Ağanın etba‘ından habersiz Hacı Mustafa ve yine Hacı İbrahim ve Süleyman Beşe ve Mendere Kethüdası Kurt kâfir bu kullarının yanından bulub Kurt kâfirin yanına varan Bulgar Urum elinden gelen yürürken kâfir Boviş nefer kimesne dahi bu kulları gayet zalim mahvedüp bir vecihle takrir mümkün olmamağla efendimiz ahvalimiz i‘lâm edüb bu beş nefer kimesneden teşekkül edüb efendimin merahim-i ‘aliyyelerinden mercûdur ki mübaşir kulları mikyası buyurulub bu beş nefer

kimesneler mübaşir ma‘rifetiyle huzur-ı ‘aliyyeye ihzar-ı huzurlara şer‘an mürafa‘a olub hakkım icra oluna olunmak babında Ferman Sultanım azretlerindedir.

Bende Salih Beşe

Hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı ‘izzetlü ve rif‘atlü Mehmed Paşa Hazretleri ve şer‘at-i şî‘âr Karahisâr-ı Sâhib Kadısı Efendi zîde fazlühü inha olunurki Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden ve zü‘amadan El-Hac Abdülbaki bu tarafda da‘vacıları Divan-ı Anadoluya ihzarlığı müşteki birle iltimas etmeleriyle ta‘yin olunan mübâşîr ma‘rifetiyle merkûmı getirüp mübaşir-i merkûm eylemesi Divan-ı Anadoluya ihzar ve irsal edüb müceb-i buyruldu ile ‘âmil olub hilafıyla vaz‘ û hareketden ihtiraz ve ictinab eylesiz deyû.

Buyruldu Fî 3 Safer 1135

Belge 162

Devletlü sa‘âdetlü mürüvvetlü ve ‘âmme-i fukaraya merhametlü Sultanım Hazretleri sağ olsun

Arzuhal-i çakerîleri budur ki Karahisâr-ı Sâhib şehri sâkinlerinden mütegalibeden Hacı Abdülbaki nâm kimesne kendü halinde olmayub ve mülûkâne hareket ve kazâ-i mezbûrdan mâ‘ada livâ-i mezkûrda sâkin olan ümmet-i Muhammedin kendüsüne mütaba‘at edenlere mu‘în ve kedüsüne mütaba‘at olmayanlara garaz ve ‘adâvet etmek âdet-i müstemirresi olub ve bundan akdem livâ-i mezkûrun mîri alay-ı sâbıkı zevcim Seyyid Arzuman kullarına ‘arz û hevasına tabi kimesneler ile yek-dil ve üzerine şer‘î nesne sabit olmadan hilaf-ı inha nefy ve iclay-ı vatan etdirdiğinden mâ‘ada kendi tezvirat umuruyla üç dört kimesneleri İstanbul’la gönderüp ve yirmi otuz gündən berü hayat ve mematlarının haberi zuhur etmediğinden ol kimesnelerin ..... da‘va olduklarından Arzumanın hizmetkârları nakl etmek gerek deyû sû-i zan ve ‘davetin ızhar için Livâ-ı mezkûre mutasarrıfı ‘izzetlü Paşa Hazretlerine varub hilaf-ı şer‘a hizmetkârlarımızı ahz etdirmek murad-ı âhirkâr Nâib Efendi ile yek-dil ve hilaf-ı şer‘i şerif odam-ı basdurub dört hizmetkârlarım ahz ve bi-gayr-i hakk haps etdürüb ve iki re’s at ve besatıyla ve sayir eşyalarımız gârât etdirdüb ve bu fakir cariye guneh ve ehlim kulunuz ve hizmetkârlarım kullarına zulüm ve ta‘addinin nihayeti olmadığınan merahim-i ‘aliyyeleri nden mercudurki taraf-ı devletlerinden mübaşir kulları ta‘yin ve mezbûr Divan-ı Anadoluya ihzar ve huzûr-ı âlîlerinin mürafa‘ai şer‘a ve bi-hasbi’ş-şer‘a ve’l-kanun icray-ı hak etdirilmek babında emr-i celîli’ş-şan üslubları Buyruldu-i şerif rica olunur bâki Ferman Sultanımındır.

Bende

Fatma

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Mutasarrıfı ‘ızzetlü ve rif’atlü El-Hac Mehmed Paşa Hazretleri

Ve şerî‘at-i me’âb nâib-i şer‘ olan Efendi Hazretleri zîde fazlühü inha olunurki i‘lamın üzere müteveffay-ı mezbûrenin beher hal teftiş ve tefehhus lâ büdd ve muktezî olmağla vereselerinin mazinne ittihaz eyledikleri mezkûrûn muhkem habs olunub mezbûr ubûr eyledikleri münazi ve müdahilden tefehhus ve haberleri alınub gelince berüye tahmin on beş gün... (karalı) tahliye ve ıtlaklarına ruhsat verdirmeyüb ümenası üzere habs eyleyesiz üç beş güne değın bir dürlü haberleri zuhur etmeyüb vereseleri mürafa‘aya gelmezlerse kafalarına (?) yarar kefillerin alub ta‘ayyün-i ıtlak ve sebillerin tahliye eyleyesiz ancak hilaf-ı şer‘-i şerîfeye akçe verile aldırılmaz deydü Buyruldu.

Buyruldu
Fî 5 Receb (?) 1135

Belge 163

Ma‘rûz-ı dâ‘î devletleridir ki

Bundan akdem Asitane-i Sa‘âdetden gelür iken esna-i tarîkde hayatı ve mematı nâ ma‘lûm olan Mustafa Ağa ve Osman Bey ve diğır Mustafa nâm kimesnelerin katli haberi şâyi‘ olub vereseleri bundan akdem sû-i hal üzere olmağın Magosa Kal‘asına kal‘a-bendi Ferman-ı âlî buyurulan Seyyid Arzuman nâm zaîmin etba‘ından Bayrakdar Mustafa ve Ma‘den ve karındaşı Hasan ve Tatar Mehmet nâm kimesneleri mazinne ittihaz edüb kendiler varub gaib-i mezbûrdan mürûr ve ‘ubûr eylediklerinecessüs ve tefehhus edüb gelince firar ederler deydü havfe tabi‘ olub ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib Sancağına mutasarrıf olan Paşa Hazretlerine ahz etdürüb lâkin mezbûr Seyyid Arzumanın zevcesi mezbûrelerin üzerlerine bir mübaşir ta‘yin olub benim zevcime ... olur deydü havfinden nâşi birkaç avretleri ile hilaf-ı inha(?) teşekki ile taraf-ı sa‘âdete ‘âzim olmağın mezbûrenin iddiay-ı bî ma‘nisi asaf buyurulmayub hasımları gelüb mürafa‘a olunca mezbûrlar hapisden ıtlak olunmamak babında Buyruldu emr-i üslubları ricasına mâ veka‘a vuku‘a bi‘l-iltimas hak-pây-ı ‘âflilerine i‘lân-ı cesaret olundı emr-i Ferman Sultanım Hazretlerindedir. Hurrira fi‘l-ı yevmi‘t-tâsi‘ ve‘l-ı şırîn min şehr-i Şevval sene 1135

İmza

Belge 164

Diğır yerler Yörüğü Fermanıdır

Şerâyi'ı şî'âr Yörükân-ı Eğirdir mukata'ası re'âyâları bulunan yerlerin Kadıları Efendiler zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-akran Kethüda yerleri ve A'yân-ı Vilayet ve iş erleri zîde kadruhüm inha olunurki İşbu bin yüz otuz beş senesine mahsub olmak üzere Yörükân-ı Eğirdir ve tevabi-'i mukata'ası bâ Berât-ı Şerîf-i 'âlîşan -ı şahâne uhdesinde olub Karaman Zabiti sene-i merkûme martı evvelinden deruhde olub zabt eylemek üzere işbu ... buyruldu kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Ağa zîde kadruhuya der-uhde olunub yedine memhur temessük zabt-ı temessük (?) verilmeğin mücebince mukata'a-i mezbûrı Ağay-ı merkûma zabt û rabt ve hasıl olan mahsûlât rüsûmâtı ... .. neki hâsıl olur ise sene-i sâbıkâ ... .. minval üzere ... ahzû kabz etdirmeyüb olageldüğüne muğayir aher ne bir kimesne mürafa'a ve muhalefet etdirilmemek babında Buyruldu tahrîr ve ısdar kıdvetü'l-emâsil ile irsal olunmuşdur. İnşaallah Ta'âlâ vusûlünden sonra da vech-i meşrûh üzere ve sene-i sükda mebhus olmak üzere Mart ibtidasından bir senede metruk mukata'a-i mezkûrı ... ve kuvvet-i zabtû rabt ve sene-i sâbık ... a'şar-ı şer'ıyye ve rüsûm 'arîzasıyla ve tapu berâtıyla ve hakku'l-karar ve sair ... her neki vasıl olur ise yerlü yerinde ahz û kabz etdirmüddet-i evveli gelince muğayir-i âherden kimesne ve mürafa'a ve muhalefet etdirilmeyüb ... vaz' û hareket etdirmemekden be-gayet ihtiraz ve ictinab ve bu babda Buyruldu ile âmil ola.

Belge 165

Emîrû'l-ümerâ'î'l-kirâm kebîrû'l-küberâ'î'l-fihâm zü'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâm ber vech-i arpalık Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı dame ikbalehu ve kıdvetü'l kudatü'l ve'l hükkâm ma'denü'l fazl ve'l kelâm Mevlânâ Karahisâr-ı SâhibKadısı zîde fazlühü tevkî-i refî-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm olaki Kıdvetü'l emâsil-i ve'l akrân Mehmet zîde kadruhü Divân-ı Hümâyûnuma arzuhâl idüb Karahisâr-ı Sâhib Sancağında vâki senevî doksanikibin beş yüz akçe malı olan Çorak ve Gazlı ve tevâbi mukataası ber vech-i mâlikâne berât-ı âlişânımla uhdesinde olub ve nefsi Karahisârın resm-i kiyel-i bazarı beş bin akçe yazı ile havas-ı hümâyun mülhakatından olduğu ve resm-i kiyel-i bazar mukâtaa-i mezbûr mülhakatından iken bundan akdem bazar-ı mezbûrun keyyallığı Abdülbâkî nâm kimesne üzerine berât itdürüb mukâtanın kesrine baliğ olmağla bin yüz otuz bir senesinde mezbûr Abdülbâkî'nin kaydı ref' ve keyyallığı mezbûr mukâtaa mutasarrıfı tarafından zabt ettirilmek için emr-i şerifim veridiği derkenâr olmağla zıkr olunan resm-i kiyel mukâta-i mezbûr mülhakatından olub ahardan dahl olunmak icab etmez iken İbrahim nâm kimesne mahlûl sarf olunan esâmilerden on akçe yevmiye tedarik ve hazinemânda ve mukabelesinde keyyallığı üzerine ittirüb mukâta-i mezbûrun ihtilâline ve mâl-i mîrînin kesrine sebep olmağla kaydı ref' olunmak için Karahisâr-ı Sâhib Kadısı Mevlâna Yahyâ zîde fazlühâ arz etmekle Karahisâr-ı Sâhib bazarının keyyallığı İbrahim ref'inden elinde ve hâlen üzerinde olub lâkin resm-i kiyel defter-i hâkânîde hava-ı hümâyun mülhakatından olub taraf-ı ahardan taarruz olunması

mukataanın ihtilâline ve mâl-ı mîrînin kesrine sebep olacağı zâhir olmağla mezbûr Ahmet'in kaydını ref' ve terkin ve keyyelliğima taarruz itdirilmeyüb resm-i kiyel mukâta-i mezbûr mutasarrıfı tarafından zabt ettirilmek bâbında iftihâr el-ümerâ-i ve'l ekâbir bi'l fiil baş defterdârım El-Hâc İbrahim dâme uluvvuhû arz e telhis itmeğın imdi telhis mucebince amel olunmak babında fermân-ı âl-i şânım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle vardukda bu babda sâdır olan emrim üzere amel idüb dahi vech-i meşrûh üzere res-i kiyel defter-i hâkânîde havas-ı hümâyûn mülhakatından olub taraf-ı ahardan taarruz olunması mukataanın kesri ve ihtilâline bâis olacağı zâhir mezbûr Ahmet'in kaydı terkin olduğu hazîne-i âmirem defterinde mukayyet olmağla keyyallık mezbûrları mukâta-i mezbûr mutasarrıfı tarafından zabt itdirüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve mûgâyir emr-i âl-i şân mezbûr Ahmet ve âharı dahl ve taarruz itdirmeyüb men ve ref eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timât kılasız Tahrîren fi'l yevm el-ısrîn min şehri-i şevval 1135

Belge 166

Emirül ümera-i'l kiram kebîr'ü l kübera-i'l fiham zü'l kadr ve'l ihtiram sâhibü'l-izzi ve'l-ihtişâm el muhtassu bi- mezidi inayetü'l-mülk a'lâ eden Muhassalî dâme ikbâluhû tevkî-i refi-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Hamid sancağında yürûkan ve Eğirdir ve tevâbi' mukataası ber vech-i mâlikâne i'zaz-ı havalât bir yük akçe dahi zimmetlerinden olub ve zimmeti olan meblağ-ı merkûm teslim hazîne-i âmirem eylediğinden gayri ez havâlât dahi henüz bir akçe vermeyüb malikânesine âzim ve râhim olmağla imdi işbu emr-i şerîf-i âl-i şânım vardığı saat berât tevakkuf olmayub merkûmun havâlat zimmeti olan bir yük bir defa ta'yin olan mübâşir ve kendi tarafından mu'temed-i aleyh adamlar ile icâleten ve müsâriaten irsâl ve teslîm hazîne-i âmirem eylemekte muhâlefet ve muhâlefet eder ise kendisin ahz ve kabz ve yüz otuz beş senesinde mart ibtidâsından mukâtaa-i merkûm mezkur Hüseyine zabt itdirmeyüb kendisin zabt ve aşer-i rüsûmeyn taraflara cem' ve tahsil idüb merkûmun kendisin zimmetinde olmayub mahallinde olan emlak ve eşyasın ma'rifet-i şerle tahrir ve defter fûruht olunmak üzere arz ve i'lam eylemek babında fermân-ı âl-i şânım sâdır olmuştur buyurdum ki(.....) hükm-i şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyâfdan sâdır olan iş bu emr-i celîl-i şânım vâcibü'l imtisâl ve lâzım-ı ittibâ'mın mazmun-ı itâat-ı ma'rifetle âmil olub hilâf-ı şer'vaz-ü hareket ve ihtiraz eylemeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timât kılasız

Tahrîren fî sene 1135 El Mahrûse-i Kostantiniyye

Belge 167

Şerâyi'-i şîâr Karahisâr-ı Sâhib ve Seferihisar ve Eğriboz Kadıları zîde fazluhum kıdvetü'ş şîkat ve'l müstahfizîn zikrolunan kalaların dizdarları ve adamlarından hıfzına inha olunur ki kal'a-i mezkûrenin muayyen olan mustahfazât el-yevm tamamen mevcut olmayub yerlerinde olan beât-ı şerîf-i al-i şânım mucebince

üzerlerine lazım gelen hizmet-i me'mûre-i muayyenelerinde bulunmayub diyar-ı aharda kendü karlarında olub hilâf-ı şürût berât-ı âl-i şânım üzre hareket etmeleriyle imdi bu makule me'mûr oldukları hizmet-i pâdişâhîde bulunmayanlar ma'rifet-i şerle ve zabitlerin devnine mübaşir ma'rifetiyle gereği gibi yoklanub az olunub zikrolunduğu üzre hizmet-i me'murelerinde bulunmayub hilâf-ı şürûd ve berât-ı celîl-i şân diyar-ı aharda kendü karlarında olanları timarları ahz verilmek için Dîvân-ı Anadoluya arz-ü i'lan olunub müceb buyruldu diye amel ve hilâfıyla vaz' ve hareket ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz deyu. Sene 15 1135

Belge 168

Efrad-ı Zü'l-Kadriye has re'âyâsından Cemâ'at-i Abdal re'âyası perakendesini Maraş Sancağında ve Halep Eyaletinde ve Urfa Eyaletlerinde ve Sivas Eyaletlerinde ve Eyalet-i Karamanda ve Edne (?) Sancağında ve ve Kars ve Yers (?) ve Tarsus ve İç-il ve Teke Sancağında ve Anadolu Eyaletlerinde ve Aydın ve Saruhan ve Engürü ve Kangırı Sancaklarında ve sair mahallerde vâki' olan Abdal re'âyası ve ...larına inhâ olunurki işbu kalaların dizdarları ve adamlarından tahrîr ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran el-Hac Ömer Ağa ta'yin ve irsal olunmuşdur vusûlünde gereği gibi der-'uhde ve iltizamında olan mal-ı mîrînizi müdde'î ileyh el-Hac Ömer Ağa sene-i mezbûra mahsûb olmak üzere her birine tamamen eda ve teslim edüb husûs-ı mezkûrda türlü gadr ve 'illet ve bahane etmeyüb her biriniz ev ev tesellüm eyledüb hilafından ihtiraz ve ictinab ve müceb-i Buyruldu ile 'âmil olasız deyu. Fî 27 Safer 1135

Fi'l-Husûs

Fi'l-Husûs

El-Hac Kalender

Divanda

ikrâr (?)

Divanda ikrâr (?)

İmza

(?)

İmza (?)

Belge 169

Düstûrûn-ı mükerrâmîn müşîrîn-i müfehhamîn bi-nizâmi'l-âlem medîne-iumûru'l-cumhûr bî'l-fikri's-sâkıb mütemmimi tâmmü'l-enâm bi'r-r'ey-i's-sâib mühtemmedi bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl seyyidü erkânü's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfîne binüsûfi 'avâtıfî'l-meliki'l-A'lâ Rakka ve Diyarbekir Valileri Vezîr-i A'zamım edâmallahü Ta'âlâ iclâlühüm ve mefâhîrû'l-ümerâi'l-kirâm merâci'u'l-ikrami ve'l-fihâm ve ulü'l-kadri ve'l-ihtirâm el-muhtassûne bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ

Edne (?) ve Mar'aş Beylerbeyileri ve Kars ve Tarsus ve Malatya Sancakları Mutasarrıfları dâme ikbâlühüm ve mefâhîrû'l-kudât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l- füzelâ-i ve'l- kelâm mukata'ası re'âyâsından gırbalcıyân ve kuyumcuyân ve erzân ve Abdal ve Çamurlu ve gözâcan (?) ve sair sûret-i deftere dâhil ecnasla be-niceleri Malatya ve Hısn-ı Mansur ve Behisni ve Mar'aş ve Rakka ve Diyarbekir ve Kars ve Edne (?) ve Tarsus Kazâlarında sâkin rûsûmatları talep olundukça kimi 'aşîret boyu beylerine istinad ve kimi dahi birer bahane ile edada muhalefet etmeleriyle ol makûle sûret-i deftere dâhil olan kıptiyân-ı Haymana re'âyâsından buldukları yerlerde icab eden rûsûm-ı mîrîleri tahsil etdirilmek için emr-i şerîfim rica etmeğin Hazîne-i âmiremde mahfuz olan Baş muhasebe Defterlerine nazar olundukda Haleb ve Biren ül grad ve Rumkal'a kıptiyân hazîresi maktû'unun senevî yüz kırk sekiz bin yüz doksan akçe malı olub Halep muhassıllığı akdeminden olduğu derkenar olunmağla vech-i meşrûh üzere taife-i mezbûreden etrafı perakende olanlar her mahallinde bulunursa iktiza eden maktû'ları kendülerden tahsil ve sûret-i deftere dâhil olanlara bir tarîkle ta'allül ve muhalefet etdirilmeyüb rûsûmât-ı medidleri bilâ kusur ahz û kabz etdirilmek için emr-i şerîf verilmek bâbında iftîhârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil Baş Defterdarım el-Hac İbrahim dâme 'ulüvvühü 'arz ve telhîs etmeğin imdi telhîsi mücebince 'amel olunmak bâbında Fermân-ı âlî şanim sâdır olmuşdur Buyurdum ki Hükûm-i şerîfim vardukda bu babda sâdır olan emrim üzere 'amel edüb dahi vech-i meşrûh üzere tâife-i mezbûreden etrafa perakende olanlar ne mahalde bulunurlarsa üzerlerine edası lazım gelen mal-ı maktû'ların kanunî defter mücebince cem' ve tahsil etdirüb hilaf-ı emr-i defter kimesneye ta'allül ve muhalefet etdirmeyüb canib-i mîrîye gadr û zarar tertibinde be-gayet ihtiraz ve ictinab eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timad kılasız. Hurrîre fi'l-yevmi's-salismin cemâziyel-âhir sene 1134

El-Mahrûse-i
Kostantiniyye

Belge 170

Sülûmenli Karyesinden Mustafa Ağa Metrukâtı

Nısf-ı menzil	Doru cabkun At	Kırat yüz üç kuruş altuna
Kuruş	1 Kuruş	Kuruş
10	15	10
Karındaşına verilüb	Anhü ma'ni yüz otuz	Anhü mani hacı Hasan'a
Hırkadar olundu	guruşu için İbrahim	verildi
	Ağa'ya verildi.	

Koyun keçi	Ba'di arpa kile saman	Döşek yorgan kilim
Adedi	21	3

13 Kıyye 15	Kuruş 10 Hacı Mustafa ikiyüz ellisekiz guruşuna Anhü mani verildi	KURUŞ 11 Seksanı üç kuruş mihr için zevcesine anhü mani verildi
-------------------	---	---

Kara sığır çifti Hacı Hasaâ yüzondokuz kuruşa onu üç kuruş Mustafa Bey ve otuzbeş kuruşa Hacı hasan'a verildi Kuruş 30	Hallac nâm karye furuht olunan Kuruş 30
--	---

Belge 171

Medîne-i Karahisâr-ı sâhib mahallâtındann Sofular mahallesi sükkânından Abdurrahim Efendi mahfel-i kazâda hîl-ü eyâl-ü velâyet mahulâtdan ikrâr-ı tam ve takrir-i kelim idüb iş bu bin yüz otuz beş senesi mah-ı şevvel-i mükerrem gurresinin yedisini tamamına cümle ma'rifetiyle defter mücebince bâc-ı bazan ve gül ve tuz ve üzüm vesâir şeylerden alub ziyade ve noksan olmayub ve bir senede mukaddem çıkmayub ve çıkarım deyub bu minval üzere merkûm Abdurrahim Efendi vekâlete ikrâr-ı kayd el mezbûr li sene-i mezkûr

Hacı Ahmed Efendi Recep Efendi Halil Efendi Seyid Abdul Celil Hacı Mehmet Ağa

Receb Efendi hacc-ı şerîfe varub gelince Molla Mehmedi Eyüb Efendiyi Kaim-makâm nasb eyledi kayıd şüd ve zimem-i re'sde olan hakkı ahz-kabz vekîl ...

Merkûm Receb Efendi mekteb halifeliğinde orta pazarında olan cüz ve mektebde olan hizmeti mîr-i Kâim-makam nasb olundu. Kayıd şüd

Belge 172

Karahisâr-ı Sâhib Kazâsına tabi' Salar nâm karye sükkânından iken fevt olan Ahmed bin Sevindik nâm müteveffanın veraseti li ebeveyn er karındaşı Ali ve kız karındaşı Fatmaya ve li ümm er karındaşı Ebubekire müstehak olub müteveffay-ı mezbûrun tene... ve harc-ı mahkeme ihraç olunub cem olundu.

Alinin hissesi Kuruş 20	Mezbûre Fatma Kuruş 10	Mezbûr Ebubekirin 5
-------------------------------	------------------------------	------------------------

Kırk semen Ali verse gerek ve yirmi semen Fatma verse gerekdir.

Şuhûdü'l-hal:

Hacı Mustafa bin Hasan Efendi
Mehmed Ağa

Mehmed bin Ramazan ...

Şehrî

Belge 172A

Medîne-i Karahisâr-ı Sâhib mahallâtından Sofular Mahallesi sükkânından işbu râfi'ü'l-küttâb Süleyman Bey ibn-i Halil nâm kimesne mahfil-i kazâda sulbi kebîr oğlu Halil mahzarında ikrâr ederki mezbûr Halil oğlum olub lâkin bana mutî' olmamağla ba'de'l-yevm mezbûrî oğullukdan ihraç ve terk eyledim oğlum değildir dedikde kayıd şüd
fi'l evasıtı Zilhicce-i şerîf sene 1134.

Şuhûdü'l-hal:

Hacı Hüseyin
Hasan

... Hacı Mehmet Ağa

Demirci Yusuf Can Molla

Hasan Ağa ve gayrihim

Belge 172B

Körük nâm kimesne ba'de'l-yevm Seydilerli Mustafa Ağa ibn-i Receb Beg nâm kimesnenin yanına varub ma'ıyyet edersem Karahisâr-ı Sâhib Valisine beş yüz guruş nezrim olsun dedikde kayıd şüd
hurrîre fi 15 Şa'ban 1135

Hacı Bayram

Ebubekir Beşe

Kara Ali Beg

Molla Hasan

Belge 173

İmaret Mahallesinde vâki' Akmescid İmamı Abdülkadir Efendi bin Arif Mehmed Efendi mahal-i kazâda hâlâ Bolvadin kasabasında Kör Hacı Halil bin Börekci Mustafa mahzarında da'va ederki hâlâ imam olduğum mescid-i şerîf mihrab akçesi

babası müteveffây-ı mezbûr Börekci Mustafa da on kuruş vakf-ı akçe olmağla mahalle-i mezbûrede vâki' menzili istifade lede's-su'âl mezbûr cevâibde fî'l-hakîka babam müteveffây-ı mezbûrun on guruş mihrab-ı vakf-ı deyn olub menzili istiklalden bey' edüb ... ilk ben menziline vaz' eyledim vâcibü'l-edâ ...dir dedikde kayıd şüd hurrîre fî evâili Zil ka'dei's-şerîfe sene 1134

Şuhûdü'l-hal:

Fahrü'n-nevvâb İbrahim   Menzilci Mumcu zade   Molla Hasan   Süleyman
hamurcu ...   Seyyid Halil
Efendi bin Hamdi   Mustafa beg bin İbrahim

Hasan Ağa
Emin-i Mahkeme

Belge 173 A

Medîne-i Karahisâr-ı Sâhibden Kâhil Mahallesinden Molla Ali Halîfe mahfil-i kazâda takrîr-i kelâm ederken ba'de'l-yevm zevcem Aişe bint-i Mehmed nâm hâtun hilâf-ı inha darb ve şerm edersem Karahisâr- Sâhib Valisine elli guruş nezrim olsun dedikde kayıd şüd hurrîre fî ğurre-i Ramazan sene 1135

Şuhûdü'l-hal:

İvaz Beg   Kara Ali Beg   Berber Ali bin Mehmed   Ahmed bin Mehmed
Kalaycı Mehmed ve gayrihim

Belge 173B

YâFettah
Yâ Rezzâk
Bismillahirrahmanirrahîm
El-Hamdü lillâhillezî

Kitabü'l-istihlâk (?)

Etmek-i Çarşu	Etmek-i Mahalle	Hamyâğ Kıymet 11 Meblağ	Mum Kıymet 1 Meblağ	Lahm Kıymet 1 Meblağ
---------------	-----------------	----------------------------------	------------------------------	-------------------------------

		10	30	30
--	--	----	----	----

Lahm-ı m'az Kıyye 1 Meblağ 8	Lahm-ı bakar Kıyye 1 Meblağ 8	Na'al na'albandlardan Kıyye 1 Meblağ 24	Na'lîn-i ev kıyyesi Kıyye 1 Meblağ 30
--	---	--	---

Mih-ı beke Beş okka gelmek üzere
Hurrîre fî evâsıt-ı Zilka'dei's-şerîfe sene 1134
Meblağ
240

Hurrîre fî evâsıt-ı şehri Ramazanü'l-mübârek sene 1134
Fî 15 Zilhicce sene 1134

Çarşu etmeği Dirhem 110 Meblağ 1	Mahalle etmeği Dirhem 140 Meblağ 1	Çarşu etmeği Dirhem 125 Akçe 1	Mahalle etmeği Dirhem 150 Akçe 1
--	--	--	--

Belge 174

Kütahyaya verilen on üç kuruşun beş guruşı ... mütevellinin ve yedi guruşı da zevatdan Seyyid (?) efendinindir.

Hurrîre fî evâhir recebü'l evvel sene 113
Kamil için

Et 3	Serh Kıyye 4	Yağ Kıyye 1	Etmek Kıyye 8	Odun Kıyye 3	Mum Kıyye 1 Meblağ 28
---------	--------------------	-------------------	---------------------	--------------------	-----------------------------------

Harman için Seyyit İsmail

Et Kıyye 4	Pirinç Kıyye 4	Yağ Kıyye 1	Ekmek Kıyye	Odun 1 yük 3
------------------	----------------------	-------------------	----------------	--------------------

Belge 174A

Hacı Mahmut mahallesinden Hafız Şeyh Mehmed Efendi ibn-i Ali nâm kimesne işbu sâhibü'l-küttâb Hacı Osman Efendi Mustafa ve Hacı Eyyüb ve Hacı Abdullah ibn-i Hacı İbrahim ve sairin mahzarlarında ikrâr ederki bundan akdem sağîre kızım Hatice nâm sağîre ateş isabet edüb müteessiren fevt olmakla Eyaleti (?) mahallesinden bir ferd ile da'va-yı zenne (?) e'amm yokdur dedikde kayıd şüd hurrîre fî 12 Receb 1135

Şuhûdü'l-hal:

Abdurrahim Efendi   Hacı Bayram Efendi   Baba Hasan oğlu Mehmed   Receb
Beşe   Topal İbrahim

İmam

Ta'yînât-ı sarbân (?)

Nan-ı 'aziz Mum Guruş Guruş 13	Lahm Guruş 6 buçuk	Pirinç Guruş 6 buçuk	Revgan Guruş 1 buçuk	Odun yük 3 7
--	--------------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------

Harman(?) için seyyid ...

Et Guruş 4	Pirinç Guruş 4	Yağ Guruş 1	Etmek Guruş 8	Odun yük 3 Hurrîre Fî evâhiri Rebû'l
------------------	----------------------	-------------------	---------------------	--

Evvel sene 1135

Hükkâmlar (?) için

Et 3	Pirinç Guruş 4	Yağ Guruş 1	Etmek Guruş 8	Odun yük 3 1 Meblağ	Mum Guruş
---------	----------------------	-------------------	---------------------	------------------------------	--------------

	Varmadı			
Mahalle-i Sofular	Mahalle-i 'İmaret	Mahalle-i Karaman	Mahalle-i Ardıç	
Mahalle-i Ekte (?)	Hacı Yahya			
1	1	1	1	1

Mahalle-i Kâhil Mahalle-i Cami-i Kebîr Mahalle-i Hacı Mahmud Mahalle-i
Akmescid Mahalle-i Tac Ahmed

	Varmadı			
Mahalle-i 'Arab	Mahalle-i Burmalu	Hurrire Fî Evâli Zilhicce sene 1135		
Revgn-ı sâde guruş	Revgan-ı şerğun (?) kıyye	Etmek guruş	Üzüm	
	1	1	1	
	Meblağ	Meblağ	Meblağ	
	40	9	8	

Belge 175

Bin yüz otuz beş senesi Martının yirmi birinci günü penç-şenbe günü sabah nâmazından ertesi sabah nâmazına varınca şiddet-i şitâ' olub kar yağmıştır Allah 'Azîmü'ş-şân meymenetli eyleye.

Hurrire Fî 26 Cemâziyel-Ahir sene 1135

Belge 175 A

Bin yüz otuz beş senesi Mâh-ı Recebü'l-mürecceb gayri(?) Çehar-şenbe gündür deyû Hacı Davud huzûr-ı şer'a mahzar eyledikde

Şuhûdü'l-hal:

Hacı Ali bin İbrahim Efendi
Hacı İbrahim bin Halil

Hacı Ahmed bin Hacı Ömer

Hacı Mehmed bin Hacı Süleyman
ve gayrihim

Sabûnî Hacı

Belge 175B

Akmescid Mahallesinden Ayşe bint-i Süleyman nâm hâatun Bin Akçe Mihr-i müeccel ile işbu bâis-i ismin Veli bin Dügüncüye ‘akd-i nikâh olduğı. Kayıd şüd Hurrire Fî 8 Zil-ka‘de sene 1135

Şuhûdü’l-hal:

Hacı Osman
oğlu Bekir

Vekil Mustafa Beşe

Müsükânlı Hacı Hüseyin

Belge 175C

‘İmaret Mahallesinden iken fevt olan Ayşe bint-i Mehmedden karındaşı Mehmed Beşeye intikal eden hisse-i şâyi‘ası beş guruş bir buçuk temiz (?) Himmete emanet vaz‘

Et   Et
Guruş   Guruş
1   1
Meblağ
30

Belge 175D

‘İmaret Mahallesinden Mumcı Hacı Ahmed ve Mumcı Hacı İki yüz guruş Anadolu Valisinden ve elli guruş Toz (?) Hacı dedikde kayıd şüd

Hurrire Fî Evâili Ramazan sene 1134

Şuhûdü’l-hal:

Hacı Mustafa
Bayram Beşe

Hacı Ahmed
Süleyman Beşe

Hacı Hüseyin

İbrahim ...

Mumcı Hacı

SONUÇ

Tarih çalışmalarında yerel konuların incelenmeye başlandığı son yıllarda, şehir tarihçiliği oldukça önem kazanmıştır. Şer`iyye Sicilleri kapsadığı geniş zaman dilimi itibarıyla Osmanlı Tarihi açısından önemli bir yere sahip olup, şehir tarihçiliğinde de birinci el kaynaklardandır. Özellikle son yüzyılda ortaya çıkan, bu sicil defterlerinden yaralanma düşüncesinin ne kadar isabetli olduğu anlaşılmıştır.

XVIII yüzyılın birinci yarısında Karahisar-ı Sahib'deki sosyal ve iktisadi hayata dair, mahkeme kayıtlarının tutulduğu bu kısa dönemde (1722-1723) önemli bilgilerin yer aldığı görülmektedir. 535 numaralı Karahisar-ı Sahib Şer`iyye Sicilinde konu itibarıyla değişik konularda belgeler mevcuttur. Merkezden gelen ferman ve beratlar, emirler, halkın Divan-ı Humayun'a arzuhal gönderip şikayetçi olduğu konuların halledilmesi, genel düzenlemeler, toplanan vergiler ve mahkeme ilamları ilk akla gelen konu başlıklarıdır. Bu konulardaki 180 belgeyi belirli bir disiplin içinde değerlendirince, kayıtların tutulduğu döneme ait, Afyonkarahisar'da sosyal ve iktisadi hayata dair değerli bilgilere ulaşılmıştır.

535 numaralı Karahisar-ı Sahib Şer`iyye Sicilinde 104 adet mahkemeye dışarıdan gelen, 76 adet kadı tarafından tanzim edilen ilam ya da hüccet türü belge vardır. Mahkemede düzenlenen belgelerden önemli bir kısmı veraset ilamıdır. Bu belgelerde eşya fiyatları, fiyat hareketleri görülebilmektedir. Ayrıca kadı tarafından çarşı-pazar fiyatlarının da tespit edilerek deftere işlendiğine şahit oluyoruz. İlam kayıtlarının çoğu veraset ile ilgilidir. Bu defterdeki kayıtlar incelendiğinde vatandaşın, asayiş ve bir takım anlaşmazlıklarla ilgili şikâyet konularını Divan-ı Hümayun'a ilettiği, oradan gelen emirlerle yerel yöneticilerin hareket ettiği görülmektedir.

Boşanma hadisesine çok az rastlanmakta olup, bunlar da anlaşmalı boşanma esasına dayanmaktadır. Nikah akdi sırasında kadına verilen mihrin miktarının ailelerin ekonomik seviyesine göre farklılık arzettiği görülmektedir.

Defterde gayrimüslimlerle ilgili çok az kayıt bulunduğu için bir değerlendirme yapma imkanı olamamıştır.

Defterde yer alan vergi kayıtlarından, döneme ait genel ve yerel vergi türleri, bunların tahsil edilme şartları, muafiyet gerekçeleri vb. bilgiler elde edilebilmektedir. Bazı vergi kayıtları, köy ve mahalle bazında tevzi ve taksim edildiğinden, vergilendirilen mahallere dair onomastik bilgiler ve ayrıca bu birimlerin ekonomik durumları, kısmen de olsa vergi bazında demografik durumları tespit edilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Şer'iyce Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, C.I, İstanbul, 1998.
- ATABEK, Ömer Fevzi, Afyon (Vilayet) Tarihçesi, Yayına Hazırlayan: Turan Akkoyun, 2. Fasikül, Afyon Kocatepe Üni. Yay., Afyon, 1997.
- ATAR, Fahrettin, *İslam Adliye Teşkilatı*, Ankara, 1991.
- ATAR, Fahrettin ve ORTAYLI, İlber, "Kadı", İ.A. ,C.24, DİB, İstanbul, 2001.
- ATMACA, Talip, "129 No'lu Adana Şer'iyce Sicilli", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, SBE, 1996.
- AVCI, Orhan,, "Şer'iyce Sicilleri Toplu Kataloğunda Tarih Tespiti, *Erdem*, AKDITYK, Sy. 34, Ankara, 1999.
- BAYINDIR, Abdülaziz, *İslam Mahkeme Hukuku*, İstanbul, 1986.
- CİN, Halil-Ahmet AKGÜNDÜZ, *Türk-İslam Hukuk Tarihi*, İstanbul, 1990,
- DARKOT, Besim, "Kadı", İ.A., MEB, c.VI., İstanbul 1977.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, (Eski ve Yeni harflerle) 15. Basım, Ankara, 1988.
- EKER, Aytaç, "Vakıf Kültür Varlığının Korunması, Yaşatılması ve Bu Amaçla Mali Kaynak Sağlanması", *XI. Vakıf Haftası Kitabı*, Vakıflar Gen. Müd. Yay., Ankara, 1934.
- EMECEN, Feridun, "Bedel" İ.A., DİB, ,c. 5, İstanbul, 2001,
- ERGENÇ, Özer, "xvi Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Parası Üzerinde Yapılan İşlemlere İlişkin Bazı Bilgiler" *Türkiye İktisat Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Gelişme Dergisi 1978 Özel Sayısı, Ankara, 1979.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyip, "Tanzimat Hareketinin Osmanlı Müesseselerine ve Teşkilatına Etkileri", *Bellekten*. C.XXXI, Sy, 121, Ankara, 1967.

GÖNÇER, Süleyman, *Afyon İli Tarihi*, C.II, İzmir,1971.

GÜNDÜZ, Tufan, “Şer'iyye Sicilleri ve Tarihi Kıymeti", *Türk Yurdu*, C.XII, , Ankara, 1992.

GÜNEŞ, Mehmet, Afyonkarahisar'ın 563 No'lu Şer'iyye Sicili, Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar, 2012.

GÜRKAN, Feyyaz, Şer'iyye Mahkemeleri Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma, IX. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler, C.II, Ankara 1988.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, C.IV, Ankara, 1988.

KAYAERLİ, Müjdat, “Afyon'da Kullanılan lakaplar ve Sülale Adları”, 3. *Afyonkarahissar Araştırma Sempozyumu Bildirileri*, (22-24 Ekim 1993), Afyonkarahisar, 1994.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat, *İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, İstanbul, 1983.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, *1820-1836 yıllarında Hamid Sancağı ve Türkiye (182 Numaralı Isparta Şer'iyye Siciline Göre)* Selçuk Üni.Yay., Konya,1993.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S. “Ferman” İ.A., C.12, DİB, İstanbul 1995.

_____ “Buyruldu” İ.A. C.6, DİB, İstanbul 1992.

_____ “Berat”, İ.A., C.5, DİB, İstanbul 1992,

Meydan Larousse, “Kadı Maddesi”, C. VI., İstanbul 1981.

MOĞOL, Hasan, “Antalya Şer'iyye Sicilleri, Diyanet Dergisi, C. XXIV, (Nisan-Mayıs-Haziran 1988).

MUSTAFA NURİ PAŞA, Netâyic ül-Vukûât Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi, Sadeleştiren, Notlar ve Açıklamaları Ekleyen: Neşet ÇAĞATAY, C.III-IV, 2. Basım, TTK Basımevi, Ankara, 1987.

ORTAYLI, İlber, Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı, Ankara, 1994.

ÖZAŞKIN, Muhittin, “666 No’lu Şer’iyye Sicilline Göre Karahisâr-ı Sâhib Sancağı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE,1997.

ÖZDEMİR, Rıfat, XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara, Ankara 1986.

ÖZKAYA, Yücel, “ XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1985.

ÖZKAYA, Yücel, *Sofya Milli Kütüphanesi National Biblioteque’deki Şeri’yye Sicilleri*, C.XIII, Ankara, 1980.

PAKALIN, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.II, İstanbul, 1993.

PAY,Salih “Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi”,C.10, Sy.2, Bursa, 2001.

SARIYÜCE, Leyla, *587 No’lu Afyonkarahisar Şeriyye sicilinin Trankripsiyon ve Değerlendirilmesi*, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar,2009, s.244.

SERTOĞLU, Mithat, *Osmanlı Tarih Lugatı*, 2. Basım, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1986.

ŞAHİN, İlhan, “Vakıf ve Şehirleşme”, *Türk Dünyası Dergisi*, C.I, Sy.1, İstanbul, 1987.

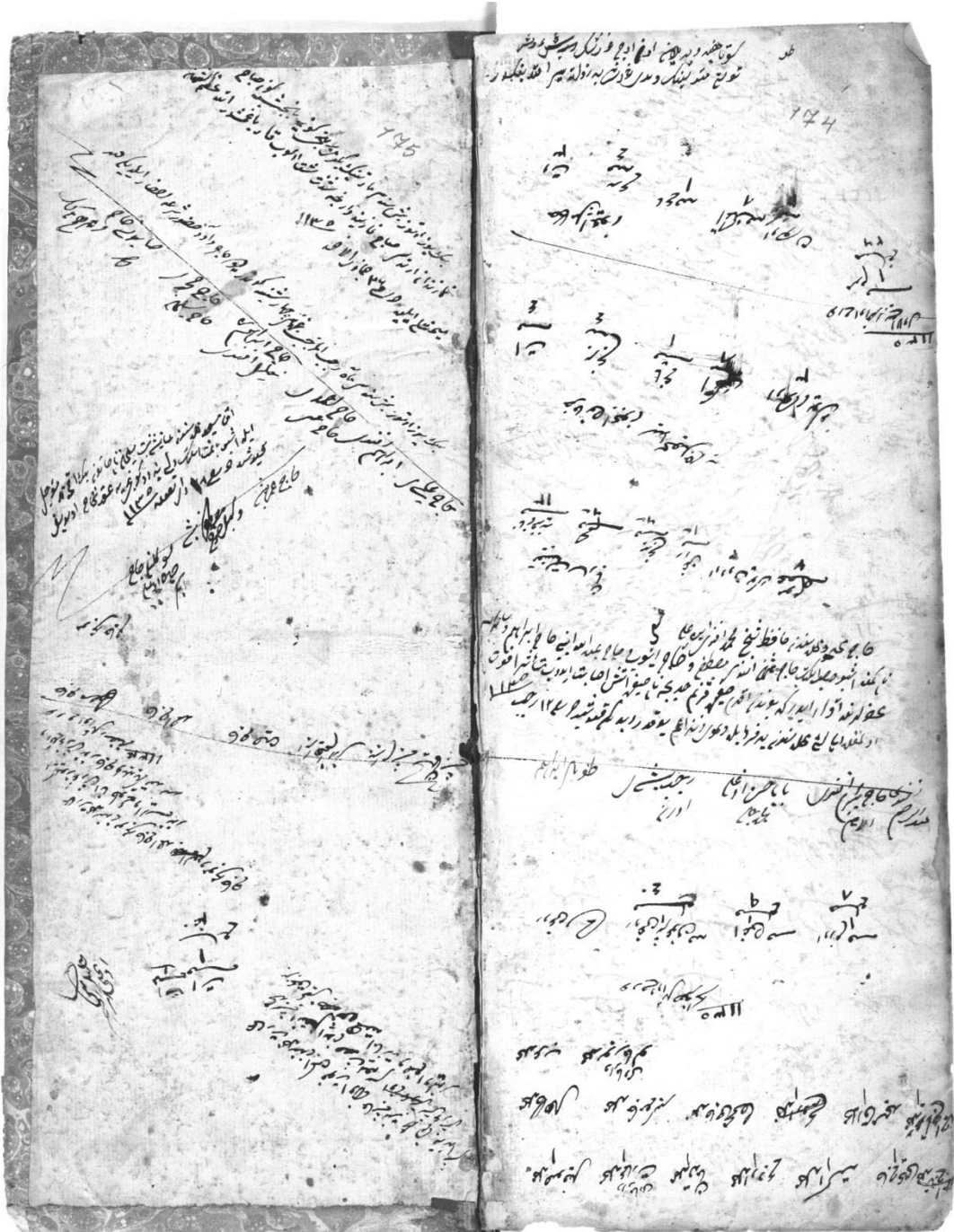
UYSAL, Asım ve UYSAL, Mürşide, *İzahlı Kadın İlmihali*,Uysal Yay., İstanbul 2003.

TEBER,Ö.Faruk,“Osmanlı Devleti Adli Yapısından Bir Kesit: Şer’iyye Sicilleri”, *Erdem*, AKDITYK, Sy. 34, Ankara,1999.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devleti’nin İlmiye Teşkilatı, Ankara 1988.

YAMAN, T. Mümtaz, ,”Şer`i Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü Halk Evleri Dergisi*, C. XII, Sy. 68, (İlk Teşrin 1938)

YAY, Yusuf, “17 Numaralı Şer’iyye Siciline Göre Kırşehirde Ekonomik, Askeri, Sosyal ve Kültürel Hayat”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv.SBE,1997.

MŞH.ŞSC.d.00238

46
 1130
 1135
 1140
 1145
 1150
 1155
 1160
 1165
 1170
 1175
 1180
 1185
 1190
 1195
 1200
 1205
 1210
 1215
 1220
 1225
 1230
 1235
 1240
 1245
 1250
 1255
 1260
 1265
 1270
 1275
 1280
 1285
 1290
 1295
 1300
 1305
 1310
 1315
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000

صفت	صفت	صفت	صفت	صفت	صفت
۷۹	۷۹	۷۹	۷۹	۷۹	۷۹
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷

45
 1130
 1135
 1140
 1145
 1150
 1155
 1160
 1165
 1170
 1175
 1180
 1185
 1190
 1195
 1200
 1205
 1210
 1215
 1220
 1225
 1230
 1235
 1240
 1245
 1250
 1255
 1260
 1265
 1270
 1275
 1280
 1285
 1290
 1295
 1300
 1305
 1310
 1315
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000

۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

۱۷۴

۱۳۰۰
۱۳۰۱
۱۳۰۲
۱۳۰۳
۱۳۰۴
۱۳۰۵
۱۳۰۶
۱۳۰۷
۱۳۰۸
۱۳۰۹
۱۳۱۰
۱۳۱۱
۱۳۱۲
۱۳۱۳
۱۳۱۴
۱۳۱۵
۱۳۱۶
۱۳۱۷
۱۳۱۸
۱۳۱۹
۱۳۲۰

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را

کتابخانه در این روز و روزگار و روزگار
توانی منور بنگار و سراسر دانش به ناله هم اهل جلیله را